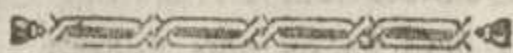
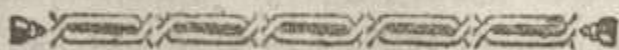


Provinzialblade.



III. B. No. I.

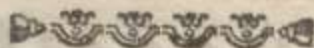


Alle første Sprog har været allegoriske, og det er naturligt, at de maatte være det, fordi man kiendte kun saa Ord, som kunne bruges i en egentlig Forstand, og disse Ord betegnede allene physiske Ting. Allegorien var paa den Tid uomgiengelig nødvendig, siger en berømt Forsfatter (*); Man skulle udtrykke moralske og abstrakte Begreber, som ikke faldt i Sandserne,

A

og

(*) Jeg betiener mig af denne Lejlighed at anbefale mine Læsere Sr. Court de Gebelins ypperlige Værk i denne Anledning, hvorav jeg for nogle Aar har leveret et Udtog i et af de offentlige lærde Blade i Kiøbenhavn. Titelen til dette vigtige Værk er: Monde primitif, analysé et comparé avec le monde moderne, ou Recherches sur les antiquités du monde, avec des Figures en taille douce par Msr. Court de Gebelin &c. á Paris, in 4to 1774.



og man blev nødt at bruge sandfælige og physiske Billeder. Saaledes kom det figurlige Sprog; Derefter betiente man sig af disse Billeder til at undervise, og man fik en figurlig Skrift, ligesom man havde faaet et figurligt Sprog. Man forestillede Vindene ved en Vinge, eller ved en Fugl med udslagne Vinger; En Sommerfugl betegnede Sielen eller Livet, en Triangel Guddommen, og et Dye Solen, eller Forsynet, som vaager over Mennesker; o. s. v.

Intet er naturligere; Denne Skrivemaade passer ethvert Folk, der skal udtrykke sine Begreber i et raat, og gandske udannet Sprog, eller og selv danne dette Sprog.

Det er ikke nær saa naturligt, at man har beholdt denne Skrivemaade, da man ikke behøver den længer, og at Virkningen vedvarer, efterat Aarsagen er ophørt. Man beholder den endog ofte allene for at sorderve den. Saaledes har man endnu Bøger, hvori de fleeste Ord ere udtrykte ved Figurer, og hvor man i stæden for at skrive et Ord, maler det. Saaledes fremtræde Dyr i alle Skikkelser, anbragte

bragte med Forstand eller ikke, i alle Vaabenkonster, Emblemer, og deslige. Saaledes giemme alle sande Adepter og Tusendkonfinere Hemmeligheder, som ere ingen Hemmeligheder, i den barbariske Skikkelse av Allegorier, og Absindigheder. Og til hvad Ende? Allene for under Sindbilleder at sige slet intet, og for at skrive over de Viises Steen i Narrernes Sprog. Jeg apellerer til enhver, der ikke har tabt sin Forstand, om han finder nogen i alt dette.

Man allegoriserer over alt, og man har gjort alting figurligt lige til Kortspil; De Lærde skrive over alt, og man har en Bog, som beviser at Wiskefspillet er paa engang allegorisk, symbolisk, politisk, historisk, og jeg veed ikke hvad; Man paastaar, at det indeholder de vigtigste Maximer av Krigs og Regieringskonsten, og den som ikke veed hvorfor Esset sikker Kongen, kan lade sig tiene til Esterretning, at det Ord Ess kommer av Assis, som betyder en Mynt i det Latinske, og at Penge udrette alting i Fred og Krig. Ved Klover (som forestiller en Ur av samme Navn) er at merke, at en General aldrig bør levere Feldtslag, hvor hans Folk kan lide Man-



gel. Ved Madamerne i Kuder og Spar for-
 staaes Agnes Sorel og den Orleanske Pige,
 hvorum Voltaire merkelig taler; Og Kløverknegt selv,
 for hvem ingen har Ere meer uden i Polspas, var
 engang Kaptain av Anseelse i Karl den 7des Tid.
 Risum teneatis amici!

Saaledes allegoriserer man; Det beste man kan
 gjøre, er at lee dertil, og jeg veed ikke bedre at
 slutte dette Stykke end med et Forslag i den An-
 ledning av Hr. Moser om at allegoriere alle Intelli-
 genzblade efter Exempel av vore Antipoder i det
 sydlige Hemisphær, som bruge disse Løyer ret for
 Alvor.

Man maae altid lære, siger Hr. Moser, om
 det og skulle være av de Bilde. Kolonistierne i A-
 merika kan vel ikke regnes deriblant, men en Euro-
 pæer troer dog altid, at han ey behøver at lære av
 dem. Lad ham imidlertid lære av disse Folk at
 forbedre vore Intelligenzblade!

Germantownertidenden, bliver han ved, har
 det Fortrin for andre Tidender, at man har anbragt



Et lille Bogtrykkerstol, eller et Træsnit for den første Bogstav af hver Artikel, hvorved man tilkiendegiver Indholden. Saaledes staaer en Hæst, med Hovedet ud ad, for en Artikel, hvori tales om bortlobne Hæste. Har man indbragt en saadan Hæst, holder den i Træsnittet Hovedet ind ad. Ligeledes staae Orne, Kior, og Gaar for Artikler af samme Indhold. Taler man om en bortstiaalen Hæst, forestilles den med en Rytter paa, som rider bort med den, og for andet Tyverie staaer en i Spidsen, som drager et Knippe bort. For Indfaldessen af en bortlobet Kone staaer en Dame i Rejsklæder, og en Bildmand med en Kioffe bødter, at der tales om en bortlobet Mandsperson. Skal et Huus sælges, trykkes et Huus foran; Ligesaa en Plantage, o. s. v.

Paa denne Maade udelades i de amerikanske Tidender alle Rubriker, hvorav man betiener sig i Europa. Man sparer meget Rum, og kan i et Øjeblik af disse Stude, Hæste, Huuse, og deslige, oversee det heele Inventarium.



Hr. Moser gjør derefter Forslag at indføre denne Methode i Europa, og han vælger bekiendte Artikler til Prove. En Kreditor, siger han, som maner sin Debitor, kunne sætte et Mål for sin Artikel; En Riismand, som blev nodt at overgive sin Handel og Ejeendeelse, kunne anmeldte sig ved et Træ, som plukkes af Fugle, og en forsættelig Bankerotteer skulle betegnes ved en Væl med en Sabestok. Lotterieartikler, siger han videre, kunne merkes ved et Perspektiv; De som tilbyde Tjenester ved en sadlet Hæst paa 3 Been; Kapitaler, som søges, ved en tom Pung, og Kapitaler som tilbydes, ved en fuld. Til at anmeldte Bøger og deres Indhold foreslaaer han Dyr av alle Skikkelser, og til Ægteskabsartikler andre findrige Tegne. —

Saavidt Hr. Moser; Gandske vist kan man udføre dette Forslag paa utallige Maader, og det ville være det beste Middel at beholde mange Allegorier, uden at beholde deres Sottiser. Hollændernes Mynter ere findrige; Man kunne efterligne dem, og anbringe disse Sindbilleder i Handel og Vandel,

del,

del, og i de fleeste Livets Fornødenheder, men fornemmelig i Skrifter. Jeg vil nævne et Par Waader blant tusende. Aftenposten i Kiøbenhavn, for Exempel, har længe baaret en Flagermuus til Vartegn. Man kunne i den Stæd foreslaae Uglens til en Forandring. Den er tillige Nattens Fugl og Minervas, og man kunne med Lykke bruge samme Dyr for mange grundlærde Nattens Fostere, skrevne ved Lamper. For vore Brude og Liigvers ville jeg ikke altid raade til den Hest med Ringer, man saa tit misbruger; Enhver anden Hest, eller Bloddyr, vil giøre meere Nytte, og tillige levere Forfatterens Kobberstik.

Jeg har spøgt med Allegorier, og jeg behøver ikke at sige, at jeg forstaaer ingen uden dem, som forderve Smagen, eller forsyre Hiernen. Der er Folk, som vil udrydde alle Allegorier, som ansee dem for Avguderie, og vil forjage dem af alle Skrifter, eller i det ringeste omstabe dem. Denne Iver er alt for streng; Allegorier, naar de ere vel anbragte, udgiøre det smukkeste i vore Skrif-



ter og Konster; Saadanne som de ere, ere de tillige nyttige og lærerige. Man bør hverken udrydde eller omskabe dem; Man maler Kierlighed blind, og den forstyrrede endnu Troja. Giv den sit Syn, og den skal udrydde Jordan. Retfærdighed med tilbundne Dyne er iblant meget tvetydig; Hvem vilse endnu ønske dem aabne? Lader os bære Hatterne, som de ere!

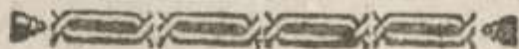
† † †

Prinssen av Ronde, Henrik Julius, reyste en gang igiennem en lille Bye i Piffardiet, og man valgte Stadens Skolemester at komplimentere ham.

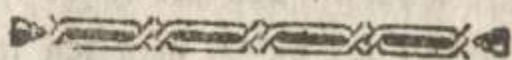
Talen var kort, og latterlig; Monseigneur, (sagde denne Ludimagister,) De Domsere, De der see (her pegede han paa Raadet) har valgt den Pedant, De her see, at sige Deres Durchlanctighed, at vi ere Deres underdanigste Slaver, og Tienere.

Denne Tale var ikke allegorisk.

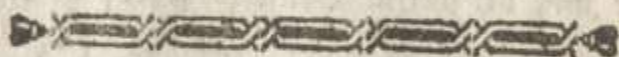
P. S. Med dette Blad modtages Prenumeration for Provinzialbladenes Ildie Bind, Iste Halvedeel, med 4 Mark, mod trykte Qviteringer.



Provinzialblade.



III. B. No. 2.



Om en nye spansk Kolonie.

Waa en Tid, hvor man ikke horer tale uden om Krig, og Rogte om Krig, hvor Plovsjernet ombannes til Sværd, og enhver, saa vidt han kan, strider for den Ære at udrydde Jorden, skulle det maaskee ey være av Meyen at læse noget om en Stiftelse til at formere den, og at giøre den lykkelig.

Siden Landhusholdningsseleksaberne har vaakt Verden op av dens dybe Søvn, og erindret den om dens egne Fordeele, har man lært Konsten at stride med Naturen, og at overvinde den; Tidster og Torne ere fordrevne fra vore Agre; Klipper og Mooser ere blevne frugtbare, og Verden begynder igien at faae sin første Stikkelse.

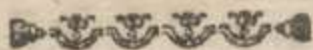


Allevegne sporer man denne Forbedring, men det var en Spansk Minister i vore Tider forbeholdt at udføre det største, man kan forestille sig i denne Sag. Der var ham forbeholdt, siger jeg, at kæmpe med de største Vanskeligheder, at besfride dem, og at gjøre heele Slægter lykkelige. (*)

Jeg meddeeler en Efterretning om dette store Verk av et Brev fra Ridderen Don Vincenzo Imperiali til hans Ven, Hertugen av Belford i Neapel, som indeholder intressante geographiske Efterretninger om Spanien, hvorav Rummet tillader intet Udtog, ligesom jeg av det øvrige i Ridderens Brev, med hans Tilladelse, har udeladt alle overflødigte Tirater og Fyldelsk, uden Tab, som jeg haaber, for enten Stilen eller Materien —

Don

(*) Denne Mand er Don Paulus Olivades, en Peruvianer av Fødsel, som har giennemreyst Frankrig, Holland og Engeland, og var i Aaret 1777 Generalintendant over Sevilien; En Mand av store Kundskaber og Fortienester, som hans Gierninger udvise.



Don Paulus Olivades faldt for 10 Aar siden paa den store og nyttige Plan, at besolke den store Strækning av Bierge, som stille Doremansha fra Nederandalusien, en Strækning av 25 tydske Miile, og at giøre denne ubeboelige Egn, tilfoern allene et Skiul for Røvere og Mordere, til frugtbar og beboelig.

Understøttet av Regieringen, lod han komme meer end 10,000 Familier, mest Tydske, eller fra de Østerrigiske Nederlande, og Frankrig, til at anlegge Kolonier. Hver Kolonist fik et vist Stykke Jord til Eyendom i Forhold til hans Familie, og paa Kongens Regning fik han Bolig, og alt Verktø, som behøves til Agerbrug, Sædekorn, o. s. v., altsammen paa 10 Aars Frihed fra alle Paalæg, og Afgifter.

Man anvendte de tv første Aar allene paa at rydde, og dette skeede ved de Kongelige Tropper. Derefter bleve Kolonierne inddeelte, og enhver tildeelt saa stort Stykke Land, at han ved sin Glid kunne



ernære sig derav. Nu beskrives den Stand hvori disse Kolonier for nærværende Tid befindes sig.

Efter at man har tilbagelagt en steenigt og ubequem Vei over Biergene, siger Ridderen, opdager man de nye Kolonier. Ved Indgangen kommer man paa en stor Landevei, hvor man, saavidt Øjet rekker, seer til begge Sider en utallig Mængde af Huuse alle byggede paa een Maade, og i en symmetrisk Orden, med omkringliggende Marker. Hvert Huus har to Bærelser, og et Kiocken, og en Bagerovn. Bagen for er en Bygning for Creature, og andre Fornødenheder. Rejser man giennem disse Kolonier, troer man at være i Tydskland, og ey i Spanien, fordi alle Indbyggerne ere klædte paa Tydsk. Den første Stad i denne nye Kolonie er kun liden, men alle Huuse ere byggede efter Symmetrie; Gaderne løbe parrallele, og Familiernes Antal er omtrent 200, som nære sig av Agerdyrking og Haandværker. Man finder der alt hvad man behøver, og der er et got Torv, en artig Kirke, og et got Vertshuus for Rejsende. Det er en Fornøjelse at være midt blant Folk



av alle Nationer, blant lutter Haver, og Marker. Jeg spiste her til Middag, og blev meget vel bever-
tet. Min Bert var en Flandrer, hans Kone et hol-
landsk Fruentimmer, og hans 3 Sønner og 2 Pi-
geborn ere fødte her. Herfra reyste jeg atter 3 Mi-
le mellem lutter Landsbyeboliger, og traf en Bye li-
gesom den forrige. Fire Mile derfra igien træffer
man nok en, og Byene derimellem ere alletider be-
fattede med samme slags Boliger, indtil man kommer
i Midten av disse nye Kolonier, hvor man træffer
Hovedstaden, eller en nye Stad ved Navn la Car-
olina. Her boer Generaldirektøren, Sr. Olivades,
Stifteren til dette store Værk. Denne Stad er i
Henseende til dens Ryhed og Symmetrie en av de
behageligste i Europa. Den er bygget i Form av
et Parallelogram. To store Gader deele den i 4
Qvarteerer. Begge Gader ere brede og prægtige,
og har paa begge Sider bedekkede Gange, for at
man kan spadserer her, endog naar det regner. I
Middepunkten av Staden er et meget stort Torv,
ogsaa med bedekkede Gange, hvorunder ere Krambo-
der, hvori selges alle slags Silketoy, Linnet, og an-
dre Vahre. Midt paa Pladsen staaer et smukt Vand-
spring,



spring, med Træer omkringplantede, hvorfra man kan overse alle 4 Kvarteerer i Byen. Disse ere igien inddeelte i en Mængde mindre Gader, alle i lige Linie og paralelle, med Huse byggede efter Symmetrie. Hvert Hus har en smuk Have, som sees fra Gaderne, fordi den kun er indhegnet med Jaloufier, (et Slags grønt malet Sitterværk.) Alle Huuse ere udentil malede efter Kinesisk Maade, som giver et meget behageligt Syn. Staden er omgivet med Muure, og har 8 Porter, hvorav man gaar ud i nyelig anlagte Alleer. Indvaanernes Antal udgør omtrent 6 til 7000, mest Kolonister og Fremmede, men tillige nogle Spaniere, som har sat sig ned der. Forlader man denne Hovedstad, finder man igien lutter Landsbyeboliger, ligesom de forrige, i en Strækning af 5 eller 6 Miile. Derefter en liden Bye, ligesom tilforn, og saaledes avvekle alle 5 Miile saadanne enkelte Huuser og Landsbyer, indtil man Dagen efter kommer til en anden Stad, som man kan kalde den anden Hovedstad for disse nye Kolonier. Den tæller omtrent 3 til 4000 Siæle. Alle Gader og Huuse ere ogsaa symmetriske, men mindre end i Karolina. Denne Stad hedder Karlotta,



og den 3die, som man treffer efter et Par Dages Rejse, hedder Louisiana. De øvrige Byer ere mindre, men smukke, og hver av omtrent 600 Indvaanere.

Disse nye Kolonier formeere sig daglig. Foruden fremmede Familier komme mange Spaniere hertil, som indsee Nyttten av denne Stiftelse, og leve fornøiede her. Fem og tyve tydske Miile, som for 10 Aar vare gandske øde, ere altsaa forvandlede til behagelige Marker, eller rettere at sige, til een Høve, eller en uavbrudt og beboet Gade; thi Strækningen fra det eene Hus til det andet, paa begge Sider av Landevejen, er ikke meere end et Flinteskud, og en Kolonist kan tale med den anden, hver i sit Hus. Ved hver anden tydsk Miil finder man et Stæd hvor Kolonisterne kan høre Messe, og ved hver 4de Miil er en av de omskrevne Stæder. Alting seer ud som en Dram for en Rejsende, der veed hvad dette Land har været for 10 Aar siden, og man troer at være forflyttet til Saturns guldne Tider. Saa lykkelig og indtagende er denne Kolonie. —



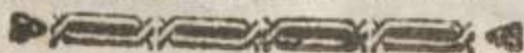
† † †

Abbeden Velly var i Begreb med at skrive den franske Historie, og læste, blant andre Bøger, Sr. Voltaires Universalhistorie for at eftersee, hvorledes denne Skribent havde skrevet over Franrig.

Med Forundring saae han der, at de Riddere, og Hoffolk, som havde fulgt denne heftige Ludvig paa hans Korstog, havde intet vigtigere havt at bestille ved deres Ankomst i Palestina, end at give Damerne der i Landet et Bal.

Velly, som havde ikke fundet dette Træk hos nogen Historieskriver tilforu, skrev et Brev til Sr. Voltaire, hvori han bad ham vise sig Kilderne til den Efterretning om Ballet mellem de franske Riddere, og de syriske Damer.

De vil ingensteds finde det, min Herre, (svarede Sr. Voltaire) men det syntes mig saa overeensstemmende med Nationens Temperament, og Galanterie at give Damerne et Bal for at høytideligholde sin Ankomst der, at denne Efterretning er kommet mig i Meningen, uden at tænke derover. —



Provinzialblade.

III. B. No. 3. — 4.

Kongens Kroning.

Et Skuespil i Et Optog. (*)

Redeunt Saturnia regna.

Virgil.

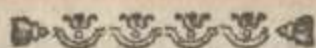
Personerne.

Kongen.	Ministre, og Øvrigheds personer.
Dronningen.	Dronningens Sølge.
Henrik den 4de.	Allegoriske og pantomi- miske Figurer.
Prindser av Blodet.	Solket.

E

Første

(*) Ovenstaaende meget smukke Skuespil er skrevet av en Parlamentsadvokat i Bretagne, og opført til Rennes i Frankrig i Januari Maaned, 1775, til den nu værende Konges Kroning. Allevægs er det optaget med meget Bisald. Vær det vel love sig mindre hos os?



Første Scene:

Skuepladsen forestiller en prægtig udjiret Sal. Paa et Bord, som er behængt med et Himmelblaat Floyels og med Guldblikkier giennemvirket Teppe, ligger en Krone. Rundt om i Salen staae allelegoriske Figurer med deres Attributer. Kongen betragter Kronen med Estertænkksomhed.)

Kongen.

Fodselen giver den, men den tilhører kun Dyden; Hvad har jeg gjort for at fortiene den?

Folket. (bag paa Skuepladsen;)

Kongen leve!

Kongen.

Hvor rører dette Frydestrig mig! Naar skal jeg kunne sige, at det er en Belønning for mine Velgierninger? See her, Ludvig! hvad Haab man allerede gjør sig av Din Regiering! Skal dette gode Folk bedrages? Er Du kun en almindelig Konge, saa vil snart en avskyelig Taushed følge paa dette

Glæde!



Glædesfrig. Din Efterfølger skal høre det engang, som Du, og Dit Navn, som nu er saa elsket, vil forglemmes. Ved Solens Nædgang tænker man ey meere paa en skøn Morgenrøde, naar denne Sol ey har oplivet Dagen med deres velgiørende Straaler.

Folket.

Kongen leve!

Kongen.

O, mine Børn, endnu er jeg intet uden eders Konge: Men jeg skal blive meere; Eders Fader vil jeg være; Høveste Væsen! Saa uendeligt godt, som mægtigt! Du, hvis Billede jeg skal være her paa Jorden; See de Kællser, som besvæle mig, og hør mit Hjertes Husker! Mit anberroede Folks Lykke er dit naadige Dyshya ey uærdig. Men hvortil nytter, at jeg selv er dydig, naar de, som omringe mig, ey ere det? Ere de reenste Hensigter ey Forfølgelser underkastede, og har man ey under de beste Konger seet Dyden sukke i Lanker, og blive et Offer for Tyranni?



Overdaadighed.

(En riig klædt Koloss, som den første allegoriske Person, tiltrækker sig Kongens Opmærksomhed. Denne Koloss staaer ved en overmaade glimrende Throne, hvis Trin udgior en Gruppe af ulykkelige, og med Pjalter behængte Underjaatter, som kaste et fortviolet Blyeson op til Thronen.)

Kongen.

Hvem er denne Koloss? Dens Bænde er Ufor-
 kammenheds Sæde, og Laster male sig i dens Øye-
 kast. Skal dette Spøgelse staae mig saa nær?

(Kolossen viser ham Thronen, og tilbyder ham
 at bestige den.)

Jeg vil noyere betragte den Throne, den viser
 mig; Hvor riig! Hvor prægtig! Den Glands, som
 bestraaler den, forblinder mine Øyne: Keppe Din,
 Kresus, var meer glimrende.

(Kongen sætter Øyet paa Foden af Thronen.)

Himmel! hvad seer jeg? Hvilken Fortryllelse
 kan ey forsvinde ved et saa rørende Syn? Arme,
 ulykke!



ulykkelige Folk! Dertil bringer Dine Kongers Overdaadighed Dig? Kun ved at undertrykke Dig kan de bestige den Throne, som den falske Ære bygger dem?

(Kongen tager imod forskjellige Edikter, som Kolossen rekker ham.)

Hvorledes? Endnu flere Waalæg?

(Han sonderriver dem, og kaster dem i Dynene paa Kolossen.)

Bort, pengegierrige Uhyre! pak dig bort, og bring Helvede dine fordømte Gaver! Langt fra at paabyrde mit Folk flere Afgifter, onskede jeg heller at kunne spare dem for alle.

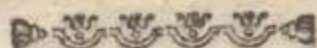
SyKlerie.

(En Hofmand viser, i en underdanig Stilling, Kongen den Plads, man har bestemt ham paa Olymp.)

Kongen.

Hvad begierer denne krybende Pygmæe af mig?

(Han



(Han læser, og siger spottende:)

Sagen er vigtig; Den angaaer intet mindre end et Stød ved Siden av Jupiter.

(Fortrydelig.)

Uforstammede, smigrer man saa for Kongerne?

(Kongen drejer ham om, og lader ham gjøre en Pirouet, hvorved en Ulykkelig, med en Supplik i Haanden, kommer til Syne. Kongen hjælper den Ulykkelige op, og modtager hans Ansøgning naadig.)

Den Grusomme! At sætte mig blant Guderne av Frygt for, at jeg skulle være et Menneske!

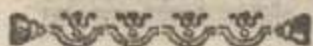
(Bedrøvet;)

Seer jeg da intet uden Laster omkring mig? Dyd, o naar vil du vise dig for mig?

Et Phantom, uden Navn.

(En sort Figur, med et Sværd i den høyre Haand, uddeeler med den venstre smaae Trævægter, hvori ligge smaae Stykker Brød, til Endeel Blinde; Ved Fødderne av denne Figur ligger Rejsfærdighedens sande Vægtskaal næst ved Lovbogen.)

Kongen.



Kongen.

Hvad vil dette sorte Spøgelse, som har smyktet sig med Retfærdighedens Attributioner?

(Medens denne Figur nærmer sig for at rekke Kongen Sværdet, træder den paa Lovbogen. Kongen river den med Hæftighed fra dens Fodder, og bringer den til at vakle.)

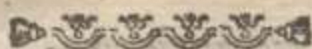
Hvorledes? Elendige! Du træder under Fodder. Hvad der bør indprente Kongerne selv Erhødhed? Ved disse Love vil jeg regiere, og ey ved Skræk.

(Kongen slaaer Sværdet av dens Haand;)

Flye Forræder! Dette hellige Vant, Kongernes og Borgernes Beskyttelse, skal leveres i meere troe Hænder.

(Han kaster et Øyesyn paa de Blinde;
Ere disse Dine Lienerer?

(Han uddeeler Brodet blant dem, og
brækker Træevægterne. i tu.)



Gaaer bort! Blinde kan ey tiene mig! Jeg beklager dem, og giver dem Brod.

Den falske Ere.

(Severen holder i den ene Haand en Laurbærfrands, og viser med den anden paa Scepter og Krone, som ligge i Lænker ved dens Fodder.)

Kongen.

Nej, aldrig skal denne Laurbærfrands skine mit Hoved, naar man fortjener den saa dyrt; Jeg har allerede for mange Undersaatter, hvis deriblant er en eneste Ulykkelig. Jeg misunder ey Alexander hans Roes; Ingen Sejer er værd det Blod, den lod udgøde,

(med Munterhed;)

Men naar jeg skal søgte for mit Fæderneland; Naar jeg skal opofre mig for mine elskte Granske, o, da skal Athenen, ikke alleene, rose sig av at have frembragt en Kodrus.

Vellysten.

(Ledsaaget av en gammel Slave, og kronet med Myrter, lader den sig see under den mest forskeriske Skikkel.

Skikkelse. Den bær Lænker i Haanden, omvundne med Blomstre.

Kongen.

Hvilken ung Skisnød! Hvorfor fæster den sin Øjne paa mig? Endnu en Snare for min Ungdom! Nej; saa smukke Træl kan Lasterne ey have; Formodentlig er det en Raade, den vil bede mig om? Velan, Ludvig! Bev at værne Dig dette Fruentimmer! Og dog er hendes Ledfager mig erbummistænkelig! Men ville hun da lade sig see med saa megen Bestedenhed? Bille man da finde denne undseelige Frygt hos hende, som meddeeler hendes Rion saa mange Yndigheder? Hun rødmer; O, desto skionere bliver hun; Undseelse er Dydens Sminke; Mig har hun tiltænkt denne Blomsterkrands? Denne Gave er ligesaa uskyldig, som hun selv.

(Hun retter Kongen Krandsen.)

Med Hornovelse modtager jeg de Blomstre, Du bringer mig; — Himmel, det er Lænker? Lænker, som kun Dine Slaver skal bære.

(Han læster dem om Halsen paa den gamle Slave, som falder ned for hans Fødder.)



Jeg seer den forfærelselige Plan, som den ryg-
 gedseløst: blant Mennesker har smedet mig; Fort,
 Slange, og forgift ey den Luft, som omringer mig!

Despotismus.

(En Mand i Harnisk, med en Hælm paa Ho-
 vedet, og et Jernscepter i Haanden, viser Kongen en
 overmaade høy Jernthrone; hvis Grundvold er saa svag,
 at den bevæger sig. Thronens Fødder ere av Træ,
 paa hvilken en Gruppe av Elendige rykke for at
 omstyrte den.)

Kongen.

En skrækkelig Throne! Ikke for mig;

(Han rører ved den, og den valter;)

I Sandhed, man maac være en Tyran, for
 at vove at bestige den.

(Seende paa Gruppen;)

Hvilken Konge kan see dette Syn, og endnu sø-
 ke sig Despot?

(Den bevæbnede Mand viger tilbage;)

Du forekommer mig; Jeg takker Dig for Din
 Klugt. Det er et siltende Offer, Du bringer min
 Dyb.

Dyd. Mit Hierte er ikke tilbøveligt at anfage disse forhadte Grundsætninger. Du seer, at jeg vil regiere over et frit Folk, og ikke over Slaver.

(Man horer et Lørdenslag; Alting forsvinder, og Skuepladsen forvandles til Verens Tempel. Tiden, bevæbnet med dens Lee, er Dørvogter.)

Andet Optrin.

Kongen. Henrik den Store.

Henrik.

(Han kommer fra Verens Tempel.)

Himlen være lovet! Frankrig har igien faaet en Konge;

Kongen (for sig selv;)

Hvad horer jeg? Hvad seer jeg? Siel og Hierte ere fulde av denne Helt; Skulle mine Sandser saa stærkt forblinde mig? Nej; Det er Ham; O, det er Ham; Jeg bedrager mig ikke.

(Til Henrik.)

Nationens Skætsengel! Du, hvis blotte Navn gjør Indtryk i alle Hierte! O, Henrik! Hvilket lykfsaligt Underværk bringer Dig her tilbage?

Henrik!



Henrik.

Dine Dyrer; O, min Son! hvilken Seyer har Du tilfægtet Dig? Herkules's Uhyrer vare lettere at overvinde end de, Du besvæder; Saaledes ville jeg ogsaa have begyndt, hvis man ikke først havde nødt mig til at erobre.

Kongen.

Hvis min Siel har en Gnist af den guddommelige Ild, hvorav Din brændte, har det Ønske at ligne Dig frembragt den. Hvor langt er jeg endnu fra det Mønster, jeg vovede at efterligne?

Henrik.

Du vil overgaae det, og jeg seer det med Glæde; Dit Hjerte er ligesaa godt, som mit, og vil blive endnu mindre svagt. Opsyldt af det store MaaL, Himlen skabte til Din Lykke, vil Du blive visere og lykkeligere end jeg.

Kongen.

Kaar Valois og Medicis havde lignet den, som nu sidder paa deres Throne, havde man aldrig seet Henrik ofre paa fremmede Altre.

Henrik.

At undskylde Svagheder hos andre, som man selv tillader sig selv, er Helternes Dyd. Den fortærrer en Krone, min Son, tag imod den af min Haand!

(Han



(Han rejler ham Kronen.)

Kongen.

Vil Du lære mig at bære den?

Henrik.

Din Wijsdom forekommer min Underviisning; Saalænge Du anseer Folkets Vel for Dit, er mit Raad overflødig; Og om Du lod av at være overbevist derom, var det Dig unyttigt; Lev vel, min Søn!

Kongen.

Du forlader mig, da jeg mest behøver Dig. Lær mig at vælge de Wiise, som skal deele Arbejde med mig! Lær mig at finde en Gully!

Henrik.

Snart skal Du lære at kiende dem, som tør nærme sig til Din Throne, og omringe den. Jeg seer Erindringens Tempel aabne sig: Jeg maae forlade Dig.

Kongen.

O, hvorfor kan jeg ey følge Dig?

Henrik.

Det er de store Heltes Tempel; Det vil ogsaa engang blive Dit. Glem aldrig, at Tiden allens kan bringe Dig derind!

(Templets Dørre opslukkes; Man hører en stærkere Torden, end tilforn; Skuepladsen forandres, og viser et Pallads, tillige med en Throne, udjiret med de Kongelige Regalier.



Tredie Optrin.

Kongen. Prindsen af Blodet.

(Prindsene gaar nogle Skrid hen imod Kongen,
og blive staaende.)

Kongen.

Kommer her, Prindsen af mit Blod! Mit Rig-
ge skal være Eders; Ved min Side skal i tiene mig
til Forskandsning mod Hysterie, og Forblindelse.
Eders Liv er det beste Speyl for Kongerne; Hvor
fiært vil det blive mig at lære mit Folks Lykke af
Eder!

Sidste Optrin.

Kongen, Dronningen, Prindsen af Blodet,
Dronningens Følge, bekiendte Ministre, og
Øvrighedspersoner. Folket.

(Ministrene, og Øvrighedspersonerne, træde frem
i Spidsen for Folket, som bær Palmer.)

Kongen.

Jeg bad om en Sully, og Himlen sender mig
en. Træder nærmere, mit Folks Venner! I ere
ogsaa mine;

(Ministrene, Øvrighedspersonerne, og Folket nær-
mer sig; Dronningen med sit Følge staaer om-
kring Thronen.)

Kongen.

Kongen.

(Til den fornemste Øvrighedsperson:)

Lovens ædle Haandhæver! J, som har opofret Embede, Lykke og Frihed; Der er ingen Belønning for stor for Eders Talenter, men der er i det ringeste een, som er værd Eders Mod og Standhaftighed. Træder i Spidsen for den Magistratur, man ville vanhellige! Lad den være Eder sin nye Glands skyldig, og lad Eders ullykkelige Venner komme tilbage fra deres Forviisning! Mit Folk har længe nok sultet over deres Fraværelse; Jeg skylber Nationen og mit eget Hierte den Villighed at kalde dem tilbage.

Første Øvrighedsperson.

Jeg beundrer den Plan, Deres Wiisdom har foresat sig. Hvor ærefuldt for en Minister at bidrage til sine Medborgeres Lykke ved at understøtte sin Konges Hensigt!

(Under dette Svar tager Kongen en Palme fra een av Folket.)

Kongen.

(Til den anden Øvrighedsperson.)

Og J, behierteede gamle Mand, som tænker at overbeviise en bestyrret Nation om at man kan være alt for dydig; tag denne Green av Eders Konges Haand! Han ville misunde Eder den Triumf, som venter Eder, hvis han ey havde den Lykke at bidrage noget, dertil.

Et



(Til alle Øvrighedspersonerne.)

J kan følge mig; Folk, som J, kan aldrig være Thronen for nære. Men hvem seer jeg allerede omringe den? Det er Dydens glimrende Optog; Det er Dronningens Folge.

(Han nærmer sig til Hende.)

Kom her, Madam; Fornøi Dem over Deres Værk, og see et Folk, som glæder sig over det Haab, min Regiering giver. Jeg kan ey bebre retfærdige gjøre dets Glæde, end ved at sætte Velgiørenhed paa Thronen ved min Side.

(Han rækker Dronningen Haanden, og de besige Thronen tilsammen.)

Dronningen.

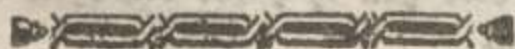
Dette Folks Lykke er allene Deres Værk, men, som Deres, angaaer det tillige mig, og skal være mig Alt.

Folket.

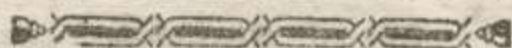
Kongen leve! Kongen leve!

Kongen.

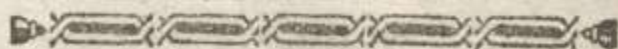
Folket leve! Folket leve! Kan jeg see det lykkelige, naar jeg forlader det, har jeg levet længe nok.



Provinzialblade.



III. B. No. 5.



I.

En Selskabsfang.

Til Hr. —

(Tilsendt.)

Det første Glas, som Druen folder,
Vi vores Ven til Vre skylder,
Som første Gang vi skue her.
Velkommen hid til Frostabs Ede!
Velkommen til uskyldig Glæde!
Det vores Selskabs Dnske er.

Bed Musers Gunst vi samlet bleve;
De sang, hvad Korste Sonner skreve;
Bed deres Gunst vi end bestaae.
Naar os opvarmer Druens Styrke,
Det skeer for deres Chor at dyrke,
Og Geistens høye Sving at naae.



Vi elske Venner, ere glade,
 Og bruge ikke til at hade
 Vor Tid, saa kort til Kierlighed.
 I Ungdoms glade, muntre Dage,
 Vor fælles Lust er at behage,
 Og fælles Lov er Verlighed.

Den skal sig ey blant os fornøye,
 Som, med Stinkhellighed i Døye,
 I Hiertet nedrig Ondskab bær.
 For hver, som ey sit Ravn forsvarer,
 Som glemme kan sin Ven i Farer,
 Ey Afgang til vort Selskab er.

Glys langt fra os, hvis haansigt tænker
 Om den, som bær en Skionheds Lænker,
 Og er til Elskov Slave fød.
 Kunns Kierhed Elskov kan tilbede;
 Den skielver for sin Viges Brede,
 Som ikke skielver for sin Død.

Min Ven, her skal Du Venner finde,
 Om Du Dig onsker dem at vinde,

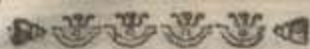
Hvis fælles Være er Dit Maal.
Lad Druen i Dit Glas da springe!
Høyt med Din Rabees lad det klinge!
Og drik det Norske Selskabs Skaal.

W.—

II.

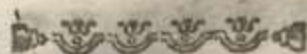
Kortale over Dumhed.
(Eilsendts.)

Hil være Dig, ved hvis Bugge Din Skyts-
engel sagde: Vær Dum! Din Bey er bestrøet med
Roser, og dine tykke Fodsoaler søle ingen Torner.
Du sniger dig usforkylot giennem Livet, og enhver
viger til Side for at gjøre dig Plads. See, dit
Ravn er ubodeligt, og din Priis er stor blant Lan-
dets Døttre! Din Siel vugges sagte i din tomme
Hiernestak; Den sover stedsse, og naar den vaagner,
legger den sig strax til Hvile igien, og snorker. Over
dig tier Bagtalelsen; Du har Ret til alt; Dit Fri-
hedsbrev staaer i din Pande, og den Kloge seer det,
og smiler ærbødigt. Din Mave fordøyer alt, og dine
Dromme ere ingen Virkning av din Siels Arbejde.
Uskyldighed staaer malet i dine Kiæver, og From-
hed i dine matte Øyne. Din Kone elsker dig, for-



di du tillader hende at elske heele Verden, uden at
 forstyrre hende. Stierneerne paa Himmelen har
 Rolighed for dig, og du grubler over intet paa
 Jorden. Du forraader en Misshæderen, og du er
 Godheden selv. Daarlighed finder sin Skjts hos
 dig. Du kalder den for Wiisdom, naar den smyl-
 ker sig med Lapper av den Kloges Kiortel. Naar
 du fortærer dit seede Ol, og dine Lækkerbiskner, er
 Verden dig et Paradis. Din Sang er slæbende og
 baglends, som Krebsens. Vær den Wiise, som ikke
 træder i dine Godspor, og vægrer sig at bære dit
 Harnisk. I Troen er du uforsyret, og Kietterie
 viger langt fra din Bolig. Naar den Kloge sulker
 efter Brød, regner Manna over dig, og man siger,
 at du lønnes efter Fortieneste. Du finder i Mørke
 hvad den Kloge foræieves leder med tusende Bris-
 ler. Vær icg Digter, skulle du være min Mæ-
 cenas, nren du ønsker ikke denne timelige Ære. Du
 hader alle Vers, og al Prosa. Lad den Lærde rey-
 se og komme, tænke og skrive, nytte og fornøye!
 Hvad angaaer det din Rave? Din Sæd vil be-
 sidde Landet; Den har Berner, og den Kloge vil
 for

forjages af Jordkloden. Ak, lær mig, store Mand,
 din store Hemmelighed! Jeg længes efter Rolighed,
 og du kan opfylde mine Ønsker. Tryk dit Indsegl
 paa min Pande, og dit Baaben paa mine Riever,
 saa vil Forfølgeren gaae forbi mig, og Bagtaleren
 ikke træffe mig. Alle Piger vil elske mig, og alle
 Børn vil spøge med mig, som med deres Dukker.
 Tag mig i dine Vingers Skjul, at mit Sind maae
 leve i Fred, og mit Syn bevaeres uskadt til mit
 Endeligt. Nu hades jeg af din heele Skare; da vil
 den sige: Han har bedret sig; Han bliver feed;
 Han bliver som en av os. Den smukke Mand!
 vil dine Døttre raabe; Den floge Mand! svare
 dine Søner. Abdera vil fornyses igien, og jeg
 tør der vente at blive Raadsherre. Jeg skal giø
 re alt uden hvad som er nyttigt og flogt, og
 med gyldne Bogstaver skal jeg skrive over min Dør:
 Altting bliver ved det Gamle!



III.

Euristhenes og Druiden.

En Karakter,

av

Tousfaint.

(Eilsendt.)

Euristhenes elskede sin Kone, og denne Kierlighed gjorde ham til den lykkeligste blant Mennesker. Han kiendte sin heele Lykke, og aabenbarede den for en gammel Druiden, som han betroede sine fortroligste Hemmeligheder. Druiden blev indtaget av alle de Behageligheder, han horte fortælle om, og satte sig i Hovedet, under Vaaskud at vaage over Guds Ære, at osvise Euristhenes fra disse kiødelige Baand, som, sagde han, foreenede ham med Verden.

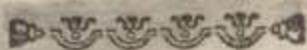
„Min Broder (sagde denne Helgen,) jeg sukker
 „over Dig, og over den Forblindelse, hvori jeg seer
 „Dig. Du elsker, og det er en anden end Herren,
 „Din Guld? Beed Du ikke, at der er skrevet, at
 „den, som ikke habet Fader og Moder, Hustrue og
 „Broder for Guds Skyld, han er ham ikke værd?
 „Førend det forste Menneskes Fald havde Din For-
 blind.

„bindelse maaskee været uden Synd; Men det syn-
 „dige Menneske bør ikke spise uden Brød dypet i
 „Taarer. Din Kone er en Evas Datter, denne grum-
 „me Moder, som har styrtet os alle, og Du elsker
 „hende. Frygt for vor første Faders Skiebne! Det
 „var ogsaa Kierlighed, som bragte ham i Fald.
 „Du skylder hende Erkiendtlighed, siger du, for hendes
 „Omhed og Foyelighed. Det er netop derved, Du bør
 „frygte for hende, eftersom det er derved hun vin-
 „der Din Kierlighed, og berøver Gld et Hierte,
 „som ikke var skabt uden for ham. Tænk vel der-
 „over! Helvede er aabent under Dine Fødder.“

Dette Ord bragte den ensfoldige Puristhenes
 at gysse. Hans forvirrede Indbildningskraft saa in-
 tet uden Diæble, Flamme, og brændende Svovels-
 yse. En sværmende Ridkierhed bemestrede sig hans
 Siel. Han betragtede sin Kone, som en Fiende,
 tog hendes Kiertegn for Snarer, og hendes Over-
 talelser for Forsværelser. Dersom endnu en Rest af
 Godhed for hende melder sig i hans Hierte, saa for-
 tærer han sig i Bøn og Faste, for at søge at quæle den.

Saa farlig og ævfindig er Overtroen.

Lord



†

†

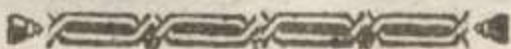
†

Lord Chesterfield og Voltaire.

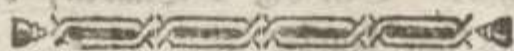
Chesterfield og Voltaire vare eengang tilfammen paa et Bal i Paris. Alle Damerne vare sminkede, og Chesterfield betragtede dem med megen Opmerksomhed. Hvad synes Dem, Mylord? sagde Voltaire til ham; Jeg veed, De er en Kiender; Hvem forekommer Dem smukkest, de Franske, eller Engelske Damer?

Paa min Vre, jeg forstaaer mig ikke paa Malerier, svarte Chesterfield.

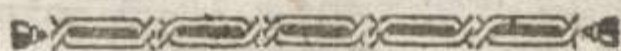
Kort efter vare begge disse vittige Hoveder i Selskab i London. En Dame av Selskabet, som var overordentlig sminket, vendte al sin Tale til Voltaire, og hindrede enhver anden fra at komme til at tale med ham. Vogt Dem, min Herre, sagde Chesterfield, at De ikke blive fangen! Af, svarte Voltaire, jeg frygter ikke, Mylord, at blive opbragt av et Engelsk Fartoy under Fransk Flag. (Mercure de France, for 1776.)



Provinzialblade.



III. B. No. 6.



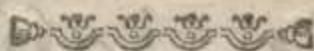
En Samtale i de Dødes Rige.

(af Lucian.)

Aron. Lad jer sige, Folk, og seer jer for! Baaden er liden, og hænger netop sammen; Vandet trænger allevegne ind; Kommer den paa Side, kantrer den. Og i Herrer der, saa mange som i ere, med al den Kram i bringer med! Skal den altsammen ind i Baaden, vil det see slet ud, især for dem, som ikke kan svømme.

De Døde. Men hvordan skal vi da bære os ad, at vi kan komme over?

Baron. I maae komme nogne ind. Al denne Kram maae i lade blive tilbage paa Stranden. Det vil endnu holde haardt, fordi i komme saa mange paa eengang. Siv Du Agt, Merkur, at ingen stiger ind, som ikke er gandske



ste nogen, og, som sagt, har skilt sig ved alt hvad han har. Stil dig i Baaden, og pas nøye paa hvad jeg har sagt!

Merkur. Lad kun mig raade! Hvem er Du der, som er forrest?

Menippos. Jeg heder Menippos. See her, *Merkur*, min Kanzel og min Stav kaster jeg i Soen. Min gamle Kittel har jeg ikke bragt med, og jeg har gjort vel deri.

Merkur. Stig ind i Baaden, *Menippos*, redelige og fromme Mand! Sæt Dig hist oppe ved Styrmanden, at Du kan overse alle de øvrige. Hvem er dette smukke Fruentimmer?

Menippos. Det er den skionne *Parisia*, hvori alle forelskede sig, og hvis Priis var ikke mindre end to Talenter.

Merkur. Vær saa god, *Madam*, og stil Dem ved denne smukke Skabning! Leg denne Mund til Side, som vansmæter efter Kys, og dette Røde og Hvide, disse skionne Loffer, og den heele Prydelse, med Hud og Haar. Net saa; Nu er De klædt for os. Kom nærmere! Men du der henne, med din Purpurkaabe, og Krone, som seer saa mørk, og saa bydende ud, hvad er Du for en?

Lampichos. Jeg er *Lampichos*, de *Gelovers* Fyrste.

Merkur.

Merkur. Hvorfor lader Du Dig see i dette Optog?

Lampichos. Hvorledes, Merkur, sommer det sig for en regierende Herre at lade sig see nogen?

Merkur. Gandske vist ikke for en regierende Herre, men for en Død meget vel; Jeg derfor alt dette til Side!

Lampichos. Der ligger min heele Pragt paa tængang.

Merkur. Du maae tillige, Lampichos, kaste denne Stolthed, denne Høyhed bort; Det er Baglast.

Lampichos. Kronen tillader Du mig dog at beholde, og min Hermelinskaabe?

Merkur. Bort dermed! Altsammen duer ikke.

Lampichos. Welan! hvad forlanger Du mere? Har jeg ikke nu skilt mig ved alt?

Merkur. Din Blodtørstighed, Din Sierrighed, Din Trodsighed, Din Brede, og Dit Raserie, alt dette maae endnu bort. Gandske nogen maae Du være, saa kan Du stige ind. Hvem er Du med de brede Skuldre, og meget Riid?

Damestias. Jeg er Priisfægteren, Damestias.

Merkur. Jeg formodede det. Jeg har ofte seet Dig paa Fægtpladsene.



Damestias. Mig lader Du dog komme ind, saaledes, som jeg er?

Merkur. Med al denne Kram paa Livet, min Søn, er Du ikke nogen. Skibet vilde synke, om Du kun traadde ind med een God. Derefter maae Du endnu skille Dig ved alle Vestegegn, og Seyerkrandsse.

Damestias. Nu er jeg gandske afklædt, og liig de øvrige Døde.

Merkur. Ret saa: Jo lettere, jo bedre til Reysen: Gaae nu ind! Og Du, Kraton, leg Din Rigdom til Side, og Din Magtighed, og Bølløst frem for alt. Lad Dine Ahner fare, og Dine Stammefædres Glands, og tænk aldrig meere paa, at man ærede Dig ved Støtter, og Indskriver, at Heraldter forkyndte Din Roes, og at man har bygget Dig et prægtigt Gravsted. Allerede at tænke derpaa, er at besvære Baaden.

Kraton. Nødig, nødig stiller jeg mig ved alt dette. Men jeg maae taale alt.

Merkur. Hvad vil din Nar med denne Ruffning? Hvortil slæber Du endnu denne Fane med?

Kraton. Fordi jeg har kriget og vundet, og er blevet æret av Staden.

Merkur. Jeg Din Kane ned, fiære Ben! I de Dødes Rige er Fred; Der behøves ingen Baa-
ben meere; Men hvem er denne høysidelige Person,
med Næsen i Beyret, der bryfter sig saa meget,
og seer ud, som om han tænkte? Hvem er denne
Mand med det mægtige Skiæg?

Menippos. Det er en Doktor, Merkur,
eller meget meere, en Tusendkonstner, fuld av Nar-
resireger. Lad ham flæde sig av! Han bær alt for
mange Daarligheder under sin Kappe.

Merkur. Jeg først Din Mine av, og siden
det øvrige efter Haanden. Ved Jupiter, hvilket Prae-
lerie, hvilken Vankundighed kommer der for Da-
gen! Hvilket Windmagerie, og forvirrede Tanker!
Hvilken Ladning av udueligt Arbejde, og Avsindig-
hed, av elendig og dumt Løv! Men, ved Jupiter,
tillig av Venge og Seilhed, Utafneummelighed, Brede,
Bellyst, Maglighed, og Bequemmelighed! Jeg seer
det altsammen meget vel, hvormeget Du endog sø-
ger at skule det. Men leg al Forestillelse bort, og
Stolthed, og tænk Dig aldrig bedre end andre!
Med al denne Ladning behøvede vi en Galley med
50 Narer, for allene at sætte Dig over.

Doktoren. Jeg vil stille mig derved, fordi
jeg maae adlyde Dig.



Menippos. Lad ham dog lægge det lange
Skiæg av, Merkur! Det er alt for stort og tykt.
Der er i det ringeste Haar for 5 Miner.

Merkur. Jeg Skiægget av!

Doktoren. Og hvem skal skiære det av?

Merkur. Menippos kan hugge det av med
Slibesøen, og Brættet kan tiene til Blok.

Menippos. Tillad mig heller at rykke det
av; Det er mere lystigt.

Merkur. Øren kan være nok.

Menippos. Nu seer han sira; menneskeligere
nd, siden Bukkeskiægget kom bort. Skal jeg studse
Dyembrynene lidt tillige?

Merkur. Ja vist; Han bærer dem alt for
høyt. Jeg veed ikke hvorfor den Karl bryster sig
saa. Hvad maaber du efter, Bengel? Er du bange
for Doden? Gjør dig færdig, og kom ind!

Menippos. Han bærer endnu noget under
Armen, som er ikke let.

Merkur. Og hvad da?

Menippos. En Rævesvands, som maa have
bragt ham meget ind i Livet.

Doktoren. Du skulle ogsaa stille dig ved din
faade Mund, Menippos, ved din rolige Mine, og
dit utvungne frie Bæsen; Du skulle lægge din Latter

og Skiertz til Side; Du er den eeneste, som leer
blant os alle.

Merkur. Aldeles ikke; Det er lette Wahre;
De besvare ikke, og vi flyde desto lettere. Men
Du, Professor, der heime, fast dit Sludder, dine
Omsvøb, dine Antitheser, Lignelser, Perioder, frem-
mede Ord og Talemaader, og af denne Ballast i
Talen bort.

Professoren. Jeg kaster det altsammen Fanden
i Bold.

Merkur. Nu er alting got; Læger Brettet
ind, letter Ankeret, sætter Seyl til, legger fra
Land, og styr frem, Seyermand! Lader os være
ved got Nød! Hvad er her at græde ved, i Skur-
ke, og du især, Doktor, som har faaet dit Skiæg
saa net studeet?

Doktoren. Al, at jeg skulle døe saaledes!

Menippos. Han gjør Wind. Det er noget
andet han græder for.

Merkur. Og hvorfor?

Menippos. Fordi han nu ikke meere kan
smarodse ved de Riges Bord, gaae hemmelig for-
klædt om Ratten at besøge Horer, og om Mor-
genen selge Wiisdom for Guld og Sølv; Det for-
tryder ham nu.

Doktoren. Er da ikke Du gaaet nødigt ud
af Verden, Menippos?



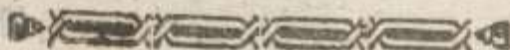
Menippos. Hvem, jeg? som frivillig har ønsket Døden? Men jeg synes, jeg hører en strækkelig Alkarm deroppe paa Jorden av Stemmer, som raabe overlydt.

Merkur. Skriget kommer fra meer end een Kant, **Menippos.** Alt Folket er forsamlet, og triumpherer med høy Latter over **Lampichos** Død; Hans Kone spottes av de andre Fruentimmer, og Drengene kaste Steene efter hans Prindsfer. Paa et andet Sted raaber man Bisald til **Taleren** **Diosphantes**, som i **Sichon** har holdt en herlig Sorgetale over denne **Kraton**, og, ved **Jupiter**, **Damestas's** Moder synger Klagesange over hendes Søn med hendes andre Fruentimre. Ikke en eneste begræder Dig, o **Menippos!** Man lader Dig ligge gandske rolig.

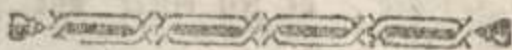
Menippos. Nej vist ikke; Snart vil Du høre Hundene hyle over mig, og Ravnene slagre med Vingerne, naar man skal begrave mig.

Merkur. Du er altid munter, **Menippos.** Nu, velkommen til Land! Gaaer enhver av eder hen hvor Dømmen er. Karon og jeg reyse hen efter andre Døde.

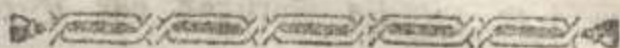
Menippos. Lykkelig Reyse, **Merkur!** Lader os andre gaae vor Vey frem ad; Hvad vil i nu meere? Dømmes maae der; Derfra kan ingen undflye; Og Strafferne vil blive græsselige; Hiul, Høge, og Steene; Enhver bliver giengieldet, som han har levet.—



Provinzialblade.



III. B. No. 7.



I.

Gnhver kiender det smukke Franſke Vers:

A force de m'aimer, tu me rends miserable;

Over dette Vers har en erfaren Mand leveret mig efterfølgende Kommentar.

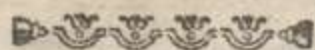
„Min Herre!“

„Jeg er en ulykkelig Mand, og jeg beder Dem fortælle det i Deres Blade! Man ſiger, at Mændene i Spanien lade aldrig deres Koner gaae av Huuset uden at give dem en gammel Kone med at oppasse dem, og i Tyrkiet indſperres alle Slavinder, ſom bekiendt, under en troe Gildings Opſigt. Men jeg veed intet Land, hvori Mændene maae lide ſamme Evang. Imidlertid er min Kone en ſand Duenna for mig; Hun oppaffer mig ligesaameget, ſom en Kiskeraga, eller



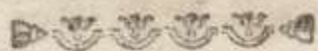
Anføreren for Gildingerne oppasser Favoritsulten, inden; Hun troer, at jeg elsker alle Fruentimre, eller at alle elske mig; Hun slipper mig aldrig av Dyene, og nagler sig saa fast til mig, som om hun i en egentlig Forstand var Been av mine Been, og Kiod av mit Kiod. Jeg tør aldrig giøre et Skrit ud av Huset uden hende for ey at komme paa Avveje, og hjemme gaar hun efter mig, Trappe op og Trappe ned, som efter et Barn i Ledebaand. Hun glemmer min Hat, og min Stok, ved siden av hendes Handsker, og Saloppe, paa det at den ene ikke kan gaac ud uden den anden."

„Aldrig forestiller jeg mig, at jeg er smukkere, og meere velstabt, end andre Mandspersoner, og min Kone besidder, i mine Dyne, lige saa mange Behageligheder, som andre Fruentimre. Mit Temperament er desuden ikke sangvinsk, og min Komplexion langt fra den stærkeste. Ikke desto mindre tvivler min Kone bestandig. Jeg tør ikke tale med noget Fruentimmer, endog i Vidners Overværelse; Jeg tør ikke hilse dem engang, uden at giøre hende vroelig. Alle Fruentimre ere Koketter i hendes Dyne,



og hun seer tydelig, siger hun, at de give mig Bink til hemmelige Sammenkomster; Det kan ikke være en Kønne vanskeligere at komme i et Munkelkloster, end det er for et ungt Fruentimmer at komme i vort Huus. Hun fornærmer derved alle hendes Bekiendte, allene fordi de ikke ere Oldemødre eller Tjoldemødre. Hun er ikke hjemme for nogen, uden for gamle Lunter, og Jomfruer i den blomstrende Alder af — 60 Aar, eller Skjønheder fra forrige Sekulum."

„Neppe tillader hun mig, min Herre, at omgaaes mit eget Køn, og hun anseer alle uafte for Koblere og Forførere. Engang var hun saa naadig, og lod mig gaae paa Viinhuus med nogle Venner, men Flasken var neppe til Ende, før min Bestient var med Laternen at lyse mig hjem. Jeg bad ham gaae bort, og befalte ham at komme igjen om en Time. Strax kom han tilbage med det Bud, at min Kone var blevet dødelig syg, og ønskede at tale med mig. Jeg ville forlade Selskabet, men til min Bestyrrelse, brød Patienten selv i det samme ind i Værelset, beklagede sig over min Haardhed, og fik hysteriske Tilfælde. Hun kom sig ikke igjen, før end vi vare stegne av Vognen i vort eget Huus, og



nu kaldte hun mig for den trolofeste, av alle Mænd
paa Guds Jord. Alle Blinhuuse, sagde hun, vare
Koblerhuuse; Man gif der ikke hen uden for at hol-
de Sammenkomst med liderlige Qvinder. For Ef-
tertiden vilse hua selv gaae med, for at see hvorle-
des der gif til."

"De kan let tænke, at min Kone, som har saa
megen Omjorg for mig uden Huus, anvender tilli-
ge hiemme al Flid paa at rydde alle Unstodesscene
av Bøgen; Begge mine forrige Treuestryger bleve
strax opsagte, da jeg havde bragt min Brud i Ha-
fet; Hun beskylbte mig med udtryffelige Ord, at
jeg havde havt Omgang med dem, nagtet jeg,
til Dydens Ære, maase bekiende, at den ene var et
gammelt rynket Gespenst, og den anden en tyk, fir-
skaaren Klods, grov og stærk, som en Dragon. End-
og min Dreng, Johan, som havde tiest mig i 20
Aar, fik Løbepas, fordi han var for vel bekiendt
med sin Herres Intriquer. Vi maatte længe hielpe
os med en gammel Her at giøre vor Huusarbej-
de, indtil Madam kunne finde Subjekter efter hen-
des Sind. Den ene var for vild, den anden stad-
fede for meget, den 3die var en uforstammet, fæf,
og

og, merk vel! en ung Pige: Nu bestaaer vor Huus-
holdning, Himlen skee Tak, av saa smukke Uhyrer,
at Shakespears Kaliban selv vilde forelske sig deri.
Min Kones Kammerpige har en velstakt Puffel, og
er saa lykkelig vansor og verkbruden, at hun skiel-
der paa hvert Lem, som en Pagode. Stuepigen
skeeler vennosalig med det eene Dyr, som græder steds-
se over dets Medbrøders Tab, og Kockepigen har,
foruden et gloende og kobberrodt Ansigt, tillige en
udstaaende Mave, og halter paa det eene Been."

"Jeg behøver ikke at sige Dem, at jeg tør al-
drig skrive et Brev, uden min Kone maae see Ind-
holden, forend jeg forsegler det. Jeg tør ikke aab-
ne eller læse noget engang, forend hun har læst det.
Naar hun seer Postbudet, begynder hun at skielve,
og hun falder eengang i Avmagt over et Brev, som
var skrevet med en Fruentimmerhaand, og kom — fra
min Tante. Av Præget i Signetet tager hun endog
Anledning at gruble; En Kupid, eller to Hjerter
i eet, ere for hende ubedragelige Tegn paa et Kierligheds-
brev, og er der et aabent Rum tilovers i Brevet, hol-
der hun det strax over Ilden, for at see om der er
skrevet noget med Melk, eller Citronsaff.



„For en Maaned siden fandt hun et Papiir fuldt av Hemmeligheder i min Kiolesomme, som opvakte hendes heele Mistanke. Dette betænkkelige Haandskrift var skrevet med Hieroglypher, og fordi hun ikke kunne udtyde dem, faldt hun strax paa den Formodning, at det var et Kierlighedsbrev fra en Natsfroken, som jeg underholdte paa et hemmeligt Sted i Byen, og sagde, at vi verlede Breve sammen i Chifrer. Dette skrækkelige Papiir var imidlertid intet andet end en Regning fra min Grovsmed, som aldrig har lært at skrive, og havde udtrykt sine Tanker ved Tegne. Naar han havde forbedret en Skuffel, malte han en Skuffel i sin Regning, og et Stykke deraf saa mange liige Streger, som han vilde betegne Skilling med, og naar han havde lappet en Plov, satte han en Plov paa Papiiret, og ved Siden saa mange krumme Linier, som forestillede Mark. Jeg forklarede min Kone den heele Sag, men hun blev endnu urolig. Det er aldeles umueligt at quæle hendes Mistanke. Hun kastede mig uavladelig min Froken i Næsen, endog i andres Vaahør, og i et stort Selskab nylig satte hun mig i en ubeskrivelig Forlegenhed ved at beskrive Grovsmeden som min Ganymedes.“

„Skinsøge, siger man, skal være et Tegn til Kierlighed; Det kan vel være; Men dette slags Kierlighed har i det ringeste alle slemme Symptomer av Had;

Jeg



Jeg troster mig endog til at paastaae, at mangen Kone hader sin Mand av Hiertet, og gjør ham mindre Fortrød, end min Kones Kierlighed gjør mig ved hendes Mistanke. Kort at fortælle; Jeg har elsket min Kone meget, men denne evige Mistanke formindsker min Kierlighed til hende Dag for Dag. Endnu er der intet Fruentimmer, jeg opofrer hende for, men ved saa kiedsommelig og ugrundet Mistanke kan hun tilskrive sig selv, om jeg eengang giver hende Anledning til en virkelig, og grundet Skinsyge. Jeg er, v. s. v."

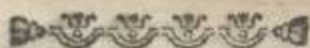
(**)

II.

Brev fra Hr. Adam Smith til Hr. Strahan, om David Hume.

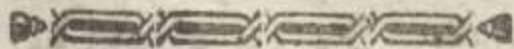
„Jeg forestillede Hr. Hume kort for hans Død, at han havde den Glæde at efterlade alle sine Venner, og især hans Broders Familie, i de lykkeligste Omstændigheder. De har Ret, sagde han, denne Trost fornøyer mig saa meget, at da jeg for kort siden i Lucians Samtaler læste alle de Indvendinger, som de Døde gjorde Kavon, for ey at stige ind i hans Baad, fandt jeg ikke en eneste, som passede til mig. Jeg har ingen Datter at forsørge, ingen Bøgning at fuldføre, ingen Fiende at hevne mig over; Kort sagt, jeg er i en Forsatning, at jeg stet ingen Undskyldninger kan gjøre for at bede om Opsættelse. Jeg har udrettet alle Sager av

Vigtig.

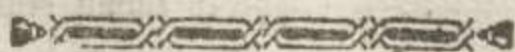


Wigtighed, som jeg havde foresat mig, og til ingen Tid kunne jeg haabe at efterlade mine Slægtainge og Venner i en bedre Forsatning, end den nærværende; Jeg har altsaa al muelig Narjag at doe fornøyet."

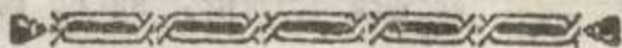
"Hr. Summe begyndte derpaa for Spøg at gien- nemgaae alle de Undskyldninger, han kunne forebrin- ge Karon, og glemte heller ikke hvad denne ville sva- re ham derpaa. Jeg kunne sige, (blev han ved) jeg har forbedret mine Værker, gode Karon; Jeg vil gjøre en nye Udgave derav; Giv mig Tid at see, hvorledes man vil optage disse Forandringer! Men Karon ville svare: Naar Du har seet Virkningen af disse Forandringer, vil Du foretage Dig nye; Saadanne Undskyldninger vil Du stedse have; Stig altsaa ind, min Ven! Ak, lidt Taalmodighed, gode Karon, kunne jeg endnu sige; Jeg har arbejdet for at oplyse det menneskelige Siou; Lad mig leve nogle Aar, og see Overtroen udryddet! Karon ville endnu svare: Hvad Du ønsker, skeer ikke i 100 Aar. Skulle jeg bie derefter? Sig ind, siger jeg, uden at ræsonnere længer!



Provinzialblade.



III. B. No. 8.



I.

Williams, og hans Kone.

(En Paraphras.)

Williams og hans Kone var i lang Tid et lykkeligt Egtepar, og havde nylig holdt deres Solvbryllup med fælles Fornøjelse, da Indbyggerne i Boston kastede den Engelske Thee i Søen.

Williams og hans Kone havde til den Tid aldrig trættet om Krig, eller Fred. De havde oplevet tre Krige, og vare begge Østerrigsk sindede i den pragmatiske Krig, og, Preussiske i den Schlesiske; Som gode Kristne, hadede de begge alle Tyrker i den sidste Russiske Krig, og græd begge av Hiertet over at Freden blev sluttet førend disse vantrøe Hunde (les vilains Turcs, som Voltaire kalder dem) vare forjagede av Europa.



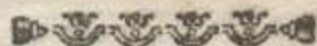
Williams og hans Kone vare ved Begyndelsen af de Amerikanske Uroligheder endnu eenige, og begyde tvivlraadige til hvad Side de skulle helde, fordi de forstode begge intet derav. Konen var imidlertid av dette Egtepar den lærdeste, og da man kastede Theen i Søn, begyndte hun at tale med. Engelland, sagde hun, begiærer Een Skilling Løld i Stæden for Fem, skulle vi fortryde paa at vinde Fire? Du har Ret, Kone, sagde Williams, Kongen leve!

Imidlertid hørte Williams allevegne intet tale uden om Frihed og Undertrykkelse. Enhver talte tværtimod hans Kone. Fiskeriet blev tillige nu forbudet, og Havnen tilspærret. Saaledes bør udydige Børn tugtes, sagde Lady Williams; Du har Ret, Kone, sagde endnu hendes Mand, men for sidste Gang.

Meer og meer vorte daglig Forbitrelsen mod Lord North og Parlamentet, og den smittede til sidst ogsaa Sir Williams. Paa Amerikas Belygning endte drak han et Knus med sine Medborgere, for hvilket hans Kones skønneste Porcelain blev et Offer, da han kom hjem. Han kastede det, i Ladys O verværelse, giennem Vinduerne, med disse betænkelige

klige Ord: Saaledes Faste Amerikanerne Theen i Søen, naar man undertrykker dem. Dette Optrin var usædvanligt for hans Kone; Hun begyndte at larme derover, som man kan tænke, men forgiæves. Hun skreg, og han loe; Hun ville bruge sine Hænder, men foretrak, viiselig heller en Avmagt. Sir William blev ubevægelig, og blev fra dette Øyeblik en Nordamerikaner til Trods for hans Kone. Friheden regierer nu i hans Huus blant Mennesker og Kreaturer. Naar Madam vil straffe hendes Børn, eller jage en Betient av Huuset, siger hendes Mand, at det først bør avgjøres ved en Kongress, og han har allerede bestemt visse Punkter til en fuldkommen Independenz.

Williams eyede en Fabrik, hvori alting for den Tid var gaaet meget ordentlig. Enhver Arbejder blev straffet efter Forseelse, og enhver Ting stod under Eyerens Opsigt. Nu indseer han, at denne Maade sridder mod al menneskelig og borgerlig Frihed. Han har altsaa skaffet sig en Taler blant sine Folk, som han kalder Sankook, og denne Karl er netop den egennyttigste av dem alle. Enhver arbejder siden den

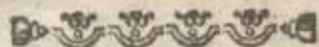


Lid allene til sin egen Fordeel, og alle sammenrotte sig mod sin Herre. Tengang gav han en Dreng et Drefig, og Kongressen i Fabrikken dømte strax, at forsone Drengen med Penge; For at beholde sine Arbejdere, maatte Sir Williams endnu forskrive sig, at lade enhver arbejde saa meget han vil for sig selv, uden at spørge sin Herre derom.

Williams eyer tillige et Landgods, som tilforn indbragte ham meget, fordi det naadige Herskab var meget strengt, og ubarmhiertigt. Hoberiet blev ordentlig forrettet, og alle Paalæg rigtig betalte. Fogderne lode prygle og erequere, og alting blev inddrevet med den strengeste Royagtighed. Sir Williams finder det nu ubilligt at betale Paalæg, uden at repræsenteres; Bonderne har faaet deres Repræsentanter, som anbringe deres Klage over Fogderne, og finde alting Uret. Man betaler ingen Paalæg meere, og mod Udpantning protesteres lovsformelig. Hoberiet er ophævet, og Sir Williams Agreligge alle utilfsaaede.

Lady Williams havde indbragt hendes Mand dette Landgods til Medgift, og man kan tænke hvor-

ledes hun tordner mod denne Uorden. Alt hvad hun har paa sin Side, er en Fætter, som nylig har forladt Universitetet, og veed mesterlig at præke om Natur og Folkeretten. Han beviste Hr. Williams i et talrigt Selskab, at for megen Frihed er ingen Frihed, og at i en Stat uden Herre, er en Privatperson ikke sikrere paa sit Liv og Eyendeelse, end under den værste Tyrann. Tænk engang, min Herre, siger han, hvor det stod til med Friheden i Engelland, da Cromwel bragte sin Konge paa Skaffottet! Tænk engang, hvad Skiebne Sverrige havde, da det efter Karl den 12tes Dod tog næsten alle Mageskætsrettigheder fra sine Konger! Blev ikke heele Landet blottet for Venge ved den besynderlige Huusholdning med Banken? Blev dens Kobbermynt ikke tilsidst uden Nytte? Hvad hjalp et got Raad den Gang? De fluke studere, som jeg, saa skulle De see, at for megen Frihed er allene Aarsag til Egenytte, til personligt Had, og til Partier. Troe ikke, at alle Tyrster ere flette, og at alle regiere kun for at undertrykke. Troe ikke, at den frommeste Konge, Engelland længe har havt, skulle straffe sine Børn uden Aarsag! Troe ikke. —



Fætteren var saa dybt i Diskursen, at han glemte at give Ngt paa hvad der foregik omkring ham. Han saae sig om, og see! den ene halve Deel av Tilhørerne var indsvøvet, og den anden gispede av Riedsommelighed. Omfider begyndte man at klike med Glasfene paa Amerikas Velgaaende, og en Spottesfugl i Selskabet sagde: Oversmurt med Liære, og bestroet med Fiær ville denne unge Herre ingen stem Figur giøre. Fætteren erindrede sig en saadan Proees i Sydkarolina, og sneg sig bort, for ey at forsøge den paa sig.

Sir Williams raser fiden den Tid uavladelig over Frihed. Hans Kone ville skilles ved ham, og betinge sig Landgodset til Underholdning, men en Avokat, som havde læst Repræsentantakten mellem Sir Williams og hans Bønder, sagde hende, at disse Bønder ville koste hende meere at bringe til Lydighed, end Amerikanerne koste Engelland, og at ingen ville kobe hendes Gods, fordi enhver frygtede for at have Bønder med saa patriotiske Følelser av Frihed og Uafhængighed. Kan De bringe det til, Madam, at Deres Mand bliver gjort umyndig, sagde

Avoka,

Advokaten, saa har De vundet Spil, og derefter skal jeg stræbe for Dem som en ærlig Mand.

Lady Williams kunne endnu ikke bequemme sig til denne Yderlighed, men ved en Hændelse gav hendes Mand hende, av overvættets Kierlighed til Frihed, en vældig Drestig, hvorover Processen mod hans Forstand blev anlagt med alle Formaliteter.

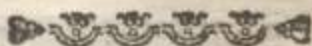
II.

Et Spørsmaal.

I Voltaires Semiramis, 1 Akt, 3 Scene, aabner Offerpræsten, Oroes, et Skrin, som Arzaces, eller Ninias, har bragt med til Babylon fra hans foregivne Fader Phradates. Førend Skrinet aabnes, siger Oroes til de Omkringstaaende:

Que l'on nous laisse seuls; allez: et vous, Mitrane,
De ce secret mystère ecartes TOUJOURS PROFANE!

Naar han har sagt dette, begive Magerne sig bort, som vare paa Skuepladsen, og Offerpræsten bliver allene tilbage med Arzaces.



Hvorledes forstaaer man dette tout profane? Bære Magerne i Babylon eller alle Mager vanhel- lige, og var inzen uden den ypperste Præst indviet til Mystericæ, eller skulle Magerne allene udeluk- kes fra denne Hemmelighed, som angik Semiramis's og Ninias's, eller Babylons Skiebne?

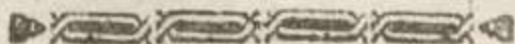
Dette Spørgmaal er ey for Spøg, men for at oplyses, fordi et vanskeligere Sted hos Racine gjør denne Sag endnu meere tvivlsom.

Den unge Eriphile skal ofres i Stæden for Agamemnons Datter. Hun er den rette Iphi- genia; Kalkas har avsaagt hendes Skiebne. Han løfter sin Haand for at fuldbyrde den, og Eriphile siger:

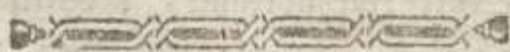
Arrête - - et ne m'approche pas!

Le sang de ces Heros, dont tu me fais descendre,
SANS TES PROFANES MAINS saura bien se repandre.

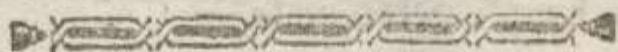
Kalkas var det samme i Aulis, som Oroes i Babylon; Hvorledes kan Eriphile da sige tes pro- fanes mains? Var den ypperste Præst virkelig van- helig, eller har Racine ikke udtrykket sig ret?



Provinzialblade.



III. B. No. 9.

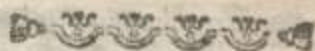


I.

Om Gibraltar.

Gibraltar er for nærværende Tid belejret, og enhver er nysgjerrig at vide noget meere om denne berømte Fæstning, end man kan læse hos den ligre Gibner, eller en anden gammel Scandrian.

Jeg betiener mig ad nærværende Leylig-
hed at meddeele en paalidelig, og tilstrækkelig Efter-
retning derom efter en nyere Engellænders Bes-
krivelse, som for saa Aar siden har opholdt sig
i Gibraltar, og leveret et noyagtigt og fuld-
stændigt Begreb om dens da værende Forsætning.
De, som har læst denne Beskrivelse tilforn,
vil ikke forundre sig over at finde den igien her
paa en saa beleylig Tid til Efterretning for dem, som



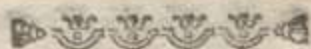
ikke har læst den, og de vil tillige tilgive mig de Forkortelser, eller Forandringer, i Stil eller Materie, hvorved jeg har sparet den gunstige Læser endeel Gientagelser, eller andre Sager, Hovedsagen, og den gunstige Læser uvedkommende. —

Gibraltar er en Stad i Andalusien paa et Bierg, av samme Navn ved en Havbugt med temmelig god Havn. Denne Stad er ikke meget stor, men vel befæstet, og tilhører Kronen Engelland. Den blev i Begyndelsen av nærværende Aarhundrede, Aar 1704, erobret av den foreenede Flaade under Admiral Rooke, og forsvarede sig Aaret efter saa tappert mod de Spanske og Franske, at de efter en Beleyring av meer end 6 Maaneder bleve nødte at forlade den. Staden Gibraltar ligger paa et Jordsirog, som aldeles ligner en Klippe; Den synes overalt lige bred, og udgjør næsten to Meile i Længde; Mod Sønden gaae Fæstningsværkerne saa langt ud, at de yderste ligge meer end en halv Meil fra Hovedfæstningen, og paa Bynten ere anlagte smaae Batterier med Kanoner av 24 til 42 Pund, for i paakommende Tilfælde at bestrøge Soen. Paa den

ene

ene Side er Klippen utilgiengelig, og man kan allene lande paa Baysiden, men til større Sikkerhed fra begge Sider ere Batterier anlagte, som alle ere fordeelte mod hverandre, og med de øvrige Defensions og Fæstningsværker har tilsammen 470 Kanoner. Bayen selv er meget sikker og stor, og Indløbet stærk beskyttet. Til Sikkerhed for Hovedfæstningen sættes tilige Væketvægter mod de spanske Linier, understøttede af smaae Batterier, for at hindre al Tilgang. Hvert Aar betaler Engelland 6000 Pund Sterling til at vedligeholde, og forsøge denne Fæstning. Garnisonen bestaar i Fredstider af 3500 Mand Infanterie, 300 Artillerister, og et Kompagnie Minerere.

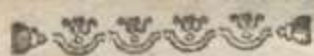
Stadens samtlige Indvaanere indeholde omtrent $\frac{1}{4}$ Engellændere, $\frac{1}{4}$ Jøder, $\frac{1}{4}$ Portugiser, $\frac{1}{8}$ Mohrer, og Afrikaner, $\frac{1}{16}$ Spanier, og $\frac{1}{16}$ Malteser og Korsere. Disse har tilsammen 1000 Huuse, alle byggede af Steen. Indbyggerne leve tarvelig og ordentlig. Enhver Nation klæder sig paa sin Maade. Det smukke Kion er her vederstyggeligt, og forbrændt af den meget stærke Heede, ligesom Mandfolkene. Enhver bruger hvad Næringsvey han for-



staaer, og alle Haandværkere betales forud. Store Kjøbmænd findes ikke; De fleste ere Faktorer for andre. Alle fremmede Skibe, som reyse til Levanten, Barbariet, Spanien, Frankrig, Italien, o. s. v. seyle herind, og selge eller kobe Wahre, hvorefter Amerikanerne siden lade hente adskilligt. Havnen er en frie Havn for alle Nationer, allene for Spaniere noget indskrænket. Disse maaske tillige betale stærke Paalæg af hvad de indføre til Forhandling i Gibraltar, og uden stor Told tillades ligeledes ingen fremmede Mynter, Tobakker, Lerredet, Satoner o. s. v. at indbringes paa de spanske Eyendomme.

I Handelen til Soes gielde alle slags Mynter, men i Staden allene Quadranter, spanske Pistoler, Moitors, Krusados, Realer, Piasters, Soldi, og Engelske Guineer. Byxterne paa den Middellandske Soe og Levanten ere meget taalelige, ogielden over fem Procent, men til de nordlige Lande beløbe de sig dobbelt saa meget, og endnu mere. Paa Engelland handles med Assignationer.

Politiet i Gibraltar er ypperligt; Borgereskabet staaer under en Magistrat, som igjen staaer under
Gouver.



Souvernøren. Alle Kriminalfager paadømmes i Engelland. Geistligheden har sin Forskrift, og alle som forsee sig derimod, maae personlig, paa egen Beløfning, avgjøre sin Sag i Engelland. Den nodes her, mod sin Willie, at taale alle Religioner uden at forfølge nogen.

Vandet kjøbes om Sommeren for dets Nærhed først av Joder, og siden av Krisine. Allene Garuifonen faaer sit frit. Man fører endog Vand dertil fra Afrika, men stet og dyrt. Sviia, Faar, Orne, Dadler, Riis, Mandler, o. s. v. føres allevegne fra derhen. Man henter ogsaa Melk fra Barbariet. De spanske Orne veye 1000 Pund; og Geeder spises i Mængde. Paa Gist er Overskoddighed lige til Skielpadder. Av Frugter ere Druer, Figener, Meloner, Oranger, o. s. v. altsammen til beste Kiøb. Kapviin faaes giennem Portugal, og er almindelig ligesom Portviin og Malaga, men Rhinskviin meget kostbar. Selskaber ere ikke gierne uden hos Souvernøren. Visiter og Kontravisiter, (disse Europas Landeplager) gives ikke uden Formiddagene. Sygdomme regiere sterkt i Sommer og Høstmaanederne, og Kinabarken er for dette Klima næsten uden Virkning. Skorbutiske Tilfælde ere almindelige.

Med Videnskaber seer det paa denne Klippe sørgeligt ud. Al Verden handler, og bekymrer sig allene derom. De lærde Sager, man trykker, ere Konnossementer, Betylskurser, Priskurantter, Transitobreve, Forordninger, o. s. v. Heeden er om Sommeren overmaade stor, og i Vintermaanederne regner det i Gibraltar, som i Bergen om Sommeren. Eoen er ofte urolig, og Stormen overmaade sterk. Ankergrunden er klippet eller Kieesand, og Ebbe og Flob neppe merkkelig.

II.

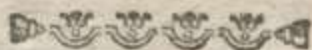
Engellænderne ere originale i Gøt og Ont; Historierne om deres Highwayman, og deres forskjellige Metoder at rove, ere utallige, og efterfølgende er gandske vist ikke en av de almindeligste.

En Læge i London, som var meget riig, og meget berømt, gif engang ud for at modtage en anseelig Sum Penge, deels i Guld, deels i Banknoter.



Paa Veyen hjem igien blev han anroabt av et Menneske, der kom lobende gandske aandelos, og bad ham følge hjem til sin Kone, som havde en heftig Svindsot. Hun har nu et meget stærkt Angreb, Hr. Doktor, lagde han til, og behøver den hastigste Hielp. Jeg betaler Dem en Guinee for et eneste Besøg.

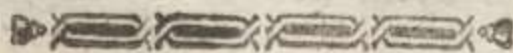
Lægen ansaae det for sin Pligt at besøge den Syge, og fulgte med. Han kom i et Hus i en langt fraliggende Gade, hvor man bad ham stige op i 3die Stokværk, og forte ham i et Værelse, som blev tilsluttet efter ham. Hans Ledfager viiste ham en Pistol med den ene Haand, og en tom Pung med den anden. Dette er min Kone, sagde han, og De see selv hendes elendige Tilstand. De er en av vore beste Læger, og jeg veed vist, at De skaffer Redning i et Dyeblik. De komme fra et Sted, hvor det beste Apotek er. Betænk Dem ikke længe, min



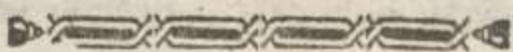
min Herre, hvis De ikke vil forsøge disse Piller af Bly, som findes i denne Pistol.

Lægen var nødt at adlyde. Han forvarte sine Guineer meget hofflig i den Fremmedes Pung, og var allene betænkt paa at redde Bankosedlerne, som imidlertid ikke blev ham tilladt. De har gjort Deres Kur, som en ærlig Mand, sagde hans Ledsager, og det var ubilligt, at De skulle gjøre den omsonst. Jeg har lovet Dem en Guinee for Deres Besøg. Jeg vil vise Dem, at jeg er en ærlig Mand, og her er den. Men Sygdommen kan komme igien, min Herre; Recidiver ere farlige, og De har tillige Recepter derfor. Hav den Godhed, at overlade mig disse Sedler til et Preservativ!

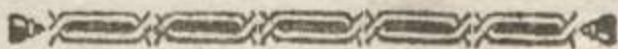
Lægen maatte endnu adlyde, og Ledsageren for- te ham paa Gaden igien med den Forsikring, at hans Recepter vare de beste i heele Verden.



Provinzialblade.



III. B. No. 10.



I.

Penge komme og gaae; Ligesom Jøderne, tiene de alle Herrer, og vandre om fra den ene Ende av Jorden til den anden. De løbe stedse fort, som Tjenerens Lon i Komedien, til man aldrig naaer dem meere, og det er dette, hvad man i den politiske Verden kalder Penges Cirkulation, som bidrager saa meget til Staters Lykke eller Skiebne.

Professor Büsch i Hamborg har oplyst denne Cirkulation ved et kort Schema, hvorefter man i et Øjeblik kan oversee hvorledes Penge ved denne Omgang forøge sig i Lobet, som en Sneebold, der veltet i Sneen; Her er dette Schema til Tjeneste:

En Mand lønner sin Tjener for et halv Aar med 10 Rl. Disse Penge ere reen Fortieneste for Tjeneren, og den heele Gevinst altsaa 10 Rl.

J

Tjene-



Tieneren betaler Skoemagerens Regning,
hvis Gevinst er allene Arbejdslønnen, eller • 4 Rl.

Skoemageren betaler det heele til Garveren,
hvis Fortieneste er • • • • 5 Rl.

Garveren betaler en Skredderregning med
10 Rl., og Skredderens Arbejdsløn er • • 8 Rl.

Skredderen betaler Kræmmeren, hvis For-
deel er 2 Procent.; Denne vinder altsaa • 2 Rl.

Kræmmeren betaler Urtehandleren 10 Pro-
cent, og den sidste Gevinst er altsaa • 1 Rl.

Urtehandleren betaler sin Vert Housleje,
som, naar alle Omkostningerne fragaae, har al-
lene tilbage • • • • 3 Rl.

Verten betaler Renter til Rentenereren,
hvis heele Gevinst er • • • • 10 Rl.

Rentenereren betaler Smeden, og dennes
Gevinst er i Arbejdsløn • • • • 4 Rl.

Smeden betaler Slagteren, hvis Gevinst er 3 Rl.
Slagte-

Slagteren betaler Avokaten, hvis Gevinst er den heele Summa, som han igien spiller bort, og har altsaa tilbage . . . Intet.

Spilleren vinder derved - - 10 Rl.

En anden verker disse Penge for ham i Guld, uden Fortieneste, og vinder . . . Intet.

Spilleren betaler en gammel Regning med sin Gevinst, hvis Renter i mange Aar udgior saa meget, at den, som faaer Pengene, vinder . . . Intet.

Denne Mand betaler disse igien i Fadder-gave, og Forældrene forvare dem, hvorefter disse 10 Rl. høre op at cirkulere.

Med disse 10 Rigsdaler ere altsaa ved Ombytte fortiente 60 Rigsdaler, og 12 Gange gaae de med Fordeel, og 4 Gange uden Fordeel, fra Haand til Haand. Ved denne Fordeel forstaaes tilige hvad enhver egentlig har i reen Fortieneste. Efter en almindeligere Beregning ville den heele Sum-



ma blive anseet til Indtægt. Med de 9 Kl. Urtefræmmeren ikke kan regne til Gevinst, har han allerede betalt manges Arbejde, som har frembragt, overskibet, og forhandlet hans Vahre. Men her sees allene paa den umiddelbare Virkning av Pøgenes Cirkulation blant dem, giennem hvis Hænder de omlobe. Exemplerne av det usrugtbare Omlob kunne sørges med mange fleere; Faddergeraven for Ex. kunne forandres til en Tallotterieseddel, og Resultatet vilde derfor ikke mindre blive Intet.

Denne Opgave er intet Stykke i de skionne Konster; Den vil derfor maaskee behage desfleere. En Skribent bør bekymre sig om Pluraliteten.

II.

En besynderlig Hofte.

Hvad er Sandhed? spurgte Pilatus, og dette Spørgsmaal er et av de oüervanskeligste at besvare. Naturen frembringer iblant ved de mest skjulte Aarsager de utroligste Virkninger, og man veed ikke meere hvad man skal troe eller ikke. Den Gæst,

 hvori

hvori de Vilde bryppe deres Vilde, dræber pludselig som en Lynild. Et Brev fra Kairo til Marseille udbreder Pesten. Hvem kan begribe hvorledes? Marsagen til denne og flere auktiffende Syger ere endnu evige Problemer.

Blant Ubegribeligheder av det sidste Slags er tillige en Hoste paa St. Hilda, som indfinder sig saa ofte en Fremmed betræder denne Ø. Denne Hoste, siger man, vedvarer 10 eller 12 Dage, og udbreder sig saa meget, at diende Børn ikke engang forstaaes derfor. Naar en Fremmed før sin Ankomst tillige har havt Feberen, faae disse arme Indbyggere baa- de Hoste, og Feber, og disse Sygdomme smitte endnu stærkere ved fremmede Vahre.

En skotsk Præst havde længe anseet denne Be- retning for en Fabel, hvorfor mange tillige med mig maaskee endnu fristes at ansee den. Han kom siden ved et Tilfælde paa denne Ø, og ved hans An- komst fandt alle Indbyggerne ved meget god Hel- bred. For ev at gjøre dem urolige, eller give An- ledning til Bedragerie, lod han sig ikke merke med det ringeste. I de to første Dage udeblev virkelig
Hosten



Hosten, og Skotslænderen fornøiede sig meget over, at den var en Fabel, som han havde gicttet. Men paa den 3die Dag begyndte Hosten virkelig, og i faa Dage var paa den heele De ikke et eneste Menneske frie derfor.

Endnu merkværdigere var, at en Kone, som var boesat der paa Stædet, uagtet hun ikke var indfødt, fik denne Hoste, ligesom de Indfødde, efterat hun i de tre første Aar var blevet befriet derfor.

Denne Beretning er indført i forskjellige Akademiers Skrifter, som en av Naturens merkeligste Frembringelser. Nogle nægte, og nogle bekræfte den.

Endnu engang: Hvad er Sandhed?

III.

Om Kiærlighed.

Et Fragment av en belienkt Forfatter.

(Tilsendt.)

Hvad er Kiærlighed? Er den en Forbrydelse, eller den reeneeste, og smmeste av Naturens Drifter?

Er



Er dens Hensigt ikke roesværdig? Forædler den ikke alle Følelser? Fordobler den ikke vort Væsen, og opløfter den os ikke over os selv? Hvem kan besvare disse Spørgsmaal uden at bekræfte dem?

Kiærlighed og Uskyldighed ere Jordens Paradiis. Den er Livets reenste Lykke; I Skiodet av For-
nyelser forstyrres den av ingen Frygt.

Kiærlighed, siger Ordsproget, overvinder Besvær-
lighed; Graværelse adskiller den ikke; Elskere omgaaes
hinanden i forskjellige Verdens Parter. Uagtet enhver
av dem er allene, er begge altid tilsammen. Lidel-
ser forøge endog Kiærlighed, og det er et av dens
Mirakler. Eigegyldighed og Forglemmelse ere allene
Elskernes største Skiebne. Den berøver dem Erin-
dringen av deres Smerter, og deres Lykke.

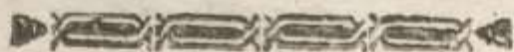
Kiærlighed er den største av alle Fortryllelser.
Den skaber sig en anden Verden, og besætter den med
nye Væsener. Dens Sprog er i Billeder, og dens
Weltalenhed skion og uordentlig. Naar Kiærlighed
er paa det høyeste, er enhver Kiæreste en Afgud,
og dens Plads allene i Himmelen. Andagt laaner
iblant



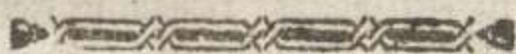
iblant Kiærligheds Sprog, og Kiærlighed laaner til Besderlag Andagtens. Den seer ikke uden Paradiis, Engler, Helgene, og himmelske Voeliger. Skulle den vel tale om alt dette i nedrige Billeder? Skulle den vel her udtrykke sig som andre Mennesker? Skulle dens Stiil ikke være ædel og høy? Hvad taler man om Breve og Brevstiil? Naar man skriver til den man elsker, spørger man ey derom. Man skriver ikke Breve meer, man skriver Hymner, og Gudernes Lovsange.

Læs et Kiærlighedsbrev fra en Frud til sin Kiæreste! Det vil være fuldt av Gientagelser, og Uorden; Hiertet taler stedse, og faaer aldrig sig nok, ligesom Kilden flyder stedse, uden at tømmes. Ingen Ziirlighed; Ingen Bittighed. Man beundrer intet, men man føler desmeere. Sandheden rorer, og Hiertet taler til Hiertet. Alle foragte dette Sprog, uden de som elske.

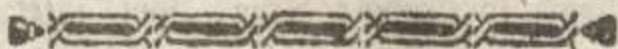
Bers og Romaner lære aldrig at elske; Kiærlighed behøver ingen Styrke uden av sig selv; Dens Jld laaner alt andet Varme. Kiærlighed giør Helter, ligesom Vren.



Provinzialblade.



III. B. No. II.



Sienangere, og Spogelser med deres heels Hofstat av Troldmænd, Nisser, Feer, Blaa-mænd, o. s. v., har i disse vantroe Tider tabt saa meget av deres gamle Reputation, at den vanskelig kan oprettes igien.

Allermindst kunne de vente noget Forsvar i disse Blade, som gandske vist ikke ere bestemte at udbrede Overtroe. Men der er Undtagelser i alt; Malere og Poeter, siger Horaz, har altid haft Frihed at vove noget, og den Overtroe, som forskionner et Stykke i Konstens Verker, er ofte meere værdt, end den lærdeste Vantro. Man læser Ovidius, og lader sig med Fornoyelse indbilde de utroligste Ting; Man tillader ham Frihed at lyve, saa meget han vil, naar han fornoyer. Hvorfor skulle denne Frihed ikke vedvare i vore Tider?



Det er gandske vist samme Privilegium, som har givet Anledning til efterfølgende romantiske Fortælling i et Brev fra Engellænderen, William Ockenden, til en Engelsk Dame over en berømt Søe og Have i Irland, hvori forekomme Ting, som intet Øye har seet, og intet Øre har hørt, og som jeg haaber vil optages med saa meget meere Bifald, som man ikke hver Dag har Lejlighed at gjøre slige Bekiendtskaber.

Brevet er allerede 20 Aar gammelt, men dets Alder berøver det slet intet af dets Værdie, fordi en saa besynderlig Ting er til alle Tider nye.

Lil Terten:

„Madam!“

„De har formodentlig blant Deres Irlandske Venner ofte hørt tale om Killarney Søe, fordi man anseer den for en af de smukkeste Prydelser i dette Land. Jeg besøgte dette Stæd for kort siden i Selskab med nogle Venner fra Pimerick, og jeg forsikrer Dem, at de Skønheder, vi saae der, vare saa indtagende, og vor hiele Rejse saa liig en Fortryllelse,

at



at De vist vil fornøye Dem ved at læse en Beskrivelse derover."

"Genimod Aftenen kom vi til den Bø, som giver Søen sit Navn, og fornøiede os efter Maaltidet med adskillige Fortællinger om denne romantiske Sø, som ere nødvendige at vide for enhver Fremmed, der vil besøge den."

"For mange roode Aar siden levede paa det største Eyland her (thi der er adskillige mindre) en Mæsseløng ved Navn O' Donoghoe, som var Eyer av den heele Sø, av heele Strandsiden, og av en stor Deel av Naboegnen. Denne Mand viiste i sit Liv megen Gærmildhed, Menneskekærlighed, og Viisdom. Ved hans store Kundskab om Naturens hemmeligste Kræfter, frembragte han besynderlige Ting, som overgik alle de Mirakler, man fortæller om Aander, Helgene, og Troldmænd. Han gjorde endnu meere, (vær ikke vantros, Madam!) han gjorde sin Person, siger jeg, udødelig. Efterat han havde frembragt mange Aar paa denne Jord uden at blive gammel, tog han en Dag Afseid med sine Venner,



løstede sig fra Jorden som et ætherisk Væsen, floy et Stykke bort fra Slottet, og dalede ned i Søen. Vandet aabnede sig ved hans Ankomst, tillod ham Siennemfart til de underste Regioner, og lukkede sig over hans Hoved, som man troede, for evig, men man bedrog sig."

„Han kom tilbage nogle Aar efter, ikke liig Geysten i Haaret, som en mørk Moane at gjøre Natten hæslig, men som en siraalende Sol, at gjøre Dagen smuk for enhver, som saae ham. Siden den Tid steg han ofte op til disse øvre Regioner, undertiden 3 eller 4 Gange hvert Aar, men undertiden ogsaa kun hvert 3die eller 4de Aar, og denne Tid ansaae Indbyggerne deromkring altid meget stet."

„Man frygtede nylig, at han stet ikke vilde komme igien meere, men til ubeskrivelig Glæde for alle Nærværende, lod han sig see sidst i Augustmaaned midt om Dagen for en talrig Forsamling"

„Jeg var saa nysgierrig, for min Avense fra Killarney, at besøge et av de Vidner, som havde seet dette Mirakel; Dette Vidne var et Fruentimmer,

mer, som gav mig den Efterretning, at hun, tilligemed en Slægtning, havde seet denne Mand stige op av Søen paa en Hvid Hest med et talrigt Folge efter sig, som alle reyste langs Overfladen hen imod et lidet Eyland, hvor de igien stige ned i Vandet. Denne Efterretning er bekræftet i Henseende til Tid, Sted, og Omstændigheder, fra mange flere Tilskue- re fra Strandsiden, som ere alle villige at besyrke sit Vidnesbyrd med sin Eed, og med sit Liv."

"Forend hans Ankomst høres undertiden en ubeskrivelig skion Musik. Undertiden forkyndes den ved en hul Torden; For det meste stiger han op giennem Søen, og fornøyer sig der, men ikke altid. Der lever endnu en Fremmed, som fortæller, at han en Aften reed ved Strandsiden, og blev anholdt av en Adelsmand, omtrent 30 Aar gammel, som var meget skion av Skabning, kostbar Klædt, og meget artig i Omgang. De reyste nogen Tid i Selskab, og da Natten kom paa, og Byen var langt borte, tilbød denne Fremmede ham et Hus hos sig, som han modtog. De kom til Søen sammen, og deres Heste gik over Søen uden at synke, til den Reysens-



des største Forundring, som blev vaer, at den Fremmede var ingen uden den store O'Donoghoe. De reede et got Stykke fra Land, og kom omsider i et fortryllende Huus under Bandet, Rionuere, og rigere end noget paa Jorden."

"Dette har jeg anseet fornødent at fortælle, Madam, førend jeg beskriver min Rejse, og De vil strax see Aarsagen."

"Den nærværende Besidder av O'Donoghoes Eyendom er Lord Kenmare, en Adelsmand av en overmaade god Karakter, megen Forstand, Smag, og Heflighed. Jeg havde ikke den Ære av hans Bekjendtskab, men da jeg beskrev min Længsel efter at see denne Søe, forstrakte han os meget forbindelig med en Baad av 6 Mærer, og alt hvad vi behøvede til Rejsen. Klokken 8 om Morgenen gik vi i Baaden. Veyret var smukt; Vinden og Søen stille, og Baaden gled sagte frem, indtil vi naaede Junisfallan, et stort Eyland, en halv Miil fra Strandbredden."

"Dette

„Dette Eyland saae meget smukt ud. Det var rundt om indhegnet med Klipper, og bevoxet med høje Træer. Vi landede ved Ruinerne af en gammel Bygning, som tilforn var brugt til Tempel, men nu forestillede en Lystbaaning. Den stod paa en Klippe ned over Vandet, beskyttet af Vebbender. Derfra reyste vi giennem forskjellige Situationer, som forskionnes af Eylandets naturlige Uorden. Nogle af dem vare opryddede, og bare herlige Frugter, men de fleste havde allene Anseende af et fortryllende Bildnæs.“

„Fra Innißfällan kom vi efter to Miiles behagelige Reyse til nogle alpiske Høje, som hang ud over den søndre Side af Søen. En ypperlig Scene af den nøgne Natur, som vi betragtede længe med megen Henrykkelse. Vi roede derfra paa Strømmen giennem ualmindelige og skønne Bildnæsser, og kom til en Biergtop, som kaldtes Orneredet, hvor vi længe opholdte os med at betragte en Skare af Orne, som fløj frem og tilbage, og i det samme hørtes en Musik, som syntes at komme fra Klippen, og i fortryllende Toner fyldte den heele Siel med en himmelsk Henrykkelse.“

„En-



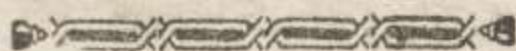
„Engler fra Skyerne, eller Nympher fra Skovene, eller O' Donoghoe fra Avgrunden var hvad vi hvert Øyeblik ventede at see, men efter et Quar- teers Opmerksomhed blev vor Fornøjelse forstyrret ved et Tordenskrald fra samme Kant, hvorfra Musikken kom, som truede med at begrave os i et Kaos av Søe, Skov, og Klipper. Vor Skræk forsvandt tillige med Tordenen, og Musikken begyndte igien, som tilforn. Den syntes endog skønnere og yndigere end før, men blev i det samme borte i et nyt Tordenskrald, langt stærkere end det foregaaende, som igien 3die Gang tabte sig i en dobbelt skion og guddommelig Musik, hvorpaa fulgte en dyb og høytidelig Tausched i den heele Natur.

Vi ventede stedse, hvilke nye Under skulle afløse dem, vi havde seet i dette fortryllende Land, men forgieves. Ingen Engel lod sig see for at fornøye os. Ingen Diævel for at forstrække os, og ingen O' Donoghoe for at tilfredsstille vor Nysgierrighed.

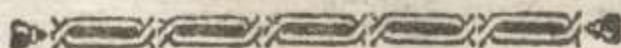
(Slutningen i næste No.)



Provinzialblade.



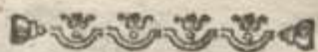
III. B. No. 12.



(See foregaaende No.)

Endelig overgave vi alt Haab, og fortsatte vor Reyse langs Strømmen, indtil vi, efter nogle Miiles Reyse, naaede den øverste Deel av Søen giennem et meget trangt Sund."

"Denne anden Deel er meget smalere end den øvrige, besat med forskjellige ujevne Eylænder, og rundt om indsluttet av høye Bierge, som for den største Deel staae ud fra Kanten av Søen. Den synes afgang av Skikkelse, og et lidet Stykke fra, ved den øverste Ende, har Naturen dannet en stor Kaskade, som seer fortryllende ud, naar den styrter ned over Klippens Bryst, og spiller mellem Trærnes Lov, hvormed den paa begge Sider er broderet."



„Denne Kaskade falder meer end to hundrede
 Gud lodret, og dens Skionhed har bragt den
 berømte Dr. Pocock, som havde reyst, og seet saa
 meget, til at domme den for den smukkeste Kata-
 raft, han nogen Tid havde seet.“

„Vi forlode ogsaa dette Stæd, for at reyse
 tilbage igien, da vi havde beseet alt, og ved Hiemrey-
 sen forbi Orneredet, (hvorom tilforn er talt) opda-
 gede vi endelig Aarsagen til den Musik, og den Tor-
 den, jeg har beskrevet Dem. Everen av denne
 Søe havde paa et vist Sted, bag om en smal Høy,
 som paa den eene Side vendte mod Bierget, ladet
 et Baldhorn og en Kanon bringe. Man havde be-
 stilt Folk, som skulde spille, og skyde vechselviis paa
 denne Høy, uden at sees av os, og naar Lyden slog
 tilbage mod Bierget, gav samme den tilforn beskrev-
 ne forunderlige Sienlyd, som overgik alt andet E-
 chy, fordi dette forsøgede sig i Styrke og Velklang,
 i Stæden for at tabe noget paa Weyen av begge
 Deele, som sædvanlig.“

Jeg er, v. s. v.

Kilkenny, den 14de Junii, 1760.

William Ockenden.

Gaavidt,

Saavidt, og endnu meere, den ærlige William Ockenden.

Jeg siger endnu meere, fordi det heele Brev indeholder en alt for omstændelig Beskrivelse over den gandske Balsart, lige til det mindste Naredrag, som altsammen saare kortelig kunne berøres, og i Udtoget desformedelt, uden mindste Tab, aldeles er udeladt.

Summa Summarum: Hr. Ockenden seer ingensteds saadanne Klipper, som i Killarney, og den lærde Dr. Pocock ingen Bandsald, som der. Gandske vist er den heele Sag meer end besynderlig; Man finder ikke allevegne Konger, som O' Donoghoe, og ikke allesteds Menneskevenner paa høide Heste sige op ad Soen, som Havmænd, omendskjont man allevegne finder Fruentimmer at bekræfte det.

Imidlertid kommer og gaaer denne Menneskeven, uden at man veed hvorfor, og denne straalende Sol, som forskjønner Dagen, (for at tale i Engellænderens Sprog), gior slet ingen lykkelig ved sit Skin. Det ringeste Spøgelse i et Skuespil tiener dog til noget. Det bestemmer Personernes, eller



Stykkets Skiebne. Det binder, eller løser Knuden. Den viise O, Donoghoe bestemmer slet intet. Han stener ikke til det ringeste. Hvad nytter det da at være ubodelig? Vil han endelig spøge, saa lad ham spøge for at nytte. Lad ham gavne Jorden i Livet, saa erindres han efter Døden. Helten overlever sig altid i dens Rygte, og Dyden i Exempler.

Disse ere de sande Siengangere.

II.

Et mærkværdigt Speyl.

Vore Tider ere frugtbare paa Opfindelser. Man har læst om Ild, som brænder under Bandet, og Kartøye, som ikke synke. (*) Det er endnu lidet; VanKanson gjør Vender, som spise og fordøye, og Sr. Philadelphia — gjør Menneſker; Dette Konſiſtykke er ikke endnu ſaa ſtort, vil man ſige; Men han gjør Menneſker av Trø, ſom spille Skak med de ſtorſte Meſtere, og overgaae dem. Kan man forlange meere? Magnetet, og Uhre korreſpondere, ſtandſe og bevæge ſig

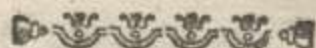
(*) See de foregaaende Bind av diſſe Blade.

fig tilsammen ; Water Zell uddriver Tandpine, og Water Gassner uddriver Diæble ; Verden er paa sit høveste, kiære Læser !

Saa frugtbare Genier burde imidlertid anvende sin Kunst paa Moralen, og det menneskelige Hierte, men dette Mesterslykke var en ubekjendt Konstner forbeholdt. Han har gjort et magisk Speyl, hvori enhver Ting, lige til de hemmeligste, viser sig i sin sande Natur, og Væsen.

Dette Speyl blev eengang sat i en vis Kirke, og man fandt Prædikantens Hierte koldt og haardt som Marmor, uagtet hans Læber fløde over af Honning. Tilhørerne forestilledes i Dvale, og drømte om deres Bæxler, deres Spilleborde, eller om slet intet.

Paa en vis Domstol gjorde dette Speyl en ligesaa besynderlig Virkning. Den Skyldige, som blev frikiendt for Retten, blev anklaget i Speylet, og den Uskyldige, som blev straffet, frikiendt. Retfærdighed med dens Attributer, og Dommerens Mine og Paryl vidnede alle om Rettens Pleye. Men i Speylet stod : Denne er Pilati Domstol.



Et Selskab av Kiobmænd saae i dette Speyl ud, som en Dyrehave. Den ene opslugede den anden, og den stærkeste havde altid Ret. I Speylet stode tillige Toldsvig, Mager, Forprang, og allehaande Udsuelfer, altsammen saa tydelig, som om det var brændt deri.

Det gjør mig ont for mine Herrer Medbrødre i den lærde Verden, at de heller ikke vare glemte i dette Speyl. Wiisdom, og alle menneskelige Kundskaber synes at være deres Lod for Menneskers Øyne, men i Speylet stode Vedanterie, Dumhed, og Uforskammenhed. Disse Gratier flettede en Krands om deres lærde Tindinger, og i Krandsen stod: Jeg grønnes evig. Dette Speyl giældte ogsaa for Skrifter. Over Tilskrifter stod: Du lyver: og over Fortaler: Du praler: Bøgerne selv bleve heller ikke glemte efter Fortieneste; Over Provinzialbladene stod: For Penger.

Ogsaa enkelte Personer viiste sig i dette Speyl, floge eller gale, ligesom de befandt sig til. Dæmon tilbød Emilia, og Verden talte om deres Kiærlighed. Man dømte dem for de lykkeligste Skabninger;

ninger; De sølte og indblæste Glæde, og Himlen syntes at have skabt dem for hinanden. Damon saae sig i dette Speyl, og der stod: Du gifter Dig med hendes Penge, og med hendes Stand vil Du skiule Din. Emilie saae tillige deri, og Speylet sagde: Du gifter Dig, for at giftes.

Man bedrager sig meget, om man tvivler, at Døden allene var usynlig i dette Speyl. Nøgen og forladt paa Jorden, var dens Smykke riig, og kostbar i Speylet. Kroner glimrede om dens Eindring, og Engler vogtede dens Billede; Belgiorerne omfavnede de Elendige, og i Speylet stod: Vor Løn er i Himlene.

Ewig Glæde, at dette skionne Speyl siden den Tid er ikke meere; Hyklere, fromme Læser! taalte ikke, at Misgierninger skulle opdages; Den frygtede for sine egne, og sønderbrød det.



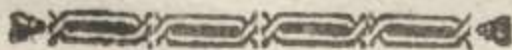
† † †

Blant Maximerne i den hellige Blodret (som Guld forstyrre!) er, som bekiendt, ogsaa den: At man ikke maae spare en Kietters Liv, naaget han frafalder sin Lærdom, fordi alle Kiettere, siger man, søge at frelse deres Liv ved et falsk Løfte. Er hans Omvendelse skiont oprigtig, skal han endnu døe, for at give Guld en reen Siel, og spare Kirken en Overlober. Hvilken Lærdom!

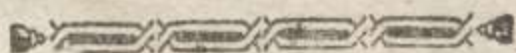
I Folge denne Maxime, ombvendte en Irlandsk Præst, i den bekiendte Forsølgelse mod Protestanterne i Irland, 1641, et halvhundrede Elendige, under Løfte at frelse deres Liv, hvis de forlode deres Troe.

De forlode virkelig Troen, fik Sakramentet, og bleve adspurgte, om de troede Forvandlingen i Nadveren, og erkiendte Paven for Kirkens Hoved? hvilket de alle besvarte med Ja.

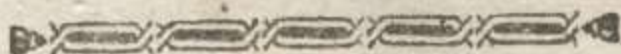
At, mine Born, sagde Præsten, saa ere I Raadens Tilstand, og skal alle brændes.



Provinzialblade.



III. B. No. 13.



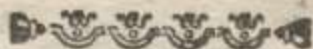
Apheridon og Astarte. (*)

Jeg er født blant Suebrerne, i en Religion, som maaskee er den ældste i Verden. Jeg var saa ulykkelig, at Kierlighed hos mig foregik Fornuften. Jeg var neppe 6 Aar gammel, førend det var mig umueligt at stilles fra min Søster;

M

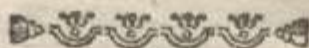
Mine

(*) Apheridons og Astartes Historie er af den berømte Hr. Montesquieu, og staaer, som bekiendt, i de Persiske Breve; Man har intet av disse Breve i Dansk, uagtet den patriotiske Lisskuer foreslaaer dem, som de bedste Mønstere i Stilen. Denne Historie foreener endnu tilligemed et smukt Foredrag det intressante i Materien. Jeg har derfor valgt den i den dobbelte Hensigt, at gjøre en og anden Læser bekiendt med begge Deele; Montesquieus Navn, haaber jeg, forsvaret mit Valg.



Mine Dyne vare stedsse henvendte paa hende, og naar hun et Dyeblik forlod mig, fandt hun dem igien vædede i Taarer. Hver Dag forogede mine Aar, og min Kierlighed. Min Fader blev rørt av denne stærke Sympathie, og havde gierne ønsket at gifte os tilsammen, efter den gamle Brug hos Suebrerne, indført av Rambysses. Men Frygt for Mahomedanerne, under hvis Nag vi leve, forhindrer vor Nation fra at tænke paa en Forening, som vor Religion befaler meget meere, end tillader, og som er et saa uskyldigt Billede paa Naturens egen Forening.

Min Fader saae altsaa, at det vilde være farligt at følge baade min og hans Tilbøyelighed, og besluttede at udslukke en Lue, som, i hans Tanker, allerførst begyndte, men som allerede var paa det høieste; Han foregav en Rejse, og bragte mig med sig, efterladende min Søster hos en av hendes Slægttainger, fordi min Moder var allerede død for 2 Aar siden. Jeg kan ikke beskrive Dem Fortvølelsen av denne Skilsmisse. Jeg omarmede min Søster, gandske vædet av Taarer, og udøste selv ingen, fordi min Sorg havde giort mig ligesom følesløs



reen. Jeg vil komme at doe berover av Sorg og Kierlighed, men gid min Dod maatte være den eeneste Straf, Gud lader Dem føle! Med disse Ord forlod jeg ham, og i to Aar tilbragte jeg mit Liv med at betragte Muurene omkring Beiram, og det Stæd, hvor jeg troede min Søster opholdt sig, hver Dag tusende Gange i Fare for at dræbes av Gildingernes som bevogte disse forskrækkelige Stæder.

Endelig døde min Fader; Sultaninden, som min Søster tjente, blev skinsyg over hendes Skønhed, som daglig tiltog, og giftede hende med en Gilding, som elskede hende hestig. Min Søster kom derved udav Seraillet, og satte sig med sin Gilding ned i et Hus i Ispahan.

J meer end 3 Maaneder fik jeg ikke tale med hende, fordi hendes Mand, som var den meest skinsyge blant alle Dodelige, viiste mig altid bort under forskjellige Paaskud. Jeg kom endelig ind i hans Beiram, og han lod mig tale med min Søster gennem et Bitterværk. Med Losscoyne skulde jeg ikke kunne have set hende, saa indsvøbt var hun i Klæ-

Klæder, og i Slor. Allene paa Lyden af hendes Stemme kiendte jeg hende igien. Hvor stor blev min Bevægelse, da jeg saae mig baade saa nær, og saa langt fra hende! Jeg tvang mig, thi man havde Dye med mig. Min Søster forekom mig at udgode nogle Laarer. Hendes Mand ville giøre nogle flette Undskyldninger, men jeg behandlede ham, som den ringeste Slave. Han studede meget, ved at høre mig tale et Sprog med min Søster, som var ham gandske ubekiendt; Det var det gamle Persiske, som er vort hellige Sprog. Hvorledes, min Søster, sagde jeg, er det sandt, at Du har forladt Dine Fædres Troe? Jeg veed, at Dit Stæd i Beiram har forbundet Dig til den Mahomedanske Lære, men sig mig, om Dit Hierte har samtykket tilligemed Din Mund, da Du forlod en Religion, som tillader mig at elske Dig? Og for hvem forlader Du denne Religion, som bør være os saa kjær? Fos en Elendig, som er endnu mærket af de Lænker, han har baaret, og som hvis han endskiont var en Mandsperson, skulle være den foragteligste blant alle? Min Broder, sagde hun, denne Mand, som Du taler om, er min Mand; Det er min Pligt at ære ham,

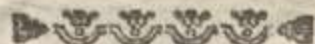


ham, hvor uærdig han endskiont synes Dig, og jeg skulle være den foragteligste blant Fruentimmer, hvis — Ak, min Søster, sagde jeg, Du er en Guebrer; Han er hverken Din Mand, eller kan være det. Dersom Du er troe, som Dine Fædre, bør Du ikke betragte ham, uden som et Udyr. Ak, sagde hun, denne Religion viser sig kun langt borte for mig. Neppe kiendte jeg dens Bud, førend jeg blev nødt at glemme dem. Du seer, at dette Sprog selv, hvori jeg taler med Dig, er mig ikke meere til Tieneste, som før, og at jeg har al Banskkelighed for at udtrykke mig deri. Men vær forsikret, at Erindringen om vor Barndom henroffer mig altid! Siden den Tid har jeg ikke havt nogen sand Glæde; Der er ingen Dag gaaet forbi, uden jeg har tænkt paa Dig; Du har meere Deel, end Du troer, i mit Ægteskab, og jeg har ikke beqvemet mig dertil, uden i Haab at see Dig igien. Men hvor meget vil denne Dag som har koster mig saa meget, endnu koste mig! Min Mand snyser av Brede, og Skinsyge. Jeg vil aldrig komme at see Dig meere, og jeg taler uden Tvivl med Dig for aller sidste Gang i mit Liv. Er

det

det saa, min Broder, vil dette Liv ikke blive langt. Ved disse Ord blev hun bevæget, og forlod mig, uden at være i Stand at forsfærte vor Samtale længer, i den beklageligste Tilstand.

Tre eller fire Dage efter begjærte jeg at see min Søster. Den barbariske Gilding havde gierne seet at hindre det, men disse slags Mænd har for det første ikke den Myndighed over deres Koner, som andre, og denne Mand elskede min Søster tillige saa inderlig, at han intet kunne aflaae hende. Jeg saae hende endnu paa samme Stæd, og i samme Dragt, ledsaget av to Slavinder, hvilket nødte mig at betiene mig av vor første Sprog. Min Søster, sagde jeg, hvorav kommer det, at jeg ikke kan see Dig, uden at befinde mig i en skrækkelig Tilstand? De Muure, som indslutte Dig, disse Laase, dette Sitterværk, disse elendige Bogterker, som paapasse Dig, alt dette gjør mig rasende. Hvorledes har Du tabt denne søde Frihed, som dine Forsædre nødte? Din Moder, som var saa kydsk, gav sin Mand ingen Borgen for sin Dyd, uden hendes Dyd allene; De levede begge lykkelige i en fælles Fortrolighed til

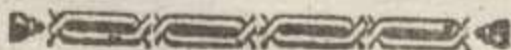


til hinanden, og deres Sæders Enfoldighed var for dem tusende Gange meere kostbar, end den falske Pragt, som synes at omringe Dig i dette kostbare Huns. Da Du tabte Din Religion, tabte Du Din Frihed, Din Lykke, og denne kostbare Jevnhed, som udgjør Dit Kions Væ. Det allerværste er endnu, at Du er ikke Kone, (thi det er umueligt,) men Slavinde av en Slave, som har tabt sit Kions Rettigheder. Ak, min Broder, sagde hun, ær min Mand, og den Religion, jeg har antaget! Efter dens Lov kan jeg hverken tale med Dig, eller høre Dig, uden Synd. Hvorledes, min Søster, sagde jeg til hende gandske opbragt, Du troer altsaa denne Religion at være sand. Hvor lykkeligt for mig, sagde hun, om den ikke var det! Jeg har opofret den alt for meget til at jeg ikke skulle troe paa den, og dersom mine Tvivl — Her tav hun; Dine Tvivl, min Søster, sagde jeg, ere vel grundede, av hvad Slags de ere. Hvad venter Du av en Religion, som gjør Dig ulykkelig i denne Verden, og giver Dig intet Haab i den anden!?

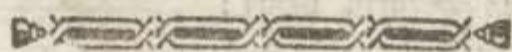
(Slutningen i næste No.)

Trykfeyl.

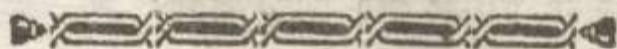
I No. 12, S. 96, sidste, og næst sidste Linie, i Stæden for: Saa ere I Naadens Tilstand. læs: Saa ere I alle i Naadens Tilstand, v. s. v.



Provinzialblade.



III. B. No. 14.



I.

En Nyaarsfang.

i Akademiet, den 5te Januarii, 1780.

Med Floyters Lyd, og Harpers Klang,
Indvie vi vor Nyaarsfang;
Fra Bierg til Bierg, fra Dal til Dal,
Hver Gienlyd igientage skal,
Et Dufte fra vort Bryst;
Sid Trofskab, med et evigt Baand,
Foreene hver Harmonisk Aand,
Av Skiebneſ, og av Tidens Haand,
For evig uoploſt!

Hver Borgerven ſkal ſtemme i
Vor broderlige Harmonie:
Sid Bergens Lykke blomſtre maae,



Dg evig, som dens Klipper staae,
 Av Ild, og Storm urørt!
 Sid Held, og Styrke, Gliid, og Mod
 Opflamme Patriotens Blod!
 Sid Avind skielve ved hans God!
 Saa er vor Sang bønhørt.

II.

(See foregaaende No.)

Betænk, at vores er den ældste i Verden, at den har altid blomstret i Persien, og at den har ingen anden Oprindelse, end dette Rige, hvis Begyndelse er ubekendt! Betænk, at allene et Lykkesret har indbragt Mahomed's Lære, at den er forplantet ikke ved Overtalelse, men ved Sværd, og at Du endnu skulle see vore gamle Magers Religion vedvare, dersom vore Fyrster ikke havde været svage. Sæt Dig tilbage i disse langt forløbne Tider! Alting vil tale til Dig om Magernes, og intet om Mahomed's Lære, som mange tusend Aar efter den Tid var ikke engang i sin Barndom. Men, sagde hun, omendskjønt min Religion er nyere end Din, er den i det ringeste reener, siden den tilbeder ingen uden Gud, i stæden
 for

for at I tilbede endnu Solen, Stierneerne, Jlden, og selv Elementerne. Jeg seer, min Søster, at Du har lært av Musulmannerne at bagtale vor hellige Religion. Vi tilbede hverken Stierner, eller Elementerne, og vore Fædre har aldrig tilbedet dem. De har aldrig oprettet Templer for dem, de har aldrig ofret til dem, de har allene viist dem en høytidelig, men ringere Dykkelse, fordi de vare Guddommens Bærk, og Aabenbarelses. Men, min Søster, i den Guds Ravn, som oplyser os, tag imod denne hellige Bog, jeg bringer Dig, det er vor Lovgivers, Zoroasters Bog, læs den uden Fordom! Udtag i Dit Hjerter de Straaler av Lys, som vil oplyse Dig, naar Du læser den! Erindre Dig vore Fædre, som saa længe har æret Solen i den hellige Stad Balk! Erindre Dig mig endelig, som haaber ingen Rolighed, ingen Lykke, intet Liv, uden av din Forandring. Jeg forlod hende med megen Bevægelse, og efterlod hende alleene for at avgjøre det betydeligste, der kunne vederfares mig i Livet.

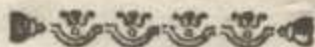
To Dage efter kom jeg tilbage; Jeg talte ikke til hende. Jeg ventede i Stilhed Dommen over



mit Liv, eller Dod. Du er elsket, sagde hun, min Broder, og Du er elsket av en Sueberinde. Jeg har længe siredet, men, Gud! hvad Kiærlighed overvinder Banstkeligheder! Hvor er jeg trøstet! Jeg frygter ikke mere for at elske Dig for meget. Jeg behøver ingen Grændser at sætte for min Kiærlighed. Yderlighed selv er tilladt. Hvor meget svarer dette til mit Hiertes Tilstand! Men Du, som har vidst at bryde de Lænker, min Forstand havde smedet, naar vil Du bryde dem, som binde mine Hænder? Fra dette Øyeblik overgiver jeg mig til Dig, Lad see ved den Hurtighed, hvormed Du vil modtage mig, hvor kjær denne Foræring er Dig. Al, min Broder, den første Gang jeg kommer at omarme Dig, troer jeg, at jeg vil komme at bue i Dine Arme. Jeg kan aldrig ret udtrykke den Glæde, jeg fandt ved disse indtagende Ord; Jeg troede mig, og ansaae mig virkelig i dette Øyeblik for den Lykseligste blant Mennesker. Jeg saa næsten alle de Ønsker opfyldes, som jeg havde gjort i 25 Aar av mit Liv, og al den Sorg forsvinde, som havde gjort mig dette Liv til en Trældom. Men da jeg blev lidet vant til disse behagelige Billeder, saa jeg, at jeg

ikke

ikke var min Lykke saa nær, som jeg strax havde forstillet mig, endskjønt jeg havde overvundet den største av alle Hindringer. Jeg maatte bedrage hendes Bognæres Narvaagenhed. Jeg torde ikke betroe nogen den Hemmelighed, hvorpaa mit Liv beroede. Hun og jeg maatte gjøre alt. Dersom mit Anslag slog fejl, vovede jeg at blive levende spiddet; men ingen Straf var i mine Øyne grummere, end at tabe hende. Vi bleve enige om, at hun skulle begiære et Uhr, som hendes Fader havde efterladt hende, og at jeg deri skulle legge en Fiil, for at fiile Sitterværket av hendes Vindue, som vendte ud til Saden, og et Reeb for at stige ned med. Vi skulle ikke see hinanden meere, men alle Nætter skulle jeg gaae under hendes Vinduer, for at see om hun kunne fuldføre sit Forsæt. Femten heele Nætter tilbragte jeg, uden at see nogen, fordi hun havde ikke fundet Tiden belejlig. Paa 16de Nat horte jeg endelig en Fiil, som var i Arbejde. Lid efter anden blev dette Arbejde ophævet, og i denne Mellemtid var min Skræk ubeskrivelig. Efter en Times Arbejde saae jeg hende gjøre Reebet fast; hun lod sig glide, og kom ned i mine Arme. Jeg kiendte nu ingen Fare meere, og



jeg blev lang Tid staaende, uden at flytte Foden af
 Stædet; Jeg bragte hende uden for Byen, hvor jeg
 havde en Hest gandske særdrag; Jeg satte hende bag
 om mig paa Hesten, og revste saa hastig, som tænkes
 kan, fra et Stæd, som kunne giøre os saa ulyk-
 kelige. Vi kom forend Dag til en Suebrer, paa et
 øde Stæd, hvor han havde taget sin Tilflugt, og
 levede tarvelig af sine Hænders Arbejde; Vi sands-
 ikke for got at blive hos ham, men efter hans
 Raad begave vi os ind i en tyk Skov, og satte
 os i et gammelt huult Egetræ, indtil Larmen over-
 vor Flugt kunne være forsvunden. Vi levede beg-
 ge paa dette avsides Stæd uden Vidner; Vi gien-
 toge fædse, at vi ville elske hinanden evig, og
 ventede paa en Suebersk Præst til at høytideligholde
 vor Forening efter vore hellige Bøgers Forskrift.
 Min Søster, sagde jeg, hvor er denne Forening
 hellig! Naturen havde foreenet os, og vor hellige Lov
 vil endnu nøyere foreene os. En Præst kom endelig,
 og stillede vor kjerlige Længsel. Han forrettede i en
 liden Hytte alle Bryllupshøytideligheder; Han vel-
 signede os, og vnskte os tusende Gange al Gustaa-
 spes Styrke, og Sohoraspes Hellighed.

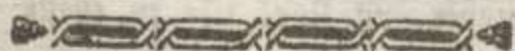


ter forlode vi Persien, hvor vi ikke vare sikre, og toge Veyen til Georgien. Vi levede der eet Aar, hver Dag meere og meere indtagne i hinanden; Men da mine Penge begyndte at faae Ende, og jeg fryggede for Mangel, ikke for mig, men for min Søster, forlod jeg hende for at søge nogen Hielp hos vore Slægtninger. Intet Farvel var nogen Tid omme; Men min Rejse var ikke allene uden Nytte, men tillige til Bekymring. Alle vore Midler vare i min Fraværelse i Rettens Hænder; Mine Slægtninge vare uformuetede at hielpe mig, og jeg kom tilbage igjen med ikke flere Penge, end netop saa mange, jeg behøvede til Rejsen. Hvor stor blev min Fortvivlelse ved min Hiemkomst! Jeg fandt ikke min Søster meere. Nogle Dage før havde Tartarerne gjort et Overfald i den Bye, hvor hun opholdt sig, og da de fandt hende smuk, fulgte de hende til nogle Jøder, som reyste til Tyrkiet, og efterlode allene en lille Datter, med hvem hun havde gjort Barsel nogle Maaneder tilførn. Jeg reyste efter disse Jøder, og traf dem 3 Miile derfra. Mine Bonner, og Taarer vare forgieves; De begierde steds 30 Romaner, og sloge ikke en eneste av; Jeg

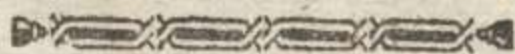


had heele Verden om Hielp, Krisine og Tyrkiske Præster, men forgieves. Jeg' gik hen til en Armeniansk Riismand. Jeg solgte min Datter til ham, og solgte mig selv tillige for 35 Tomaner. Jeg betalte Føderne 30 Tomaner, og gav min Søster, som jeg endnu ikke havde seet, de 5 øvrige. Du er frie, sagde jeg, min Søster, og jeg kan omfavne Dig igien. Her er 5 Tomaner til Din Tieneste. Det fortryder mig, at man ikke har kiøbt mig dyrere. Hvorledes, sagde hun, Du har solgt Dig? Ja, min Søster; Ak, Ulyksalige, blev hun ved, hvad har Du gjort? Var jeg ikke ulykkelig nok, uden Du skulle gjøre mig endnu meere? Din Frihed trostede mig, og Dit Slaverie vil legge mig i Graven. Ak, min Broder, hvor er Din Kiærlighed grusom! Og ikk seer ikke min Datter? Jeg har solgt hende tillige, sagde jeg; Vi smeltede begge i Taarer, og havde ikke Styrke at sige hinanden det ringeste. Jeg gik endelig hen at oplede min Herre; Min Søster kom næsten lige saa snart, som jeg, og kastede sig for hans Fødder.

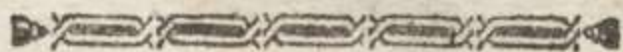
(Den sidste Rest i næste No.)



Provinzialblade.



III. B. No. 15.

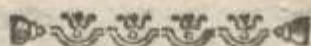


I.

(See foregaaende No.)

Jeg begierer Slaverie, sagde hun, ligesom andre begiære Frihed. Antag mig! De vil selge mig dyrere end min Mand. Dette opvakte en Strid mellem os, som trak Laarerne af min Herres Dyne. Ulyksalige, sagde hun, har Du tænkt at jeg kunne købe min Frihed paa Bekostning af Din? De see to Ulykkelige, Herre, som vil døe, om De skille os ad. Jeg overgiver mig til Dem. Køb mig! Maaſkee disse Penge, og min Tieneste kan endog erholde af Dem hvad jeg ikke tør begiære. Deres Fordeel beroer paa, at ikke adskille os. Hans Liv beroer tillige derpaa.

Armenianeren var en from Mand, som blev rørt over vore Ulykker. Tiener mig begge med Trokab, og Midfierhed, sagde han, saa lover jeg eder



Frihed efter et Aar! Jeg seer at ingen av eder fortienet eders ulykkelige Vilkaar. Naar i blive fri, naar alting søyer eder, og i blive begge saa lykkelige, som i fortiene, er jeg forsikret om, at i vil gødgjøre mig det Tab, jeg lider.

Vi omfavnede begge hans Knæ, og fulgte ham paa hans Rejse. Vi trostede hinanden verelviis i vort Slaverie, og jeg var fornøyet, naar jeg undertiden kunne forrette min Søsters Arbejde.

Slutningen av Aaret kom; Armenianeren holdt sit Løfte, og gav os fri. Vi reyste til Teslis igien. Jeg fandt der en gammel Ven av min Fader, som drev Lægekunsten med Fordeel der i Staden. Han laante mig nogle Penge, hvormed jeg begyndte en liden Handel. Nogle Forretninger kaldte mig endelig til Smyrna, hvor jeg satte mig ned. Jeg har boet der i 6 Aar, og har det elskværdigste, og behageligste Selskab av Verden. Enighed regierer i min Familie, og jeg ville ikke bytte mine Vilkaar for alle Kongers paa Jorden. Jeg har tillige været saa lykkelig at finde den Armenianske Kiobmand igien, som jeg skylder alt, og jeg har gjort ham betydelige Tjenester.



II.

Om Nyaaarsønsker.

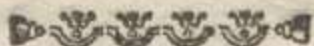
At cur læta tuis dicuntur verba Calendis,
Et damus alternas, accipimusque preces?

OVIDIUS.

Ovenstaaende Overskrift, og Balsoprog tilkiendegive tilsværfelig Indholden af efterfølgende Brev, som jeg meddeeler, ligesom jeg har annammet det, uden at underskrive dets Indhold, og uden Fornærmelse, som jeg haaber, for de Høyvelbaarne, Høyædle og Velbaarne, Høyædle og Velbyrdige, Velædle og Velbyrdige, Velædle og Belviise, Edle og Belfornemme, og slet og ret Verlige og Agtbare Læsere og Læserinder, som endnu maatte tage Deel i den Sag, hvorover min Korrespondent saa ynkkelig beklager sig.

Til Udgiveren af Provinzialbladene.

„Jeg er en gammel Mand, min Herre; Jeg taaler ingen Kulde; Jeg har Podagra, og jeg har megen Besværighed for at tale. Ifkedestomindre har jeg i denne sirenge Tid avlagt meer end 100de Nyaaarsbesøgelser, og jeg har endnu flere tilbage, om jeg overlever dem. Jeg vil ikke her igientage alle de



Ønster, og Betsignelser, jeg har udgydet i den Tid. Min Mund er endnu saar av Kys, og der er neppe et Lem heelt i mig av lutter Omsavnelser. Saa meget siger jeg for min Deel, enhver sige for sig: GLUD forlade den, som allerførst opfandt denne Daarlighed! Næsten et halv Sekulum har jeg nu saaledes vandret, som en Pilgrim fra Huus til Huus med Ønster, og Kontraønster, og hvert Aar koster det mig en Sygdom eller flere. Jeg troer usforgribelig, at denne Skik allerførst er opfundet av en Doktor, for at skaffe sig Patienter, eller av en Apoteker, for at afsætte forlegne Wahre. Hvem skulle ellers raade nogen saaledes at spilkægte med Liv og Helbred? Til al Uheld treffer ogsaa Nyaar ind paa den allerubequemteste Tid av Verden. Min Datter, som ynker min Plage, spørger ofte, om det ikke var mueligt at stille Solen længer frem, eller at forandre denne Fests, ligesom man har forandret Paaskefesten, og at sætte Nyaar i Hundedagene. Denne heede Tid, siger hun, undskylder alt. Al, gid det var saa vel, min Herre! Men naar jeg betænker det, vandt jeg dog ikke det ringeste derved; Jeg vilde komme at doe av Heede, ligesom jeg nu doer av Kulde, og det er mig ikke om at giøre, at afskaffe Nyaar, men allene Nyaarsbesøgelse. Min Son, som er grundlærd, troster mig vel med, at det er en gammel Skik, og at den allerede har været til med Rom's Begyndelse. Men hvad kan det nytte mig?

Han siger ydermeere, at Nyaarsgaver, som jeg næsten ligesaameget hader, ere ligesaa gamle, og at Klienter i gamle Dage altid ofrede til Deres Patroner, Dommere, eller andre Dyrigheds personer, ved saadanne Leyligheder, ligesom denne Skik vedvarer endnu heele Aaret igiennem i Dyr og Grude, o. s. v., og paatales aldrig, uden i Penge; Min Søn paastaer videre, at Keysere selv tilforn vare saa naadige at modtage Nyaarsgaver, og at et Koncilium, jeg veed ikke hvilket, affskaffede dem blant Geistligheden saalænge de allene bestode i Dnsker eller ubetydelige Erindringstegn, som lugtede av Hedenskab, men at Kirken siden tillod dem, da de bleve givne i reede Penge, hvilket synes meere kristeligt. (*)

Alt dette veed min Søn at fortælle for at troste mig, men forgiæves. Det løser altsammen ikke

D 3

min

(*) Den lærde Herre forstaaer uden Tvivl herved, om jeg gietter ret, det almindelige Koncilium av 680, som ophævede de Fester, man kaldte Kalender, paa hvilke man stienkede hinanden visse Urter, eller unge Greene, efter en Skik, man paastaer indført av en vis Tadius, Konge over Sabinerne, som regierede med en vis Romulus, o. s. v. Denne Tadius, siger man, fik paa den første Dag af Aaret, jeg veed ikke hvilket, nogle Greene, skaarne i Subindens Strenias Skov, som han antog for et lykkeligt Forvarsel, hvorfra Nyaarsgaver nedstamme, som fra Greene, siden den Tid, ere udartede til Kontanter.



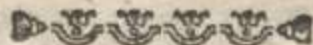
min Kathar, eller lindrer min Podagra. Jeg habder endnu meere Duskter, end Gaver. Jeg skriver Dem dette til, indsoobt i Pudter, og rystende over min heele Krop; Veed de ingen Maade i Verden at hemme denne Landeplage? Kan de ikke foreslaae at lade suske Nykaar ved Rodemesiere, ligesom man trommer det ind ved Tambourer, eller, (hvilket er endnu græseligere) blæser det ind ved Statsmusikken. Det første ville dog være meere fredeligt, og mindre avskyeligt. Vore Læder, raaber man paa, ere økonomiske. Det kan vel være. Man skyder ikke meere Nykaar ind fra Fæstningen, for at spare Kongens Krud; Det er sandt; Men ere vore Lunger og Fodder mindre kostbare, og skal man fortære dem i Duskter? Skulle min Ven blive min Fiende for en Reveren; mindre om Aaret, og bør det ansees for en Ulydighed mod Borgemeester og Raad, eller al anden geistlig og verdslig Øvrighed, om man ikke hvert Aar stormer deres Huuse ned, og forforkter deres Dage med Duskter? Jeg meener nej; og jeg meener ret, haaber jeg. Pontoppidan spørger i sin Forflaring, hvor mange Maader man kan dræbe Folk paa, og han opregner adskillige; Men han har glemt endnu flere, hvoriblant Duskter frem for alt.

Jeg er en enfoldig Mand, som De see, min Herre, men jeg har undertiden mine egne Betragtninger. Aldrig har jeg seet eller hørt, at disse Duskter nogen Tid har indbragt det allerringeste. Evertimod, de sletteste Aar
for

for vor Bye har været de, hvori man har ønsket allerkræftigst, og aldrig har Handelen meere blomstret end i eet Aar, hvor man levede uden alle Duffer, fordi Herrens Veyr satte sig derimod. Gud deeler sin Velsegnelse til hvem han synes, og naar han synes, uden at søye den Prosperite og Avantage, man maner fra Himmelen hvert Aaar. Skulle Duffer udrette noget, maatte det være hos de Store: Der strømme de i Hobetal. Ikke destomindre seer jeg ingen Forskiel paa dem, og os, uden Titler, og denne Mynt er ofte saare falsk. Disse Kurve, som strømme ved andre Levligheder, synes meere solide. Dem maatte jeg heller bytte med, for at drikke nu og da paa Deres høye Velgaaende, endkiønt jeg heller ikke trænger dertil. Handelen blomstre! Hvad ere de Store uden den? Ikke meere, end De, min Herre, uden Prænumeranter.

Men til Duffer igien, anseer jeg dem ikke alle ne for skadelige og unyttige, som jeg har bevist, men tillige for uhosflige. I gamle Dage vidste man ikke hvor vel man ville giøre det. Man dræbte Folk med Komplimenter, ligesom Folk fra Landet endnu giøre, og den største Hosflighed blev den allerstørste Uhosflighed. Saa hosflig er man, Himlen skee Lov, ikke nu meere. I det ringeste er man det ikke paa andre Steder. Jeg har reyst meget om, min Herre, og jeg har altid fundet, at den sande Levemaade har

mindst



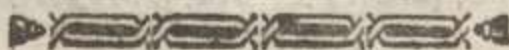
mindst Evang, og mindst Daarlighed. Man kommer og gaaer uden Ophævelser; Man sætter sig hvor man staer, og man nyser endog uden Profit; Man surser, og drikker uden at forstyrre, eller forstyrres, og, naar man er ret artig, har jeg med mine Dyne seet, at man spiser med Fingrene av lutter Levemaade. Kort sagt: Man gjør alting med, og ønsker ikke det ringeste. Jeg har tillige merket, at til en sand Høflighed udfordres megen Forstand, at den kræver at tale vel over alt, og med alle, at sige stedse hvad der behager, aldrig at fornærme, og altid at forekomme, at bifalde uden Hyklarie, og modsigge uden Paastaelighed, aldrig at avgjøre, aldrig at trætte, og — aldrig at ønske. En Mand, som forstaaer dette, har jeg seet agtet i en lueslidt Kiøle, om den og har været sort, og en Døsmer, med alle Titler og Phraser, foragtet i Sloy, el, og Saloner.

Naar jeg anvender alt dette paa Nyaarsønsker, finder jeg ikke det mindste, som passer paa dem. De trætte og mishage paa cengana, foruden flere forderkelige Laster: De kan altsaa slet ingen Paastand gjøre paa Høflighed. I Kraft av dette, og meer, dømmes de derfor at udryddes av disse Riger og Lande, andre Daarligheder til Skræk og Advarsel, og mig, om Dem saa synes, til en uforglemmelig Erindring.

Jeg er, o. s. v.

Bergen, den 6te Januarii, 1780.

(**)



Provinzialblade.

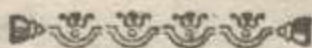
III. B. No. 16.

Om Lykken.

(af Abbeden Trublet.)

Abbeden Trublets Forsøg over forskjellige Stykker af Literatur og Moral er en saa bekiendt, og agtet Bog, at man i Frankrig, og paa flere Steder, med Ret har givet den Plads blant La Bruyeres Karakterer, og Rochefaucaults Maximer, det er at sige: blant de beste, og vittigste moralske Skrifter i Frankrig.

Denne Berømmelse haaber jeg er tilstrækkelig at undskyldte den Plads, Hr. Trublet optager i disse Blade, hvortil jeg, blant flere Stykker, man har tilsendt mig, har valgt en Betragtning om Lykken, fordi denne Materie er meest frugtbar, og altid interessant.—



Man skammer sig ikke ved, siger Hr. T., at man ikke er lykkelig, og man skulle ofte skamme sig ved at sige, hvorfor man ikke var det. Man siger, at man er ikke lykkelig, og det synes ligesom man frygter for at bevise det. Gølelsen av vor Glendighed avtvinger os denne Tilstaaelse. Man beklager sig i Almindelighed over sin Skiebne, men man beskriver den sielden i alle dens Deele; I det ringeste er denne Beskrivelse aldrig fuldstændig. Der er altid nogen Forbeholdenhed i den Oprigtighed, hvormed man taler om sine Noyer; Der er altid nogle ydmygende Omstændigheder, som man ville rødmes ved at tilstaae for den allerfortroligste Ven, og disse Omstændigheder ere for det meste de sande Aarsager til vor Skiebne.

Det er altsaa ikke vanskeligt at rime dette slags Klager, (ubestemte Klager, som ikke angaae, uden hvad der ikke skader os i en andens Tanke,) med hvad man ofte siger: At Mennesker vil heller, at man skal troe dem lykkelige, end de vil være det virkelig; eller for at udtrykke det endnu noyere: At Mennesker altid sætte en Deel av deres Lykke i hvad andre tænke om dem. Man vil anses for

for at være lykkelig, fordi Lykken forudsætter Besiddelsen af mange Fordeele, som tiltrækker dem, der eye dem, Menneskers Agt og Anseelse. Det er altså saa egentlig Lykkens Titler, eller den Magt at være lykkelig, heller end Lykken selv, vi ønske, at man tillegge os, og der er i dette en meget latterlig Forfængelighed. Dersom man kunne bryste sig af noget, maatte det være af Lykken selv, og ikke af Besiddelsen af de Fordeele, hvori man lader den bestaae; thi foruden at disse Fordeele ere ingen Fortieneste, gjøre de os heller ikke lykkelige ved sig selv. Den almindelige Mand indbilder sig, at alle Store, og Rige er lykkelige, i det ringeste at det er dem let at være det, og at deres Lykke er ikke noget, hvorfor man maae rose, eller takke dem. Den almindelige Mand bedrager sig. I hvilken Stand man er, er man aldrig lykkelig netop formedelsi denne Stand, men formedelsi dens Forhold, og Overensstemmelse med vor Karakter, og vore naturlige, eller erhvervede Færdigheder. Der er endog Mennesker af en Karakter, saa skicket til Lykke, at de skulle finde den i hvilken Forsatning, Skiebnen eller deres eget Valg havde sat dem. Den rige eller store Mand, hvis



Lykke man tilskriver hans Rigdom, eller Høyhed, skulle have været en lykkelig Haandværksmand, en lykkelig Bonde, en lykkelig Bettler. Ligeledes tilskriver den Mand sin Stand og sin Skiebne, som skulle have været ligesaa ulykkelig i enhver anden. Lykken er altsaa næsten altid en Virkning av Temperamentet alene. Undertiden er den ogsaa Fornuftens Værk, foreenet med Temperamentet; Standen bidrager mindre dertil, end man troer almindelig.

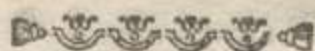
Der er nogen Grund til at prale av en Lykke, som man tildeels skylder sin Forstand; Naar den endog ikke skulle være uden en blot Virkning av Temperamentet, og Forstanden ingen Deel skulle have deri, forudsætter altid det slags Karakter, som gier et Menneske lykkeligt, noget hos ham, som fortjener Agtelse, hvorav han med meere Rimelighed kunne være stolt, end av at eye Midler, eller nyde Fornøjelser.

Men, vil man sige, der ere Daarer, som ere lykkelige, og som skyldte deres Galskab deres Lykke. De skyldte den sin Lykke for en Deel, det tilstaaer jeg,

men

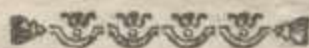
men ikke aldeles. Til Beviis herpaa, ere, at to Mennesker, som ere begge gale paa een Raade, een lykkelig, og en anden ul lykkelig. Den Nar fra Athenen, hvorum Horaz taler, var ikke lykkelig, allene fordi han troede sig meget riig. Denne Tanke kunne være ham en Kilde til Bekymringer, ligesaavel som en Kilde til Fornoyelser. For en falsk Rigdom kunne han have mange virkelige Uroligheder. Dersom hans Daarlighed tjente ham til Fordeel, om jeg maae bruge dette Udtryk, var det fordi den hos ham fandt en beqvem Forsatning til Lykke. Hvor mange andre Atheniensere skulle have været ligesaa daarlige, uden at være ligesaa lykkelige?

Denne Forraad af Munterhed, denne Siælens Bliidhed, som forøger den Lykke man har, og tiener i Stæden for den man ikke har, som slapper den dybeste Sorgs Piile, som gjør, at man føler den næsten uden Fortrydelse, og at man efter en kort Tid faaer sin sædvanlige Glæde og Rolighed igien, denne Munterhed, siger jeg, er næsten altid et Beviis paa et got Hierte, og paa en from og sindig Karakter.



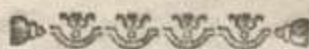
Mogle giøre sig derfor til av at være lykkelige, uagtet de ere berøvede udvortes Fordeele, og man maae tilstaae, at dette i Sandhed er meget rosværdigt. Imidlertid er denne Roes saa lidet misundet, og saa lidet agtet, at det er tilladt at tillægge sig den, saa meget man vil, og at prale av sin philosophiske Lykke. Den største og fornemste Ære er at være lykkelig, fordi man er riig, men at være lykkelig, uagtet man er arm, og stilt ved alle Livets Fordeele, det er, saa at sige, ikke uden en subaltern Ære, meget ringere, end den første. En fattig Mand siger: Jeg er lykkelig, og man hører det med Fornøjelse, uden Misundelse, og uden Fortrydelse. En riig Mand siger: Jeg er lykkelig, og det fornærmer, fordi man er avindsyg over hans Rigdom, meere end over hans Lykke. En forunderlig Daarlighed! Lykken, i en egentlig Forstand, gjør ingen avindsyge, man misunder ikke uden det, hvormed den foreener sig. Man vil være lykkelig paa en vis Maade, og

man



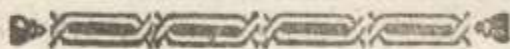
man vilse ikke være det paa en anden; Saa stor er end-
og Indbildningens, og Sandsernes Forblindelse, at,
hvormeget man skönt er overbevist om visse Folks
Lykke, vilse man dog ikke være i deres Stæd, eller
ønske sig deres Lykke.

Lad et Menneske, beriget med alle Lykkens For-
deele, og Begierlighedens Formaal, sige til en sand
Kristen, at han er derfor ikke meere lykkelig; Ved
dette Vidnesbyrd, grundet paa hans egen Erfarenhed,
vil han bestyrke ham i at foragte alle disse falske
Fordeele. Lad ham sige det til sine Lige, til andre
Riige, saa vil den største Del svare ham, hvis de
ere oprigtige, at de erfare det samme. Lad ham
sige det til den øvrige Deel av Verden, til sine Un-
dermænd; De skal derfor ingen Slutning giøre mod
Rigdom, og andre Fordeele av denne Natur; De
skal allene dømme, at han maae være skabt anderle-
des end andre, siden han ikke er lykkelig med alt
hvad der kan forskaffe en virkelig Lykke. De skal belee
Styrken

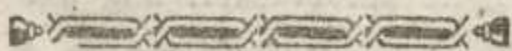


Styrken av hans Exempel, og domme ham for en underlig Karakter, for en forvendt Forstand, og en yderlig Kiælskab. Dersom han ikke er lykkelig, vil de sige, er det hans Skyld; I hans Stæd ville vi ikke beklage os.

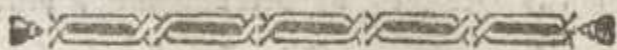
I Grunden vover dette Menneske, som nyder de Fordeele, hvori Lykken efter den antagne Meening bestaaer, lidet ved at sige: at han ikke er lykkelig. Ofte troer man ham ikke; Det er, siger man, en Talemaade, en Vane at beklage sig uden Aarsag. Men om man og skulde troe ham, er hans Ære dog i Sikkerhed, siden han er riig, siden han er av stor Gødsel, og siden han har et anseeligt Embede.



Provinzialblade.



III. B. No. 17.

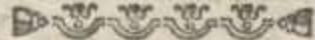


I.

En besynderlig Præken.

Man glemmer i Frankrig aldrig at ære berømmelige Gierninger, og det er Aarsagen til efterfølgende offentlige Bekjendtgjørelse af en Tale, som Hr. de la Haye, Præst i Soissons, for kort siden har holdt for sin Meenighed i en lille Landsby, og som Hr. la Tournelle meddeeler i et Brev til Abbeden Rouband; Denne Præken leverer Exemplet af en Dyd, der gandske vist ikke er almindelig, og fortjener at æres, endog hos en Kjetter.

Fornd maae vides, at Hr. de la Haye havde filllet et Oprør blant sin Meenighed, i Anledning af Kornmangelen, og at Kongen af Frankrig derfor havde givet ham en aarlig Pension, hvilket er Aarsagen til efterfølgende Tale: —



„Jeg iiler i Dag, mine kiære Børn, at melde eder, at Kongen har benaaded mig med en Pension, i Anledning af min Opsørsel ved en Sag, som var saa ubehagelig for eder. Kunne jeg tænke, at det var Kongens Henfigt, at belønne mig, ville det smerte mig at leve paa en Tid, hvor man fortjener Belgierninger allene ved at efterleve sin Pligt. Var jeg ikke at laste i Guds og Menneskers Øyne, om jeg havde ville opført mig anderledes imod eder? Kunne jeg, uden at være foragtelig for mig selv, taale den Tanke, at eders Ulykke havde været et Middel for mig at fortjene Kongens Belgierninger?“

„Slette Mennesker havde bedraget eder. I vare i Begreb at begaae en Forbrydelse mod Staten, og at giøre et Skrit, som havde siredet mod eders dyrebareste Fordeel. Jeg har adspredt den Fortryllelse, som forblindede eder; Jeg har allene giort min Pligt, og den Forsikring, at være eder nyttig, har været min Belønning.“

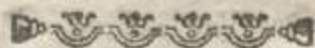
„Jeg kan altsaa ikke ansee min Pension anderledes, end som et Middel, Kongen har villet betroee mig for at bidrage til Eders Vel.“

„Jeg

„Jeg erklærer eder altsaa, mine kiære Venner, at jeg, for at opfylde vor Konges velgiørende Henfigter, fra dette Dyeblik bestemmer denne aarlige Pension allene til eders Nytte. Jeg tænker ikke derved at forøge de Kiærlighedsgierninger, jeg pleyer at giøre. Denne Hielp er en Gield, jeg desuden betaler de fattige svage, som jeg aldrig tænker at frassige mig. Min Pension skal tilhøre de Stærke blant eder, ikke omsonst, men for deres Arbejde, naar de intet bedre har at giøre. Denne er den eeneste Maade, man bør hielpes retskafne Folk, som allene av Mangel paa Arbejde ere i Forlegenhed. Al anden Slags Hielp er en Misbrug, som vænner til Lediggang, og Laster.“

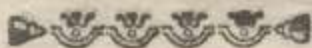
„Jeg har alt for gode Tanker om eder, mine Venner, at jeg skulle troe, i ville modtage noget omsonst, saalænge i kan bruge eders Hænder; Det var et Tyverie, i ville begaae, og jeg tillige, hvor til ingen av os er i Stand.“

„Det var ligesaa ubilligt, at nogen ved eders Arbejde mod en passelig Betaling skulle have nogen Nytte allene for sig; Paa det at derfor saavel de, for



hvem i arbejde, som de andre, der for de meere trængendes Skyld ikke vil tage Deel i dette Arbejde, for, paa det at alle Parter kan have Nytte deraf, vil vi aarlig forsamle os for at raadføre med hinanden hvortil dette Arbejde skal anvendes, enten til at anlegge Beye, eller at udførre sumpige Fælleder, eller at sætte Dæmninger mod Oversvømmelser, eller at befordre Vandets Omlob, eller med eet Ord, at forskaffe vores Egn den lykkeligste Forfatning, den kan opnaae. Og naar vi da leve saa længe, at der er intet meer tilbage at giøre for os, da, mine kiære Venner, vil vi see til vore Naboer, og sige til dem: I ere vore Brødre, i ville have hiulpet os, hvis i havde kunnet, tillader os nu at være eder nyttige! Vi skal derefter forlænge deres Bøn til deres Naboer. De vil elske, og velsigne os derfor, og vi har dog intet andet gjort, end at vi har udbredet vore personlige Fordeele ogsaa over dem, thi disse nye Beye vil giøre Transporten af vore Levnetsmidler lettere, og folgelig sætte os i Stand til at sælge dem med saa meget større Fordeel."

„Det er vor Konge, mine Venner, vi har at takke for disse Velgierninger. Lader os takke Gud,
at



at han har givet os ham, og bede got for ham, og hans velgiørende Miniſtre!“—

Hr. de la Haye vilke derpaa begynde ſin Bøn (fortæller Hr. la Tournelle) men det var ham umueligt, fordi heele Meenigheden med et begyndte at raabe: Længe leve Kongen! Længe leve vor Præſt! Hr. de la Haye maatte altsaa forlade Præſteſtolen, ledsaget med Veſignelser af den heele Skare af Tilhørere.—

Kloge og retſkafne Mand! Sid dit Exempel opmuntre flere, og gid alle dine Ordensbrødre ligue Dig!!!

II.

Enhver veed at tale om den berømte Kolumbus, og hans Tog i den nye Verden, men enhver veed maaskee ikke en Omſtændighed, ſom traf ind paa dette Tog, og fortjener at anprives i diſſe patriotiſke Tider.

Jeg vil fortælle den heele Sag, med den gunſtige Kæſers Tilladelse, i Mangel af bedre.



I lang Tid var Kolumb med sit Skib i Søen, uden at Skibsfolket havde det ringeste til Ophold meere, og den heele Besætning befandt sig i yderste Hungersnød. Fortvivlelsen rasie av alle Dyne, og enhver frygtede at opspises av den anden, indtil endelig Skibsbarberen, som havde meest at frygte, fordi han var den sebedste, sagde til de omkringstaaende: Lader os faste Lod, mine Brødre! Den, der treffer høyeste Dyne, skal slagtes; Treffer det mig, vil det være mig en Glæde, at kunne endnu nogle Dage opholde saa mange redelige Venners Liv; Maaſkee man derefter kan faae Land i Sigte, eller møde et Skib til Redning!

Nøden tillod ingen lang Overvejelſe; Man bragte Terningerne frem, og Barberen gjorde det første Kast: Temmelig høyt traf han, men ikke høyere, end man kunne vente endnu større Kast blant 27 Personer, hvorav Besætningen bestod. Styrmanden kastede efter ham, men meget saa Dyne. Efter ham fulgte de øvrige, en efter den anden, lige til Kolumb, der skulde kaste sidst; Alt Skibsfolket satte sig derimod, men

Kolumb

Kolumb afslug deres Begjær, greb Terningerne, og kastede, ligesom de andre, mindre end Barbeeren.

Denne skulle altsaa først slagtes, og med graadige Dyne fortærede allerede Skibsfolket hans feede Bug, som ved Draaber og Pulvere endnu nogenledes havde begaaet sig, da Helten, i det samme, med en patriotisk Modkierhed, og et Mod, som den forestaaende Død indblæste ham, bleeg, og stielvende, tiltalte sine Kamerater saaledes:

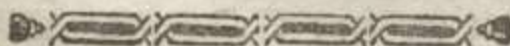
„O, hvilket lykosaligt Øyeblik, da jeg skal opofre mit Liv for mine besie Venner. Hvor inderlig har jeg stedse ønsket mig dette Endeligt! Efter at døe for sit Fæderneland er intet behageligere, end at døe for sine Venner. Men, dyreste Venner, eet maae jeg allene sige dem, at det ikke skal besvære min Siels Kolighed i Graven, og at jeg ikke efter min Død skal forbandes av eder. Da vi gik om Bord, bragte jeg en slem Syge med; Denne Gift brænder endnu i mine Aarer, og min heele Krop er fuld av indvortes Saar. En skrekkelig, og ydmygende, men alt for sand Bekjendelse. Disse Aarer

maae

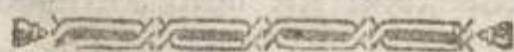


maae overbevise eder om, hvor nær det gaaer mig at avlegge den for eder. Men min Samvittighed gaaer over alt. I kan ikke spise mit Kød, uden at sætte eder i de allerelendigste Omstændigheder; Og hvad ville der blive av eder, naar denne skrækkelige Syge angreb eder, og i uden min Hielp, uden eders eneste og erfarne Læges Hielp, skulle omdrives paa disse vilde Bolger? Himlen er mit Vidne, at jeg taler uden Egennytte. Overgangen fra dette Liv til det tilkommende er kun et Skridt, og Veyen for mig er bestrøet med Roser, da jeg med den beste Samvittighed, i den ædelste Hensigt, kan ende mine Dage, for at forlænge eders. Og hvad skulle hindre mig fra at opofre mig for mine beste Venner, hvis ikke eders Beste, i Liv og Dod, var Hensigten av alle mine Sierninger. Hvad skulle—"

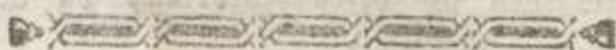
I samme Øyeblik blev raabt Land! og Patrioten krob skamsfuld ind i sin Hengematte.



Provinzialblade.



III. B. No. 18.

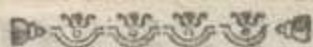


Fortsættelse av Mentor.

(See 1ste Bind. No. 27.)

Slytsengelens Spaadom skulle opfyldes, og Mentor skulle lære at indsee, at der er intet bestandigt under Solen. Nu og da foresaldt ulige Meeninger, Modsigelser, kiærlige Trætter, eller hvad man synes, som hos Terenz kaldes Kiærligheds Fornøelse, men som, alle paa een Vægtsskaal, giøre Lykken paa den anden ogste lettere i Vægten, og ey sielden aldeles overveie den.

Er det mueligt, sagde Mentor og Julie efter enhver nye Fortigelse, og i sirosevarende Frygt for enhver nye Marsag dertil, er det mueligt, himmelske Venus! saa lad os elske hinanden uforanderligen!



Det blev den himmelske Venus ikke mueligt, fordi Uforanderlighed er ikke meere Kierligheds Lod, end heele Naturens; Ved et dybt Suk syntes dette lykkelige Par endog at robe en hemmelig Tviol om Bonnseligheden av deres Fordring, og denne Tviol skulde alt for snart besyres.

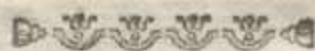
Kierlighed, siger man, er sig selv nok, og Eenlighed er dens beste Selskab. Men Eenlighed foder Miltfyge, og Mentor fandt det ikke tienligt at blive miltfyg av Kierlighed til sin Kone. Mentor var tillige Philosoph; Han kiendte Overgangen fra Fornoyelser til Kiedsommelighed; Han havde læst Zadig, og erindrede sig Koncertmesteren med de 12 Stemmer, og 24 Violiner, som hver Morgen skulde fornøye Trax med Syngestykker. Han tænkte paa Marskalken, og de 4 Kammerherrer, som skulde rose ham i 3 Qvarter, og tilstaae ham Ret, hver Gang han lukkede Munden op, og han glemte heller ikke, at Trax av Kiedsommelighed tilsidst allerunderdanigst frabad sig den Kongelige Raade at forfølge ham hvert Øyeblik med Fornoyelser.

Alt dette skulde Mentor ikke have erindret for Bryllupet. Kierlighed taaler ingen Betragtninger,

ninger, og den bekymrer sig hverken om Tædig, Jæx, eller Philosophien. Mentor var blevet saa klog at erindre alt. Jeg er maaskee alt for lykkelig, sagde han ved sig selv, og altid Fornøjelse er ingen Fornøjelse. Jeg vil vænne mig til at savne den nu og da, for at nyde den desto længer; Jeg vil adspredde mig i Selskab, og jeg vil bringe min Kone med, for at vise Verden min Lykke.

Julie havde tænkt det samme, endskjønt efter en anden Methode. Jeg har alting efter Ønske, sagde hun; Jeg har Steene, Ringer, Smykker for uogle 1000de Daler, og mine Kniplinger ere alle brabantiske. Saa mange Kostbarheder har jeg allene min Mand at takke for, og jeg har endnu ikke fundet Lejlighed at vise dem, uden paa Bryllupsdagen, Jeg har intet at skamme mig ved, Himlen være lovet; Det er en retskaffen Kones Pligt, at vise sin Mandes Gævmildhed, og Verden sine Juveler.

Denne Philosophie er hendes Kion ikke unaturlig, og Mentor og Julie samtykkede begge i eet Forsæt af forskjellige Grunde, ligesom to Breg stode begge mod een Klippe, sonderrevne af forskellige Bølger.



Allerede i det første Selskab var Julie saa kostbar, og glimrende, at den, som ikke vedste bedre, skulde troe, hun havde foresat sig at behage flere, end hendes Mand. Endnu beholdt Kierlighed Overvekten hos dem begge, og Tiden faldt dem lang; Næste Gang blev den kortere, og efter tredje Gang sagde Mentor: Selskaber ere en Skole av Viisdom eller Daarlighed, ligesom man bruger dem til; No ti Ting, jeg veed, har jeg lært Ni i Selskab. Det var ham endnu forbeholdt at lære den største av alle Kundskaber; At Lykken er en Drom, og at Kierligheds er den korteste av alle.

Ogsaa Julie fandt, Tid efter anden, meere Lust at oplæres i denne Viisdoms Skole, og begyndte at forandre sin Tankemaade, ligesom hun forandrede sine Kniplinger. Men da Philosopherne har tilstrækkelig bevist, at intet skeer uden tilstrækkelig Aarsag, saa paastaer man, at denne tilstrækkelige Aarsag var intet uden en Straale, som, i en ret Linie, gik fra hendes smukke Dyne ind i en ung Greves Hierte.

At behage er Kionnets Skiodelyst, og at behage en Greve er maaskee endnu en tilgivelig Skrobelighed, som ikke modsiges nogen af de Egenskaber, Mentor fandt hos sin Kiereste før Bryllupet, og enhver, ved saadan Lychlighed, finder hos sin. Men denne Skrobelighed er iblant en Forløber af flere. Den er en Aarsag til de allerbetænkeligste Virkninger, og, i Følge denne alt for sikre Erfarenhed, blev det Julies Lod at betale den Skrobelighed at behage Greven med den Straf at elske ham.

Jeg behøver ikke paa dette Stæd at fortælle den Strid, som foregik hos den fromme, og kloge Julie, førend hun tillod sig at overdrage Greven en Deel af den Kierlighed, hun allene skyldte sin Mand. Jeg skriver en Historie, og ingen Roman. Det er mig ubekjendt, om hun har trostet sig med det Vers i Phædra: At ingen kan undslippe sin Skiebne, eller med Popes: No crime was thine, if' tis no crime to love, eller med den farlige Maxime hos en nyere Episkop: At en elskværdig Synder finder altid Forladelse. (*) Det er maaskee nok, naar jeg allene siger, at hun virkelig

R 3

over-

(*) Kammerherre Schouwallow i et Brev til Nonne L' Enclos.



overdrog Greven denne Deel, og at dette Offer, (saa længe det endnu streeb mod hendes Kions Belanflændighed, at avlegge virkelige Prøver derpaa mod Greven) tilkiendegav sig, indtil videre, allene i virkelige Prøver paa Ligegyldighed mod hendes Mand.

Denne Ligegyldighed tiltog Tid efter anden saa meget, at den fromme Julie forsvandt aldeles i den trættekære og herskesyge Kone; Endnu paastod hun, at hun elskede sin Mand; Men hvis Mentor i denne Tids punkt havde vandret til sine Fædre, skulde det dog en synes utroligt, at hun havde enten skaaret Næsen af ham, som Azora (*), eller hængt ham i Galgen, som Matronen af Ephesus, hvis den fromme Julie havde været i en af disse respektive Damers Forsætning.

Man talte allerede allevegne om denne Forandring, og det var Tid engang for Mentor at kiende den af egen Erfaring. Min Kone elsker mig ikke meere, sagde han, og, om jeg ikke bedrager mig, elsker hun Greven. Skulle dette ogsaa være en Gevinst efter Fontenelles Regning? Det er maaskee en Forberedelse til Philosophien, og jeg bør vænne mig til alt. Mogle Maaneder før ville det have været mig u-
taaleligt,

(*) See Fadig.



taaleligt, men Kierlighed tvinges ikke, og jeg føler selv, at Delia, paa en Tid, har i mine Dyne: ligesaa mange Behageligheder, som Greven i min Kones.

Mentor elskede altsaa, vil man sige; Intet visere, kiære Pæser; Mentor var et Menneske, som vi andre, og hundrede Exempler undskyldte hans. So: Krates elskede Aspasia, Henrik den Store den smukke Gabrielle, og et Fruentimmer har engang sagt mig i Fortrolighed, at det var Karl den 12tes største Kehl, at han aldrig har elsket. Hvad skulle Mentor gjøre? En Ligegyldighed er den anden værd. Julie gav hendes Mand en Rival, og hun fortjente en igjen til Bederlag.

Men Delia? siger man; Er denne Stytte blevet levende igjen, eller kan den kloge Mentor elske en Stytte? Glemmer man da, at denne Stytte var smuk, at hendes Tænder vare hvide, som Elfenbeen, at hun var Rosen i al sin Skønhed, (*) og at intet er foranderligere end Menneskets Hierte? Delia besad alt, undtagen Forstand, men er Forstand væsentlig til Kierlighed, og fritager Mentors ham fra at elske? Man har saa ofte sagt, at Kierlighed op-

hæver

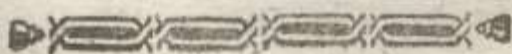
(*) See 1ste Bind. No. 27.



Hæver alt Overleg, at jeg behøver ikke at igientage det her; Mentor elskede Delia uden at erindre sig, enten han var klog, eller hun var det ikke, og denne Forglemmelse er Kierligheds Mesterskykke.

Imidlertid blev Julie Moder; Dette Pant paa en forloren Kierlighed foreente hendes Mand og hende paa nye, og man glemte Greven og Delia paa begge Sider. Man vinder dog altid ved' at gifte sig, sagde Mentor; Uden Julie skulle jeg ikke være Fader, og jeg skulle savne Naturens reneeste Glæde; Julie sagde det samme; Hun trykte sin Mand kierlig i sine Arme, og de vare begge saa lykkelige igien, som paa deres Bryllupsdag. Kan mine Laarer udlette min Forbrydelse? sagde Julie skamfuld; Kan du tilgive en strafværdig Overløber? sagde Mentor; og en nye Omarmelse vidnede om en fælleds Forladelse.

Ogsaa denne Lykke skulle ophøre. Julie blev angrebet av heftige Smerter. Man hentede Lægerne; De forkyndte hendes Død, og Mentor blev utro; steligere, end om man havde forkyndt hans. Julie døde, og Mentor forsøer Kierlighed, og Fruentimmer for evig. Hans Barn døde tillige, og Mentor sagde: Der er ingen Lykke paa Jorden.



Provinzialblade.

III. B. No. 19.

Sokrates.

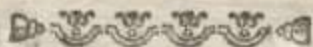
(efter Xenophon.) (*)

Det er Sokrates ret værdigt, synes mig, at optegne, hvad han tænkte saavel over sit Forsvar, som over den sidste Tid i hans Liv, efter at han var fordret for Retten. Andre har vel ogsaa skrevet derom, og har alle talt hans høye Sprog, hvorav sees, at Sokrates virkelig har talt saaledes.

S

Men

(*) Sokrates's Død er et av de sørgeligste Beviis paa en undertrykket Dyd, og en uudslættelig Skam i Athenens Historie. Xenophon maler den i sin heele Styrke, og jeg skylder en Ven av den Græske Litteratur megen Forbindtighed, at han har leveret mig den til Bektendtgjørelse, fordi enhver har hørt tale om denne Katastrof, uden at enhver veed den i sin heele interessante Omstændighed.



Men at han selv bad Døden velkommen, derover har de ikke erklæret sig, hvorfor hans høje Sprog ogsaa forekommer mange besynderligt.

Men Hermogenes, Zyponekos's Søn, hans gode Ven, har fortalt os saa meget om ham, at vi meget vel kand rime hans høje Sprog med hans ædle Siæl. Da denne saae, at Sokrates gierne talte om alt med sine Benner, undtagen om sit Forsvar, sagde han: Du skulle dog være betænkt paa, hvad der tiener til dit Forsvar. Synes Dig da, svarede Sokrates, at mit forbigangne Levnet ikke er Forsvar nok?— Hvorledes forstaaer du dette?— Jeg har aldrig gjort Uret, bør jeg vel bekymre mig om et smukkere Forsvar? Kort efter, sagde han videre: Betragt Athenens Rettergang! har den ikke ofte fordømt Ukyldige, fordi de ikke forstode at forsvare sig, og frikiendt Skyldige, fordi de ved deres Tale opvakte Medlidenhed, eller svadsede behageligen? To Gange, ved den store Guld, har jeg begyndt paa at ville retfærdiggjøre mig, men min Aand var mig imod.

Da Zermogenes forundrede sig derover, blev han ved: Finder Du det forunderligt, om det behager Gud, at jeg nu heller skal døe! Veed Du ikke, at jeg har levet lykkelig til denne Tid, at jeg blant alle Mennesker har ingen anseet lykkeligere end mig? Thi dette er min Glæde, at jeg i mit heele forbigangne Liv handlede hellig og retfærdig, og at jeg veed trostig med mig selv, mine Staldbrødre i Livet tænkte det samme om mig. Nu rykker min Levetid immer videre frem, og Alderdommens Besværligheder nærme sig. Jeg vil komme at see slettere, at høre slettere; mine Begreber og min Hukommelse vil svækkes. Da jeg nu føler dette, og beklager min tilkommende Svaghed, hvorledes kan jeg da vente at leve længer med min sædvanlige Munterhed? Maaskee under Gud mig av Raade, at jeg ikke alene i disse Aar beslutter mine Dage, men endog ender dem stille. Thi om jeg nu fordømmes, staaer det mig rimeligviis frit, at døe den stilleste Død, som forarsager mine Venner mindst Kummer, og gjør Enden selv velkommen for den Døende. Og saa snart man intet strafværdigt eller uædelt efterlader i de Esterlevendes Gemytter, og i det øvrige



med et frisk Legeme, og en stærk Siel visner, som en Plante, kan nogen Død da være mere velkommen? Med Rette satte Himlen sig derimod, da jeg begyndte paa mit Forsvar for Retten, og paa at udfinde Midler at redde mig. Havde jeg blevet ved, ville jeg aabenbare i Stæden for et behageligt Liv, beredet mig Sygdom og Smerte? Døden ville overvælde mig, og Alderdommen, som er saa fuld af Besværligheder, og saa tom for Glæde, ville overfalde mig. I Sandhed, Zermogenes, jeg vil gierne forstaanes for alt dette, og førend jeg vil falde Dommerne besværlig med hvad der er vederfaeret mig efter Duffe af Guld og Mennesker, eller lade dem vide hvad Tanke jeg har om mig selv, vil jeg langt heller døe, end give gode Ord for et uædelt Liv, der for mig ville være langt utaaleligere end Døden.

Saaledes findes (fortæller Zermogens,) efter at hans Modstandere havde anklaget ham, at han ikke ærede de Guder, som Staden ærer, men at han bragte andre nye Guder i Stæden, og forførte Ungdommen, fremstod Sokrates for Retten med disse Ord:

Jeg

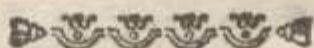
Jeg maae for det første forundre mig, i Dommere, hvorledes Melitus med sit Vidende kan sige: at jeg ikke ærer de Guder, Athenen ærer, da man har seet mig ofre paa de almindelige Fester, paa de offentlige Altre, og Melitus selv kunne have seet mig, om han havde villet. Hvorledes skulle jeg ville indføre nye Guder, naar jeg siger, at Guds Stemme forkynder mig hvad jeg skal gjøre? Thi de, som merke paa Fugleskrig og Menneskers Domme, rette sig efter Stemmer. Hvem kan modsig mig, at Tordener ikke knaller, og at de største Tegn ikke skee fra Himmelen? Taler ikke den hellige Præstinde paa sin Trefod, og forkynder Guds Stemme? Men at Gud veed forud hvad skee skal, og indblæser hvem han vil, det siger, og paastaaer enhver med mig. Nu falde nogle det Fugleskrig, og Ahnelse, og Formodning, og Guds Stemme, hvad der forkyndes. Men jeg kalder det Vanden, og troer ved dette Navn at udtrykke det sandere og helligere, end andre, som tillegge Luftens Fugle Gudernes Magt. Og at jeg ikke lyver for Gud, kan mange av mine Venner vidne, hvem jeg har forkyndt Guds Villie, og altid er blevet befundet sanddrue.



Da Dommerne horte dette, bleve de forbitrede, nogle fordi de ikke troede hans Tale, og andre, fordi de fortrøede, at ham var meere skienket av Guderne, end dem. Men Sokrates blev ved: Velan, horer endnu meere, paa det at enhver Vantroer kan vide hvormeget Guderne ære mig. Da Chærephon nylig, i manges Overværelse, spurgte Oraklet om mig, svarede Apol, at ingen blant Menneskene vandrede meere frit, meere retfærdigt, og meere forstandigt.

Da de dette horte, blev Larven endnu større, og Sokrates sagde: Over Lykurg, Lacædemons Lovgiver, har Guderne talt endnu høyere end om mig. Thi da denne traadde ind i Templet, skal en Stemme have ladet sig høre: Jeg veed ikke, om jeg skal kalde Dig en Gud, eller et Menneske. Mig har Oraklet ikke lignet ved nogen Gud, men givet mig en høy Rang over andre Mennesker. Væntelig vil i ikke troe Apol alt dette uden Bevis, men Stkke for Stkke kan i dog undersøge hvad Oraklet har sagt. Hvem kiende i, som mindre end jeg tiener Riidsels Lyster? Hvem er meere fri? Av ingen har jeg taget Skienk eller Gave; Hvem ansee i for

retfærdigere, end den, der allevegne opfører sig saaledes, at han ingen anden behøver? Og hvorledes skulle man ikke gierne kalde den Mand viis, som aldrig ophørte at søge, eller lære hvad Gød han vidste, siden han begyndte at kiende hvad Ret var. Men at jeg ikke forgiæves har gjort mig Umage, beviser saa mange dydige Borgeres, og Fremmedes Vidnesbyrd, som fortrinsviis valgte min Omgang. Og hvorfor ansee i vel, at mange forlangede at skienke mig Gaver, som aldrig har noget at give igien, at ingen fordrer Begiærninger tilbage, og at mange bevidue, de skyldte mig Tak? I Beleyringer, da andre vare bekymrede for sig selv, tænkte og drev jeg ikke saa meget paa noget, som hvad der best tiente Staden. Naar andre med stor Bekostning opkøbte Lækkerheder, underholdt jeg mit tarvelige Liv lettere end de. Og nu da ingen kan overbevise mig om nogen Falskhed i hvad jeg har talt, hvorfor skal den Berømmelse af Retfærdighed tillegges mig for Gud og Mennesker? Endnu siger Du, o Melitus, at den der lever saaledes, forsører unge Mennesker; Lad see, hvilke disse Ungdommens Forsørselser ere! Veed Du nogen, som ved mig fra Gudspyggtig er blevet en Gudsforagter,



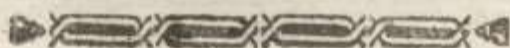
ter, eller Spotter, av en Raadelig en Graadsfer, eller av en Vedrue en Drukkenbolt, av en Arbejdsom en Orkesløs, eller paa andre Maader fordervet?

Ved Jupiter, sagde Melitus, jeg kiender dem, som Du har forledet at adlyde Dig, meer end deres Forældre. Jeg tilstaaer det, sagde Sokrates; Jeg opdrog dem. Derpaa anvendte jeg al Flid. Naar det kommer an paa Helbred, adlyder man da heller sine Forældre, end Lægen. Hører man i Borgernes Forsamling heller sin Slægt, end de Mænd, som tale fornuftigst? Vælger i ikke Anførere, og fortrække dem for Forældre og Brødre, ja, ved Jupiter, for eder selv, naar i troe, at de forstaae at føre Krig?

Sandske vist, sagde Melitus, og denne Skik er ret god.

Forundrer Du Dig da ikke over, blev Sokrates ved, at den, som har gjort saa meget godt, hvorav Opdragelsen endnu er den største Belgierning, skal forfølges til Døden av Dig?—

(Fortsættelsen følger.)

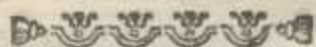


Provinzialblade.

III. B. No. 20.

(See foregaaende No.)

Der blev endnu weere talt, deels av Sokrates, deels av de Benner, som talte for ham, som jeg ikke vil anføre, men anseer det nok at beviise, at Sokrates stedse har stræbet at vandre from for Guderne, og retfærdig for Menneskene. At bede om Livet, ansaae han endog upasseligt, fordi han troede, at hans sidste Tid var kommen, og denne Beslutning blev først aabenbar, da Dourmen var afsagt. Thi da man tilbød ham en Pengestraf, ville han hverken selv betale den, eller tillade sine Benner det; Pengestraf, sagde han, horer allene dem til, som har gjort Uret. Da hans Benner derefter ville bringe ham i Sikkerhed, ville han ey tillade det, men spurgte dem smilende: om de uden for Athenen vidste et Sted, hvor Døden ey rekke?



Da nu Dommen var fældet, sagde Sokrates: Det er dog en Sandhed, at de, som har fort Vidner mod mig til at aflegge falske Vidnesbyrd, og de, som har antaget dem, har stor Uret, og Misgierning at forekaste sig. Men skal jeg derfor være mindre glad, fordi jeg er fordømt, uden at man har overbeviist mig det ringeste av alt, hvad man har anklaget mig for? Thi, ved Jupiter, og Juno, og alle Guder, har jeg ingen nye Guder ofret, eller foret, eller nogen Tid blevet seet at tilbede dem. Og hvorledes kunne jeg være Ungdommens Forsører, som altid vante dem til Naadelighed, og Bestandighed? Gierninger, som fortiene Dod eller Straf, som Kirkeran, Indbrud, og Forræderie, har mine Fiender selv ikke beskyldt mig for; Jeg forundrer mig nu over, hvad i har kundet finde hos mig, som fortiente Døden.

Men fordi jeg dør uskyldig, vil jeg ikke være mindre tilfreds, thi det er ikke min Skam, men deres, som har anklaget mig. Jeg trøster mig allerede med Palamedes, som ogsaa fik samme Endeligt. Til hans Ære lyde endnu fiedse skionnere Sange,
 end

end for Ulyffes, som paa en uretfærdig Raade dræbte ham. Saaledes vil ogsaa forløbne og tilkommende Tider vidne om mig, at jeg har ingen gjort Uret, eller forført nogen til det Onde, men at jeg, uden Binding, og Siengiældelse, efter min Formue, har gjort enhver Got, som levede med mig.

Da han sagde dette, gik han bort med et roligt Ansigt, og en munter Gang, og i sit heele Væsen blev han, i Sandhed, sin Tale meget troe. Da han saae nogle, som ledsagede ham, græde, sagde han: Hvorfor græder I? Ved I ikke, at jeg allerede for længst fra min Fødsels Time var dømt til Døden? Skede det nu paa en Tid, da al Lykke strømmede ind paa mig, maatte jeg sørge, og mine Venner med mig, men da traurige, tunge Dage forestaae mig, som jeg undslyer, syntes mig, I burde alle billig være tilfreds, at det gaaer mig efter Ønske.

Blant de Tilstædeværende var ogsaa en vis Apollodoros, en troe Tilhænger av Sokrates, ellers en enfoldig Mand; Denne sagde: Det fortryder mig allermeest, at jeg saaledes ser Dig døe for Uret; Sokrates strøg ham sagte over Ansigtet, og svarede



rede venlig, og smilende: Bille Du da heller, min gode Apollodoros, see mig dse med Rette?

Man fortæller og, at Anytus var gaaet forbi, og at Sokrates havde sagt, da han saae ham: Denne stolte Mand troer, at han har gjort en stor og herlig Gjerning, ved at skille mig ved Livet, fordi jeg engang, da han var i Anseelse hos de Store, ikke samtykkede i, at hans Son skulle lære et Haandværk. Denne Daare vidste vel ikke, at kun den, som har gjort det Røttigste, og til alle Tider Smulkeste, er Overvinder.

Men ligesom Homer har ladet nogle ved deres Afsted fra Livet forkynde tilkommende Ting, saaledes skal og min Mund forkynde, hvorledes det i kort Tid vil gaae med Anytus's Son, som ikke forekommer mig at være seig. Denne unge Mand vil ikke blive i det nedrige Haandværk, hvortil hans Fader har bestemt ham, og fordi han mangler en duelig Raadgiver, vil han falde i skammelige Laster, og gandske vist stedse gaae frem paa skammelige Beye.

Sokrates bedrog sig heller ikke; Det unge Menneske overgav sig til Drik; Han drak Dag og Nat,

og

og blev hverken Staden, sine Venner, eller sig selv til Rytte. Anytus selv er formedelt sin Ufornuft, og sin Soms Opdragelse, endog efter sin Død, overalt berygtet.

Sokrates opvakte Dommernes Had, fordi han ikke bøiede sig for Retten, og gjorde derved, at de fordømte ham. Han selv tog en god Ende; Han undgik Livets besværlige Alderdom, og døde den stilleste Død.

Han beviste en sand Sielens Styrke; Thi da han vidste, at Døden var bedre, end at leve længer, blev han og bestandig i sin Død, ligesom han lod alt, hvad i det heele var godt, overgaae sig. Han blev ikke blodhiertet, men gik Døden i Møde med Grimodighed.

Naar jeg eftertænker denne Mand's Visdom, og ædle Mod, kan jeg ikke undslaae mig for at beskrive det, og at rose det, naar jeg fortæller det. Finder nogen, blant Dydens troe Venner, en Mand i Livet, der endnu er bedre og værdigere end Sokrates, vil jeg i Sandhed prise ham høyslykkelig.—

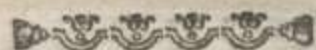


Saavidt gaaer det tilsendte Haandskrift, hvor-
til jeg vil legge nogle faa Omstendigheder i Sokra-
tes's Liv, som tiene til at giøre ham meere bekiendt
for de faa, som endnu ikke kiende ham.

Sokrates var født i Athenen; Hans Fader
var Billedhugger, og han arbejdede nogen Tid i
samme Kunst, indtil han forlod den, for at lære
Mennesker Dyden. Han var ædrue, tarvelig, arbejds-
som fra sin Ungdom. Han foragtede Rigdom,
og sagde, naar han saae megen Pragt: Hvor lyk-
kelig er jeg, som behøver intet af alt dette!

Sokrates, siger Cicero, var den første, som
bragte Philosophien fra Himmelen, for at giøre den
almindelig for Mennesker. Han var Philosoph til
alle Tider, og ved alle Lejligheder. I Levren, i
Raadet, blant sine Venner, allevegne lærte han, og
i Fængslet selv, siger Plutark, drak han Døden,
og underviste det menneskelige Kion.

Sokrates var endnu størst i at opdrage Ung-
dommen til Dyden; Alle unge Atheniensere ansaae
ham, som sit Orakel. Han lærte dem Kierlighed
til

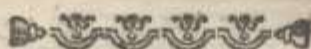


til Fædernelandet, som man ikke lærer meere, og Billed og Retskaffenhed, som man endnu lærer, og saa lidet følger. Han lærte dem især at foragte disse falske Viise, som paatog sig at lære alt, og, som man kaldte Sophister, et Folk, som under et andet Navn endnu vedvarer, og, som brølende Løver, søger stedse hvem de kan opsluge.

Saa mange Dyder vare ligesaa mange Forbrydelser, og de maatte hevnes af alle Dydens Fiender; Melitus, om hvem man nylig har hørt, var een av disse Sophister, som beskyldte Sokrates for at spotte Guderne, fordi han spottede ham, efter Boileaus Ord: At den som haader Kotin har hverken GUD eller Troe. Man har hørt hvad Sokrates svarte til denne Beskyldning. Han sagde endnu meere: Atheniensere! jeg elsker og ærer eder, men jeg adlyder GUD hellere end eder, og saa længe der er Liv i mig, skal jeg aldrig aflade at sige til enhver av eder: Skammer i eder ikke ved at sammendynge Rigdom og Ære, og at forsomme Visdom og Sandhed, som kan gjøre eders Siel lykkelig, og fuldkommen?

Dette var nok til at fordømme ham.

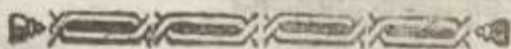
Sokra-



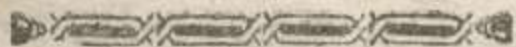
Sokrates talte i sit Fængsel, i de sidste Øyeblik af hans Liv, om Sielens Udødelighed med den Styrke, som en dydig Mands tilkommende Belønning for et heelt Livs Rettskaffenhed indblæser, og som alle Jordens Wiise forgiæves skal kunne kuldkaste. Strax efter bragte man ham Forgiften, som han modtog med megen Kolighed og Standhastighed. Er det tilladt, spurgte han, at ofre noget derav til Guderne? Og da man svarte, at han maatte drikke det alt, sagde han: Saa er det dog tilladt, at gjøre sin Bøn til Guderne, og at bede dem gjøre min sidste Rejse fra denne Verden lykkelig, hvorefter han drak af Siften ud.

Lærerne strømmede av alle hans Benner Øyne, og Sokrates bebrydede dem det. Han gik frem og tilbage, og da hans Been begyndte at vakle, lagde han sig ned, hvorefter Siften meer og meer begyndte at virke, indtil den endelig angreb Hjertet, og den bedste blant Mennesker opgav sin Aand. Hans Ven Kriton lukkede hans Øyne, og alle Rettskafne begræd hans Ende.

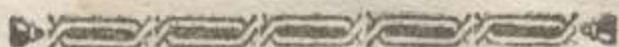
Athenienserne frævede siden Regnskab for hans uskyldige Blod; Melitus blev dømt til Døden, og de øvrige Anklagere jagede i Landsflygtighed.



Provinzialblade.



III. B. No. 21.



To Breve fra en Junker paa hans udenlandske Rejse.

En Karrikatur.

Naadige Hr. Gader!

Sndelig er jeg i Tydskland, og haaber at dette indtreffer med Dilsen og Sundhed, saasom jeg ogsaa befinder mig ret vel, og har haft en besværlig og kostbar Rejse, thi Tydskland er en stor Stad.

Paa Rudskens, eller Hestenes Raad, (thi de stode gandske stille,) traadde jeg av i det beste Vertshuus, hvor jeg spiser elendig, og betaler i Dyredom.

Med Gaardskarlen har jeg beseet det Merkværdigste i den Bye, hvor jeg nu er; Den har et langt Navn, som jeg ikke kan komme til rette med, og som naadige Hr. Gader nok giætter. Man taler



her overalt Tydsk, som forekommer mig meget forunderligt. Efter Hr. Faders Begiær har jeg spurgt efter den gyldne Bulle, hvor jeg har været, og man har allevegne svaret mig, at den er ikke av Guld, men jeg vil see det med mine egne Øyne, førend jeg troer det.

I Morgen gaaer Reysen til Frankrig; Alting er paa det bedste overlagt med min troe Jørgen. Han raadde mig at selge alting, for Rovere, og jeg er nu saa nøgen, som jeg kom til Verden. Men for Berler haaber jeg at hente det ind igien, naar jeg kommer i Paris i Frankrig, hvorfra jeg snart haaber at fornøye min Hr. Fader med fleere Beviis paa min Fremgang i Lærdom og Artighed paa mine lærde Keyser. Jeg forbliver, o. s. v.

II.

Sra Paris i Frankrig.

Møn reverend Pere.

Av Titelen erfares gunstigt, at jeg er i Paris. Her er store Huuse, og alting stort. Slotterne her ere større end Kirken hiemme paa Godset.

Paa

Paa Beyen herhid har jeg havt underlige [Avantur-
rer. I Strasburg traf jeg en Tydsker, som
spurgte mig, om jeg var fød i Sachsen, siden
jeg talte saa godt Tydsk, og jeg erindrer dog
ikke, at jeg sagde meere, som han hørte, end til
Jørgen for at øve mig i Sproget: Hohl dich
der Teufel! Nu bander jeg kun paa Fransk, og
Hr. Fader skulle høre, hvad Fremgang jeg paa
kort Tid har giort deri. Jeg seer mange for-
underlige Ting her, som jeg ikke har seet hieme
me; Waben har jeg dog endnu ikke seet, og min
Vert siger mig, at man ikke kan faae see ham,
fordi han er stedse i Krig med Tyrken; Enten jeg
nu har forstaaet ham ret eller ikke, eller om han
maaskee har mig til Bette, fordi jeg er frem-
med, det maae blive hans Sag! Jørgen hee-
der her Zorn de Schamber, og jeg heder Gentils
homme, eller Marquis, ligesom jeg betaler til.
Det koster ulyksaligt, naadige Hr. Fader! Man kan
spise en Uge hiemme, for hvad man fortærer her
paa een Dag. Lyssig er man her stedse; Man leer,
saa snart man seer mig, og jeg maae lee med, en-
ten jeg vil eller ey. Jeg følger stedse min Hr. Fa-



ders naadige Formaning, og gior intet, uden at spørge Tørgen derom. Tørgen veed iblant ikke selv hvad han skal raade mig, saa fremmed er alting i denne store Stad. Ministeren bad mig i Gaar at spise hos sig, men Tørgen sagde: Gaae ikke! Det koster en nye Klædning; For disse Penge kan vi leve længe vel hiemme. Tørgen styrer Kassen, og giver mig deraf saa meget han synes til Nødtørstighed. Efter Hr. Faders Formaning spiller jeg aldrig. Sa- credieu! (vil sige saa meget her, som: Hillemand, eller for en Ulykke,) hvor høyt spiller man her! En Livre regnes for slet intet, og den er over tyve Skilling i vore Penge. Alle Spil ere mig tillige gandske fremmede; Jeg huder hverken Puf eller Verial, som jeg i de lange Vinterastener saa gierne spillede med min naadige Frue Mama, og Frue Lanter. Jeg troer ikke, jeg bliver længe her, om Tørgen vil. Jeg spurgte i Gaar efter Jagten, og man svarte mig, at den var forbudet. Man maae ikke vide hvem Junker Sans er, og at min Hr. Fader har Jagtret. Med Spisen er det, som med alt det øvrige. Ikke en ærlig Ørsteeg; Ingen grundig Skinke, eller noget, som legger paa Ribberne; Al-

ting er Snegler, Padder, Skrubtudser, Vaddehatte, og jeg veed ikke hvad; Syngen og Trallen derimod er her nok av, saa mine Dren er næsten døde; Ney, her bliver jeg ikke. I Opera har jeg ogsaa været; Der var igien Sang, saa man maatte briste. Det øvrige var løyerligt nok. Jeg spurgte Jørgen, hvem alle disse Folk vare, som traadde frem, een efter den anden, men han kiendte dem ikke. I al Verden, Hr. Fader, som disse Myrnberger Esker med Karieter, hvorav Søster Sikke har een hjemme i Duffekabet. Paa Tragoedien har jeg ogsaa været, og loe næsten min Mave i tu. Der stode et Par Bengler, og græd, som de vare slaade, over en Princesse, som dræbte sig med Rottetkrud, eller andet Diævelskab. Læs sterben, sagde jeg, og loe av mit gandske Herte. Hvad meener Hr. Fader vel, at jeg siden saae Kreaturet i en Kaross, og at hun ovenikøbet ikke var død, som man sagde; Løgn og Sladder lærer man paa saadanne Stæder, andet ikke. Vil Gud, og Jørgen, reysse jeg i Morgen. Mine skionne Klæder ere ogsaa alle forskaarne; Vorer jeg endnu lidt, vil jeg aldrig komme at bruge dem meere. Min Solvkaarde vilse man



bytte med mig for en av Staal, men Jørgen sagde: Sølv er Sølv, og han lod allene forandre Skeden. Fruentimmerne her skal ikke forføre mig. De ere enten gule som Vox, eller røde som Humre, av Zinnobber; Ingen Kydskehed, Hr. Fader, eller mindste Blusfærdighed. De vil mig paa Livet, og jeg har nok med at holde dem fra mig. Munden gaacr paa dem bestandig, og de lee alle, naar jeg taler med dem, Gud veed hvorfor. Man taler ogsaa om Krigen her, og, saavidt jeg kan forstaae, er man Franskt findet; Hvor længe det varer! Man taler endnu meget om vor Germain; Denne Søehelt er for kort siden med Berømmelse død paa sine Godser. Regningen paa mine Udgifter følger herved indsluttet, attesteret av Jørgen, og alting er overlagt paa det sparsommeliggste. Jeg forbliver stedse

Min Raadige Hr. Fader

Deres

Votre treshumble Serviteur

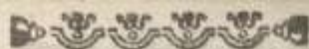
Junker Hans.

Gregor

Gregorius den Syvende.

Gregorius den Syvende er en av de Paver, der har gjort den hellige Peders Stol ligesaa meget Vanære, som en Ganganelli, og flere har hædret den. Denne Pave var den første, som turde sige, at Kongerne vare hans Bassaller, og Skatshyldige, at han efter Behag kunne raade over deres Throner, og befrie deres Undersaatter for Troskabs Sed, naar han fandt det for got. Han skrev til Keyser Henrik den 4de: Jeg vil være Dødsens, om jeg ikke skal stille Dem ved Liv og Rige. Skreve Apostlerne nogen Tid saadant?

Denne Pave var yderlig stolt, og forsængelig; Han udstrafte Pavernes Ret i Himmelen, og paa Jorden. Paverne, sagde han, bør allene bære Keyserlige Prydelser, og Paverne ere Helgene fra det Øyeblik, de vælges; Man kunne spørge denne hellige Fader, om St. Peder nogen Tid klæbde sig som romersk Keyser, og hvorledes han forstaaer Pauli Ord: At enhver ypperste Præst, som antages av Mennesker, er omgivet med Skrøbelighed.



Alle Kirkehistoriefriivere har været eenige i at tilstaae, at Oprør blant Folket, og dræbte Konger har været bedrøvelige Følger av de Grundsætninger, denne Pave fulgte.

Ingen Under derfor, om dette Udyr er blevet kanoniseret av hans Lige, uagter Parlamenterne satte sig imod hans Legende, hvori, blant flere Dyrer, udtrykkelig var indført: At Han bandsatte Keysen Henrik, og skillede ham ved sit Rige.

O Tempora, o Mores!

†

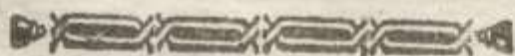
†

†

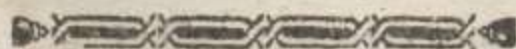
Kong Emanuel av Portugal befalte engang en av sine Ministere at forfatte en Plan, som han selv ikke kunne blive færdig med.

Ministeren forrettede hvad ham var befaleet, og Kongen tilstod, at han havde gjort det bedre, end han.

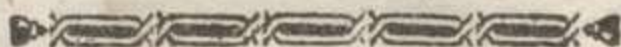
Jeg er ulykkelig, sagde Ministeren strax til en av sine Benner; Kongen veed, at jeg har meer Forstand end han; Jeg har min Afsked i Morgen.



Provinzialblade.



III. B. No. 22.



Sulvina.

En Skotsk Bardesang.

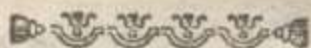
(Eilsendt.)

Suk overlydt, Jammerstemme, strammer, i Saarer av Kummer. Den Elskelige er ikke mere. Vedug hendes Aske med Saarer!

Hvorfor smiler den vandrende Strom? Hvorfor spisser den legende Fisk i de krystalklare Gloder? Flyder dunkelt paa eders Solvinger, i slumrende Bølger, ned i den mørkeste Avgrund!

Lader eders Horn ikke lyde paa mine Høye, og Raaner Hjorternes Blod, i Bueskyttere paa Jagten!

Bøyer eders traurige Hoved, i Skovens løvrigge Døtre. Synger en Klagesang, i Lundens Sangere!



Hvorfor vandrer Du i al din Skionhed, milde Sol? Det skionnesse Blomster, Du bestraalede, er falmet. Din venlige Aande vil ikke meere smkke paa hendes Rosenkinder. Bølgende Lokker i hendes dunkle Haar vil ikke meere stielve paa Vestenvindens Vinger.

Bort med din glade Stemme, muntre Morgensfund! Hun vaagner ikke meere, som skinnede endnu tiiligere end Du. Lader eders Hoved synke, i Blomsire paa Markerne! En trodsig Storm har avplukket den skionnesse Lilie. Eensom er hendes Bolig i den mørke Grav. Tilkommende Straaler vil ikke meere forhøje hendes jomfruelige Skionhed.

Kom Du, med alle dine mørke Skyer, sortflædede Nat! Svøb alle Høje ind i din Taage! Lad Spøgelsjer omringe mig, Uglene skrige, og Lynild oplyse Naturen! Lad vrede Storme bortføre mig, og deres Klager forenes med mine.

Al, skionne Straale, lys frem av Gravene fra din sorte Bolig! Hvorfor undskydede du, Sulvina, i dit smukkeste Blomster, og skjulte Dig, som Midnatsstjernen, bag mørke Skyer? Denne sunklede ogsaa, som

Du.

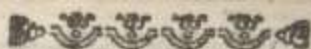
Du. Søemanden fulgte den giennem Bølgerne;
Den skulle løse ham til sit Hiem. Paa engang for-
svandt den i en sort Skye, og han leder den omsouft.

Nattens skionne Dronning, hvorfor udgyder du
din venlige Straale over mig? Din Smil kan ikke
meere glæde mig; Den vil ikke vække Susvina av Graven;
Din Straale vil ikke dansse meere om hendes Skygge.

Helterne forsamles til Striden, men Munter-
hed høres av ingen Stemme meere. Harpen er døv,
og ingen Fingre røre de havende Strænge. Kun
Sufke høres; Hvifket Bryst kan nægte den Elskeliges
Klager?

En Skye har formørket Dalen om Middagen;
Min Glædes Straale er dalet, og opgaaer aldrig
meere. Mit Dye vil ikke meere see en nye Morgens-
røde frembryde.

Kom da, o Nat, paa dine Kavnevinger, og
udbred din Slummer over Lundens Børn! Lad den
Lyksalige drømme om Dagens Glæde! Mit Dye sø-
sker ingen Hvile. Min Siel er Bekymringers Boe-



lig. Maatte den Skye, som fordunkler Glandsen ad
 Nattens Stierner, briste over mit Hoved, maatte
 den paa Stormbindens Binger føre mig bort over
 Luftens Regioner til de lyse Boliger, hvor Sulvi-
 na er!

Med din salige Smil moder' du mig, o min
 Eftelinge. Du strækker dine kærlige Arme ud mod
 din Ven. Led sag mine ravende Skrit, himmelske
 Pige, og lad os fornøje vor Lyst!

Oranmolla.

Oranmolla er Kierligheds Pige; Naar hun
 er borte, forsvinder al Glæde. Paa hundrede Jom-
 fruers Bryst straalet Solen ved Cormic, men ingen
 er uskatterlig, som Du. Din Smil er som Lysets
 Moder, naar den i sin Middagsglands bestraalet
 Biergene. Din Stemme er som goldue Harpers,
 naar Bardernes Sang foreener sig med den bævende
 Strengs Toner.

Langt herfra er Du, skionne Pige, men Klip-
 pen løfter omsonst sit Hoved, for at fiske os. Ewig
 er

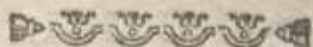


er min Elskeliges Billede for mine Tanker; Ewig ledsager mit Dye Dig blant en beundrende Verden.

Hundrede Helte sukke længselfulde for den seer-
rige Indighed, som forskionner din bølgende Barm.
Skionnere smiiler ikke Lilien i Punden; Svanen duk-
ker bestæmmet under Floden, og skjuler sit hvide
Bryst, naar han seer Dit.

Paa det døde Perret virke dine spæde Fingre le-
vende Malerier. Under din Naal fremkomme Træer
med udbredte Greene, som synes at krumme sig un-
der skionne Frugters Lyngde. Stræk denne samme
Haand ud mod mig, beste Pige! saa vil jeg bestæles
endnu meer, end de synes at være. Lad dit venlige
Dye smile til mig, saa vil jeg blomstre ved dets mil-
de Gløds, ligesom Markerne blomstre ved Foraars-
solens velgjørende Vande.

Men hvem kan besynge min Piges Skion-
hed, som den fortienet? Hendes gyldne Lokker flo-
de om hendes bløde Nakke, og hænge ukonstlet om
hendes sneehvide Skuldre. Naar hendes blaae



Dyne smile, kan Helten selv ikke taale deres Beskuelse.

Straal immer stærkere, majestætiske Skionhed. Den blomstrende Dal vil glæde sig, naar den modtager dig. De grønne Sletter dufte Dig sit bølgen- de Græs friskere i Næde. Indighed omgiver Dig, og din Aande er, som Blomstehavens Døglugt paa Vestevindens Vinger.

Kielne Sange flode fra din Tunge giennem Elfenbeens Porte, og din Stemme er sød, som Sangernes i Lunden, naar de fryde sig blant det raslende Løv.

O Du, som skabte disse kostelige Prydelser, som fængsle vort fortryllende Øye. Det er din Haands Gierning, og vi føle hvor mægtig den er. Hvor fuldkommen maae Du være, naar din Skabning allerede er det saa meget!

Af, Oranmolla er Kierligheds Vige, men hun er langt fra mig. Skiul ikke dit Hoved blant Klipperne, Himlens skionne Datter! Oplys det Stæd
hvor

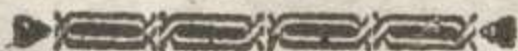
hvor min Pige er. Wellem hendes Faders Hytte og min throne mange Høye, af, mange traurige Høye. Men du hører mig ikke, Himlens Skionne Datter; Du vandrer din Rejse snarere giennem en Verden, end jeg til min Pige. Jeg vil endnu naae hende; Næst din Flugt er en Elfers den snarreste til sin Elskede.

Flyer ikke for mig, i Hiorter! Min Gang er ingen Fiendes. Intet Dødsens Bud glimrer i min Haand. Jeg iler i min Bruds Arme; Jeg har ingen Baaben, uden Kierligheds.

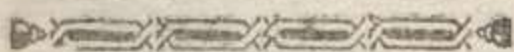
Nasler sagte i styrkende Strømme, glider taus ned over Klipperne, at i ikke vække de slumrende Sangere. Langt fra sin Hytte hviler den trætte Jæger. Hans troe Hunde vogte ham, og Ilden ulmer endnu omkring hans Leye at varme ham. Vækker ham ikke, brusende Strømme, førend hans udhviiilte Øye smiler den tidlige Morgenrøde paa nye i Møde.



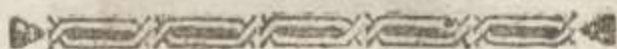
Al, naar skal mit Øye smile mod Oranmolla
 Ias's Hytte? Du slumrer den elskelige Vige. O,
 glider sagte paa eders bløde Binger, i Aftenvinde,
 nu drømmer hun, og maaskee mit Billede er hendes
 Drom; Siig hende sagte, du Phantasiens Søn, at
 Klipperne give Gienlyd af mine Klager, og at mine
 Jagthunde see traurig paa mig, og undre sig; De
 hyle for mine Fodder, og see igien fulde af Læng-
 sel til Skoven. — I see omsonst! Jagten har ingen
 Lillokkelser for mig. Oranmolla er langt fra mig,
 og Blæden boer ikke paa Biergene. Eenlig vandrer
 jeg langs Strømmen, og sukker mine Klager i Ør-
 ten. Men, naar dit skønne Øye smilede til
 mig, elskelige Vige, ville det oplise mig, som So-
 len opliver Høene, naar den i sin Middagsstraale
 smelter Foraarssneen, og vækker de unge Planter til
 nye Skjønhed.



Provinzialblade.



III. B. No. 23.

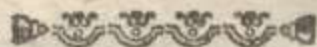


I.

S tredie Bind's andet Nummer af disse Blade er leveret en Beskrivelse over den Kolonie, som for faa Aar siden er anlagt af Spanieren, Don Olivades, hvor, paa en Strækning af 25 tydske Mile, de ødste og utilgiængeligste Klipper, i en Tid af omtrent 10 Aar, ere blevne forandrede til frugt- bare Agre og Marker.

Man har læst denne Beskrivelse, og beundret denne værdige Mand's Klogskab og Erfarenhed; Man spørger rimeligviis hvad Urfæstter man har oprettet ham, for at bringe hans Erindring til de sildigste Slægter, og det er billigt, at man hører hans Belønning:

Don Olivades, som kiendte sine sovnige Lands-
mands Uviske for alt Arbejde, og især for Land-
brug.



brug, lod, som jeg tilforn har sagt, komme forskjellige Kolonister fra Tydskland, Frankrig, Nederlandene, hvoriblant vare Lutheraner og Protestanter. Disse Folk tilfiod han, efter Hoffets Tilladelse, frie Religionsøvelse, hvortil han blev understøttet av den berømte Spanske Minister, Marchese Grimaldi, som ved sin Klogskab i saa mange Aar holdt Inquisitionen i Lomme. Er noget klogere og billigere? vil enhver Retskassen spørge. Er noget afskyeligere, og strafværdigere? spørger den Spanske Geistlighed.

Marchese Grimaldi nedlagde kort efter sit Ministerium, og Don Olivades, denne kloge, værdige, og retskafne Mand, blev for sin utrættelige og patriotiske Glid, for sine ædelmodige, og velgjørende Hensigter, Don Olivades, siger jeg, blev til Belønning overleveret i Inquisitionens Hænder. Man heftede hans Person, og Syndeele, man foretog en Proces mod ham, og hans Skiebne blev avgjort efter yderste Strengbed.

Den 24de November i Aaret 1778, holdte Inquisitionens Generaltribunal i Madrid et hemmeligt Auto da Fe. Kommissionen bestod av Hertugen av Granada, og to andre Hertuger, Græven av Mara, og la Corona, tre Raader av Kastilien,

ta

to Finanzraader, to Raader av Indiens Raad, to Medlemmer av den Kongelige Orden, og een av Krigsdepartementet. Derefter Abbeden av St. Martin, og to andre Munke, Prioren for Escorial, Abbeden av St. Basilio, Kapucineren, Pater Kastenas, samt utallige Præster i deres Ordensdragt, tillige med mange Ordensriddere.

For alle disse Helgene fremstod Don Olivades, Generalintendant over Sevilien, og Direktør over de nye anlagte Kolonier; Man foretog hans Sag, som varede fra Klokken 8 Formiddag, til Klokken 1. Beskyldningerne, som vare understøttede av 78 Vidner, vare tilsammen 170, inddeelte i 70 Hovedartikler. Efter disse Beskyldninger blev Olivades, med alle Formaliteter, erklæret for en Kiætter. Man gav ham et Bøyls i Haanden, og skilte ham ved St. Andreas Korsen, som han endnu bar. Man fradømte ham alle hans Godser, og dømte hans Person til et Kloster i 8 Aar, i hvilken Tid han skulle faste hver Fredag, og lade sig underviise i den kristelige Religion av en Gaardskarl. Han blev paalagt at forrette sin Bøn, ordentlig og uavbrudt, Morgen og Aften, at læse hver Dag Syn-



dernes Vejleder, et elendigt Skrift af den ærver-
 dige Broder, Ludvig af Granada, (en græffelig
 Straf!) og alle Dage paa Knæ at bede sin Rosen-
 frands, og læse sit Credo. Han blev dømt fra alle
 sine Værdigheder og Betieneringer, og erklæret udygtig
 til nogen Tid at besidde dem meere. Man forbad ham
 for Fremtiden at bære Klæder af Silke, eller Floy-
 el, samt alle Guld og Sologalouer, og alle Smyk-
 ker og Steene, ligesom nogen Tid at sidde til Hest,
 og at bære Baaben meere. Derefter blev han for evig
 forvist fra Sivillen, fra alle Kongelige Huuse i Madrid,
 fra de nye Kolonier, og fra Lina, hans Fødeby,
 hvor han havde modtaget Doktorgraden. Som
 Kætter lod man ham tillige formelig fraspørre sig alle
 fremmede Religioner, hvorefter han igien blev for-
 sonet med Kirken efter de brugelige Formaliteter, det
 er at sige, under Aflyngelse af den dertil brugelige Psal-
 me, hudslettet paa sin nøgne Ryg af fire Præster i deres
 Ordensklæder, bekvæmede med Pidsler. Don Olivades
 faldt under denne Rudsagt endelig i Avmagt, men man
 gav ham Vand og Vin at drikke, og han kom sig igien,
 brast i Taarer, og blev bortført, til videre Omven-
 delse.

delse, i sit Kloster, hvor han for nærværende Tid befinder sig. —

II.

Ovenflaaende tiener til Beviis paa Geistlighedens Tyrannie i Spanien, og efterfølgende leverer et Exempel af samme Natur i Strasburg, sørgeligt og latterligt tillige.

Efter Montbaillys, Sirvens, Kalaf's og fleeres beklagelige Historie har man endau ikke glemt at forfølge i Frankrig, og Strasburgerens Franz Nicolaus Lorens Paul Bechs Skiebne tiener til et Beviis, hvor yderlig Overtroen endau raser, og overskriger Menneskelighedens, og Naturens Stemme.

Jeg anviser mine Læsere til en fuldstændig Underretning om denne heele grusomme Forfølgelse i Hr. Beck's eget Forsvar, trykt i Hamborg 1775, hvori Memoiren til Hr. Mapeau, Vicekansleren i Frankrig, tillige er indført, og indeholder en omstændelig Beretning om den heele Sag. Til Trost og Lærdom vil jeg allene anføre den formelige Bandydning,



ning, hvori Paul Beck, med sin heele Sæd, andre til Skræk og Advarsel, overgives til den evige Fordømmelse, og denne Bandleysning lyder i den hofsøvede kristelige Formular saaledes Ord til andet:

„Efter at den fra Grund av liberlige Skielm, Paul Beck, allerede i 22 Aar saa meget har fornærmet den hellige Præstestand ved sine Skrifter, Bagtalelser og Bespøttelser, saa lyse vi herved, i Navn Guds Fæders, Guds Søns, og Gud den Hellig Aands, og den heele Trefoldigheds, samt den ubesmittede Jomfrue Marias Navn, den fra sin Natur av fordømte Paul Beck i den evige Band, og udelukke ham herved aldeles fra vor Kirke; Paul Beck være altsaa fordømt i Liv og Død. Han være fordømt i Mad og Drif, i Hunger og Tørst, fassende, vaagende, sovende, naar han staer, og naar han ligger, i hans store og lille Stolgang, naar han purgerer, aarelades, og kopper, i hans Tindinger, i Vand, i Dymbromene, i Ørene, i Kiuderne, i Næseborene, ligesom og i hans For og Bagtænder. Han være fordømt i sit onde Hierte, og i alle Navens Indvolde, i hans Nyrer, i hans lønlige Lem, hans

Læn

Lænder, Hofter, Knæer, Legger, Hænder, og Fødder, ligesom ikke mindre i hans store og smaae Tæer, item i hans Nægler paa Hænder og Fødder. Amen ! ! !

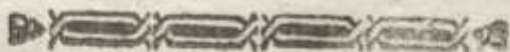
Man seer av denne kristelige Bandyksning, at den sande Kirke tilegner sig Ret over Siel og Krop tillige, og at den anbringer den evige Fordømmelse paa hvilket Bedemod, den finder for got. I den almindelige og profane Rettergang straffes allene nu og da det Lem, som begaaer Synden. I den aandelige Rettergang straffes det heele Corpus, og man har sin Aarsag; Blant saa mange stridige Meeninger, er man endnu aldeles uvis om Siælens Sæde. Paul Beck's Siæl skal straffes, og for at forsikre sig den fordømmes heele Kroppen; Skulle vi allene fordomme hans lille og store Stolgang, siger man, hvad nyttede det vel, naar Siælen var i Blodet og ikke i Maven? Skulle vi fordomme hans Nyrer og Tarne, hvad om Siælen saa var i hans Legger eller Regler? En partial Fordømmelse er ingen Fordømmelse, og Paul Beck maa fordømmes in totum.

Hellige Fædre, denne Betragtning er eder ikke uværdige; latterligt imidlertid, og lykkeligt tillige,
at



at Paul Beck, som for nærværende Tid er
Preussisk Kommerzraad, uagtet denne formelige Vand-
lybning, har sine Lemmer alle i god Behold, og at
hans Regler, endskiont evig fordomte, endnu kunne
tiene til at fradse Dyuene ud paa hans impertis-
nente Forsølgere, hvis han ikke, som en reiscaffen
Mand heller valgte at lide, end at giøre Uret.

Endnu eet til Slutning. Kannibaler og Hots-
teutotter spidde og slege deres Fiender, de slide dem
Led fra Led, men deres Havn strækker sig aldrig til
den anden Verden. Denne Grusomhed var allene
forbeholdt Munkene. Man maler Handen av med
Horn i Panden, med Kloer og Laller, og med tusend
Marrestreger, og han kysker neppe Børn meere; Man
skulle male ham i en Munks Pignelse med en Rosen-
frands i den ene Haand, og et Sværd i den anden,
og han ville forstrække Helvede.



Provincialblade.

III. B. No. 24.

Om Begravelser.

Sterfølgende Forflag om Begravelser, jeg veed ikke enten Original eller Oversættelse, synes skrevet med saa meget Billighed, at jeg, uden Undskyldning, meddeeler det efter et Haandskrift, man nylig har sendt mig til Bekjendtgjørelse i disse Blade.—

Man har længe ønsket, siger Forfatteren, at kunne anlegge Kirkegaarde, eller Begravelsesstæder uden for Stæderne, men man tør ikke haabe at see dette bragt til Virkelighed, førend de Vanskeligheder blive ryddede af Veien, som forhindre en saa nyttig Forandring. Disse ere mange Slags, og jeg vil forsøge, om jeg paa en god Maade kan forekomme dem. Ved heroiske Midler er der intet at haabe i Tilfælde, hvor Indbildningskraften regierer, og



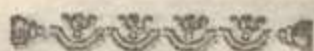
hvad man kan erholde i det gode, bør man, synes mig, ikke tvinge sig til med Magt.

Vore Korfædre har foreenet mange besynderlige Høytideligheder med at begrave deres Liig, som paa den ene Side sigte til Menneskers almindelige Sikkerhed, paa den anden Side til Ære og Belønning for Fortienester, og for det 3die tillige til Kirkers og Kirkebetienters Fordeel.

Til den første Maade hører, at Liigene ikke for tilig begraves, men nogle Dage sættes hen at besees af enhver for siden offentlig bringes til et fælleds Begravelsesstød. Naar man havde tilladt enhver at begrave sine Døde i Stilhed og ved sit Huus, ville maastee mange blive levende begravne, mange dræbte ved Sværd eller Gift, og mange foregive deres Begravelse, allene for at undgaae Estersøgelse. Dette ville man forhindre, og derfor skulle Kisten staae aaben indtil enhver ved sine egne Dyne havde overbevist sig om den Afdødes sande og naturlige Død, og i Nødsfald kunne avlegge sit Vidnesbyrd deraf.

Til den anden Maade hører den saa kaldte sidste Ære, som Slægt, og Venner, eller andre vise den Afdøde, hvorved de tilkiendegive Statens almindelige Sorg over en rejskaffens Mands Tab, og tillige berømme hans Fortjenester for at opmuntre andre til at efterligne ham. Dette skulle ligesom være den gode Borgers Æressotte, og Patriotens Triumf. Med en Begravelse uden Sang og Klang ville man synes at have nægtet disse Mænd den tilbørlige Erkiendtlighed.

En fornuftig Politik har skabt den 3die Maade. Man saae, at Mennesker i enhver Ting, hvor det kom an paa Æren, vare ædelmodigers, og meere gavmilde, end i andre Ting, og da man til Skolers og Kirkebetienters Underholdning ingen Evang eller formelige Paalæg ville foreskrive, paa det at ingen skulle klage over ubillig Ligning i Forhold til hans Medborgere, søgte man at avlokke dem Gaver ved at smigre deres Forsængelighed, og paa denne Maade at vedligeholde de nyttigste Indretninger. Paalægget er saa meget meere ukiendeligt, jo meere det, under visse Betingelser, er overladt til enhver



egen frie Willie, og da man kun kan døe een gang, har man ikke havt Aarsag at frygte, at denne Udgift vilke være Staten til nogen betydelig Byrde. Jeg forbigaaer flere Fordeele, som ere enhver bekendte, ligesom alt hvad der angaaer Religionen i denne Sag, fordi jeg betragter den allene her fra dens politiske Side.

Alle disse vigtige Fordeele frygter man at tabe, naar Gravstæderne skulle anvises uden for Kirkerne, og Byerne. Man frygter for, at Liigbegiengelserne ved den lange Vey og ved slet Veyr vilke blive besværligere, og Ceremonierne naturligtviis formindskes. Men, siger man, vilke tabe sin Tillidelse derved, naar enhver lod sig bringe til Hvile i en sort Liigvogn, tidlig om Morgenen, og uden al Pragt, som man engang har begyndt at bruge i visse Hovedstæder, hvor Virkningen af Ceremonier forsvinder, fordi de ere for mange, og anbringes uden Forskiel.

Kameralisterne vilke formodentlig sætte sig over disse smaa Ting, og glæde sig ved at alle forsængelige Udgifter bleve ophævede. *Egteskaber,*

sig

fige de, ville forsøges, naar Husholdninger paa saadanne Maader bleve lettede, og alle Kræfter anbringes derved til Statens Bæste. Man ville forhindre Overtroe og Daarligheder i en høytidelig Skikkelse, man ville forekomme Kirkebetienters Egennyttighed, og holde Menneskers Lidenskab i den fornødne Tømme.

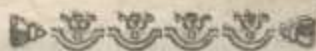
Disse kloge Mænd har imidlertid ikke altid set, i en økonomisk Hensigt forbød man engang i et vist Land at besætte Gravene med de paa mange Stæder brugelige Kors, eller andre ubetydelige Brydelses, og man opvakte en almindelig Opstand blant Folket. Hvad ville der ikke blive af, naar man forbød endnu meere? Endog disse ubetydelige Kors, eller Brydelses havde indbragt Kirkerne der i Landet, som levede dem bort for Henge, nogle 100de Daler aarlig, som de ved Forbudet tabte, og som maatte gøtgjøres igien til meere Byrde for Indvaanerne. Saaledes gaaer det med alt. Der er altsaa intet Middel at bringe det Forslag om at forandre Begravelsestøder til Virkelighed, end ved at foreene det Gamle og Nye tillige, og ved en Mellemvej at komme til Maalet.



Alle tre ovenskrevne Hensigter kan i mine Tan-
ker uden Møye opnaaes, naar Liigene herefter som
før blive tagne ud af Huset, efter en kort eller
lang Omvej bragte til Kirken, modtagne der med al
den Pragt, som sædvanlig, og hensatte, som man
hensætter Liig, der siden skal forflyttes til andre Kir-
ker. Deri ere ingen flere Uleyligheder end de sæd-
vanlige; Liigfølget spares endog fra at taale Luftens
Ubehageligheder i slet Wejr, naar alle Liig, uden Und-
tagelse, hensættes i Kirkerne, i Stæden for at bivaane
deres Nedgravelse paa Kirkegaarden, som sædvanligt,
hvorover mange beklage sig. Man kan da anbringe saa
mange Psalmer man behager, uden at ødelegge de
Levendes Helbred for at ære de Døde; Man kan til-
lige ved denne Lejlighed anbringe Gaver for Trængen-
de, og den nysgierrige Pøbel kan, uden at tabe ringeste
Træk, see den bedrøvede Enkemand, Son, Fader, eller
Slægt ligesaa ubehindret og ustraffet i Dørene, som til-
førn.

Stædet, Byen, og alle Omstændigheder blive
altsaa de samme, og evig uryggelige, om man saa
behager. Bedrøvelsen, Trosten, og Eren de selsam-
me, og ingen avgaaer det ringeste.

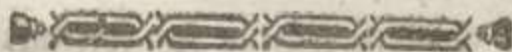
For tillige ikke at berøve Mennesker deres gode
Meeninger om kristen Jord, som synes dem saa vigtig,
kan man meddeele Begravelsestæderne uden for Byerne
samme Fred og Helligdom, som i Stæderne, og
man kan meddeele dem endnu større. I Stæderne
er Rummet ofte for knapt, Siennemangene for al-
mindelige, og ingen er sikker paa at lade en Rose blom-
stre paa sin Grav uforstyrret. En Elsker kan ikke
der i Stilhed græde ved sin Elskedes Grav, og Eens-
lighed, denne Balsom for Smerter, er her ikke at
finde. Her er den, som var ingen besværlig i Livet,
dog besværlig efter Døden ved Stanken av sit for-
raadnende Udseel. Her tabe alle alvorlige og røren-
de Betragtninger sig i vederstyggelige. Her er siel-
den Rum til Erindringssteene for fortiente Borgere,



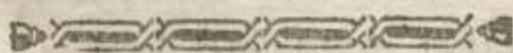
og ingen Sikkerhed for deres Vanærelse af daglige, og smudsige Vandringsemænd. Kort, her er alt slet.

Begravelseser uden for Byerne foreene derimod alle modsatte Fordeele. De kan forvandles til lystige Bøveliger, til eensomme Lunde, hvor Sielen kan opløstes til opbyggelige Betragtninger. De udbrede ingen giftige Uddunstninger, ingen smitsomme Syger. Den Trætte hviler der fra sit Arbejde til den store Dags Aabenbarelse, og Forskyreren paa Jorden nægtes der efter Døden, endog mod sin Villie, at skade sine Lige.

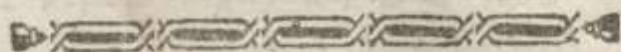
Skulle alle disse Fordeele endnu ikke bevæge alle Stater at foreene sig i det ringeste i denne Punkt, naar man tillader dem at forfølge hinanden i de øvrige saa meget de behager. Deres timelige Fordeele tabte dog intet herved, og jeg veed, at det er de fleeste fornemmelig derom at gjøre. Fiat ergo! Lad det skee! Lad det skee! Amen!!!



Provinzialblade.



III. B. No. 25.



Et Forslag av Græven av Chesterfield.

Bernier fortæller om en meget besynderlig Skif, som indtil denne Dag er brugelig i den store Mogols Rige. Hans Kayserslige Indianske Majestet nemlig lader sig hvert Aar veye paa hans Fodselsdag, og naar man finder at bemeldte Majestet har tiltaget i Riid siden han sidst blev veyet, forarsager denne Tilveert megen Glæde over det heele Rige. Ved denne Lejlighed ere ogsaa alle Undersaattere forbundne at give ham en Foræring, og denne lille Gave belober sig undertiden ikke ringere end til 30 Millioner, jeg veed ikke enten Indiansk, eller Dansk Courant.

Denne Skif, siger Græven av Chesterfield, synes, ligesom mange Skikke i andre Lande, at vedligeholdes blot i Respekt av dens Alderdom, og



for Formalitetens Skyld, efterat den første Hensigt, hvorfor den i Begyndelsen viiselig er indført, enten er blevet forsomt eller aldeles forglemt. Det lader sig ellers umuelig tænke, at denne Kærsers troe Undersaatter skulle finde saa megen Aarsag til Glæde allene i deres Herres materialiske Tilvæxt, da den naturligviis maatte gjøre ham mindre stikket til hans Regierings Pligter, og Forretninger. Man kan altsaa med Grund slutte, at, da alle Orientaliske Folk saa gierne indklæde deres Religion, Sædelære, og Statsklogskab i Hieroglypher og Emblemer, at, siger jeg, ogsaa denne Skik har været allegorisk fra Begyndelsen, og har betydet hans meerbemeldte Majestæts politiske Tilvæxt i Magt, og Anseelse, som naturligviis burde foraarsage enhver av hans troe Arveundersaatter megen Glæde.

Den vittige Græve forsvarer sin Formodning endnu med flere Grunde, som jeg har udeladt, og beviser den tilsidst med nogle Exempler, som jeg ikke vil udelade.

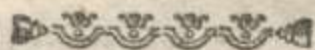
De Gamles pingvis Minerva, siger han, beviser, at selv Gudinden for Visdom og Konstler uforgigien-

bigiengelig blev dum, saasnart hun blev feed, og naar dette lader sig giøre hos en Gud, eller Gudinde, hvad maae da ikke Konger og Dronninger, eller vi andre Jordens Sønner og Dottre have at frygte for?

Et pingue ingenium hos Horaz betyder en Døsmer efter alle Fortolkerees eenstemmige Forklaring, hvoriblant adskillige gandske vist har været feede, og upartiske.

Endog Lusten hos Boestierne, et berømt Folk af sin Dumhed, kaldes en feed Lust, og der er endnu et vist Folk, som synes at deele de ærlige Boestiers Berømmelse for en uforstyrret Ligegyldighed, og at bevise denne Ligegyldighed med deres feede Buger.

Skulle det efter alle disse Beviser, (bliver Hr. C. ved) ikke være uredeligt, om man ville troe, at nogen Regent ville besvære den Virksomhed og Duelighed, hvorpaa hans Undersaatters Belfærd saa meget berover, med flere Pund Ris, end han behøver? og skulle denne Beregning over Hans Indianske Ma-



jestets forporlige Indtægter og Udgifter allene være at ansee som en blot Kiøffensseddel?

Hr. Græven mener ney, og gjør derefter Forslag at indføre denne berømmelige Skik i hans Fæderueland, Engelland, hvilket alt fortiener at anføres med hans egne Ord:

„Vor Forsatning, siger han, anviser os selv Raaden at bringe dey til Virkelighed. De 3 væsentlige Stykker av den høyeste lovgivende Magt udgiøre en Art av en politisk tredobbelt Vægtstaaal, hvor en behørig Art og et vist Forhold legges paa enhver Skaal, at de alle kan hænge lige, og dog, ved al Subordination under en værdig Prelat, ingen dependerer av den anden. Hvad er altsaa naturligere, end en aarlig Provelse og Besigtelse av denne tredobbelte Vægt?„

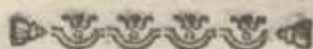
„At denne Methode at veye Stater, og Riger er meget gammel seer man av Homer, som fortæller, at Jupiter selv har veyet Grækenlands og Troyas Stiebue. Med hvilken Vægtstaaal han veyede dem

finder

finder jeg hverken hos Eustathius, eller nogen anden Fortolker, men af den overvægende Side er det klart, at denne Vægt har ikke været den Trojanske. //

„Vore nærværende Tidens Lykfelighed er saa stor, og deres Visdom og Retsskaffenhed tillige, som har den lovgivende Magt i Hænderne, ført, Vægtstaaelen staaer saa noye i Ligevægt, at enhver Forsigtighed af dette Slags vilde være overflødig, men Fornuften sørger klokelig for at afvende alle tilkommende og mulige Farer. //

„I Aaret 1800 kan man altsaa begynde med denne Vægt, da formodentlig den lovgivende Magt ikke længer er blant nogen af dem, som nu leve; Man kan ikke vide hvor nødvendigt det da vil være at bruge denne Maade med alleryderste Opsigtighed, og dette lader sig i Engelland saa meget meere giøre, som vi til denne Hensigt har Europas Vægtstaael i Hænderne. Vi har til denne Tid haft den med megen Lykke og Ansæelse, og betydelig Fordeel, og vi vil uden Tvivl længe besidde den. (Man seer at dette var skrevet før de Amerikaniske Uroligheders Begyndelse.)



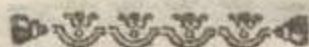
belje.) Regieringen vil altsaa gandske vist kunne laane den av Ministerium for et Par Dage om Aaret.,,

„Ved denne Forretning synes det aldeles nødvendigt, at al Skienk og Gave blant de afveyende Partier strengelig blev forbudet, da den meget let kunne give Skaalen en urigtig Vægt. Skulle det nogen Tid komme dertil, at man av Høflighed eller nogen anden Ursag fastede Gran eller Drakmer i den Kongelige Skaal, ville den til Slutning faae en Overvægt, som vanskelig eller umuelig kunde reduceres igien. En endnu anden Omstændighed kunne tildrage sig, som vilde være meget latterlig, nemlig naar den Kongelige, og Folkets Vægtiskaal paa begge Sider av Stangen vare betyngede av den Ministerialske Vægtiskaals Bytte, ville denne sidste komme til at hænge tom igien, hvilket Gud forbyde!.,

„Hvad jeg har sagt her angaaer allene den metaphoriske Vægt, og har allene til Hensigt at anbefale vore Efterkommere en alvorlig Omhu og Opmærksomhed til at vedligeholde vor lykkelige Landsforfatning, og til at raade dem at have et vaaget Øye med hvert nyt Forslag eller Indretning. Men jeg veed ikke

ikke, om ey tillige en virkelig og hogstavelig Vægt
af enkelte Personer kunne bidrage meget til denne go-
de Hensigt, og jeg bestykses i denne Meening ved et
Forsøg af dette Slags, som, efter hvad jeg har hørt,
er gjort for nogle Aar med megen Lykke. Man har
forsikret mig, at der i en stor Sal, paa en meget
betydelig Persons Landgods i Kristenheden, skal be-
finde sig en meget prægtig Vægtstaaal, hvor Herren
af Huuset og hans talrige Gæster aarlig veyes, og
hvor man aarlig finder, at de tiltage overordenlig.
Denne Maade lod sig, som jeg troer, endnu bedre
anvende, og noget af dette Slags kunne med Fordeel
bruges paa den første og sidste Dag af hvert Parla-
mentsæde, endskjønt, efter min ringe Formodning,
en Vægtstaaal hertil ville være anstændigere end en
Vægtbielke, fordi den sidste ville være mere latterlig,
og folgelig forandre den heele ærværdige Ceremonie
til en Art af Farce, naar man skulle see Mænd af
første Rang i Staten og Kirken, vippe op og ned
som Børn i en Bielke.

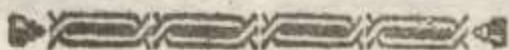
„Sandste vist er det, at naar man paa en
eller anden Maade kunne erfare Vægten af de
Per.



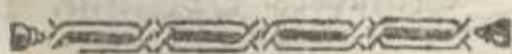
Personer, som udgjøre vor Regiering, og kunne gjøre den behørigte Forskiel mellem deres indvortes og udvortes Vægt, gandske vist, siger jeg, ville man da opnaae en noyagtig Ligevægt mellem alle de Læmmer, som udgjøre vor politiske Forsfatning.

„Jeg maa tilstaae (legger Hr. Græven til Slutning meget forsigtig til) at der ved dette Foretagende forekomme mig mange Vanskeligheder, men da jeg er utrættelig i mine Bemøyselser for mit Fæderneland, vil jeg estertænke denne Sag saa længe, indtil jeg har udfundet noget mueligt Middel til at sætte det i Verk, da jeg ikke vil mangle at meddeele det til Efterkommernes, og det menneskelige Kiøns Bæste.,—

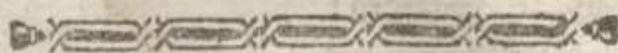
Saa vidt Hr. Chesterfield; Ewig Skade, at ikke Lord North, eller Kongressen har brugt denne Methode for de amerikanske Stridigheder, og endnu sørgeligere, om nogen af dem skal komme at sige med Propheten: Du est veyet i Vægtstaaalen, og befundet for let.



Provinzialblade.



III. B. No. 26.



Sære mandig, og patriotisk, saare nyttig til
Vækkelse i slumrende Tider, synes efterfølgende,
som, endskjønt tilforn trykt, igientages til frisk
Minde i nærværende. Allevegne bør erindres, hvor
meget Norge skylder de Mænd, som, uden egen Baa-
de eller Binding, allene av Kierlighed for Kædernes
sandet og Lyk til gode Gierninger, til Vindskibes-
ligheds og de nyttigste Kunstes Opmuntring, har
foreenet sig til de priseligste av alle Stiftelser, til
Oprettelse av Norske Landhusholdningsfæltskaber. Alle-
vegne bør disse Midler anprises Bedkommende, at gav-
ne sig selv og Staten; Allevegne bør de erindres, at
avlegge alle Tvivl, og Fordomme, og med foreente
Kræfter at stride for de Belønninger, man tilbyder
dem. I Vers og Prosa bør de erindres derom.



I Anledning av Norges patriotiske
Selskabers Oprettelse.

Kappes kielke Nordmænd!
Kappes Nordens Søner!
Vogner op til Striden!
Hisset vinket Eren.

Soger Erens Bane!
Løber, strider, vinder!
Piguer eders Fædre!
Kappes, kielke Nordmænd!

Fattes Nordmænd Erner?
Det var Avinds Sporsmaal;
Viis dem kun Belønning!
Ere vil de have.

Eren hisset vifes;
Nordmænd, vogner, skuer!
Skuer, hvor den smiler!
Smiler idel Glæde.

Keene Luer blusse
Av et ædelt Hierte;
Lænk, og tal, og handle
Værdig Englers Biefald!

Bruger alle Evner!

Evner ingen fattes;

Vid, og Mod, og Trostak

Ere Nordmands Evner.

Tappre Fædres Avkom

Føl den stolte Glæde

At du tjente Landet

Og fik Verkrandsen!

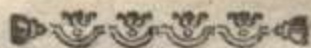
†

†

†

En mærkværdig Opfindelse, hvis den
holder Prøve.

Man har Paraplyer for at afværge Regn, Parasoller mod Solen, og Paratonnerer for at aflede Tordenstraaler. En fransk Præst, ved Navn Bertholon har endnu drevet disse Forsøg videre, og i Journal encycopedique, for 1779, gjort Forslag til en Para-tremblement de terre, og til en Para-volcan, som, hvis den lader sig bringe til Virkelighed, ganske vist vil være en af de allerforunderligste og aller vigtigste Opfindelser til det menneskelige Rions Beste.



I lang Tid, siger denne Mand, har jeg tænkt over denne Sag, og troer nu at have udfundet dette saa længe onskte Forekommelsesmiddel mod alle Jordskielv, og Ildsprubende Bierge.

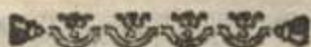
Jordskielvene ere elektriske Phoenomena. Intet uden Elektriciteten kan frembringe de skrækkelige Virkninger, man merker ved Jordskielvene. (Sr. B. søger at bevise dette ved en Beregning over Virkningen, og Hastigheden av Jordskielvet i det 7de Aar efter Kristi Fødsel, hvorved 13 store Stæder i Kina og Japan undergik i een Nat.) Jordskielvene ere altsaa intet uden en underjordisk Torden, som allerede Plinius har indseet, og siden man har beviist, at Tordenen er en Virkning av Elektriciteten, maae man tilføjelige troe, at Jordskielvenes Aarsag er den samme.

En Standsning i Ligevægten av den elektriske Materie, som hersker i Atmospheren, og den Ligevægt, som er Jordens Massa egen, forarsager Jordskielv, ligesom den forarsager Torden, fordi begge ere elektriske Phoenomena. Naar det elektriske Fluum er alt for overflodigt, hvilket kan komme av tusend

Aarsa.

Uarsager, søger det efter Ligevægtens Love, som er egen for alle Fluidis, en Udvev hvor det finder mindst Modstand; Følgelig farer det undertiden fra Jordens Kugle i Atmospheren. Naar Ligevægten strax kan bringes i Orden igien, giver det en blot opstigende Torben, men naar flere og større Hindringer staae i Vejen, giver det et Jordskielv, hvis Styrke, og Udvidelse staae i Forhold med Mangelen av Ligevægten, med Ildpunktens Dybhed, og med flere Hindringer.

Har denne elektriske Ildpunkt mange Aarer, og kan bane sig et Udbrud, giver den en Vulkan, hvis flere eller færre Udbrud ere i Grunden intet andet end elektriske Projektioner av de i Jordens Skind værende elektriske Materier. Naar man altsaa veed Uarsagen til dette Onde, lader sig ogsaa et Middel finde derimod. For at bevare et Land fra de skrækkeligste Udelæggelser, som Jordskielvene ofte frembringe, maae man erindre sig, at dette Phœnomen kommer av Elektriciteten, at denne meddeeler sig vilig til Konduktorer, at Metaller dertil ere de allerbequemeste, og at alle Metallspidser tiltrække endog den



elektriske Materie meget langt fra; Alt dette er meget fikre Grundsætninger, som man maae følge ved at indrette Jordstielv. og Vulkan-Ufledere.

For at samle Jordens elektriske Materie saa langt fra, som mueligt, maae man, saa dybt man kan, nedsyuke meget store Jernstenger i Jorden, hvis begge Ender, under og over Jorden, ere forsynede med meget skarpe Spidser, eller smaae Stiaerner. Spidserne under Jorden tiene til at tiltrække den overflødig elektriske Materie. Dette elektriske Fluidum fortledes giennem heele Længden av Jernstangen, og flyver derefter nd giennem den øverste Spids i Atmospheren. Jernstangen kan tillige, baade under og over Jorden, deeles i flere mindre Stenger, for deels at tiltrække desmeere elektrisk Materie, deels at kunne uddeele den meere Forholdsviis. Fleere Jernstenger ere ogsaa fornødne, fordi en eneste ey ville være tilstrækkelig, ligesom Antallet av Konduktorerne maae rette sig efter den elektriske Materies habituelle Quantitet, og Størrelsen av det Jordstrog man vil bevaere. Deres Længde maae staae i Forhold med Jibpunktens Graafand, og det forstaaer sig selv, at de
ved

ved en Fernis, eller paa andre Maader, maae beva-
res fra Rust. —

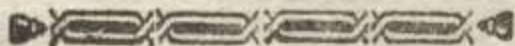
Til at bekræfte denne Opfindelse endnu meere,
har Hr. B. taget Erfaringer til Hielp i det Lidet.
Han har ladet giøre smaae Huse af Pap, som fore-
stille en Stad. En temmelig stort magisk og stærk
Carreau er den elektriske Jldpunkt. Naar Torden-
slaget skeer, ryste disse Huuse stærk, og falde ind. En
Art af Bierg, ved Siden af den lille Stad,
forestiller en Vulkan, i hvis Dybhed forskjellige lette
brændbare Materier ligge i en vidløftig Nabning.
Naar Elektriseermachinen er i Gang, seer man Bil-
ledet af et Jldsprudende Bierg, hvor disse omtalte
lette Materier sige op af Toppen, og kastes et lidet
Stykke frem. Jlden, som brækker frem af dette
Svælg, fuldender Liigheden med et Jldsprudende
Bierg; Men saasnart omtalte Jordskielv, og Vulkan-
Afledere blive anbragte, hører alting op, den lille
Stad bliver staaende, intet Stød høres, og Volka-
ner brænder ikke meere.



Det eneste og sikreste Middel at beskytte Stæder fra Jordskielv og Vulkaner i de Lande, hvor de ere almindelige, er altsaa, efter Opfinderens Mening, paa adskillige Stæder blant Biergene, og allevegne i Dalene, og paa Sletterne at anbringe alle Slags elektriske Jernstænger, og metalliske Konduktorer.

Til en analogisk Bekræftelse paa dette System, anfører Hr. B. endnu, at de Gamle allerede har gjort Forsøg med at grave dybe Huller, hvor Jordskielvene lode sig spore, og av Historien søger han at bevise, at saavel disse med Kunst gravne Huller, som Jordens naturlige Abninger har standset Jordskielvene Hr. B. lover tillige flere Undersøgelser om denne Sag, hvori han udførligere vil beskrive sit Forsøg med at efterligne Jordskielv, og Vulkaner i det Lidet, hvilket enhver ventelig ønsker, at de virkelige Jordskielv og Vulkaner igien ville efterligne i det Store.

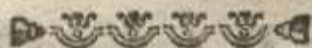
Ende paa Ildie Vinds Iste Halvedeel.



Provinzialblade.

III. B. No. 27.

Det er bekiendt, at den av sit Lyvet og Skrifter navnfundige Franz Maria Arouet de Voltaire, i en høy Alderdom, for nogen Tid er død i Frankrig, efterladende sig et Navn, som fordunkler tusende, og en Berømmelse, som faa Dodelige vil opnaae. Det er ikke længer Spørsmaal, om Hr. Voltaire var Frankrigs største Digter, om han var en hyperlig Skribent, og det vittigste Hoved, efter dette Ords egentlige Forstand; Derom spørger kun en Døsmer; Man spørger meget meere i Frankrig, om nogen for hans Tid har foreenet flere slags Talenter, og meere Utrættelighed i at bruge dem, og nogen med større Værd har ført Universalmonarkiet i Videnskaberne, og om noget Tab for den lærde Verden er uopretteligere end Hr. Voltaires?



Dette er Indholden af en Tale over denne Digter i det Franſke Akademie af Hr. Ducis, hans Efterfølger i Akademiet, hvorav jeg vil levere et Fragment, og hvorav man kan læſe og troe ſaa meget man behager:

„Paa den Dag, (begynder Hr. D. ſin Tale) da hiin berømte Verdens Overvinder døde, ſom bragte Jorden at tie mens han levede, ſaae man alle Jordens Throner ledige ved en eneſte Mandſ Død, og Verden var et Dyeblik uden Herre. Efterat Voltaire i 80 Aar har ført Univerſalmonarkiet i Talerter, har hans Død efterladt ſamme Forvirring i Videnskabernes Rige, og Geniets Throne er blevet ledig. Ingen vover at melde ſig for at tiltræde denne umaadelige Arvedeel af Roes og Vere, ſom omgave ham, og ſom Europa i et heelt Aarhundrede, i en dyb Verbødighed, allene var vant at tilſtaa ham. Hans Navns Glands fordunklede alle Navne, og fordunkler dem endnu. Er nogen ſtolt nok at melde ſig at efterligne ham, bør man raabe til dem: Stridsknegte under Alexander, og Konger efter hans Død. Der er ſtore Mænd, ſom ſaae

Efter.

Efterfølgere, uden at deres Plads kan besættes. Deres Titler ere en Arvedeel, hvorpaa enhver kan gjøre Paastand, men deres Talenter; hvorover Verden blev bestyrtset, tilhøre allene dem. Allene Rader av Aarhundrede kan igien opfylde det umaadelige Rum, de efterlade sig. Saaledes tænkte et krigersk Folk, som længe havde haft en berømt Feltherre til Anfører. Efter denne Helts Død blev hans Plads altid ubesat i Feltslagene, ligesom om hans Skygge endnu beklædte den, og ingen meer var værdig efter ham at befale meere. Havde De, mine Herrer, efter Sr. Voltaires Død, fulgt dette Exempel, med hvilken Verbødighed ville da Efterverden ey have betragtet den Stol, paa hvilken denne store Mand havde sat i deres Forsamlinger, og som da for evig ville være blevet ledig. Dette Fortrin var maaskee den eneste Vresbevisning i sit Slags, som havde været anstændig for en Mand, der ved sine Talenter og sit Genie var den eneste i sit Slags; Men deres Love tillode dem ikke at vise ham denne Ere. —

Dg saa videre til Enden vedbliver Sr. Ducis med alleslags Rogelsgr og Virak, og, som en sand Rabulist,



gotgiør sin Principals Fortienester i allehaande Figurer. For meget er formeget; Den gamle Voltaire sagde selv fort for sin Dod, da man offentlig fronte ham paa Skuepladsen: O min Gud, vil j dræbe mig med Berømmelse? Den dræbte ham virkelig, og Sr. Ducis sparer intet for at dræbe ham anden Gang, om det var mueligt, ved sin Lovtale. Mine Læsere elske en besteden Roes i denne Sag, saavidt jeg er underrettet; Det er altsaa min Vligt at spare dem for flere siige Drigdyerier, som ikke giøre Voltaire et Øyeblik større end han var, en Skidne, som er alle Lovtalers; Sierningen priser Messeren, og Berømmelser bevise ikke det ringeste. Henriaden, Zaire, Alzire, Merope, Eratus, Mahomet, Sankred, Olympie, Ehytherne, og jg veed ikke hvor mange Seniets, og den menneskelige Forstands Messershytter vise Kiømpen i sin sande Gestalt. Den som har Øyne at see med, han see! For den Blinde er alt usynligt, end og giennem Sr. Ducis's Forsørrelsesglas.

Men den evige Voltaire, siger man, hvor ofte skal han spege i deres Blade, min Herre? Lad ham raadne i sin Grav, og stuel ikke vore Penge ved hans

utidige

utidige Berømmelse. Fra Ende til Ende i vor Bye læser ingen hvad han skriver; Hvorfor skal man læse ham i Deres Blade? Vi hade ham, vi afskye ham, vi fordsømme ham, og De paatage Dem endnu at forsvare ham. Var et heelt Kapitel i Mentors Rejser ikke allene skrevet for hans Skyld? Har vi siden ikke taalmodig fordeyet endnu fleere Oplysninger om hans Person og Skrifter? Endnu meere i Dag? Veed De hvilken Dag det er, min Herre? Den vigtigste Dag i Deres Aargang? dette Maal, hvortil alle Deres Blade sigte? (thi til Eren seer man, at De forbeholde Deres Ret til andre Lejligheder) paa Deres Prenumerationsdag? paa Deres Bryllupsdag med Deres Læses Kroner? paa denne Jubelfest forfølge De os igien med disse Forstrækkelser? Ak, min Herre, De er hverken Ergierrig, eller Vengegierrig! Guld veed disse Blade maae ikke koste Dem meget! Nu og da et Stykke at lee av, naar De er i Luune, eller mod Terminstiden, for at lokke Kisbere. For Resten Historier, man veed ikke enten sande eller opdigtede, Fortællinger, som ingen Folk til Nars meere læser, Avhandlinger til liden Trost og Vaade, Betragtninger, Siendrivelsler, Anekdoter, eller oppudset gammelt Arbejde



beyde i en ny Stiil, som, Sandhed at sige, iblant
 er ikke saa daarlig; De er en sand Jøde, min Herre.
 Ogsaa i Prisen ere De det; Paa de Tydske Mes-
 ser kober man slige Wahre efter Bægt, som De sæl-
 ge her i Dyrdomme. Kan De endnu forundre Dem,
 at der er Folk, som, for de boglige Konstens
 Ere, og for at tømme sit gode Hjertes Fylde,
 stifte Sammenrottelser mod Dem for at afvende
 Dem Kjobere, og samle Subskribentere paa Deres Un-
 dergang, ligesom andre samle til deres Fordeel? Man
 flygter allerede Skareviis, og det er ude med Dem,
 om ingen antager sig Deres Sag; Gud veed hvor
 De endnu kan spøge! I Sæl og Aske burde De be-
 klage Deres Skiebne i denne og flere Tilfælde. End-
 nu synge De av forrige Tone? Endnu rose de Vol-
 taire? Ak! —

Saalmodighed, fromme Læser, og Tilgivelse for
 denne Digression; Kun endnu lidt om Voltaire,
 men av en gandske anden Kilde, ligemeget reen eller
 ureen, naar den forsoner min Brøde.

Hos Sekretæren i det Franske Akademi, Sr.
 Duclos, talte man en Dag om Sr. Voltaires al-
 minde

mindelige Genie, i et meget lærd Selskab. En berømt Tydsk Jurist, som var nærværende, sagde: Sandse vist er Hr. Voltaire en almindelig lærd Mand, vir omnimodo doctus, i Poesien, i Historien, i Physiken, i Mathematiken, i Naturlæren, i Kritiken, allevegne er han hjemme; Allene Skade, at han er noget svag i Lovfyndigheden; Saa snart han taler om Lovene, og deres Administration, om Statskonsten, om Politiet, synes det, som hans Pen løber av Beyen, og hans Genie forlader ham, jeg veed ikke hvorledes. Skulle det vel være Marsagen, hvorfor han saa tit har mishandlet Grotius, Puffendorf, og Montesquieu, som dog maaskee forstaae meere av saadanne Sager, end han? Men, som De see, er denne Anmerkning kun ubetydelig, og Hr. Voltaire er et Universalgenie. Ak ja, sagde en Mathematiker, visselig er han et Genie, som udtømmer alt. Efterlægten vil ikke troe, at saa mange slags Skrifter ere alle fra een Haand. Man vil troe, at der har været forskellige Mænd av samme Navn, og den intellektuelle Verden vil, Tak skee ham, saae sin Herkules, ligesom Gabeltiden. Evig Skade allene, at denne Mand har befattet sig med

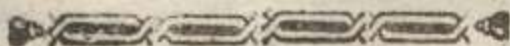


Matematiken; Thi, mellem os sagt, er han i Geometrien kun en blot Discipel, som hans Elementer av Newtons Philosophie bevise. Desuagtet er han gandske vist den eeneste i sit Slags, og i Sandhed et aldeles uindskrænket Genie, en Universal-aand blant alle Aander.

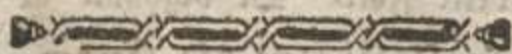
En Naturforsker, en Historieksriver, en Pæge, og en Teolog sagde alle det selv samme, og nægtede ham hver at forstaae noget av deres Videnskab, men tilstode ham desuagtet eenstemmigen et Universalgenie, hvorover det heele Selskab brød ud i en høy Latter.

Denne herlige Anekdot er av Hr. Sabbatier, Hr. Voltaires arrigste Kiende; Et uomstodeligt Beviis for dens Troværdighed.

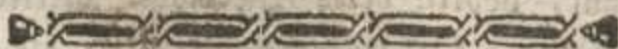
P. S. Med dette Blad modtages Prænumeration for Provinzialbladenes Ildie Binds Ilden Halvedeel, med 4re Mark, mod trykte Qviteringer.



Provinzialblade.



III. B. No. 28.



En Østerlandsk Fortælling.

(Eilsendt.)

Paa en Øe i det Indianske Hav levede et Folk, hvilket Naturen havde beriget med alle de Gaver, som kan gjøre Mennesker lykkelige. Mændene vare stærke og vel skabte, og Konerne smukke— og fromme. Begge Kion besadde en levende Wittighed, en lykkelig og rigtig Skionsomhed, og deres Land var et Paradis paa Jorden. Ingen Rovdyr havde nogen Tid forstyrret dette Land; Den trælbaarne Kameel, den stolte Hest, det fredelige Gaar, den aarvaagne Hund, tilligemed de raske Hiorter, og den heele springende Flok, adlode lydige deres Overherrer. Paa den eene Side bleve Øret henrykt ved en harmonisk Fuglesang, og paa den anden bølgede Flodens svømmende Indbyggere sig i de speylklare Bølger, og forlystede Øyet.



Men Stolthed, denne Forløber for alle Ulykker, bedaarede dette Folk. De begyndte at betragte sig, som de eneste Juddbyggere paa Jorden, der fortiente Himlens Omsorg. Naturens Gaver forekom dem at være en Tribut, hvortil deres Bærdighed berettigede dem. I denne Droms Bildfarelse ansaae de alt med Foragt, hvorhen de kastede deres Dyne, og indbildte sig, at de Dyr, deres Forsædre havde behandlet som Venner, vare fødte til Slaver for dem, og fortiente at behandles saaledes. Man opfandt Sporer til at drive Hesten frem, og Svøber og Bidsel, for overalt at udbrede Frygt, og uddeele Straf. Naar den raskeste Hest av Træthed ikke kunne naae Maalet, eller knæfaldt under sine Byrder, bleve hans Sider oprevne ved den grumme Spore; Den villige Oxe kunde under sit Nag ikke trække Aande meere, naar den ikke ville giennemstikkes av hvasse Pigger, den troe Hund blev bortjaget fra den Dør, han ville vogte, og det fromme Lam turde ikke vige et Skrit længer end dets Brødre, for at søge Føde, uden med Hyrdens Svøbe at straffes derfor.

Dette

Dette uretfærdige Folk holdt ingen Maade i at
udsøve den despotiske Magt, det havde tiltaaet sig.
Det fandt ingen større Lidstordriv, end at quæle de
Dyr, det burde beskytte. Det jagede Skovenes frygt-
somme Sonner, som deres Forfædre havde tæmmet,
tilbage til deres forrige Bolig, og tvang dem at bli-
ve vilde igien, allene for at nyde den arumme For-
nyelse ved Jagten at forsyre deres Fornøvelse.
Mod Luftens Beboere satte det Garn ud, og fandt
meer Fornøvelse i at tabe deres Sang ved at quæle
dem i trange Fængsler, end ved deres heele fortryl-
lende Musik i Skovene. For Fiskene satte man og
saa Garn ud, ikke for at nyde dem allene, men for at
quæle dem, ligesom de andre Elementers Skabninger.

De Uskyldiges Strik fordrebe endelig Himlen
til Havn. Et himmelsk Sendebud blev nedsendt til
en av dette Folks Viise med Befaling, at man end-
ten skulle behandle alle Dyr uden Strengbed, alle
bersves dem inden faa Dage. Den viise Mand for-
tebragte sine Landsmænd hvad ham var forkyndet,
og een av dem traadde frem og sagde: Hvorfor skulle
vi for nogle Ulejligheder give vor Naturs Værdig-



hed til Priis, da vi dog lettelig kunne overvinde dem ved vor Klogskab? Aldrig, aldrig, mine Brødre! Lad alle Dyr for forsvinde af dens Elementer; Dette sagde han, og heele Folket samtykkede deri. Mogle fordrede Skiebuen ud for at trodse den, og andre længtes allene af Nysgierrighed derefter.

Pludselig blev Himlen overtrakt med et uigien- nemtrængeligt Mørke, og hvilken Bestyrrelse paafulgte ikke, da de ved Dagens Lys igien saae sig berøvede alle deres prægtige Klæder, og enhver stod næsten nogen igien. Dette Vanheld rørte dem saa meget meere, som de ikke havde frygtet for denne Folge af den vise Mands Trudsel. Mogle Fruentimmer brøde i sær ud i de bitterste Klager over Tabet af de Prydelser, de med megen Møye havde anskaffet sig for at forhøje deres Skionhed; En Forsængelighed, de allene havde tilladt sig selv, og strengelig forbudet deres Døttre. Med Dyrene forsvandt nu alt. Uld og Silke, Fær og Verler, Elfeuben, og Overdaadighedens heele Rustkammer blev sløst og usynligt.

Bekymringer fordre Trost, og den, som nylig havde overtalt dem til deres Undergang, skulle nu
over

overtale dem at bære deres Skiebne med Taalmodighed. Betragter disse Reeg, sagde han, som boye sig under deres kostbare Byrde; Dette er en tilstrækkelig Belønning for Menneskers Glid, som alleue kan berede Kornet til en behagelig og sund Føde, og frelse fra al Mangel. Betragter disse Druer, hvorav vi presse en himmelske Nektar, disse udvalgte Frugter, og læggende Planter, og beklager ikke meere, at i savne Melk, Eg, og Honning. Sandt nok, at vi har tabt vore riige Klæder, men hvad kan hindre os at berede Klæder av Planterne, at giennemvirke dem med Guld, og giøre dem hvide og glindsende som den fineste Silke. Disse Bierge av Demanter, og kostbare Steene oprette rigeligen Tabet av nogle Fier og Perler, og ere en meget anstændigere Prydelse for Jordens Herrer. Hvad Forøgelsen i vort Arbejde angaaer, vil den være en nyttig Bevægelse for os, og tillige en nye Anledning til Fornøvelse, naar vi erindre os, at vi derved har reddet vor Naturs Vre.

Med denne Opmuntring, og med endnu friske Kræfter overvandt dette Folk i nogen Tid det haarde



Arbeyde at deele selv de Byrder, de tilforn havde overladt til Dyrene; Endog med en trodsende Fornoyelse, og en endnu usvækket Munterhed forrettede de deres Arbejde lykkelig, og uden megen Besvær. Men da Tiden at pløye kom, vare deres Kræfter svækkede; Man savnede nu Dyrene for første Gang med Smerte, og Agerbruget blev ingen behagelig Forretning meere. Enten Kuurterne, som nu steede ved Menneskets Haand, ikke bleve dybe nok, eller Tabet af Dyrenes Giødsel var Aarsag deri, bedrog Høsten deres Haab og Flid, og bar neppe Korn til et Aars Føde. Træer og Buske viiste samme Ufrugtbarhed. Urter og Frugter havde ikke deres sædvanlige Smag meere, og Naturen, som afvejer dens Gaver efter dens Børns Antal, tilbageholdt al Overflod, fordi den ikke længer var nødvendig for et eneste Slag, som heller ikke fortiente den. Mangel paa Levnetsmidler betog tilsidst ikke allene Modet, men opvakte ogsaa Misundelse, Uretfærdighed og Mistillid i alle Hierter. Den, der havde samlet et større Antal end hans Naboe, var i en bestandig Frygt for at denne maatte berøve ham den. Hans Hus blev ikke længer vogtet af troe Hunde, og han maatte selv

selv, foruden Dagens Arbejde, ogsaa nægte sig Govenens Bederqvælgelse for at bevare sin Eyendom. Alting blev sat i en almindelig Forstyrrelse, og Naturen sukede længe under dens Horns Skiebne, indtil Himlen endelig, efter en lang Straf, gav dem med Dyrene deres forlorne Lykke tilbage.

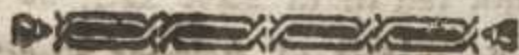
† † †

Efterfølgende politiske Beregning over de Geistliges Antal i en Stat i Forhold til dens øvrige Borgere, fortjener at bekendtgjøres.

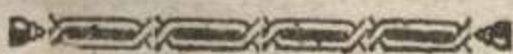
Man kunne (siger en ubekendt Forfatter) efter den jødiske Republik's Love, det er at sige, efter Gudsegne Love, antage en Regel til at bestemme Præsternes Antal i en Stat. Moses bestemte av de tolv Stammer kun en eneste til HERRENS Tjeneste. Naar man antager at den var av samme Antal som de øvrige, udgior denne Bestemmelse netop den tolvte Deel av en Stat. Men da Fruentimmerne allevegne udgior den halve Deel av alt hvad fødes, indskrænktes Bestemmelsen kun til en 24de Deel av det heele Folk, som skulle opofres til HERRENS Tjeneste. Reg-



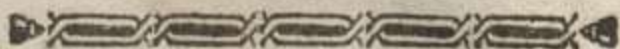
ger man til, at denne Stand udfordrer tillige en voksen og sat Alder, maae alle Børn udelukkes fra denne Beregning. Dette Antal ansættes til den fierte Deel, og altsaa blev neppe den Tredivte Deel brugt til Præstedømmet. Endnu kom hertil allene de Korstefodde, det er omtrent den Femte Deel af en Familie. Naar altsaa de tolv Stammer multipliceres med 5, bliver Produktet 60, folgelig en Tredsiagtvende Deel allene beregnet til Præsteskabet. I et Land som indeholdt 3 Millioner, fem hundrede tusend Siæle, blev Præsternes Antal, efter Moses Lov, altsaa noget over 60,000, endskiont dette Antal ikke engang var nødvendigt, da man i vore Tider, i en oplyst Stat, neppe behøvede meere end 30,000 Mænd til at omvende meer end 4 Millioner Siæle, naar disse Mænd forstaae hvad de bør, og tillige gjøre derefter, som sparer det halve af Lærdommen.



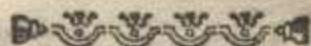
Provinzialblade.



III. B. No. 29.



Man har sagt mig, at det Blad om Begrav-
velser har været de fleeste blant mine Læ-
sere ikke ubehagelig, og da jeg lever i disse Blade
allene for at behage dem, skulle jeg ikke undlade at
forøge dette Stykke med endnu flere Grunde, an-
bragte i en anden Form, efter Ugebladets ubrødeli-
ge Lov, som er at paatage sig altid nye Skikkelser.
Om dette Stykke er skrevet paa Engelsk eller Tydsk,
paa Fransk eller Spansk, paa Græsk eller Arabisk,
er mig ubekendt, og tillige aldeles ligegyldig, da
det er leveret mig i vort gode ærlige Moderssprog til
Bekendtgjørelse, og gandske vist ikke er et saa besyn-
derligt Konststykke, at det gierne kunne være skrevet
i Dansk. Av Indretningen seer man ved første
Oyeblik, at Samtalen er mellem en Philosoph og
en Notarius Regius, og at Scenen aabnes i det



Oveblif, hvor den sidste paa sit Embedes Begne er beordret at opsætte Philosophens sidste Willie, der lyder, som følger.

Philosophen. (dikterende) Uden for Porten,

Notarius. (skrivende) Uden for Porten.

Philosophen. Under de to Lindetræer.

Notarius. Under de to Lindetræer.

Philosophen. Skal mine Arvinger, tidlig om Morgen, for Solens Opkomst.

Notarius. For Solens Opkomst.

Philosophen. Lade begrave mig.

Notarius. Hvorledes, min Herre? Hvad vil De jeg skal skrive? Nej, i Evighed aldrig. (han sætter altsammen ud igien.)

Philosophen. Hvorfor sætte de ud, min Hr. Notarius?

Notarius. Fordi jeg paa mit Embedes Begne er kan bevidne, at De har dikteret dette med Deres fulde Samling, min Herre.

Philoso

Philosophen. Har De da Deres fulde Samling, min Hr. Notarius?

Notarius. Give Gldb., at Deres var saa uforstyrret. Begravet uden for Porten under to Lindetræer? Hvorfor ikke paa Møgningen?

Philosophen. Jøre Dem ikke, min Herre! Jeg indestaaer for alt. De behøve kun at skrive, saa har De forrettet Deres Pligt.

Notarius. Ikke for al Verden. Tredivet Aar har jeg forvaltet mit vigtige Embede efter Samvittighed. Aldrig har jeg ladet mig bruge til at instrumentere hvad der var mod Lovene og gode Skikke. En Times Arbejde skal ikke forspilde saa mange Aars Reputation. Jeg har Kone og 6 Børn, min Herre, og jeg taber heller een Klient, end dem alle. (Her begyndte Notarius at indpakke sine Papiere, og gjorde sig færdig at gaae bort.)

Philosophen. Som Dem behager. Jeg vil altid finde en Notarius med mindre Samvittighed, og mindre talrig Familie, til at opsætte min sidste Villie. Men vor Glaske er neppe begyndt paa.



De maae hielppe mig at tomme den, og imidlertid kan vi tale sammen om den Sag, De finde saa anstodelig. Hvorfor finde De den saa?

Notarius. Hvorfor? Hvorfor? Jeg forskrækkes, min Herre. Kan de endnu spørge, hvorfor?

Philosophen. Ja, min Hr. Notarius, jeg ønsker meget gierne at vide Deres Tanker.

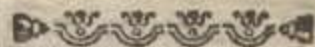
Notarius. Ret besynderligt; De er en gammel Mand, min Herre. Har De nogen Tid oplevet, eller i Deres Ungdom hørt fortælle av gamle Folk, at en fornuftig Kristen har forlangt at begraves uden for Kirkegaarden? Forbrydere, som bøde deres Misgierninger med Livet, nedgraves under Galgen. Riettere og Selvmordere tilkædes ingen kristen Jord, og De veed selv, til hvad Oprør det nylig har givet Anledning, da en Dyrig Hedsperson i en vis Bye tillod noget saadant. Begravelse paa Kirkegaarden er altsaa en Belønning for dem, som bøde i Troens og Kirkens Skiod, og en Udelskelse derafra allene en Stkaf for Forbrydere. Alt dette veed De, og De kan endnu spørge, hvorfor?

Philoso

Philosophen. Jeg spørger endnu det samme, min Herre, fordi De gandske vist ikke har besvaret mit Spørgsmaal. At den store og lille Pøbel blant Mennesker er opfyldt med Fordomme, veed jeg længe siden. Men deres Lov er ikke min. Vore Efterkommere vil ligesaameget forundre sig over vore Fordomme, som vi forundre os over vore Forfædres. Denne Slægt vil ikke kunne begribe, at det skulle koste vor Alders Philosopher saa megen Møye at overbevise os om Nytten av Børnekøpernes Indpødning, om Konduktorens Nytte til at aoblede Jordensstraaler, og Nytteu av Begravelseres Anleggelse uden for Stæderne. o. s. v.

Notarius. Jeg forskrækkes. Men hvorfor vil De da endelig begraves uden for Byen under to Lindetræer?

Philosophen. Det vil jeg sige Dem. Naar vore Begravelsesstæder vare smukke Haver, hvor de Døde kunne hvile uforskyrret blant grønne Sletter, eller i skyggesfulde Lunde til hin store Aabenbarelses Dag, med et Ord, min Herre, naar de vare som Herrenhutternes Begravelses-



Notarius. (forsende sig, og seende til Himlen)
Herren være os naadig!

Philosophen. (uforskyrret) Være vore Begravelser
stæder, siger jeg, saa behagelige, ville jeg intet
ficerere Hvilestæd ønske mig, end blant mine Med-
borgere. Men saa længe vore Grave ere midt i
Byerne, ja midt i Kirkerne, vil jeg ikke giøre min
Næste Skade efter Døden, og tillade mit døde
Nadsel at forgifte Luften for de Levende?

Notarius. Forgifte? O jeg maae drikke engang,
min Herre. Ret alvorlig med Deres Forgift?
Jeg boer næst ved en Kirkegaard. Man begra-
ver hver Dag et eller flere Liig ved min Side,
og jeg har nu lagt mine 60 Aar tilbage uden at,
Himlen skee Lov, jeg eller nogen av mit Huus er
blevet forgiftet. (Han leer hiertelig.)

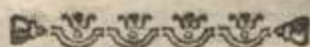
Philosophen. Har De ubleet, Hr. Notarius? Har
De da ikke hørt tale om saa mange Hændelser,
hvorved forskellige Mennesker har sat Livet til ved
en Gravs Aabning, og som ere Aarsag hvorfor
allerede Begravelser i Byerne ere afflaffede paa
forskjellige Stæder?

Notarius. Al, vi Jurister rette os kun efter almindelige Tilfælde, Quod ut plurimum fit, min Herre. (Han drikker.)

Philosophen. Men Folk av sund Forstand rette sig efter et eneste Tilfælde, naar det avgior et Menneskes Liv eller Helbred, og naar den anstufne Lust allene havde dræbt et eneste Individuum, var det Dyrighedens Pligt at redde alle de øvrige, ved at forandre Begravelsestæderne.

Notarius. Men er De ingen Kristen da, min Herre, og regne De det for slet intet, at Grave-nes Betragtning, og de herlige Liigbegiengelser erindre Mennesket om sin Dødelighed, og give maa skee mange ryggesløse Anledning til alvorlig Eftertanke og Forbedring?

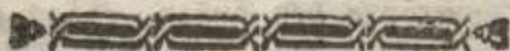
Philosophen. Gandske vist regner jeg ikke denne Betragtning for intet, naar den nogen Tid skeer, men den almindelige Tanke ved Liigbegiengelser er, som De veed, gandske anderledes. Man fornøyer sig allene over den Overdaadighed, hvori den ene søger at overgaae den anden, endog efter Døden, man stiller sin Nysgierrighed i at betragte
Sorge



Sørgeparrenes hæderlige og avskvelige Flor og Rapper, man beregner den Avdødes Stand eller Tilstand efter Antallet av Klokker og Psalmer, man begaaer tusinde Marrestreger, og ueppe en eneste opbygges. Skulle Gravenes og de Dødes ideltige Betragtning befordre Kristendom, min Herre, maatte den virke umiddelbar paa Præster, Hørrer, Klokkere, Bedemænd, Gravere, og andre Kirkens Betiente; Imidlertid seer man ey fielden det Modsatte. Og for at give Dem et ret overbevisende Exempel, min Hr. Notarius: Gole De ingen Forskiel mellem det første Kys av Deres unge Brud i deres Frierdage, og de notariale Kys, Deres Frue Gemal, nu og da, efter sin fiette Barselseng, uddeler Dem?

Notarius. Af, De er en forunderlig Mand, min Herre. Men lad disse Billeder da faae en modsat Virkning, siden De ikke vil lade dem beholde den første. Lad dem hårde os mod Døden, og betage os alle dens Forstrækkelser!

(Slutningen i næste No.)



Provinzialblade.

III. B. No. 30.

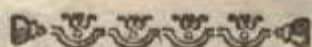
I.

Til Emilia.

En Kantate, til Brug for det K. D. Akademie. (*)

Graad, slyd ey meer! Emilia begraver
Sin Kummer i mit Skiod;
F f Kor

(*) Lerten til ovenstaaende Kantat er af Hr. Prof. Ebert, den lykkelige Oversætter af Youngs Rattetanker. Denne Mand skriver endnu i sin Alderdom Vers om Vin og Kierlighed, som man hos os neppe tilgiver Ungdommen, og nærbærende siger man, er en Kantate til hans egen Kone, en Omstændighed, som i Frankrig ville tiene ham til Undskyldning, om den ey var saa smuk som til en andens. Eberts Poesier ere maaske overalt ikke hans lykkeligste Arbejder; Langt under en Klopstock, Wieland, Ramler og Gesner, alle Stærner af første Rang, synes hans Vers meere en Frugt af Skionsomhed, end af Genie, og hans Pandes Rykker, efter et bekiendt Udtryk, male sig nu og da i hans Skrifter. Daa i denne Kantate spores de her og der, som kaa retsærdiggjøre min Afvigelse fra Originalen paa de Stæder, hvor den forekrevne Musik ikke udtrykkelig forbyder den.



For Cypris's lykkelige Slaver
 Er Byrden let, og Bitterheden sød.
 Fryd blomstrer i en Elfers Hytte;
 Hver Rose der kun milde Torner har,
 Naar Taarer er den Trostløses Bytte,
 Som aldrig elsket var.

Emilia, naar hist en skrækjom Scene
 Beredes i en Jordenskye:
 Naar Sangerne, fra alle Lundens Greene,
 Hver med sin Brud, til trygge Huuler slye:
 Naar Slag i Slag, og vrede Flammer
 Forkynde al Naturen Krig:
 Naar Straalen Raboehytten rammer,
 Og Skræk, og Død omringe Dig:
 Hvil, evigskionne Brud, da ved Din Selims Side,
 I Lye for Odeleggelse!
 Naar Himlene og Jorden stride,
 Hans Barm Din Fristad er.

II.

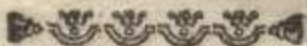
(See foregaaende No.)

Philosophen. Heller ikke, min Hr. Notarius.
 Frygt for Døden virker meget got. Et Menneſte
 uden

uden Grundsaetninger, (det er at sige de fleeste) ville jeg noedig møde allene i en Skov, naar denne Frygt ikke sat mig i Sikkerhed for ham.

Notarius. Paa den Noade ville De, naar De havde noget at sige, (Gud ske Lov at De ikke har det) udrydde alle Begravelser av Stæderne.

Philosophen. Med al Fornoyelse. Naar jeg seer Hobelen stime som rasende omkring en Liigskare, ønsker jeg, at man ville adsprede den ved Bioraedandse paa alle Torve, eller ved Janitskarmusikker, som i Struenses Tid, men bedre end den hos os til seensiste Fødselsdag, som gjorde Parade i Aviserne. Og naar jeg endnu hører, at man i Liigstuer samler sig for at spise og drikke til den Afdødes Hære paa Begravelsedagen, (eller nogle Dage efter for at eludere Politieforordningen) naar jeg seer disse Bakkanalier, og tvivler om enten Gæsterne ere drukne av Sorg, eller Biine, naar jeg seer, at en inderlig bedrøvet Ven eller Egtesælle med en Dolk i Siælen, og et Glas i Haanden, nødes at beverte disse uvelkomne Gæster, naar jeg seer alt dette, min Herre, finder jeg, at disse Maaltider mangle intet til at ligne Hottentotternes uden et Stykke



Steg av den Avdødes Kist i Stæden for den almindelige, og at Montaigne har uendelig meget Ret, naar han kalder Mennesket un sujet bien divers et bien ondoyant.

Notarius. Meene De da ikke, at man av Hiertet kan begræde sine avdøde Venner, fordi man klinker engang paa deres evige Velgaaende med de Efterlevende. Det er dog den sidste Ære, min Herre, hvad kan man giøre bedre? (Her klinkede han, og drak)

Philosophen. Deres Philosophie er ret trøstelig, Hr. Notarius;

Notarius. Al ja; Jeg meener det oprigtig med Guld og Mennesker, og i sær med de Avdøde; Og for at komme til vort forrige igjen, vil jeg begrave efter den ældgamle Skik, ligesom min Fader, min Farfader, min Oldefader, og min Tippoldefader for mig ere begravne. Finde De alting forunderligt, allene fordi det er gammelt?

Philosophen. Aldeles ikke, og den allerældste Skik er just til Fordeel for min Meening. Zoroaster befalte at begrave de Døde paa Biergene,
eller

eller paa afsides liggende Stæder. De gamle Romere brændte deres Døde, og, naar De ikke vil fortryde derpaa, Hr. Notarius, vil jeg sige, at denne Raade forekom mig den allerreentligste, og bequemteste; Endnu meere; De drikke gierne Deres Glas, min Herre, og det er Dem formodentlig ligegyldigt av hvilket; Skulle det være vel Dem en ubetydelig Erindring av en kjær og forloren Ven, om dette samme Glas var av hans Aske?

Notarius. Ikke et Ord meere, min Herre. Den kolde Sved drypper mig av Ansigtet. Ak, jeg har altid hadet Philosophien, og jeg skal evig hade den. Kanibalerne drikke av deres overvundne Fienders Hierneskaller, og De vil overtale mig at drikke av min Vens Aske? Glassen er til Ende, Himlen skee Lov; Spar mig for flere Forstrækkelser, min Herre, og lev vel, om det er muligt! (Han gaaer.)

Philosophen. Lev evig vel, Hr. Notarius.

† † †
En besynderlig Anekdot om Fontenelle.

Abbeden du Bos, som er berømt av hans hyperlige Betragtninger over Poesie, og Malerie,



var en meget fortrolig Ven av Hr. Fontenelle, og tilbragte mange Aar i en meget nyse Omgang med denne Philosoph.

En Dag spiste han hos Fontenelle, og over Bordet bragte Tieneren nogle Asparges ind, som en Ven havde sendt Fontenelle til Foræring, som noget nyt av Aaret. Hvorledes vil De, at de skal laves? spurgte Verten sin Giest, og de bleve eenige om, at den halve Deel skulle laves med Olie, og den anden med Sauce, hvilket Fontenelle foretrak for Olie.

Under Tillavningen oversaldt Abbeden du Bos en Art av Slag; Han faldt omkuld til Jorden, man troede ham død, Betienterne kom tilløbende, og heele Huuset var i Forstrækkelse. Fontenelle var ved denne Scene allene rolig. Med en ubeskrivelig Tiesgyldighed, og med Iver for sin Gænes Bæste, raabte han allene, som man fortæller: Alle Asparges med Sauce! Alle Asparges med Sauce!

Hvorledes? vil en og anden av mine Læsere sige, Philosophen Fontenelle, som ved 100de Aars

vittige

vittige Skrifter og exemplariske Wandel, har indlagt sig en saa almindelig Berømmelse, denne kloge og retskafne Mand glemmer i det betydeligste Øyeblik, hvor det gjaldte om et Menneskes, om en kjær Vens Liv, i dette Øyeblik, siger jeg, glemmer denne Mand alle Menneskelighedens og Venstabs Pligter, og raaber allene: Asparges med Sauce til! Gode Gud, er dette mueligt, og hvem har fortalt denne evige Skiændsel for en berømmelig Mand's Eftermæle?

Jeg tilstaaer, at denne Fortælling forekommer mig saa aldeles utrolig, at jeg ikke har anført den uden til Exempel paa Hr. Linguets sørgelige Tænder, at sværte de berømmeligste Mand's Erindring, naar de ikke giøre Parti med ham. Hr. Linguet, og ingen anden, har fortalt denne Anekdot i hans Annualer, og dette Skrift, som efter Forfatterens Løfte skulle være Sandheds og Billigheds Depot for tilkommende Slægter, vil for dette og meere gandske vist ikke opnaae sin Bestemmelse. Saa mange og latterlige Udfald paa en Montesquieu, Fontenelle, d' Alembert, Thomas, Marmontel, og jeg veed ikke hvor mange av Frankrigs beste Skribentere, saa
aaaben

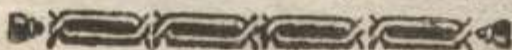


aabenbare Chikaner mod Akademiet, allene fordi han ikke er Medlem derav, og mod Encyklopedisterne, fordi de ikke har tilladt ham at forderve dette Værk med sine Gottiser, saa mange Injurier mod de fleeste Stater, Parlamenter, og Kollegier, mod alle de Nationer, hvor dette urolige Hoved har været nodt at søge sin Tilflugt, saa mange Forstrækkelser, siget jeg, vil gjøre disse Annaler ligesaa mistænkte for Efteverden, som de ved deres evige og falske Paradorer, opskruede Tirader, og kiedsommelige Klopfægterier, allerede ere latterlige, og hist og her abstyelige for den nærværende.

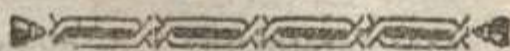
† † †

Da Pope arbejdede paa Oversættelsen av Homerus, læste han alt hvad der kunne tiene til at oplyse ham om denne Digters Skrifter og Levnet.

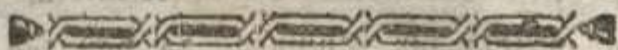
Blant andre Bøger læste han ogsaa en gammel latinsk Oversættelse av Diodorus Sikulus, hvori stod at Homer havde været en Medicus. Fuld av Glæde troede han at berige Verden med en nye Opdagelse, men ved nyere Eftersyn i en anden Udgave fandt han sig bedraget, og saae at den alt for rigtige og bekiendte Læsemaade var Medicus, en Titel, som er gaaet i Arv til alle hans Efterskommere.



Provinzialblade.



III. B. No. 31.



Noget om Pope.

Popes Navn er endog hos os, som jeg formoder, saa berømt, at man nævner alt, naar man allene nævner ham. Enhver kiender hans ypperlige Forsøg over Mennesket i Hr. Lous's lykkelige Oversættelse, og flere Mesterstykker i Samlingerne til de skionne Videnskaber. Man kiender Pope tillige, siger man, av forskjellige Steder i Hr. Tullins Skrifter, og av Kygtets Tempel av Hr. Schierman, som for dette og meere synes at være tillukt for ham.

Enhvert Ord ville derfor være spildt til denne Udødeliges Berømmelse. Ikke engang hans Levnetsbeskrivelse haaber jeg er ubekendt, da den er beskrevet saa mange Gange, og av saa drabelige Tingre, at mine ville allene trættes ved at igientage den.

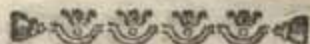


Men det er Tilfælde i berømmelige Mænds Liv, som ikke nok kan erindres, enten naar de paa en besynderlig Maade karakterisere disse Mænd selv, eller naar de skildre Misundelsen, som under alle Skikkelser forfølger dem. Kammercieneren, som slog Turenne vældig for Rumpen, da han tog ham for Kokken Jørgen, og Turenne, som svarer koldtsindig: Om det og havde været Jørgen, skulle Du da have slaget saa fast? Denne Fortælling, siger jeg, oplyser maaskee meere i Turennes private Liv, end mange Steder i Flechiers berømte Liigtale. Ligeledes tie ne Forfølgelser, dette Appanage til Talenter, mod Forfølgernes Villie, ofte til at forøge den Berømmelse, de vare bestemte at fordunkle, ligesom Skygger, under Malerens Pensel, forhøje alle løse Fævers Skønhed.

Ogsaa Pope blev et Bytte for disse Forfølgere, og blant denne blinde og elendige Skare, som tilstrækkelig derfor er tugtet i Dunciaden, var tillige, skulle man troe det? var tillige, siger jeg, Forfatteren av Cato og den Engelske Tilskuer, den kristelige, og floge Addison. Addison var det, som oversatte, eller lod

Titell oversatte Homer efter Pope, og allevegne foretrak den sidste for at styrte sin Fiende. Addison var det, som allene var uforsønlig da Pope besøgte ham for at fornye deres Venskab, og med en Statsmands Niine lod Pope føle Vægten af sin Værdighed, uagtet Talenter allene give den sande Værdighed. Men det som er uendelig meere, Addison var det, siger et nyere Engelsk Blad, som var Korfatter til den afskyelige Esterretning om Popes Hudstrygelse i Hamswalk, en Esterretning, som til Lykke er kun lidet bekiendt, som burde begravet i en evig Forghlemmelse, og som allene for et Øyeblik fortjener at reddes deraf for at vise til hvad Overlighed Ondskab raser, naar den raser mod Talenter. Sandtse umueligt imidlertid, at Addison har skrevet en Linie deraf, endskiont tyve Blade ville forsikre det, eller Addison tilintetgjør i samme Øyeblik et heelt Livs Berømmelse; og den retskafne Mand synker ned til den foragteligste blant Skabninger.

Titelen til dette Skamskrift er: Sandfærdig og merkelig Esterretning om den barbariske og grusomme Hudstrygelse, man nylig har øvet



paa Poeten, Mester Alexander Popes, Legeme, da han spadserede i sin Uskyldighed i Samsvale ved Thamsen, og tænkte paa Vers for det almindelige Beste; En Hudstrygelse, som man siger er skeet ved to ildesindede Mennesker, for at hevne sig over nogle Viiser.

„Intet, siger Forfatteren, er sorgeligere, end den Uderlighed, hvortil en ikke kristelig Hevn er i Stand at bringe Mennesker, naar de ikke har Evangelii trøstelige Lærdom for Dyrerne, som lærer os, at der er ingen Kristen, som jo er vor Næste, og bør elskes som vor Broder. Det er derfor, at vi, hvilke Papisternes Wildfarelser ogsaa maae være, ikke bør paalegge dem legemlige Straffe, eller behandle dem ilde, men lade dem nyde got af Kongerigets Love, thi naaget de ere i Wildfarelse ere de dog en Art av Kristne.“

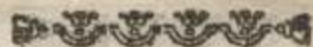
„Hvorfor gjorde dog ikke de Protestanter, der hudsroge Pope, disse gudfrygtige Betragtninger? Det skulde have hindret deres Hænder fra en uretos Voldsomhed paa denne Mands Legeme. Imidlertid haabe vi ikke, at Fremmede derfor skulde have en slettere Tanke om den protestantiske Religion.“

Saa

„Saaledes, som følger, tildrog sig denne om-
talte Hudsirrygelse.“

„Torsdagen i nærværende Junii Maaned, henimod
Aftenen, da det var smukt Væyr, spadserede Mester
Pope, en stor Poet, som man har sagt os, i Hams-
walk, og tænkte paa Vers for det almindelige Besie.
To Personer, som vi ikke kiende nok for at kunne
nævne dem, kom til ham, og kiendte ham saavel av
hans Ansigt, som av hans Ryg, (*) spadserede no-
gen Tid med ham, og talte siden, som man har
sagt os, om Dunciaden, et smukt Digt av bemeldte
Pope, hvorefter den ene tog denne arme Poet fat
og lagde ham paa Jorden, men den anden trak et
stort Riis frem, som han havde skaarret, efter hvad
man siger, av en stor Feyekost, og med dette samme
Riis vidskede han Poeten, Mester Pope, paa hans
blotte Kumpe, saa voldsom og saa tyrannisk, at der
udkom en stor Mængde Jchor eller gult Blod, hvil-
ken Farve Doktor Arbuthnot, hans Læge, forsikrede
kom av den Mængde Galde, som var blandet i
Blodet.“

(*) Det er formodentlig almindelig bekiendt, at
Pope var pirkelrygget.



„Strax efter denne umenneskelige Hudstrygelse, gik disse to Mænd bort, og lode den arme Mester Pope blive liggende paa Stædet svømmende i sit guule Blod, da Jomfrue Blount, en medliden Siæl, og næste Naboe til Mester Pope i Twickenham, gik ved en Hændelse forbi, løstede dette Menneske op, bandt hans Buxer op, bar ham hen til Floden, og lod komme en Baad for at bringe ham hjem. (*)

„Man har sagt os, at Mester Pope siden den Tid er blevet forrykt i Hiernen, søraarsaget, som man formoder, av bemeldte Hudstrygelse, som, ved det den har bragt Bædskerne i Uorden, har angrebet Hovedet saa stærkt, at han nu ikke drømmer uden om Penner, Blæk, og Papiir. Endskjønt dette blev tilkadt ham av Doktor Arbuthnot, som var uvidende om Aarsagen til hans Tilfælde, blev det ham dog strængelig forbudet av den lærde Doktor Sales i Lincoln, under hvis Kuur han er for nærværende Tid, og som, med Guds Hielp, ikke tvivler om at bringe ham til sin Forstand igien.“

„Det er ikke mueligt, at jo en retskaffen Kristnen har Medlidenhed med det Tilfælde, som er hændet

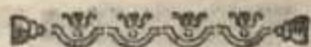
(*) Man veed, at denne Blount var en av Poes klogeste og fortroligste Veninder.

det denne ulykkelige Poet, naaget han ikke er av vor Religion. (*) Vi kan imidlertid ikke nok beundre den Høyestes Wiisdom, som har tilladt, at man revsede dette Menneske, som av Kangel paa Forstand har villet revse andre, ja hans Daarlighed selv er et Beviis derpaa, da han ikke taler og drammer uden om Papiir, Pen, og Blæk, hvorav han saa slet har betient sig, og som ere Aarsag i den Straf, hvoraf han endnu lider Piine. Vi haabe, at, naar han har faaet sin Forstand igien, vil han betiene sig bedre derav, og sige med Propheten: Det var mig got, at jeg blev ydmyget." —

Pope blev nødt at retfærdiggjøre sig, for at tiltutegjøre denne æreløse Bestemmelse, og lod indføre i de offentlige Engelske Blade for Junii Maaned 1728, efterfølgende Bekjendtgjørelse:

„Da man har læst i en forargelig Efterretning, som omløber paa Gaderne i London, at jeg sidste Torsdag skulle være pidsket i Hamswalk, findes jeg fornøden, at underrette Publikum, at jeg ikke

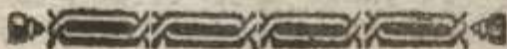
(*) Pope var, som bekiendt, siedse romersk-katolsk, en Aarsag, hvorfor han ingen Betientinger fik i Staten, og tillige hvorfor han ey fik Stæd i Kongernes Begravelse, hvor langt ringere Digttere ligge, end han var.



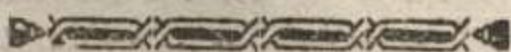
ikke har været av mit Huus i Twickenham paa denne Dag, og at denne Efterretning er ligesaa ondskabesfuld, som ugrundet.

II. Pope.

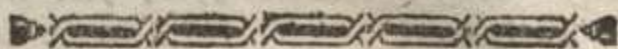
Pope hevne sig, som bekiendt, eftertrykkelig over denne Pamphlet i en nye Udgave av Duncians den. Hans Venner toge Partie, og det blev tilsidst en Krig av alle mod alle. Imidlertid var Pope ikke uden al Undskyldning i Henseende til hans Fiender. Ved hans bittere Spot i Dmgang og Skrifter tiltrak han sig ofte bitre Replikker, hvorav jeg vil fortælle et Par blant utallige. Engang spottede han Maleren Kneller for hans bekiendte Selvtillid, og sagde: Skade, Kneller, at ikke De blev adspurgt ved Skabningen! Kneller svarte, og saae paa Popes Munkel: Det ville jeg maaskee dog have gjort bedre. En anden Gang var Pope i Selskab med Potten Gay, uden et kiende ham. Man talte om et Sted hos de Gamle, som Gay paastod kunne oplyses ved et Spørgsmaalstegn. Veed De og hvad et Spørgsmaalstegn er? sagde Pope spottende: Al ja, svarte Gay: Det er en frum Figur, min Herre, som undertiden gjør usorsskammede Spørgsmaal.



Provinzialblade.



III. B. No. 32.



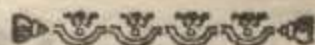
I.

Kierlighed og Venskab.

Et Stykke av Kanzler Bakos Philosophie.

(Eilsendt.)

Kierlighed har alle Sireernes Fortryllelse, og Juriernes Hestighed. Den er Skuepladsens Prydelse, og det Borgertlige Livs Forsyrer. Den, som er født til svære Bierninger, er sielden bequem at modtage denne ceneeste Sindslidelse, som hersker over heele Sielen. Mark-Anton er maastee den eeneste, som paa eengang har foreenet en heftig Kierlighed med en yderlig Vergierrighed; Derfor vare ogsaa disse to Sindslidelser, som aldrig kan foreenes, og altid skade hinanden, Aarsag i hans Undergang. Men det best forvarte Herte er ikke i Sikkerhed for Kierlighed. Den hersker allevegne hvor den findes; Dens høye Syrog viser tydelig Styrken av dens Indtryk. Intet er overdrevet, intet er stærkt nok at male



Kierlighed. Hvilket Menneske er nogen Tid saa indtaget i sig selv, som en Elsker i den Gienstand, der fortryller ham; Kierlighed er en Phrenesie, som heele Verden seer, uden den, som beherskes derav. Vor Avgud selv merker vor Daarlighed, hvis ikke hendes er endnu stærkere.

Man maae opofre Lykke og Ere, naar man er forelsket. Kierlighed bestaaer ikke med Forretninger. Krigere bruge Kierlighed som Viin til Hvile fra sit Arbejde, thi Fornoyelser maae giøre dem skadelose for Farer og Møyer.

Allerfarligst angriber Kierlighed os i vore svage Dyeblik, det er at sige, i alt for stor Medgang eller Modgang, thi da er vort Hierte aldrig i Forsvarsstand.

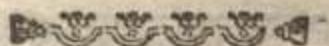
Kierligheds Sukke synes at være de fineste Udbudninger fra det inderste Hierte, som foreene sig ved en usynlig Kæde, og udgiøre denne sympatetiske Dvirvel, som styrter to Elskere mod hinanden.

Kierlighed er den beste, og behageligste av alle Sædelærere. Den tømmer alle Sindslidelser, uden den,

den, som den indblæser. Den udrydder Laster, og trøster i Modgang, den omskaber Hjertet, og hvem skulde troe det? den legger Toyle paa Egenkierlighed.

Alle Mennesker burde elske. Den Grad af Følelse, vort Hjerte har, deeler sig av sig selv til mange Formaal, naar man ikke giver den til eet. Naar man ikke længer er forelsket, bliver man andægtig, som Bedesøstre, eller nidkær, som Munkke.

Venskab forøger enhver Glæde dobbelt, og formindsker enhver Sorg til den halve Deel. Lyst til Eenlighed, som kommer av Had til Mennesker, er en vild Sindsforsætning, som gjør os lige med Dyrene i Skovene. Man bør adstille Selskab fra Sværm. Et Menneske, som gaaer allene paa en folkerig Promenade, er næsten som hon var i et Bærelse blant Figurer paa Tapeterne. Det er i de folkerigeste Byer, man kan finde den største Eenlighed. Men den, som er egentlig eene, er den, som ingen Venner har. Verden er for ham ikke uden en viid Orken, en Landflygtigheds og Bedrovelses Bolig, som han deeler med de ombankende Dyr.



Vor Siæl har Eogdomme, som man kan ligne ved Forsjøppelser. Naar en Mand, saa at sige, opsluger sit eget Hjerter, og indvikler sig i sin Sorg, hielpes Fortviwlelser og et avskjeligt Had til sig selv snart at fortære ham, dersom han ikke har en fortroelig Ven, som betager hans Frygt, hans Mistanke, hans sorte Bekymringer, og hans Wiinslers. Hjerternes Forening, liig Verdens Harmonie, formilder alle voldsomme Indtryk, som ellers ere ødeliggende.

Vi behøve Raad for vore Sæder, og i vore Forretninger. Man finder Raad nok, men saa, som ikke ere til Fordeel for den, der giver dem. Vore egne Betragtninger bringe os til Fortwiwlelse. Bøger spore os alt for meget. En oprigtig Ven vil være den magtigste Dommer, og den bedste Dogter over vor Opsørsel. Man opdager bedre sine Fordeele i een Time av disse frie Samtaler, hvor Oprigtighed og Fortroelighed hersker, end ved mauge Dages Betragtning. En Ven kiender vor Karakter, vore Tænder, vore Fejl. Et Raad, som tager alt dette i Betragtning, vil udrette meere end alle Raad fra de mest oplyste Mænd, ligesom en Læge, der kiender

vort

vort Temperament, udretter meere end de mest erfare
ne Lægers Forskrift der vel nu og da kan borttage
en Sygdom, men tillige kort efter Patienten.

Hvor mange Ydmygelse er der ikke, som man
ikke selv kan beqvemme sig at giøre, og som en Ven
sparer os for. En Mand tør ikke forstille sine For-
nødenheder, eller tale om sine Vilkaar; En Ven
bringer dem at giælde. Han vil rose eders Fortiene-
ster, og han vil ikke skamme sig hverken ved eders
Fødsel, eller eders fattigdom. Længt fra at vise den-
ne overdrevne Iver for eders Fordeel, som undertis-
den kiøler eders Patrons Iver, besordrer han den meere
ved at anbringe den med Forsigtighed.

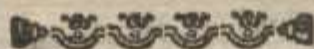
Venskab, som kiøler vore Fejl, tiener os min-
dre end Had, som bebreyder os dem. Hvor mange
Folk i Embede har tabt baade Ære og Lykke i Man-
gel av Venskabs Understøttelse.

Venskab burde egentlig ikke have Stæd uden
blant Ligemænd. Men da Lykken, i vore Dage,
synes at regiere over alle menneskelige Ting, findes
de stærkeste Forbindelser mellem Folk av forskiellige
Stænder.



Kongernes Venner ere de, som deele deres Besymlinger og ikke deres Fornøjelser. Forsternes Lykke er aldrig fuldkommen, naar den mangler Venner. En Mand's og Faders Gøleiser, en Erobrers og Herres kildrende Titler savne altid noget; De savne en Ven. Sylla, Cesar, August, Tiber, solte end og paa Thronen den Fornødenhed at have Venner; Karl den Driftige solte hvad Skiebne det var at savne dem. Men antager aldrig blant eders Venner, i Forster, disse Yndlinger, som prale med eders Hemmeligheder, for at giøre sig en Ære af eders Fortrolighed, endnu mindre disse Formænd for et Partie, som, af Avsky til en Rival, forbinde sig med eder. I har ikke deres Hierte.

Fader os tillige ubelukkede urolige og heftige Karakterer fra vort Vennskab! Man kunne tilgive dem deres Hestighed, i Betragtning af deres Oprigtighed, men de bringe alt for megen Had, for mange Klager, og for megen Uroe i deres Omgang. Og hvem vil liobe en saadan Ven for saa mange Fiender?



II.

Om Ære og Berømmelse
af samme Forfatter.

Poesien har malet Rygtet omvankende i Lusten, og bedækket med lette Vinger, som er ligesaa mange Sindbilleder paa Ærens Forsængelighed.

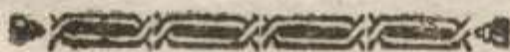
Rygtet har sine Dypartere, som løbe efter Æren i stæden for at vente at den skal tilbyde sig, men dette er allene at gjøre Larm uden at fortiene denne virkelige Høpagtelse, som vedvarer saa meget længere, som man mindst har søgt den. Andre tabe Belønningen og Berømmelsen for deres Fortieneste, fordi de ikke besidde den Kunst at fremvise den. Middelet at vise sig med Fordeel, er at brække en nye Bane, eller en Bane, som er allerede betrædet uden Lykke. Man gjør sig da et Navn, hvortil man ey skulle være kommet ved de vanskeligste og vigtigste Foretagender, fordi man havde vandret i andres Fodspor.

Det er at være en slet Huusholder med sin Berømmelse, at vove Forsøg, hvor der er meere Skam ved at mislykkes end Ære ved at lykkes. Den Ære, som vindes ved at kappes, virker tilbage paa os giennem alle vore Medbejlere. Denne Fortieneste af en Sammenligning er ligesom en Demant, slebet i Kanter, der kastet desstærkere Straaler.



Efterfølgende betegner Verens Sæde. 3 Epider seu for store Mænd vandre Rigers Stiftere, saadanne som Cyrus og Romulus. Efter dem Lovgivere, der ere som evige Monarker, og saadanne vare Lykurg, Solon, og Alphons av Kastilien. Den tredie Plads har Fædernelandets Befriere, som August, der ophævede de borgerlige Krige, og Henrik den 4de som styrkede Ligen. Den 4de Plads indtage Erobrere, som har udvidet deres Rigers Grendser. Men Fortienens Sted, som er i det menneskelige Hierte, har disse retfærdige og aarvaagne Fyrster, hvem en vis faderlig Omhed saa værdig har forskaffet den Titel av Fædernelandets Fædre, ved at giøre deres Undersaatters Lykke.

Efter Kongerne komme Undersaatterne. De første Undersaatter ere Ministre, denne Kongernes højre Haand, som deeler eller ofte allene bær heele Rigets Byrde. Derefter Generaler ved Armeen, som bidrage til Statens Ære. Efter dem maa man regne Hofmænd og Yndlinger, som trøste Kongen, uden at fortrykke Undersaatterne. Paa det sidste Trin av Verens Trappe staae alle arbejdsomme Mænd, som forvalte de offentlige Forretninger, Dommer eller Kammerembeder. Men lader os sætte baade over Folket og over Kongerne disse ædelmodige Mænd, som ved det skionnesten av alt Offer, opofre sig for deres Lands Frelse eller Ære, saadanne som Decius og Regulus.



Provinzialblade.

III. B. No. 33.

Boghandler Tversen i Odense har adskillige Gange i de offentlige Tidender bekiendtgjort en Oversættelse af Sophiens Reise von Memel nach Sachsen, en Original Tydsk Roman av Hr. Pastor Johan Timotheus Zermes i Breslau, og denne Bog har jeg i Dag foresat mig ret indstændig at anbefale alle mine Læsere og Læserinder. Sophies Reise er skrevet med en Engellænders Genie, med en Parisers Wittighed, og, jeg havde nær sagt, med en Tydskers Bidløstighed, hvis hvilke dette sidste Udtryk kunne synes noget haardt baade i henseende til Bogen, og i henseende til Nationen i de senere 20 Aar. Sophies Reise er en Roman, som kan læses uden at forderve Smagen eller forstyrre Hiernen, som kan nyttes til Exempel eller Advarsel i forekommende Optrin av det menneskelige Liv, som kan danne kloge Mænd, fromme Koner, Lærde uden Pebanterie, og Kristne



uden Hyllerie. Sophies Rejse er efter Grandison og Klarissa, en blant de meget faa Romaner, som foreener alle de Fordeele, disse Bøger burde have, og fielden har, jeg meener især den: at lære Livets og Menneskets Pligter uden Evang eller Kiedsommelighed, ikke giennem Over og Undersætninger av Systemers tørre Beenrad, heller ikke altid med Forbon, Indgang, Delinger, og Tilegnelse, men ved uforgiengelige Billeder av Dydens Skionhed i dens Sønners og Døttres Hjerter, ved skrækkende Straffer for Forbrydere mod dens Majestæt, at lære disse Pligter; Sophies Rejse er med et Ord en Roman, som bør bringe alle Robinsoner, Tusend og Een Nat, Frosken von Weisensøe, Albertus Julius, Lars Larsen Aagrups forunderlige Hendelser, og Efterretninger om Fangne i Tyrkiet samt deres gruelige Winsler, med flere flige Uhyrer, i en evig Forglemmelse.

Sophies Rejse er maaskee imidlertid ikke utra alle Teyl, og de Berlinste Konstdommere i det almindelige Tydske Bibliotek har allerede anmerket adskillige, som de maaskee, i Kraft av deres Haandverk, ville have fundet, endskiont de aldrig vare der, fordi denne Bog, som bekiendt, er skrevet direkte



mod denne Journals Aand, og denne Aand er ikke altid Sandheds, Billigheds, og Rettskaffenheds. Ydere meere er denne Bog en alt for aabenbare Kontrast mod Sebaldus's Nothankers Levnet og Meeninger, som Hr. Nikolai og Kompagnie havde bestemt til en Norm for alles Levnet og Meeninger, og som Hr. Zermes ikke har gjort til sine. Hinc illæ lachrymæ.

Je ne decide point entre Geneve et Rome, siger Henrik den 4de i Henriaden, og jeg overlader en større Dommer end de Berlinske Konstdommere at afgjøre hvis Troe er den rette; Jeg siger allene at Sophies Rejse er maaskee ikke uden alle Fejl, uden at disse Fejl imidlertid betage den det ringeste af sin Nytte, eller hindre den fra at opnaae dens meget priselige Hensigt at forbedre en fordervet Verden: Karaktererne i dette Skrift ere for det meste vaklende, og saa vaklende, at de synes at være bestemte at fuldkaaste Horazes gamle og ubrødelige Lov: *servetur ad imum, qualis ab incepto processerit*; Skal dette være en Skionhed, eller er det en virkelig Plet blant saa mange Skionheder i denne Bog? Episoderne ere uendelige, og; skulle dette vel bidrage til at forøge Ho-

3 i 2

vedhand.

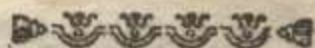


vedhandlingens Interesse, eller har Romaner et Privilegium, som nægtes andre Konstens Arbejder, fordi man for dette Fag endnu ikke har nogen bestemt Lærebygning som for de øvrige? Water Bossu og Franz d' Aubignat ville skreget Bevalt, om Hr. Hernies havde brugt denne Frihed i et Heltedigt eller et Skuespil, og var det umueligt, *mutatis mutandis*, at indslutte Romaner i samme Grændser? Episoderne ere uendelige, siger jeg, og det forstaaer sig, at jeg allene meener de overflødige, som staae i slet ingen Forbindelse med Sophies Skiebne, og allene hindre Læserens Opmerksomhed fra dens egentlige Bestemmelse efter Forfatterens Hensigt. Denne Forvirring træffes ingensteds meere end i det sidste Bind. *Ad eventum festinat* er her slet ikke opfyldt, og midt under Oplosningen, i den største Heede og Længsel efter Sophies, Julies, Hr. Gros's og Hr. Pufs endelige Forløsning, træder endnu den unaturlige Marianne, den tvetydige Hr. Kadegast, og jeg veed ikke hvor mange Qvinder og Mænd frem med deres Konster, naar Læseren ønsker dem 100de Meile bort. Messierstykket i Sophies Skiebne er, efter alle hendes Landsfrygterier, endelig til Læserens og alle Bedkomendes

mendes Trost, at gifte hende med den Arabiske Magister Kubbuts, men ogsaa dette fortæles for kort, og qvæles av nye Optrin uden Forbindelse med dette, altsammen en Frugt av Forfatterens frugtbare Genie, men gandske vist ikke til Fordeel for hans Arbeyde.

Sætterens Noter ere i den sidste Udgave, foruidentlig efter manges indstændige Bønner, paa en eneste nær, aldeles udeladte, og i den Stæd ombyttede med uendelige Citationer av latinske og græske Skribentere, gandske vist et bedre Bytte, men siden Rabners og St. Syacinths Spot med overflødige Noter, maaskee mindre velkommen end 30 Aar tilforn, og allermindst velkommen i et Værk, som ikke er bestemt for den lærde Verden. Overskrifterne synes for det meste ligesaalidet nødvendige, og sige, ligesom Fieldings og hans Efterligneres, tvertimod deres Bestemmelse, paa de fleeste Stæder slet intet; Ukevegne, især i Hr. Puffs pyperlige Breve, forekomme tillige utallige Provinzialudtryk, som giøre denne Bog ikke alt for forstaaelig for den, der ellers er vant at læse al Slags Tydsk, endog Klopstoks Lærde Republik, et non plus ultra av en mystisk Prosa. Skulle alt dette med meere ikke kunne taale en sømmelig Forandring i en nye Udgave?

Jeg



Jeg har talt om denne Bogs Uforstaaelighed paa adskillige Stæder, og jeg vil prise den Mand's Kunst, som oversætter den med Lykke i et Sprog, der er endnu saa udonnet, som vores. Vanskeligere Bog har maaskee ikke længe været i nogen Oversæters Haand, naar den skal leveres ufordervet med al dens fine Vittighed, med al den Ild og Styrke, med alle de friske Farver, som i Originalen. Allene Pufs Breve kan bringe til Fortvivlelse, og som sagt, jeg priser den Mand's Kunst, som skiller sig vel fra dette Arbejde. Maatte Hr. Birck have ladet sig overtale dertil. Det var en Præst af saa mange Fortienster, efter saa mange lykkelige Arbejder, allerværdigst at antage sig en saa berømmelig Ordensbroder.

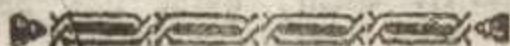
Men jeg glemmer under alt dette, at Romaner udtrykkelig staaer iblant de kiødelige (og dødelige, ville man for Rimets Skyld i gamle Dage have lagt til) blant de kiødelige Synder, siger jeg, som i en bekjendt Bog er forbudet i Forklaringen over det siette Bud, og at jeg altsaa gjør mig deelagtig i Overtrædelse af dette Bud allene ved at anbefale dem. Maae jeg imidlertid sige, at man ved det Ord Roman, om man vil, kan forstaae enhver opdigtet Tildragelse, og at Ingredienserne af Kierlig-

hed og deslige Sager (siden de dog endelig skal være saa Himmeltraabende) ere maaskee ikke altid uundværlige til disse Kompositioner, endskiont de som en Arvesynd allevegne pleye at blande sig deri. Maae jeg tillige sige, at Menoza, efter denne Bestemmelse kan være en Roman, fordi den Asiatiske Prinds, der reyser Verden om at søge Krisline, er en aldeles opdigtet Person, og under et andet Navn forestiller Forfatteren selv, der var hverken Prinds, eller født i Morgenlandene, hvilket er at læse med meere i S. T. Sr. Sattings udsødelige Præstehistorie, 2den og sidste Udgave; Og om Menoza nu paa sin Pillegrimsreise ogsaa virkelig havde tilvandret sig en fristelig Kierlighed for et Fruentimmer av hans Stand, med hvilket han i Tugt og Ære, og efter Ritualet, havde opfyldt Mædrenes, og alle borgerlige Loves ubrødelige Pligter, om denne Prinds nu, blant saa meget han siger, engang havde sagt til en Prindsesse: Jeg elsker Dem, og denne Prindsesse havde svaret: Jeg elsker Dem igien, (ehi dette er dog Resultatet av alt) var denne ret brugbare Bog vel derfor blevet saa meget mindre brugbar? Og er Grandison, Klarissa, Julie Greenville, Siegwart, og Sophies Reise allene strafværdige fordi de i en smukkere Stiil, allene lidt udførligere, sige



lige det selvsamme? O, at jeg havde krevet Grandisson, sagde en berømt Mand, saa var jeg vis at blive salig! Denne Berømmelse, stadfæstet af Dydens skionne Laarer i tusende Dyne, som har læst denne Bog, forsikrer Richardson, og alle dem, som ligne ham, om en Udødelighed, som 100de ubestemte Magtsprog forgieves vil tilintetgjøre.

Imidlertid bør heller ikke forties, at ligesom Gøderne til en vis Alder forbyde deres Døtre at læse Høysangens Bog, var det godt, om man ville forhindre, at ikke alle Børn alt for tidlig læste endog de allerbeste Romaner, for ey at anticipere Naturen i dens Bestemmelse. Endnu meere skader maa skee den Ideal af Fuldkommenhed, man finder i saa mange Romaner, hvor alting er stemt paa det allerhøieste. Man finder ikke Mennesker som de ere, men som de burde være, eller aldrig ere; Man finder enten Engler, eller Dævole. Man prøver siden alle derefter. Man finder ingen av disse Væsener i det almindelige Liv, og man fritager sig enten for alle Pligter, fordi man seer alting overdrevet, eller man sværmer om Fuldkommenheder, som man aldrig opnaaer, og saaledes kan endog de beste Bøger forstyrre Hiernen, en Skiebne, der imidlertid ikke allene er Romaners, men alt for ofte sælleds for de alvorligste Sædelærer, naar Forfatterne glemme at de skrive for Mennesker, og ikke for usynlige Væsener.

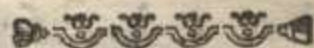


Provinzialblade.

III. B. No. 34.

Nu grønnes Skovene, og heele Naturen er skion; Paa denne smukke Tid skulle det maaskee altsaa ey være upasseligt at underholde mine Læsere for et Øyeblik med en Historie af nogle fremmede Planter's Vandring, som nu pryde Europas Haver, og som en Ven av Plantelæren har tilsendt mig til Bekjendtgjørelse i disse Blade.

Blant de utallige Planter, siger Forfatteren, som vi optrække i vore Haver enten for deres Skionhed eller Nyttete ere adskillige indenlandske, men flere ere komne til os fra Amerika, og de fleste fra Østlandene, eller fra de sydligste og østligste Grændser av Europa. Saaledes ere de første Druehyacinter i Aaret 1554 komne fra Konstantinopel, ligesom Stjernehyacinterne i Aaret 1590, Kejserkronerne i Aaret 1570, og Iris Sussiana 1573. Ogsaa Ranunklerne have vi fra



Konstantinopel, siden Storsultanen, Mustapha, som var uheldig for Wien, lod opsøge alle Slags af disse Blomsire i hans Lande. De skønneste Tuliper ere bragte til os i Aaret 1559 fra Kapadocien. Gloyelsblomsiret er kommet fra Haverne i Tunis, da Karl den 5te kom tilbage med Glauden fra de barbariske Kyser, hvorfor det ogsaa endnu bærer Navn af Bløs Afrikanus.

Fra Amerika har vi Tuberoser, Svelblomsire, Kardinalsblomsire, Passionsblomsire, Indiansk Karse, og den smukke Amaryllis. Passionsblomsiren er noget over 100 Aar gammel hos os, den Indianske Karse fik Dodonæus allerførst i Aaret 1580 fra det sydlige Amerika, men det største Slags er først kommet til Europa efter Aaret 1684. Den smukke Amaryllis bragte en Læge i Sevilien ved Navn Simon av Tavar, i Aaret 1593, fra det sydlige Amerika.

Den første store amerikanske Aloe er bragt fra Mexico til Padua 1561.

De fleste Frugttræer ere først komne fra Østerlandene til Grækenland, derfra til Italien, og derfra
 igien

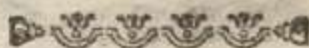
igien til de øvrige Lande i Europa. De bedste Æble og Pæretræer nedslamme fra Egypten, Syrien, Numidien, og Grækenland. Endnu i de nyere Tider bragte en fransk Gesandt under Ludvig den 14des Regiering en Royale d' hiver fra Konstantinapel til Frankrig. Aprikoserne ere fra Epirus, og bleve først 40 Aar efter Kristi Fødsel almindelig bekiendte.

Katrineblommerne kom i Korstogenes Tid tilki- gemed flere Planter fra Østerlandene til Frankrig. Valnødderne blev i de Romerske Kongers Tid bragte til Italien fra Persien, hvorfor de bedste Slags af den Gang bleve kaldte Persiske Valnødder.

Hasselnødderne kaldtes i Rom Pontiske Nødder efter deres Fæderuelands Navn.

Endnu sildere end Valnødderne bleve Pergamot- pærerne bekiendte fra Tyrkiet, hvis Navn i det Tyr- kiske Syprog, siger man, betyder Pærerens Dronning.

Figenerne ere fra Asien. Da Keyser Julian var Statholder i Gallien plantede han dem først i Frankrig. Oliventræerne ere fra Paphos komne til Italien. Endnu i Tarquinius's Priskus's Tid,



173 Aar efter Rom's Bygning, var der ingen Oliven-træer i Italien og Spanien. Ogsaa Viintræet stammer fra Østlandene. Sexhundrede Aar efter Rom's Bebyggelse begyndte Vindyrkningen i Italien. I Frankrig kendte man den ved Julius's Cæsars Tid. Domitian forbød Frankrigs gamle Indvaanere Viindyrkning, men Kejsers Probus tillod den igien 282 Aar efter Kristi Fødsel. Viinene ved Rhinsfloden paastræer man tillige skylde denne Kejsers sin Tilværelse. Den Viin, som i vore Dage vøxer paa det gode Haabs Forbjerg, og er bekiendt under Navn af Rapsviin, skal efter nogles Beregning nedstamme fra Spanke, og efter andres Meening fra Rhinske Druer, som Nederländerne lode plante der ved forjaagte Fransøser. Karl den 5te lod endog bringe Rhinske Viintræer til Spanien ved en Skipper kaldet Peter Simens, og af denne Forplantning er blevet den behagelige Viin, som ligner Alifantviin, og endnu er bekiendt under Navn af Peter Simens. I Amerika har Viinen ikke ret endnu villet vore, undtagen i Kalifornien, hvor en Jesuit, ved Navn Pikolo i forrige Aarhundrede gjorde nogle lykkelige Forsøg dermed.

Heskekastanietræet, som ogsaa begynder at blive almindeligt hos os, og fortjener især at oplyses for dets høstige Bævt og tætte Skygge, er i Aaret 1550 ved den bekendte Klusius's Foranstaltning kommet til Europa fra det Nordlige Asien.

De Sinesiske Æbler, Pommes de sine, eller efter en fordervet Dialekt, Appelsiner, for hvis Frugt mange Penge gaae til Portugal, ere fra Kina komne til Portugal, og derfra bragte til Neapolis. Bygget er fra Indien, og vor Boghvede er først for 300 Aar siden bragt fra Asien giennem Tyrkiet til Italien, hvorfra den har ombændret flere Deele i Europa. Riis kommer i stor Mængde fra Amerika, uagtet den allerførst er der indbragt siden 1696. For saa Aar siden landede et Skib fra Madagaskar i Karolina, og dette Skib havde medbragt nogle Skiepper Riis, som man udsaaede i Karolina, hvorefter den bestandig siden har baaret riig Frugt.

Kartofferne høre hiemme i det sydlige Amerika, og den store Urtekiender Kaspar Bauhinus saae denne Plante allerførst i Aaret 1590. Walter Raleigh bragte en Mængde Rodder i Aaret 1623 fra



Virginien til Irland, hvorfra de siden bleve forplantede overalt i Engelland, og derefter først i vore Tider (thi Mennesker behøve Aarhundrede til at lære hvad de kunne lære strax) ere blevne almindelige, endog i Bergen.

Fra Kirkestaten er den første Broccoli bragt til Sydskand i Begyndelsen af nærværende Aarhundrede. Fra Cypern har man faaet den første Sæd til Blomkaal, og Artiskokker kiender man hos os ikke længere end i raode Aar.

De første Safranplanter bragte en Pilgrim, under Konge Edvard den 3die, fra Orienten.

Forskjellige Slags Ukrud i vore Haver ere endog fremmede, og tilbragte os ved Handel med Korn og Riis.

De første Kaffe træer kom i Aaret 1710 til den botaniske Have i Leyden fra Mokka, og en Borsgemester i Amsterdams forærte et af dem til Ludvig den

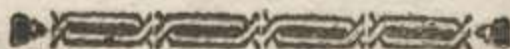
Den 14de, som blev optrækket i den Kongelige Have i Paris, hvorfra det siden er forplantet i de fleeste Orangerier i Europa. Den bekiendte Justieu gav den første fuldstændige og nøjagtige Beskrivelse af dette Træ i Aaret 1713, og af den samme Stamme, som blev foræret Ludvig den 14de, sendte man en Afsegger til Martinique, som, til Hollændernes Skade, lod sig saa vel forplante der, at i Aaret 1756 allene kom 18 Millioner Pund Kaffe til Europa fra Martinique. I Ostindien forsøgte Hollænderne at plante dette Træ allerede i Midten af forrige Aarhundrede, men deres Forsøg blev ved Jordskjelvet i Batavia 1697 forstyrret, indtil det igjen kom i Stand 1706. Nu lader det Ostindiske Kompagnie plante Træer paa fri Mark siden 1719. Tilgeledes voxte disse Bøer paa den Franske Kolonie, Cayenne, i Amerika, siden en Fransk Lieutenant bragte dem derhen i Aaret 1722, hvor de i saa kort Tid formerede sig, at man i Aaret 1727 allerede havde 60,000 Kaffe bærende Træer i Cayenne.



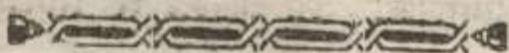
Tobakken fandt Spanierne i Provinzen Tobako i Nordamerika i Aaret 1520, og 1556 bragte en Munk noget Tobak fra Brasilien. En vis Sernandes de Toledo sendte det første Frøe deraf til Spanien i Aaret 1560, og fra Lissabon fik den bekiendte Medicis Frøe deraf fra Gesandten Nicot, hvorav den endnu bærer Navn af Nicotiana. Konrad Gessner beskrev Tobakken Botanisk i Aaret 1584, og spaaede allerede den Gang dens tilkommende Overhaandtagelse i Europa, som alt for meget er indtruffet.

Trykfejl.

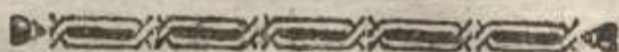
- 3 No. 30, S. 240, næst sidste Linie, i stæden for Medicus, læs: Mendicus.
- 3 No. 31, S. 248, L. 8, i stæden for Undskyldning, læs: Skyld.
- 3 No. 33, S. 257, L. 10, i stæden for hvilke læs: ikke.



Provinzialblade.



III. B. No. 35.



Shakespear og Garrick.

En Samtale efter Døden.

Shakespear og Garrick ere to saa store Navne paa den Engelske Skueplads, at deres Berømmelse har vandret fra Themsen til de fleeste Jordens Parter, og formodentlig ogsaa til Klipperne om Bergen, hvorfor det er unødvendigt at igientage den her.

Læsere av Theaterlitteratur veed vissige, at Shakespear og Garrick har hidraget saa meget, enhver til den andens Berømmelse, at de maaskee begge skulde hinanden noget av sin Ubdødelighed. Uden Garrick, siger man i London og paa flere Stæder, skulle Shakespear endnu mangle mange av sine Skionheder, og uden Shakespear, legger man



til, skulle Garrik neppe have opløstet sig til Europas første Skuespiller, og enhver er tilfreds med deres Forening.

Shakespeare har maaskee imidlertid ikke Marsag at være allevegne ligesaa tilfreds med de totale Forandringer som hans Ven Garrik, skiont og Verbødighed for hans Afke, har gjort med nogle av hans Stykker, og som er Marsag i efterfølgende Samtale mellem disse Teaterhelte paa deres nye Skueplads efter at Forhængen er faldet ned for deres forrige, et Fragment, som jeg vover at levere i en Oversættelse for de saa, det intresserer. —

Shakespeare. Fordi Du altsaa har bygget mig et Tempel paa Dit Landgods, venter Du formodentlig, at jeg nu skal vise Dig nogen Forbindtlighed?

Garrik. I det ringeste hialp dette Tempel at forøge Antallet av Dine Beundrere, thi Din egen Grav blev ikke meere besøgt end min Tempel.

Shakespeare. Af, jeg har altid været meere beskeden, end at jeg skulle forlange, eller troe at ha-

ve fortient nogen Tid at tilbedes. Et godt Rygte var alt, hvad jeg ønskede mig i Verden. Tilskaae mig, Garrik, at Du ved dette Tempel og denne Storte tænkte ligesaameget paa Din egen Ære, som paa min.

Garrik. Lad os ikke tale derom! Imidlertid vilde jeg allene af Taknemmelighed ganske vist ikke have sparet endnu flere Omkostninger, thi Du havde i Sandhed gjort saa meget for mig, at jeg ikke nok kan giengielde det. Endog 20 Aar efter Dit Tempels Oprettelse gjorde jeg Plan til et Jubelæum paa Dit Fødselsstæd, og de Olympiske Læge, de Samles Triumf, og det nyere Romes Processioner kan ikke forevise prægtigere Skuespil, thi heele Tonekunstens, Digtekunstens, og Malerkunstens Pragt vare opfordrede ved denne Lejlighed. Denne Høytidelighed blev siden igientaget paa Skuepladsene i London, for at tilfredestille Indvaanernes Nysgierrighed, og det som er endnu meere, Shakespear, jeg fortiente 10,000 Pund ved denne Lejlighed.

Shakespear. Jeg ønsker Dig til Lykke, at Du kunne fortjene saa meget med mit Navn.



Garrick. Hvis jeg en bedrager mig, vil Shakespear og Garricks Navn blive et sælles Testament for Efterverden.

Shakespear. Al, er deres Berømmelse, som komme efter os, vel den Møye værd, man maae give sig for at søge og erholde den? Er det Livets egentlige Bestemmelse at stræbe efter Bisald?

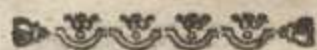
Garrick. Mig var Publikum's Bisald virkelig til Fordeel. Det viiste mig den Vey, jeg skulle gaae for at bringe mit Navn til Efterslægten, og satte mig i Besiddelse av alt, hvad et Menneske kan ønske paa Jorden. Men hvad ogsaa Verden har giort Garrick, skylder jeg alt til Shakespear. Thi, som Skuespiller, tilstaaer jeg, at jeg kan tilskrive min største Roes de Roller, jeg spillede i Dine Stykker.

Shakespear. Jeg har hørt av alle, at ingen Skuespiller nogen Tid er blevet meere beundret. Saaledes som Du har spillet en Lear, Richard, Hamlet, Romeo, og Benedikt, har din Forestilling giort en saa forunderlig Virkning, at Tilskuerne vedsie ikke længere, om det var en Opdigtelse, eller ikke.

Garrick

Garrick. I Sandhed glemte jeg ogsaa undertiden, naar heele Huset klappede, at jeg var en blot Skuespiller, og Tid efter anden beqvudte jeg for Alvor at troe hvad man sagde: at jeg var født til at spille hvad Du var født til at skrive. Jeg traf altsaa saa saa mange av dine Stykker frem paa Skuepladsen, som jeg kunne, saavel for at vise mig som Skuespiller, som for at lade Dig vederfares al Ret, muelig var. Man tilstaaer mig, at jeg har giort Dig forstaaeligere, end Du tilforn var, at man nu meere studerer Dine Stykker end før, og oftere forlanger dem paa Skuepladsen. Naar man spiller Dine Stykker, er Huset altid fuldere end i Beaumonts og Fletchers Stykker, som efter Skuepladsens Restauration beherske den fortrinnsvis, og enhver tilstaaer dog Dig Fortrinnet over dem. Jeg troer heller ikke, at Beaumont og Fletcher havde skrevet saa godt, naar ikke Du havde brækket Banen for dem, thi man kan let see paa deres Verker, at de traadde i dine Godspor.

Shakespear. Hvis den Slægt, hvoriblant jeg levede, ærede mig, har jeg allene Lykken at talke



derfor, og om mine dramatiske Efterfølgere nød samme Ære, har de maaskee sit Genie at takke derfor, eller den Omstændighed at de vidste at rette sin Dialog, og forvirre Intriguen efter de Tidens Smag. Havde min Garrik den Gang spillet, var Shakespear maaskee ikke blevet fremtrakt.

Garrik. Din gunstige Dom gjør mig en ubeskrivelig Fornøjelse.

Shakespear. Maatte vi kun stilles saa fiærlig fra hverandre, som vi har talt sammen hidindtil! Du vil maaskee forundre Dig over, at jeg, som i min heele Levetid var saa ubekjæret for min Berømmelse, at jeg ikke foranstaltede en eneste Udgave af mine Bøger, skulle nu agte det Umagen værd, at besvære mig over de nærværendes Antal, og over den Affindighed, som Konstdommere og Eriskonstdommere lade mig svadse. Sandste vist havde jeg med en ringe Umage kunne have forekommet denne Ulejlighed. Men da jeg forlod Skuepladsen, tænkte jeg ikke mere paa dramatiske Stykker. Imidlertid smertes det mig ikke lidet at vide mine Stykker saa vanstabe,

at



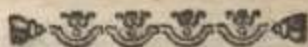
at jeg neppe vilde erkiende dem for mit eget Arbejde,
om jeg saae dem paa Stuepladsen.

Garrik. Og hvad vil Du sige dermed?

Shakespear. Tilfiger ikke Din Samvittighed
Dig, at Du alt for egenmægtig er gaaet til Værks
med mig, og at jeg ikke har vundet derved? Bær-
re havde min Fiende ikke kunnet behandle mig,
end Du, som paastaar at være min bedste Ven.
Du maatte for have dræbt mig med lige saa mange
Stik, som Morderne dræbte Cæsar. Kort sagt:
Hvor er min Lear? min Hamlet?

Garrik. Beskyld mig ikke for Ondskab! Jeg
maatte tilfredsstille et opløst Publikum i Henseende
til Handlingens Sandsynlighed, og rette mig efter
Konstommerne i Henseende til Tidens og Stædets
Eenhed. Av Estergivenhed for mine Tidets Smag,
maatte jeg tage mig den Frihed at udstryge Uvety-
digheder, Ordspil, og mange overflødige Stæder, som
Du selv havde udstroget, om Du havde levet længere.

Shakæ



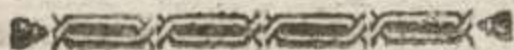
Shakespeare. Gandste vist ikke; Du har undertiden forstaaet mig gandske Uret. Og hvorfor udelukkede Du Graverscenen i Hamlet, som har alle Tidens Bifald? Hvad har Du til Forsvar?

Garrick. Karaktererne vare nedrige, Dialogen var undværlig til Handlingen, og Stykket var for langt til at spilles.

Shakespeare. Du kunne udrydde hvad Du vilde, men Scenen med Geisten, Monologen, og den sidste Scene fortiente at blive staaende. Den er den eneste i sit Slags, og dette er meere værd end det Regelmæssige. Hvem er nu Original meere?

Garrick. Jeg begynder at fortryde det.

Shakespeare. Og jeg begynder at tilgive Dig igien. Lad os forlade hinanden som Venner!



Provinzialblade.

III. B. No. 36.

Blant saa mange Jammerfange, og Begrædelse, som daglig trætte vore Øyne og Øren, saasnart Aanden farer av en Mand eller Kvinde, som man skriver ustraffet i Trods for Apol og alle Ni Muser, og som endog hist og her (horresco referens) finde Bifald, fordi, som Boileau siger, en Toffe finder altid en større, som beundrer ham, blant saa mange Forstrækkelser i Vers og Prosa, siger jeg, skulle det maaskee ey være utienligt at fremstille et Exempel fra et Folk, vi endnu kalde Barbarer, hvorledes man hos dette Folk nemlig forsiaer at begræde fortiente Mænds Død i en Stiil, som er baade Helten og Sangeren værdig, og hvorledes man endnu i det nye Grækenland finder Spor av det gamles lykkelige Konst at forklare sig i et Sprog, som de stolte Grækere kaldte Gudernes, fordi det overgik alle Dodeliges, og som man i Pros



vinzen hos os snart kan begynde at falde Dyrenes, fordi det ligner hverken Gunders eller Mennekers.

Efterfølgende Stykke er skrevet i Aaret 1778 i Konstantinopel til Erindring av den endog hos os bekjendte, og berømmelige Tyrkiske Storadmiral, Saffan Pascha, som man den Gang troede død, og Oversættelsen av den Tyrkiske Original formodes at være saa nøagtig, som mueligt, fordi den er skrevet av en Mand, som forskjellige Gange, i meget lang Tid, har opholdt sig paa mange Stæder i Tyrkiet; Denne Mand har tillige kiendt Storadmiralen av Person, og leveret et Bidrag til hans Levnetsbeskrivelse, som jeg vil meddeele til en Kommentar over Verset, fordi denne Helt har Ret at interessere mine Læsere frem for mange andre, da han meget nøye har været indvilket i adskillige av de Uroligheder, som i vore Dage har søffelsat saa mange politiske Hoveder.

Fortæller det stille, i Otmaans Sonner, stille fortæller det, i Fløytspillere, at Saffan er død; fortæller eders Hustruer og Børn det i det inderste av eders Harems, at den vantroe Slægt ikke skal høre deres Klager; Men skielver ikke, Asiens Døttre, og tager Mod til eder, i Krigere, i ere endnu Otmaans Sønesønner.

Al, Saffan Pascha er død; Vee os, Saffan Pascha er ikke meere.

Den

Den Løve, som forjagede Ulvene Skareviis er ikke meere. Den Hyrde, som vogtede Hiordene, har forladt Dalene; De Faderløses Fader i Hytterne, vor Forbeder, Saffan, er ikke meere. Morderengelen raser blant os, og Dødens Pille hvine giennem Lufteen; Fienden seer det, og viser os Tænderne.

Uk, Saffan Pascha er død; Wee os, Saffan Pascha er ikke meere.

Da han levede for sig selv allene, beskyttede den Almægtige ham. Da han levede for os, kaldte Dødens Engel ham bort. Tilbeder den Barmhertige, thi vi ere Syndere; Uk, han var en Løve i Kriegen, og skrækkeligere, end Hævnen og hungrige Ulve. Uimødstaelig, som Lynild, og i Fred mild og reifærdig.

Uk, Saffan Pascha er død; Wee os! Saffan Pascha er ikke meere.

Han kiendte ikke Hoffets Bøllyst, og Erovelse. Han var en Mand av den gamle Slægt; Wiisdom og Styrke malede sig i hans lange Skieg; De Døde skielvede av Angest, naar de saae ham, og de Gode bævede av Verbødighed.

Uk, Saffan Pascha er død; Wee os, Saffan Pascha er ikke meere.



For hiine var hans Stemme et Tordenskrald, for disse var den en tiolende Sommervinds Susen. Skulle jeg fortælle alle hans Bedrifter, ville man fortvivle, naar man tænkte paa at ligne ham. Han var alle Helters og Vigers Sang, nu forvandlet til Klagesang. Forsmægt ikke, naar du hører hans Roes, ædle Kriger; Tusende tilligemed Dig opaae ikke hans Berømmelse, men i kan alle døe for eders Land, og denne Roes er Heliernes største.

Al, Saffan Pascha er død; Vee os, Saffan Pascha er ikke meere.

Som en skrækelig Storm i det sorte Hav var Saffan; Den erfarne Styrmand seer den komme, drejer sit Roer, og vil undløbe den; Men Stormen griber ham, og Mast og Segl ere et Spil for Vindene. Sorte brølende Bølger styrte ind over Skibet; Søemanden skriger omsonst efter Redning. Stormen raser fort, og Plankerne splittes.

Al, Saffan Pascha er død; Vee os, Saffan Pascha er ikke meere.

Omar, den uovervundne Araber, stod med sine Krigere som en tyk Skov i Dalen, og han selv, som en Eg, rodfæstet paa Labors Klipper. Men Seyervinderen, Saffan, kom liig en skrækelig Storm, og Klippen styrtede omkuld tilligemed Egen, hvorved de dybeste Dale og heele Syrien bævede.

Al, Saffan Pascha er død; Vee os, Saffan Pascha er ikke meere.

I Slaget ved Tchesme kiendte de Bantroe hans Arm. Da Ilden antændte hans Skib, greb han Fiendens, og tændte det tillige. Saaledes nedrev Samson Balladset, og dræbte tusende med sig. Men Eeyervinderen Saffan blev ufortæret. Kun hans Arm blev sonderslaget, men hans Sværd blev ham troe. Saffan styrtede sig i Bølgens Skiod, og med den anden Arm svømmede han til Strandbredden med sit Sværd i Munden.

Al, Saffan Pascha er død; Vee os, Saffan Pascha er ikke meere!

Ved Ulykker tabte han aldria Modet; De gjorde ham kun dristigere. Endnu engang gik han i Søen med 100de Skibe, ledsaget av Helter fra alle Verdens Kanter for at hevne Musulmannerne. Al, vor Sultan har tabt en Steen i sin Krone; Hvem skal nu meere anføre Helterne? Hvem skal nu hevne Musulmannerne meere?

Al, Saffan Pascha er død; Vee os, Saffan Pascha er ikke meere!

Hans Død var som en Solformørkelse; (*)
Alle Qvinder hyle, alle Mænd hænge med Hovedet,
M m 3 og

(*) Sultanen, som tabte saa meget med denne Mand, kaldes blant andre Titler: Solens Søn. Dette heele Vers vedvarer i samme Meo



og Gienlyben av slagne Bækkener er gyselig i alle Dale. Men Skyen trækker forbi; Solen straaler i sin nye Herlighed, og forblinder de Bantroes Dyne, som glædede sig over deres Mørke. Lader eders Mod derfor ikke synke, at de Bantroende ey skal fryde sig over eders Undergang; Siger stille: Saffan Pascha er død! Græder i Stilhed over, at denne Løve er ikke meere!

Al, Saffan Pascha er død! Wee os, Saffan Pascha er ikke meere!—

Til videre Esterretning om denne Mand fortæl-
ler Oversetteren av nærværende Stykke, at han be-
sod en Anseelse, som syntes at være født til at be-
herstke et despotisk Keyserdom med vindstrænket Magt,
at intet kunne modstaae ham, og intet uden Dø-
den overvinde ham, at han havde ingen svag Si-
de, var ubevægelig i sine Beslutninger, og gjorde

taphor. Ved Formørkelser slaae Tyrkerne, som bekiendt, paa Messingbækkener, og ansee de kristne Europæer for Ugudelige, naar de betragte dem med Nysgiærrighed. De troe tillige, at vi glæde os derover, hvilket altsammen forklarer dette ellers noget utydelige Vers: En Utydelighed, man imidlertid hos et saa langt fraliggende, og i alle Henseender fra os saa forskielligt Folk ikke bør undres over, da mange av vore egne Vers trænge ofte til langt nyere Forklaring, hvis de skal forståes, og hvad som er endnu værre, med alle Forklaringer ere endnu ikke mindre uforstaaelige.

de intet for at behage sin Kæyser (endstønt denne altid kaldte ham sin Fader) men alting allene for at tiene sit Fæderneland. Da man ville giøre ham til Storvezier, lod han sin Sekretær udnævne dertil. Han beherskede det heele Tyrkiske Rige næsten allene; Hans Henfigter vare altid retfærdige, og hans Planer robede den fineste Politik, som et stort Genie nogen Tid kan udtænke. Man saae altid Virkningerne uden at være i Stand til at giette Driveskæddene. Man maatte forundres over hans Redelighed, og hans Forstand. Han vedste i et Øyeblik at giøre alt got igien hvad andre havde giort galt, og hans Svar vare som Wiisdoms Orakler. Sultanen selv turde ikke vove at indlade sig i Krig med Rusland, allene fordi Zassan ville det ikke.

Man beskyldte ham for Strengbed, og det er vist, at han har ladet Hovedet slaae av nogle Tusinde, som fortiente Straf, fordi 10 gode Undersaattere vare ester hans Tanker bedre end 1000 slette. Naar han ville lade straffe nogle paa Livet, sagde han allene med to Ord: Halsbug ham! og det skeede strax; Men denne Strengbed havde ogsaa en meget nyttig Virkning, fordi man tilforn aldrig gif sig paa Gaderne naar et Krigsskib laae i Havnen, og derimod i Zassans Tid gif tryg, uagtet heele Flaaden laae i Kanalen for Konstantinopel. Alle Drukkenbolte paa Gaderne blev Hovedet strax afflaget, ester foregaaende Forbud paa Drukkenskab. Han lod ogsaa Janitskærer halsbugge, og da en av dem som var dømt til

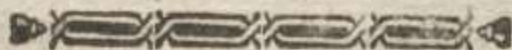


til Døden, besvarte sig over at han ingen Ret havde dertil, sagde Saffan: „ Janitskarernes Aaga, og jeg ere gode Venner, og giøre over sliige Ting ingen Komplimenter for hinanden; Han henger mine Matroser, og jeg halsbugger hans Janitskarer, naar de fortjene det; Jeg vil strax vise Dig et Exempel derpaa.“

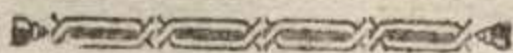
Enhver, lige til den Ringeste, kunne faae Andien; hos Saffan, og vante Ret over sine Forsølgere. Han elskede meget Mechaniken, og tillige flere Videnskaber. Han lod anlegge et Akademie i Konstantinopel, hvor der gives Underretning av de dueligste Lærere i Astronomie, Geographie, Navigation o. s. v. Solv unge Mennesker bleve der oplærte allene paa hans Bekostning.

Hans Mod var uden Lige. Han gik engang allene mod 5000de Soldater, som vare ham utvdiige, og sablede 26 ned med egen Haand, indtil de øvrige bleve nødte at bede om Naade. Kongen av Preussen var hans Helt, og for Kæmpinden av Russland havde han megen Hovagtelse.

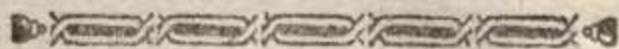
Man fortæller endnu meere om Saffan Pascha, som vidner at han blant alle Notioner vilde have været en stor Mand, og at han for en Tyrk at være, var meget stor.



Provinzialblade.



III. B. No. 37.

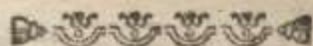


Brev fra en Engellænder til Hr. Hofraad Zimmermann i Hannover om Admiral Keppel.

(Af det Lydske Museum.) (*)

Dbjekternes Fraastand bedrager vore Sandser, og gjør den groveste Overflade glindsende. Derte, min Ven, er Deres Forsatning i Henseende til Admiral Keppel. Han er en ypperlig Sæmand, et got Hoved, og en ivrig Patriot. Af den Nar-
R n sag,

(*) Ovenstaaende Brev er skrevet i Anledning af den bekiendte Strid mellem Keppel og Palliser af en Engellænder, som beklæder vigtige Embeder i sit Fæderland, og betragter denne Sag fra en gandske nye Synspunkt. Saa-danne Oplysninger fortæner overalt at bekiendtgjøres, naar de ere skrevne med saa megen Forsand og Upartisthed, som nærværende. Sand-



sag, og formædelst hans Tapperhed, hans Uegennyttighed, og hans Forsølgelse, som man meget urettelig paahyrder Ministerne, er han udraabt som en Helt. Men naar man undersøger hans Karakter og hans Handlinger i den Tid, han har havt Kommando over Flaaden, falder Masken bort; Menneſket bliver tilbage, og Helten forsvinder."

„De vil forundre Dem over denne Begyndelse; men De maae troe mig, at det ikke er af Fordom, jeg skriver saaledes. Jeg har ligesaalidet Bekendtskab til Admiral Keppel, som til Lord Sandwich. Jeg var en av dem, som søgte Keppel i Spidsen for den Flaade, som var udrustet mod den Franske. Man har ingen Binduer slaget ind for mig; Jeg har ikke tabt en Nude. Jeg skylder Ministerne ikke den ringeste Forbindtlighed, men jeg er av Hjertet en Ven av mit Fædernelands Forsatning, og av den sande Frihed. At erholde denne er enhver god Borgers

hed skules ofte under saa tykke Slør, at man kan ikke være den nok forbunden, som paatager sig at blotte den, og allene denne meget priselige Hensigt har forarsaget nærværende Brev.

Borgers Pligt. Jeg ønsker Fred og Orden, jeg elsker Kongen, som jeg anser for en retskaffen og dydig Mand, og hader følgelig alle Partier. Jeg har ingen Agtelse for dem, som laste Regjeringen, og afstøjer Hylere, som under Maske av Patriotismus bringe Staten til Undergang, og skaane intet for at trænge dem, som nu regiere, fra sin Plads. Der har De min philosophiske Troes Bekjendelse. Men nu til Sagen.,,

„Admiral Keppel bliver med en Flaade av 20 Skibe sendt fra Liniien til Brest, og erfarer av Breve, som han treffer om Bord paa et erobret Skib, at der ligger 27 Skibe i Havnen. Jeg vil tilstaae denne Opdagelse al den Fortieneste, han tilskriver den, og slutte derav tilligemed ham, at han stod i Fare for at blive slaget, naar Flaaden løb ud. Han forlader altsaa sin Post, og vender tilbage, ikke til Pointe du Lezarde, ikke til Plymouth, men til Portsmouth, og løber ind i en Havn, hvor en Modvind kunne indslutte ham i 6 Uger eller 2 Maaneder. Og hvilken Marsag foregiver han til dette Skrit? Staten, siger han, var ikke sikker, naar hans Flaade var slaget; Kronen selv vilde have vaklet paa Kongens Hoved; Lader os engang undersøge denne Fare!“



„Havnen i Brest er for det forste saa beskaffen, at allene to Skibe kan lobe ud tilsammen, og at det folgelig var den Franske Flaade umueligt at samle sin Styrke, hvor stor den ogsaa havde vaeret. For det andet kunne Keppel med den samme Wind, som bragte Flaaden av Havnen, trække sig tilbage, naar han ville, uden at være forbundet til at slaes naar han ikke fandt det tienligt. Keppel lob folgelig ingen stor Fare ved at ligge endnu nogen Tid for Brest, og, efter hans Foresilling, at vente efter den Forstærkning, man siden sendte ham. Syntes Røden for Brest ham virkelig saa farlig, hvorfor holdt han sig ikke da nær til den Engelske Kyst, at han i Rødsfald strax kunne søge et Tilflugtsstød? Man ventede paa samme Tid Skibe fra Ost- og Vestindien. Keppel vidste dette, og havde selv faaet et Brev fra de Riobmænd, som handle paa Derne, med Begjær, at han ville have et Dye paa deres Handel; Han havde endog besvaret det og forsikret dem om sin Beskyttelse; Ikke desto mindre vender han tilbage med den heele Flaade, efterlader Havet aabent endog for de mindst væbnede Skibe, og hans eneste Undskyldning er: At han sikkert troede, man ville

ikke

ikke sende ham hvad han brugte, naar han ikke selv var tilstæde for at drive det igiennem.,,

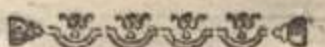
„Den første Efterretning om denne berømmelige Retirade blev bekendtgjort giennem Formændene for Oppositionspartiet, som vare blevne underrettede derom af det samme unge Menneske, som ved sin usorgsigtige Tunge har forarsaget al den Uarm mellem Keppel og Palliser. Jeg meener Lieutenant Berkley fra Admiralskibet. Disse Herrer triumferede derover. Men kan man lukke sine Dyne saa meget til, at man ikke anseer denne overiilede Retirade som et Skridt af Partiets Mand for at opbringe Folket mod Ministrene. Jo flere Skibe Fienden havde taget, desto mere Materie til tragiske Deklamationer havde Partiaanden hentet af Regjeringens Efterladenhed, af dens Uvidenhed om den Brestiske Flaades Tilstand, og den Engelskes svagere Styrke. Jeg vil ingen Sammenligning gjøre mellem hvad Keppel har gjort, og hvad Howe, Hawke, Boscawen, og endog Keppels egne Admiraler ville have gjort. Jeg dommer allene fra Sagen selv, og denne er Keppels første Skibskrone; Lader os nu ogsaa betragte den anden noget nøyere!,,



„Vi vil komme derom fra hvad vore Fiender sige, og av det Brev, hvori Keppel selv giver Underretning om Slaget. Hvad ser man deri? En Mand, som er urolig. Men ogsaa dette vil vi forbigaae. Krigsretten har tildømt ham Seyeren, endskiont han hverken har erobret eller ødelagt Skibe. Men hvorledes har han opført sig efter sin Tilbagekomst? Han tilklader Berkley offentlig at sige, at Palliser ikke har adlydet hans Signaler, og at Seyeren uden denne Ulydighed ville have været fuldkommen. Denne Ubefindige udbasuner det ikke allene allevegne, men anklager endog Palliser selv i de offentlige Tidender. Denne besværer sig derover, og forlanger, at Keppel skriftlig skal fragaae det som er sagt. Et Brev, hvori Keppel havde bevidnet, at Palliser var en tapper og retskaffen Mand, havde altsaa været tilstrækkeligt; Men dertil beqvemmer han sig ikke, og henviser Palliser til det Vidnesbyrd, han havde givet ham i Beretningen over Slaget. Uheldigviis lader denne sig ikke noye dermed, troer sin Ære fornærmet, og viser ham en Opsaz, som han holder sig forbunden at bekendtgjøre til sit Forsvar. Herpaa udlader Keppel sig med at ville ophæve al Om-

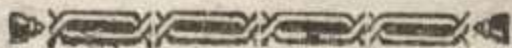
gang med ham, hvis han gjorde det, og Palliser indrykker sit Forsvar i de offentlige Blade."

„Denne Lejlighed var alt for god til at Oppositionspartiet ey skulle have nyttet den. Temple Luttrell foredrager derpaa allerførst i Underhuset, at man skulle anstille en Undersøgning i Henseende til Slaget. Keppel havde sin Tale i Beredskab, og opskrevet, saa at alt, hvad han denne Gang sagde i Underhuset, var noye overvejet. Han erklærede sig, at han aldrig meer ville tiene med Palliser, og deres Strid endte sig med den udtrykkelige Paastand fra Keppels Side, at hans Signal havde været i 3 Timer førend Palliser adlød ham. Havde Palliser ladet Sagen blive derved, ville de Forestillinger, man havde af det trykte Blad om ham, siesse have beholdt Overvægten, eller havde han forlangt en Krigsret over sig i Henseende til Keppels Klage, havde heele Verden været paa hans Partie. Ingen havde kunnet begribe, hvorledes en Mand, der havde holdt sig saa tapper i et Slag, kunne i det samme Slag anklages for en Hovedforbrydelse. Men ulykkelignvis gjør Palliser det modsatte, og anklager Keppel, at han paa denne Dag har været urigtig



urigtig i Hovedet. Lord Sandwich, sagde man
 strax, har anspundet denne Sag saaledes, allene for
 at giøre en retskaffen Mand ulykkelig, og derved at
 befrie sig fra en Anklager. Men det er ikke muelig,
 at det kan forholde sig saaledes, eller Lord
 Sandwich maatte have tabt sin Forstand. Man
 havde ventet store Ting av Keppel, og saa slet in-
 gen. Enhver domte om denne Dag, og de flieses
 Dom var imod ham, saa at han, uden Hielp av den-
 ne Klage, Tid efter anden ville komme i Forglem-
 melse. Baade hans egne, og hans Benners offent-
 lige Erklæringer, at han ikke meer ville tiene under
 dette Amiralitet, ligesom han virkelig siden har af-
 slaget Flaadens Kommando, ville tillige have bragt
 hans Medbrødre at fortjene sig Laurbær. Alle disse
 Folger skulle en Mand av Lord Sandwichs dybe For-
 stand ikke have indseet? Jeg kan umuelig troe, at
 han kunne giøre et saa skadelig Skrit for sin In-
 tresse. Men det hører til Oppositionspartiets Hen-
 sigter at paastaae det."

(Slutningen i næste No.)



Provinzialblade.

III. B. No. 38.

I.

(See foregaaende No.)

Lader os nu see, hvorledes Keppel har gaaet til Verks med sit Forsvar. Hans Tale er en heftig Klage over Ministerium. En saadan Leylighed kunne han ey lade undgaae sig. Men gandske vist havde han, hvad Glæden angaaer, ikke den ringeste Anledning at beklage sig. Jeg tilgiver ham denne Triumfsdag, som har udperjet Dem Taarer. Men det var ingen Triumf over en offentlig Sejer; Slaget med de Franske blev stedsse hvad det var. Keppels Triumf var ikke uden en Sejer over en høyst ugrundet Klage, og over ingen Ministers Klage, men over en rasende og forblindet Privatmands. Dette skulde Keppel have erindret sig, og betænkt, at Partiaanden allene overdrev disse Glædestegn saa meget, at han fra en stor Admiral blev Redskabet for et Parti, som



ikke ophøiede ham for at ære ham, men for at betjene sig af ham til deres Hensigter. Virkelig var det hans Venner, som meest strege til hans Berømselse; Det var Amerikanernes ivrige Tilhængere, de samme, som hentede Raad hos ham, og hans Familie, førend han kommanderte Flaaden. Alle disse betalte Nobelen for at gjøre den Allarm, som har gjort os saa urolige i London. Troe De vel, at alle disse Illuminationer vare frivillige? Intet mindre; Frygt for at see sine Vinduer indslagne tvang Ni blant Ti at illuminere dem. Havde Partiets Anførere ikke gjort sig saa overordentlig Møye, forsikrer jeg Dem, at allene de, som vare Aarsag i Allarmen, ville have illumineret. Jeg nævner blant disse allene Hertugerne af B. og K., og Karl Fox.

Da den afdøde Hertug af Kumberland havde reddet sit Fæderneland, og, efter et Oprørs Dæmpning, kom tilbage til London, sneeg han sig hemmelig ind i Staden, for at undgaae de ham tiltænkte Uresbevisninger, og lod sig see ved Hoffet, for man endnu vedste, at han var tilbagekommet. Sacheverel derimod, et værdigt Medskab for et Partie, gjorde, efter

ter Overhusets Dom over ham, et triumferende Op-
tog giennem forskjellige Grevskaber, og, under Ravn-
av en forfulgt Mand og en Patriot, inddraf den
Virak, som en forblindet Pøbel tilbød ham. Keppel
har av disse to Exempler fulgt det, som meest
stemmebe overeens med hans Hensigter og hans For-
sætning. Han triumferte, ikke over Fæderlandets
Fiender, men over et Partie, som var sat imod hans;
Han viste sig med sin Triumph lige for Porten av
Paladset i St. James, hvor Sværmen endnu den
sidste Dag gjorde et Hold, og opstemte sine Sev-
ersfange. Men nok herom; Lader os gaae videre!
Man har gjort alt mueligt for at sligte et Mytterie
paa Flaaden; Man har søgt at bevæge Admiraler-
ne, og Kapitainerne, at underskrive den Erklæring,
at de ikke kunne tiene med Ære under nærværende
Admiralitet. Admiral Keppel gjør Begyndelsen.
Han kan ikke tiene med Ære. Han nedlegger sin
Plads, og begiver sig til Bath for at fornøve
sig ved et daarligt Smigrerie, som nogle entusiastiske
Republikaner der berede ham. Imedens viser
Sandheden sig: Man kommer tilbage til de Slutning-



ger, man forend denne ulykkelige Handel havde gjort om Keppel og Palliser, man seer, at der med en Glaade, som var Fiendens langt overlegen, intet var udrettet, uden hvad Keppel har villet, og at han, efter en kort Trefning, rolig er krobet ind i sin Havn. Der see De det virkelige av denne Dag, av denne Dag, man antegner med røde Bogstaver, av denne Triumfsdag! Hvad vil Enden blive av alt saadant? Jeg haaber, Forglemmelse. Denne er altid Partis helters Skiebne. Skulle Byron eller Barrington have den Lykke at slaae d' Estaing, eller skulle de indslutte hans Glaade til Martinique, eller og Tid efter anden odelagge den, vil alt dette ingen Illuminationer forarsage, men man vil glæde sig i Hiertet, og ikke tænke meer paa Brest, eller Keppel. Holder Admiral Hardy Søen reen for Fiender, saa er deres Handel gandske odelagt, og vores blomstrer. Det vil ingen Triumph give, men Følgerne vil blive vigtige. Til at krige vil Regjeringens Fiender gandske vist finde Stof nok, og det vil aldrig mangle dem paa Medskaber, som har aura popularis, paa en Vernon, en Wilkes, eller andre Helte av dette Slags.

Slags. De vil altid vide at sætte Væbelen i Bevægelse, naar de see den Lemfældighed, hyormed man behandler disse Toyleløse, men Uvevret vil trække forbi, og Fædernelandets sande Ven vil see det forsvinde, uden at tænke paa at straffe Ophavsmandene. Tilgiv mig, min Ven, om mine Tanker vige fra Deres! Jeg smigrer mig med, at de vil have nogen Virkning paa en Siæl, der, som Deres, elsker Dyden. Jeg er, o. s. v."

†

†

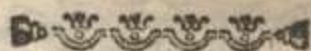
†

II.

En Anekdot om Rousseau, og Hr. de Belloy.

Borgeren av Geneve, og Borgeren av Calais, Hr. Rousseau, og Hr. de Belloy, hver i sin Cirkel, ere to saa berømte Navne, at jeg haaber enhver Anekdot om disse Døde vil fornøye alle Levende.

Hr. de Belloy sendte engang Hr. Rousseau sit bekiendte Sørgepsal, Gaston og Bayard, til Gienens oplæsning, og den altid mistænkelige Rousseau fors



klarede efterfølgende to Vers i dette smukke Stykke paa sig:

Quelle vertu brilloit dans son faux repentir!

Peut-on si bien la peindre, et ne pas la sentir?

Over disse to Vers skrev derfor Hr. Rousseau følgende Brev til Hr. de Belloy:

„Jeg læste Deres Bayard, min Herre, og stolt over at De havde fundet min Edvard værdig at tiene den til Konster i noget, gjorde De, at jeg maatte beundre disse gamle Franske, hvem de nyere ikke ligne det ringeste. Ved den anden Giennemlæsning fandt jeg et Par Vers, som var undgaaet mig ved den første, og jeg erkjendte, Himlen see Tak, ikke mig, men mine Fiender deri. Jeg har hørt, i det ringeste har jeg indbildt mig at have hørt, at man har foreslaget Dem Ideen til disse to Vers, og jeg sagde til mig selv, da jeg læste dem: Elendige Jord! Saaledes bagtales Dyden av Lasterne. Saaledes bedrages endog Godhed til at skade; Jeg tænker over Vren, min Hr. de Belloy, ikke saaledes, som De over Dyden, at man skal rose den, at

man

man skal vælge den af Tilbøvelighed, at man altid skal tale om den i en Tone, som rører dem, der elske den, uden dog selv at elske den, eller at besidde nogen. Jeg kender Dem ikke uden av Deres Skrifter, men jeg troer at finde den gamle Ærlighed i Deres Hjerter, og jeg beder Dem, uden Omsvøb, sige mig, om der i Bayard ere nogle Vers, som sigte til mig. Siig mig reent ud Ja, eller Nej, og jeg vil troe Dem. Deres Hensigt at opflamme Deres Medborgers Hjerter ved Billedet av Deres Forsædres gamle Dyder er skiont, men nyttigt; Man kan læge Syge, men man kan ikke opvække Døde. Deres Stemme er allene en Stemme, som raaber i Ørken. De male ikke allene Folk fra et andet Aarhundrede, men fra en anden Verden. Der er intet meer tilovers for Deres Nation for at trøste den over Dydens Tab, end at den ikke troer den meere, og at den gjør den latterlig hos andre Nationer.

Hr. de Belloy overbeviste Hr. Rousseau om hans Uskyldighed, og forekastede ham med Estertryk hans heftige Udtryk mod den Franske Nation. Denne fordømte sin Mistanke, og skildrede i et andet



Brev de Franske med meget gunstige Farver, allene
 Lovtalen var svagere end Satiren.—

Forunderlige Mand! Hvem er den Wiise, som
 overgaaer Dig, og hvem er den Daare, som ligner
 Dig?

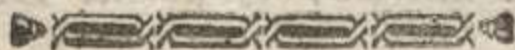
†

†

†

En Engellænder sagde engang til Sr. Fontenelle: Jeg har ikke været meer end tre Dage i Paris, min Herre, og jeg har allerede gjort mig megen Umage for at faae den Anledning og Fornøjelse, at tale med en Mand, som er saa beundret i Europa. Med største Utaalmodighed har jeg ventet efter dette lykkelige Øyeblik, som forskaffer mig den Ære af et saa berømmeligt Selskab.

Min Herre, svarede Fontenelle, at De ikke for har seet mig, er aldeles ikke min Skyld. Jeg venter allerede paa Dem i Ni og halvfemsstyve Aar, og De see, at man gjør en Art av Mirakler alle ne for at tiene Dem.



Provinzialblade.

III. B. No. 39.

I.

Delia.

En Fortælling. (Eilsend.)

Delia havde fem Beylere, hvorav ingen gjorde ret dybe Indtryk paa hendes Hierte, men hvorav ingen heller var hende imod.

Delia var tvivlraadig, hvem hun skulde give Fortrinnet, og sagde en Dag til dem alle: Jeg er ung, mine Herrer, og jeg har endnu ikke Lyst at bindes med de uopløselige Kieder, som man altid paatager for tidlig. Hvis min Haand er saa meget værd, som Deres Bemøvelser synes at være, saa stræber enhver efter at fortiene den! Jeg erklærer imidlertid, at jeg ikke, før efter nogle Aar, bestemmer mig for nogen.

Delias eene Beyler havde megen Lyst at forsøge. Fruentimmer, sagde han, lade sig indtage af



det udvortes. Jeg maae vise Pragt for at behage, og ikke spare det ringeste.

Den Anden av disse Beylere var Medlem av 3 Landhuusholdningsseelskaber, og tænkte økonomist; Hos et Fruentimmer, der tænker grundig, sagde han, vil intet udrette meere, end Huusraadighed, og en fornuftig Sparjomsbed. Vinder jeg endskiont ikke Delia ved denne Ækonomie, vinder jeg dog i det ringeste hvad jeg sparer derved.

Den Tredie var Vresyg, og forsængelig. Delia, sagde han, tænker ædelt, og vil fortrække Vren for alt! Jeg vil søge min Lykke i Krigen. Særvrig kommer jeg tilbage i hendes Arme, og hun vil være stolt av at høre mit Navn nævne blant Helternes.

Den Fierde Beyler var Rektor i en liden Bys. Videnskaber allene, sagde han, ophøye Mennesket over Dyrene, og min Kieresie har for megen Forstand at vælge en Mand, som har slet ingen. Jeg vil gjøre alt for at fortiene hende. Hvilken Vre, naar hun engang skal see mit Navn for en nye Udgave av en gammel Klassiker ad modum —!

Ende

Endelig den Femte og sidste Beyler var en orkesløs og ubekymret Mand, som ikke vedste hvad han ville gjøre, da enhver av de andre imidlertid udførte deres Plan saa meget, de kunne.

Forøderen ødelagde en Deel av hans Formue i prægtige Klæder, Equipage, og Betiente; Han lod bygge et stort Huus, og besætte det med kostbare Møbler. Han gav Baller, og Giesiebude, og man talte om intet uden om hans — Daarlighed.

Patrioten var flittig som Myren, og sparede alt til en Nisvert eller dyr Tid, for at forsikre sin Kiereste om et Egestab uden Mangel.

Helten sireed og vandt for sin Dulcinea, og den Yærde udgav virkelig en gammel Autor for at fængsle sin Elionne.

Allene den Orkesløse gjorde slet intet, eller for dog at gjøre noget, tilbragte han Dagen med at tænke paa sin Kiereste, og Natten med at dromme om hende. Hans Formue var tilstrækkelig nok at forsørge ham uden videre Bekymringer.



Han frygtede hverken for dyt Tid, som Patrio-
ten, eller bekymrede sig om Eren, som Helten, eller
sandt Videnskaberne den Nøye værd, man anvender paa
dem, som den Lærde; Han sagde allene: Taalmodighed!
med Tiden kommer alt; I denne søde Røe tilbragte
han sine lykkelige Dage paa sine Fædres Gods, og plan-
tede Blomstre, eller bekkar Træer, eller læste nu
og da i Horaz og la Fontaine, og besøgte imide-
lertid stedse Delia for at vente alt av Tiden.

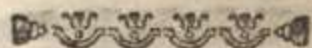
Denne Tid kom, og det avgjørende Øyeblik til-
lige, hvori hans Skiæbne skulle bestemmes tillige-
med hans Medbejleres. Alt, Delia, sagde han nu,
Deres Beslutning er fattet, men jeg tør ikke haar-
be til mit Beste. Hvad har jeg gjort for at fortie-
ne Dem? Denne rolige Eenlighed, disse tause Lunde
skal ikke forskjønes ved Deres Nærværelse. De lyk-
kelige Dage, jeg ønskte at tilbringe blant Natu-
rens og Deres Skionheder, var kun smigrende
Drømme, hvormed Kierlighed bedrog min Indbild-
ning. Alt hvad andre bemøye sig for, har for mig
ingen Skionhed. Alle mine Duster ere allene for
Dem, og jeg skal evig tabe Dem?

De tænke alt for billig, min Herre, svarte Delia, at De vil forundre Dem, om jeg lader min Lykke allene bestemme mit Valg, og denue Bestemmelse skal avgjøres i Morgen.

Dagen efter lod hun alle fem Bøylere samles, for at forkynde Dem sin Skiebne: Det gjorde mig out, sagde hun til Forøderen, at jeg har været en Marsag i Deres Overdaadighed, men De ville gandske vist have gjort det selv samme uden dette Vaaskud, og Deres Tilbøvelighed til Pragt er endnu større end Deres Kiærlighed til mig; De har forødet en Deel af Deres Formue, for at faae en Kone; De vil forøde den øvrige Deel for at fordrive Kiedsommelighed i Deres Væstestand, og jeg vil ikke at De skal sige, at jeg ødelegger Dem aldeles.

Et de Tre andre sagde Delia: Jeg veed hvor meget jeg skylder Dem, mine Herrer; Men De ville enhver av Dem have gjort det samme for Dem, uden den Hensigt at fornøye mig, som stes ingen Fornøielse finder deri. Jeg er altsaa ikke Formaalet for alle Deres Ønsker, og det er min Hensigt at være det i alt for den, jeg skal tilhøre.

Ørkesløse og kiære Exermit, sagde hun nu til den sidste, min Haard tilhører allene Dem, fordi De ønske intet uden den. Yigegyldig mod heele Verden, levde De allene for mig, og det er min Pligt

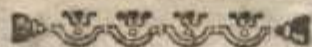


at leve igien for Dem, for at befordre Deres Lykke tillige med min egen.

II.

Foregaaende Bind av disse Blade har jeg meddeelt et Middel av den franske Læge, Sr. Paulet, til at forekomme Bornekopper, og jeg meddeeler her et andet, fra Hr. Hofraad Kæmpf i Neuwied, som, endstount det ikke er nyt, ganske vist ikke er bekiendt for alle, eller i det ringeste saameget bekiendt som det fortiener at være.

Naar et Barn kommer til Verden (siger Hr. Hofraaden) skal Jordemoderen giøre sig al Gliid for at legge sin Tømmelfinger paa Barnets Navle, for end det endnu trækker Aande, og tillige stryge al Ureenlighed tilbage i Navlestrengen lige til det Sted, hvor den tilbindes, som skal igientages nogle Gange, hvorefter Navlestrengen, som sædvanlig, overskæres, men ikke for nær Kroppen. Mens Tømmelfingeren endnu hviler paa dette Sted uden at forlade det, skal hun endnu, efter at Navlestrengen er overskaaret, saalænge stryge Navlen, indtil ingen gul Fugtighed meere udløber, og med en Svamp, dypet i lunket Vand, saalænge toe den, indtil Vandet ingen Farve meere faaer deraf; Tilfidsi skal hun lade Blod, ontrent en Theeske fuld, løbe derafra, og derefter behørig tilbinde den.



Denne Fugtighed, som ved Vandetrækket ville komme til Barnet, men paa denne Maade renses fra Legemet, skal være Sæden for al tilkommende Koppergift, tilligemed flere Ureenligheder, og Sygdomme, som allerede de gamle Læger har paastaact. Denne Forretning maae altsaa aldrig forsummes paa noget Barn, da man baade i Tyskland og i andre Lande har saa mange tilforladelige Exempler, at blant heele Familier, paa hvem denne Forretning er gjort i dens fuldkomne Noyagtighed, ikke et eeneste Menneske i sin heele Levetid har faaet Bornekopperne.

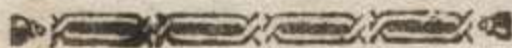
Ogsaa en vis Professor Salchow i Syndre-
ditmarsken har anpriset dette Haandgreb som et For-
kommelses Middel mod alle Kopper i det 5te Bind
av de Berlinske Samlinger, ligesom i hans Under-
visning til Borneopdragelsen. Denne Mand har
allereede i nogle Aar ladet det udøve i den Egn,
hvor han boer, og av 260 Børn, hvormed dette
Forsøg er steet, har ikke en eneste faaet Kopperne,
endog efter daglig Omgang med andre Børn, som paa
en Tid, hvor disse Kopper raste paa det stærkste,
vare skrækkelig angrebne deraf. Ogsaa Hr. Salchow
troer, at i dette Blod, man saaledes presser av
Mavlen, er Aarsagen til mange av Blodets Syg-
domme, og han onsker især at prøve dette nye Mid-
del endnu meere ved at lade de Børn indpode, som
har udstaaet denne Operation. Han anfører tillige
Dyrenes Exempel, som ved at slikke sine Ungers Navle
- uoffade-



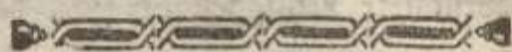
uafadelig, befrie dem ſtedſe fra dette ſkadelige Blod, og med dette Blod tillige fra mange Sygdomme, ſom allene ere ſaldne i Menneſkers Lod.

Foruden begge diſſe Mænd har ogſaa Sr. Levret ſkrevet om Nyttten av denne Forretning, og bekiendgiort ſine Jagtagelſer dermed. Endnu har Sr. Bayonne, overſte Bundlæge paa Den Kavenne, nylig ſkrevet derom i hans Memoires pour ſervir à l'hiſtoire de Cayenne udgionne i Paris i Maret, 1778; Sr. Bayonne har anmerket, at paa alle Børn, med hvem dette Forſog ikke er ſkeet, er Ravlen affaldet paa 3die eller 4de Dag med Forraadnelse, (hvorav den paa nogle Stæder antagne Spaadom maaſkee har ſin Opriindelse, at Børn, ſom tabe Ravleſirengen førend den 7de Dag, doe gjerne i deres ſpæde Alder) da den paa de andre ikke er raadnet, men allene tørtet, og forſt efter 6 eller 7 Dage affaldet. Sr. Bayonne har tillige merket, at ingen av alle Børn, ſom paa denne Maade ere behandlede, ere bleve angrebne av Krampe i Riæberne, hvoraf de allerfleeste Børn der paa Stædet doe endog for den yde Dag, en Sygdom, ſom tillige er bekiendt paa flere Stæder, og ſædvanlig dødelig for alle Børn, ſom den anfaldet.

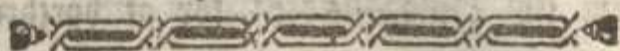
Maatte vore egne rolige Lægers Erfaring ſnart beſtyrke Nyttten av diſſe og flere viatige Forſog, eller og tilintetgiøre dem, om de fortienet det, at vi ikke ſtedſe ſkal bedrages eller beſkiæmmes av Fremmede!



Provinzialblade.



III. B. No. 40.



Rigen mellem Engelland og Amerika har opvakt det meget naturlige Spørgsmaal, om det er nyttigt, eller skadeligt for nogen Europæisk Stat, at Amerika erholder Independenz og Handelsfrihed; Dette Spørgsmaals Besvarelse, som man har leveret mig til Bekjendtgjørelse, skal udgiøre Indholden af nærværende Blad.

Kolonisterne i Amerika bemoye sig for at overtale Europas Magter, at det for deres Handel vilde være meget fordeelsagtigt, naar de i Amerika oprette de en independent Stat, og vedligeholdte den. De foregive, at Engelland kan allene tilskrive sin Handel med dem sin heele Rigdom, Magt og Storrelse. Amerikanerne kunne levere de andre Europæer deres Wahre meget lettere, og Europæerne derimod afsette deres i større Mængde, og med mere Fordeel, til



Amerika. De Nordiske Magter vilde tillige derved finde en beqvemmere Lejlighed at føre den fordeelsagtigste Handel med Spanierne og Portugiserne i Amerika. De nye Amerikanske Staters Frihavne kunne tiene dem til Oplagssteder for at bortbringe deres Vahre til de øvrige Verdens Deele. Allerede nu seer man Exempler i Frankrig og Spanien, hvilke store Fordeele de erholde, og hvor meget deres Handel har tiltaget, siden de Amerikanske Havne ere blevne dem aabnede. Enhver anden handlende Europæisk Magt vilde for Fremtiden bringe sig denne Handelsfrihed til Nytte, og deres fælleds Interesse udfordrer altsaa at befordre Amerikas Independenz.

Alt dette forestille Kolonisterne med saa megen Sandsynlighed, at de fleeste Europæer stride i deres Hierte for Amerikas Sag, som for deres egen.

Men til at fælde en riagtig Dom i denne Sag, maae tillige noye overvejes Planen til de Amerikanske Koloniers indvortes Indretning, deres Hensigter og Midler til at naae den, deres Landes Beliggenhed og Forhold mod de øvrige Verdens Deele, deres Lands, og Fabrikprodukter, tilligemed Indvaa-
 nernes

nerne's Tilbøieligheder og Bequemheder. I Folge de offentlige Efterretninger har de 13ten foreenede Provinjer i Amerika taget Monstret til deres Regieringsform av de 7 foreenede Nederlandske Provinjer i Europa. Hver Amerikansk Provinj har deres egen Dyrighed og Repræsentanter, til Forskrift i Love, Justisfager, og Paalæg. Disse ere foreenede i en Generalforsamling, som overhovedet forvalter alle 13 Provinjers Arligaenheder, og beslutter Krig og Fred, tilligemed Forbund og Traktater med fremmede Magter. Amerikas Foresatte troede en allene, at denne Regieringsform var den beste og passede sig best til dette Lands Forsfatning, men tillige, at de i Europa tiltrak sig meere Agtelse, naar de efterlignede en saa anseelig og vel indrettet Republik i deres Regieringsform. Denne Republik er deres Monster en allene i dette Stykke, men de søge tillige paa samme Maade at udvide og berige sig ved Handel, Skibsfart, og ved Manufaktur, ligesom den; Da de endnu stode under det Engelske Herredomme, kunne de ikke taale de Skranke, Engellænderne satte for deres Handel og Manufaktur. Den fornemste av de Aarsager, som bevægede dem til Oprør, var, at Engellænderne ikke



tillode dem at anlegge egne Fabrikker i Landet, og at handle med deres Vahre fra en Provinz til en anden, men tvang dem lutter Engelske Manufakturer paa, uagtet Engelland umuelig kunne levere dem saa meget, de behovede. Havde Engellænderne dengang estergivet denne ligesaa umuelige, som haarde Fordring, og i Stæden for nye Paalæg, som de dog ikke kunne inddrive, strax sendt flere Tropper derhen for at forekomme al Uorden med desto større Effertvirk, saa havde Amerikanerne aldeles intet Oprøbet. Thi det synes, at de ere bragte dertil meere ved den Tvang, hvorved man ville indskrænke deres Handel og Manufaktur, end ved de ubetydelige nye Paalæg, og at de har brugt disse sidste allene til Vaaskud for deres Uroligheder, fordi de med større Ekim og Ret kunne besvære sig derover, end de kunne forlange en fri Handel imod Engellands egen Fordeel. Av denne Lust til Handelsfrihed kan man slutte sig til, hvad Amerikanerne ville giøre i en fuldkommen Independenz. Jeg vil ikke her erindre, at de ikke, endog paa den Tid, da de stode under Engellands Herredomme, kunne ved nogen Tvang gandske forhindres fra at anlegge Manufakturer i Amerika,

og at de arbejdede mange Vahre ligesaa godt som Engellænderne. Jeg vil heller ikke tale om, hvor meget de har udvidet deres Skibsfart siden denne Krigs Begyndelse, saa meget endog, at deres Skibe næsten har sværmet om paa alle Verdens Have, og at de i denne korte Tid endnu meer vilde have forstærket deres Søemagt, om ikke Engellænderne havde gjort sig al Umage for at forekomme det. Allene Beliggenheden af de Amerikanske Provinzer, Jordbundens Frugtbarhed, Indvaanernes Beskaffenhed, Tilbøieligheder og Bequemheder, fortjene at tages i Betragtning, for at slutte hvor vidt de for Estertiden kan drive deres Handel og Søefart, naar de ere blevene independente, og andre Nationer give dem frie Hænder. Til denne Tid ere de fleeste Penge, som cirkulere i Europa, komne derhen fra Amerika, og siden denne Skibsfarts og Handels Aabning ere Priserne paa alle Sager i Europa stegne 13 gange høiere end forhen. Denne Rigdom har Europæerne allene erholdet for deres Manufakturvare, og de Nationer, som ey umiddelbar kunne sende Amerikanerne deres Vahre, har illedestomindre bekommet Amerikanske Penge derfor hos Portugiserne og Spanierne, som har behøvet dem.

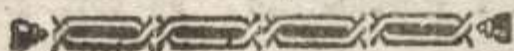


De Engelske Kolonier ere de næste Naboer til de Guldrige Lande. De ere formuende og bequemme nok at forsyne deres Indvaanere med Manufakturvarer, som hidindtil ere komne fra Europa derhen. Desuden er Jordbunden i disse Amerikanske Provinzer saa frugtbar, at de sydlige tørre Lande, og Vestindiske Øer kan bekomme deres nødvendige Levnetsmidler, Frugter, Korn, og Kød i Overflodighed derfra. Skal nu de foreenede Provinzer for Eftertiden vedligeholde deres Independenz, tvivler ingen om, at de jo finde en bequommere Lejlighed, enten ved Snighandel, eller ved offentlig Lilladelse, at afsette deres Vahre paa disse Stæder heller end de langt bortliggende Europæer, og at de Penge, som altsaa til denne Tid ere komne fra Amerika til Europa, for Eftertiden igien komme til de independente Provinzer, og evig forblive der, ligesom en Strøm, hvis Vand længe, ved stærke Dæmminger, er ledet til et tvunget Løb, men, naar disse Dæmminger indfalde, brækker ud igien, og tilsidst indtager den Plads, der er den naturligst.

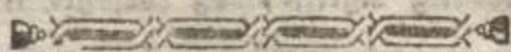
Kolonisterne har endnu alt nødvendigt Træ til Skibsbyggerie i Nærværelsen i deres umaadelige store Skove, som Europas Søemagter maae fiske og hente langt borte fra de Nordiske Lande. Amerikanerne ere desuden meget gode Skibstømmere, og de har bevist deres Kunst med deres Skibe i nærværende Krig saa meget, at de segle ligesaa godt, om ikke bedre, end de Engelske. Kan man da vel forundre sig over, at de, midt i nærværende Krig, til Trods for alle Hindringer, som Engellænderne har lagt dem i Vejen, endnu kan oprette en Søemagt af Fregatter, Kapere, og bevæbnede Skibe, som har gjort Engellænderne Skade nok? Og kan man altsaa ikke sikkert slutte, at disse vidløftige Lande, naar de vedligeholde deres Independenz og en frie Handel, i kort Tid vil opnaae saa megen Rigdom, og en saa stor Søemagt, at neppe nogen Europæisk Magt vil kunne modstaae dem. Ere Priserne paa Vahre stegne 13 gange høiere i Europa siden det Amerikanske Guld og Sølv er fort herhen, saa vil disse Priser falde ligesaameget tilbage igien, naar dette Guld og Sølv bliver i Nordamerika, og vore Penge i den



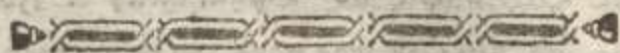
Stæd aarlig sendes til Ostindien. Dette er ingen daarlige Formodninger, som komms av Frygt eller av Vartiskhed, men det er undeblikelige Følger, som Sagens Natur nødvendig fører med sig. En Nation, hvis Handel og Rigdom endnu vorer, søger at udbrede denne Handel paa alle muelige Maader. Har Amerikanerne eengang formedelt deres frie Handel forhvervet sig en Soemagt, vil de gandske vist ikke lade sig noye med at handle paa de Spanske og Portugisiske Provinzer i Amerika, og paa de Vestindiske Øer, enten denne Handel er Kontraband, eller offentlig tilladt. De vil snart tænke paa en Handel med Afrika og Ostindien, og i Stæden for at modtage disse Landes Vahre, i Særdeleshed Specerier, av Europærnes Hænder, heller selv hente dem fra første Haand. Formedelt deres Lands Beliggenhed ere de begge Verdens Deele nærmere end Europærne, og denne Beliggenhed giver dem Lylighed at giøre Erobringer, og at forsvare dem lettere end Europærne. Ogsaa til Angreb kan de snarere giøre sig færdige, og til Forsvar for skaffe Udsætning, end vi andre.



Provinzialblade.



III. B. No. 41.

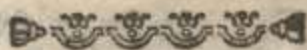


I.

Brev fra en Franskmand i London.

De veed, hvilken Tilboyelighed Fruentimmer har til Tidsfordriv, min Herre, og hvormeget vore Skuespil, Baller, og Koncerter i nogle Aar har formeret sig. Krigen har ikke engang formindsket det ringeste av disse Fornoyelser. For nogen Tid siden blev end- og et Forslag til et overordentligt Feslin giort. Al- ting skeer her paa Subskription, og denne blev snart bragt i Stand. Indretning av denne Fesl blev over- draget en Mand, som ved sin Smag, sine Talenter, og sin exemplariske Opfoersel har gjort sig meget el- sket av den finere Deel av Nationen. Han gjorde sine Sager ypperlig, og jeg vil forsøge at give Dem et Begreb om denne Fesl, endskiont det bliver usuld- komment."

"De fiende de Samles Pantheon, og det vil ikke for- undre Dem, at man har givet denne skionne Bogning
R r For



Fortrinnet. Man lod dens ædle Bygningsmaade vnderfares tilbørlig Agtelse, og forsøgte ikke at forderve dens Pragt med overflødige Zirater. Man besatte allene to Borde med 500 Kouverts, som rettede sig efter Ottokanten av Bygningen, i Form av en Hesteskoe, og disse Borde vare omgivne med Blomsterbuer; Blant mange Festsins, jeg har bivaanet, erindrer jeg mig ikke nogen Tid at have seet smukkere, end denne Souper i de Øyeblik, vi sadde til Bords. Om trent 300 Damer av første Rang vare tilstede, alle i den kostbareste Dragt, glimrende av Skønhed og Diamanter. Mandspersonerne vare ligeledes klædte paa det prægtigste. Forskielligheden av Farverne i Blomsterbuerne, alle Fade omvundne med friske og vellugtende Blomster, Anretningen paa Taselet, og de hyperligste og fældensie Frugter av Ananasser, Pærskner, Druer, Meloner, Aprikoser, og Biine fra de skønneste Himmelegne, alt dette udgjorde et Skuespil, hvori alle Gæster toge Deel „

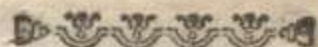
„Man forsamlende sig fra Klokken 9 til Klokken 11. Dørene vare tilsluttede, og Selskabet maatte gaae paa Galleriet, ligesom det kom til. Imedens dette varede lode 100 Instrumenter sig høre, hvori
blant

blant Trompeter, Tyrkisk Musik, og Jagtmusik. Klokkerne satte man sig til Bords, hvorpaa Kramer i Spidsen for heele Operaorkestret lod sig høre tilligemed Fischer, Stamiz, og alle Londons Virtuoser, som opførte Engelske, Franske, og Italienske Symfonier; Tolv af de ypperligste Engelske Sangere abveylede tillige med Fuger og Kanoner. (*) Derefter fulgte Fransk Musik. Man spillede Jagten i Tom Jones med et Koor, og Janitsarkooret i de to Gierige:

N r 2

rige:

(*) Jeg vil bede de unuskalske Læsere, som læse dette Ord, ikke at lade Tonen falde paa den mellemste Stavelse, eller forstaae hvad man i Artilleriet forstaaer ved Kanoner, fordi en Akkompagnement af saa grove Skot ville være aldeles upasselig til en saa fredelig Musik, som nærværende. Kanoner, med Tonen paa den første Stavelse, ere et Slags smaae tre eller firstemmige Selskabskoor, som Italienerne og de Franske, der gierne synge til deres Maaltider, bruge til at forjage den Riedsommelighed, der hersker i store Selskaber, og hos mindre musikalske Nationer fordrives ved Drik. Disse Koor har den Fordeel, at de kan læres strax, og synges uden Roder, allene med et maadeligt Gehør, og en taalelig reen Hals, hvorfor jeg, under disse Bilkkaar, anpriser dem i alle Klubber og Selskaber.



rigte: Ah, qu'il est bon, qu'il est divin! vive le vin!
 Disse Stykker udmerkede sig i Besynderlighed, lige
 som den Italienske Musik strax efter, der blev exe-
 queret av de beste Virtuoser. I det Dyeblik, man
 serverte med Is, bleve alle de blæsende Instrumenter
 bragte, og man blæste en smuk Arie uden at man
 saa, hvor Musikken kom fra, da alle Instrumenterne
 vare bragte i et andet Værelse, hvorfor alting fore-
 kom fortryllet. Efter Tasset gik man i et andet Væ-
 relse for at drikke Thee. Dette Værelse bruges og
 saa her til paa Koncertdagene. Det har ellers mange
 plumpe og massive Kolonner, som nu vare forvandle-
 de til gamle Tegestammer, hvis Greene bedækkede
 Platfonden, og gjorde dette Værelse til en tyk Skov,
 som blev opløst av giennemskinnende Lanterner. I
 det inderste av denne Skov var anbragt en Hule,
 hvori Druider boede. Paa den ene Side stod en Si-
 bylle og spaaede. Paa den anden vare tre Zigennerin-
 der, som spaaede Lykke. Man havde tillige anbragt
 et Lotteriebui, hvorav et Barn, stion som Kierligheds-
 guden, tog Gevinster til Damerne, som indeholdte
 en Kompliment eller noget saadant.



„I et andet Hjørne av Skoven var en Eremitage, hvor en Eremit stod i Dorsen, der spillede paa adskillige Instrumenter, hvoriblandt ogsaa meget ypperlig paa Harmonika, og længer ind sadde nogle Katalonier og Neapolitaner under en grotesk Telt, som sang og akkompagnerte hinanden med deres Mandoliner, Trompetmarin, og den store Neapolitanske Citrar. Alle begyndte paa engang at spille for at deele Selskabet, og giøre det tvivlsraadigt hvem det skulde tilstaae Fortrinnet, da det ellers vilde have samlet sig paa eet Sted. Enhver blev nu fortryllet, og man havde Ret at blive det, fordi dette dæmrende Lys gjorde en stærk Kontrast med den store Mængde Dørllys, som oplyste Maaltidet. Grottens angenemme Riikighed, Blomsternes Bellugt, Tønernes skønne Lyd, altsammen udbredde Fryd og Behagelighed. Man opholdte sig over en Time her, og glemte næsten at gaae bort igien.”

„Salen blev imidlertid tommet, og kun et Bord med Frugter og Blomster blev staaende tilbage. Alle Stoler, omvundne med Gestons, bleve satte i halve Cirkler, og indtagne av Damerne ved deres Tilbage-



komst. Man begyndte en nye Musik, og erleverte den smukke Overture af Desfonten; Overalt viste man en stor Partiskhed for vort Land, og jeg horte meer end engang raabe: Ha! det er ypperligt! Det er Fransk! Denne Kompliment var den smukkeste man kunne gjøre Entreprenøren, som min Landsmand,,
 ,,De beste Dandsere og Dandseriuder av Operen forestillede imidlertid de 4 Aarets Lieder i 4 Quadriller, hvorefter det almindelige Bal begyndte, som vedvarede til Klokken 6 om Morgenen, da man begyndte at skilles ad. Omtrent 500 Personer vare tilstæde, hvorav hver ved Subskription betalte 3 Guineer, som udgiar tilsammen femtenhundrede Guineer, et Beviis for, at Liederne endnu ikke ere saa flette. Jeg tilstaaer imidlertid, at alt dette skeede forend den Spanske Deklaration var indlobet; Man tænker nu paa alvorligere Ting i Engelland, og dog haaber man næste Aar, at kunne bivaane ligesaa smukt Selskab. Operaentreprenørerne lade i denne Sommer bygge nye Sahle, og man overdrager Stifteren til nærværende Festin at istandsætte disse Sahle efter sin udsogte Smag til det Almindeliges Fornøielse.

II.

En nyttig Opfindelse.

Hr. Changeux i Paris har opfundet en Barometrograph, som ikke allene abmaaler alle Forandringer i Luftens Tyngde, men endog afskriver dem, og holder Bog derover Dag og Nat en heel Uge igiennem, efter hvilken Tid man udletter de Linier, den har betegnet, for ey at forvirre dem med de tilkommende.

Denne Barometrograph sparer Jagttageren for den Møye at anføre selv sine Anmerkninger, og de forrettes endog med en Nøyagtighed, som ved de almindelige Barometrer aldrig kan opnaaes.

Indretningen er følgende:

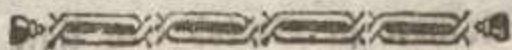
Ved et anbragt Uhrverk bevæges en Wiiser af Elfenbeen, betegnet med koncentriske Cirkler, som staae en Linie fra hinanden. Denne Wiiser er halvtredie Tomme bred, har omtrent en Fod i Diameter, og fuldender sit Omlob i en Uge. Den er ind-



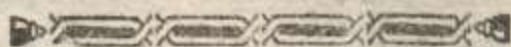
inddeelt i 7 Deele, hvorav hver bemerker 24 Timer. Bag om denne Wiiser er et Barometer fæstet uden at røre derved. Paa Overfladen av Qvægsølvvet svømmer en Duffet med en lang Hale, der griber i en Streng av Kobber, hvorpaa sidder en Kridstift. Denne rører ved den Elfenbeenswiiser, og da den følger efter, ligesom Qvægsølvvet, hvorpaa den hviler, bevæger sig, saa gaaer den ovenfra nedester, medens Wiiseren gaaer til Side nedenunder.

Den største Vanskelighed var at bringe Stiften i Bevægelse uden at formindske Qvægsølvet's Kraft, thi ved Denne Bevægelse kunne et saadant Instrument let blive usikkert, hvorfor de fleste Konfineses Forsøg i denne Henseende ogsaa er forulykket. Hr. Changeux har derfor anbragt en lille Svævebielke, som hvert Øyeblik paatrykker Stiften, og strax efter slipper den igjen.

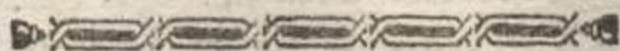
Dette Instrument er stærkt, smukt av Udseende, simpelt, og slet ikke kostbart.



Provinzialblade.



III. B. No. 42.



Det er Jodbyggerne i den berømmelige Norske Handelsstad Bergen (efter en berømmelig Landsmands Udtryk) ikke ubekjendt, at denne Stad paa nogle Aar har vundet mange Forbedringer og Bequemmeligheder baade i Henseende til dens physiske, og dens politiske Forsatning. Grændserne rundt omkring ere fra nogle Klipper forvandlede til Agre og Marker; Landevejene gøres daglig taaleligere; Selskaber av kloge og retskafne Patrioter foreene sig for at opmuntre den nyttigste av alle Videnskaber, og, uden Opmuntring, blomstret et Akademie for de smukke Konster, til Fornoylse for hvem, der vil modtage den; Læseselskaber og Bibliotheker anlægges for at udbrede Kundskab blant de Ularde, og man begynder allevegne at spore en Forandring, som gjør denne Stad Vere.



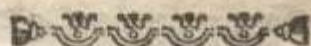
Blant saa mange nyttige Stiftelser mangler imidlertid endnu een, som overgaaer alle, og som allene venter paa en eller flere riige Belgioreres Haand for at iværksettes, uden hvilken Understøttelse alle andre Ønsker og Idrætter for dens Tilværelse vil være forgieves. Jeg behøver ikke at sige, at jeg ved denne Stiftelse forstaaer en Realskole, og at et bekiendt Institut, eller for at nævne BARNET, det FRIDERICIANSCHE Seminarium i BERGEN, som i saa mange Aar har været frugtesløst, vilde være særdeles bequemt til denne Hensigt, hvis Regjeringen i denne Tid ikke har bestemt det for en større Realskoles Nytte er tillige saa almindelig bekiendt, at jeg behøver ikke at fylde dette Blad med deres Berømmelse. Overalt i Europa tiener Borgernes Oplysning, som lykkelige Frugter af deres Tilværelse, til deres Talsmænd. De BERLINSKE og HAMBORGSCHE Skoles Fremgang har især udmerket sig saa meget, at deres Indretning kan tiene til et Mønster for flere, og da den sidste, nemlig den HAMBORGSCHE, endskjønt under Navn af Handelsakademie, og altsaa efter en meere indskrænket Plan, passer sig bedre end den BERLINSKE for en Stad, der i alle Henseender har meere fælleds med Hamborg end med Berlin, vil jeg levere et Udtog af Hr. Prof.

Prof.



Prof. Büsches Efterretning om dette Akademi, hvorefter mine Læsere kan see Indretningen for at opvækkes til at iværksætte den her efter samme, eller hvilken Plan, man finder bequæmmeligst.

Hensigten av dette Institut, som allerede har blomstret i 11 Aar, er i Almindelighed at danne Ungdommen til Mænd, som ere voxne til vigtige Forretninger, og tillige forstaae den sleske Verdens Omgang. Den nøyere Hensigt er at danne indsigtsfulde Kiøbmænd. Hertil anvendes, foruden mange Regnetimer, i Særdeleshed tre Aftener hver Uge, som Eleverne under Opsigt av en forstandig Kiøbmand tilbringe saaledes, at de vel fornemmelig faae Undervisning i det dobbelte Italienske Bogholderie, men at man i Særdeleshed derav forklarer dem alle Handelsforretningers Forbindelse, og den Nødvægtighed, disse udkræve. Den historiske og geographiske Underretning angaaer fornemmelig hvad der kan interessere en Kiøbmand. Av Matematiken foredrages allene det fatteligste, og brugbareste for det almindelige Liv. Til Kundskab om ethvert Lands Produkter, som udgiøre Formaalet for Handelen,



len, og Indretninger i Staten, Handelen angaaende, forklares Büschings Forberedelse om de Europæiske Stater, hvorved tillige ved en duelig Regler gives Undervisning i at kiende Wahre.

Lektioner gives daglig fra Klokken 8 til 2 Formiddag, og fra 4 til 8 Eftermiddag af 15 Lærere i forskjellige Videnskaber.

Den nyere Historie læres ugentlig i 2 Timer, Matematik for Kiobmænd 2 Timer, og Handelens Theorie, og Historie i 2 Timer.

Kommergeographie læres ugentlig i 6 Timer, deels over Büschings Udtog, deels over hvad Asia, Afrika, Amerika, og især de Europæiske Kolonier i disse Verdens Deele angaar, efter korte Diktater.

Efter Beckmans Technologie, og efter en egen Plan, hvor Beckmans er utilstrækkelig, gives ugentlig to Timers Undervisning til Kundskab om Manufaktur og Haandwerker, hvorved tillige besøges alle Manufaktur og Verksteder i Hamborg.

I Religionen gives 2 Gange ugentlig Undervisning.

I Historien læses 2 Timer over Aftenwalds bekiendte Haandbog.

Til Kundskab om nyttige Bøger for en Kiøbmand anvises ligeledes 2 Timer ugentlig.

I Bogholderie og Kalkulation over Wahre gives 3 Gange ugentlig Undervisning, 3 Timer hver Gang; I Regnen tilsammen 19 Timer, og i Skri- ven 11 Timer af to Lærere.

Det Franske Sprog læres ugentlig i 8 Timer af 2 Lærere, og af Sprogmeesteren gives Hjælp i at tale det, 6 Timer ugentlig, foruden endnu 4 Timers Undervisning i Fransk Kiøbmandskorrespondenz.

Engelsk læres ugentlig i 7 Timer, Italiensk 4 Timer, og Tydsk 12 Timer ugentlig, hvorhos, naar forlanges, ogsaa kan faaes Undervisning i Spansk, og Hollandsk.

Eleverne boe med deres Opseere, og en Maitre d' hotel, samt fornødne Betiente, i et dertil indrettet rummeligt Huus, og spise i næste Huus hos Hr. Prof. Busch, som har ladet en stor Sal bygge til Spisefal, hvor Eleverne tillige samles paa deres Fria- dage, og høre Koncert eller dansse om Vinteren.

Forskrifterne for Eleverne ere trykte, hvoriblant ingen findes, som er til ringeste Besvær, eller hvis



Nødvendighed ey er beviist av en lang Erfarenhed. Til disse Forskrifter maae alle Forældre lade deres Børn forpligte sig, naar de indlemmes i Stiftelsen.

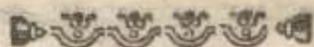
Enhver Lærer antegner de i Læretimerne udeblivende Elever, eller naar de paa andre Maader forsee sig, i en dertil indrettet Protokol, hvorefter en Konduittliste sendes Forældrene til Eftersyn.

Det overlades alle Forældre, om Pengene til Bindgifter skal gaae giennem Elevernes eller Lærernes Hænder, endskiont de altid helst vælge det sidste, hvortil Professor Büsch, naar forlanges, gjør Forskud, og for tilfide at forhindre alle unødvendige Krediter, bekendtgjør offentlig, at ingen Gield betales, som er gjort uden Lærernes Vidende.

Handelsakademiet har til denne Tid haft 164 Elever, og har været saa lykkelig at see sin Henfigt opnaaet hos de fleeste. Ansæelige Kiobmænds Børn har udgiort det største Antal, og disse ere saaledes bleve anførte, at de efter deres Undervisning ved Akademiet har været deres Forældre til betydelig Tieneste paa deres Handelskontorer. De, der vare bestemte at tiene paa fremmede Kontorer, ere saaledes forberedede, at de strax i de første Aar arbejdede bedre og med meere Indsigt, end deres allerede ældre Brødre, fordi de har lært at oversee og kalkulere alle Forretninger i Forbindelse til hinanden, og lært tydelig at indsee Resultatet
derav

derav. Overhovedet ere de, som yobe den første Indtrædelse i den store Verden, under dette Instituts Beskyttelse og Opsigt, foreenet med de dermed forbundne idelige Forretninger, saaledes bevarede fra Lediggang og Forsørelser, og tillige saa meget opløste, at deres Forældre kan haabe alt got av dem i deres heele tilkommende Liv, og med Sikkerhed derefter betroe dem til Rejser eller Forretninger i den store Verden, uden at frygte for, at de ved Mangel av Indsigt, eller ved en endnu betydeligere Mangel av gode Sæder, skal ligne den almindelige Hob av unge Mennesker, som reyse udenlands allene for at prøve Wiine og Viger. De Elever, som ikke bestemmes til Riobmandskab, har imidlertid i dette Institut fortsat de Studeringer, som nytte dem til alt i det borgerlige Liv, nemlig Sprogene, Matematik, og de historiske og geographiske Videnskaber, foruden at de tillige har lært et System over Handelen, som i Kameral og Finanzsager vil være dem uundværlig, og i mange andre Henseender til megen Nytte. Akademiet har derfor ogsaa blant dets Elever havt en Rængde Udelsmænd, hvis Hensigt udtrykkelig var, at forbedres til de Videnskaber, som foreene Statsmanden med Riobmanden.

Omkostningerne for dette Institut udgiøre for Undervisning, Bøvelser, Spise, Brænde, Lys, og Opvarning, tilsammen 333 Rdkr. aarligen, som betales



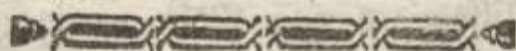
tales i 4 Kvartaler. Andre Omkostninger gives ikke, uden hvad Forældre selv ville bestemme til Klæder, Løst, og til Lommepenge, eller til private Læsetimer for Musik, Dands, o. s. v. Enhver Eleve forærer ved sin Afreysse en nyttig Bog til Institutet.

To Elever boe tillsammans i et rummeligt Værelse, og enhver har sin egen Seng, sin Kommode, og et Garderobværelse. Den, som forlanger et Værelse allene, betaler meere, end de andre.

Efter 3 Maaneders Opsigelse kan alle Forældre tage deres Børn fra Stiftelsen, naar dem behager.

To Aars Undervisning i dette Akademie udføres for en Eleve, der er flittig og beqvem til Studeringer, og hvert andet Aar igientages Forelæsninger i de historiske og geographiske Videnskaber fra Begyndelsen av.

Maatte denne nyttige Stiftelse snart efterlignes hos os! Maatte Bergen snart faae en Realskole, og, vel at forstaae: Maatte den faae den gratis, uden hvilket enhver skielver at betale, naar det gielder Undervisning!



Provinzialblade.

III. B. No. 43.

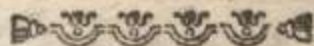
Om nogle nyttige Opfindelser.
(En Kompilation.)

Opdagelsen af Firstiernernes Afvigelse er af Hr. Bradley, som gav dens Theorie i Aaret 1727, og i Aaret 1737 opdagede Inklinationen af Jordens Axel mod Ekliptika.

De kunstige Magneter ere opfundne af en Engellænder, ved Navn Kanton, i Aaret 1751.

Av Regiomontanus blev Solens, Maanens, og Planeternes Gang først indrykket i Almanakkerne, som tilforn allene indeholdte de offentlige Fester og Helgenes Navne.

Anatomien er først kommet i Brug igien i det 16de Sekulum, ved Andreas Vasal fra Bryssel, og enhver veed det Spørgemaal, Karl den 5te gjorde



Theologerne i Salamanka, om man uden Synd, og med en god Samvittighed kunne kiære et Udsæl op for at kiende Menneskets Sammensætning? Skeletter af farvet Vox ere først opfundne af en Sicilianer, ved Navn Zumbo.

Efter saa mange Lærdes Undersøgelser om Regnbuen, var det en Doktor i Theologie, og Pastor i Breslau, ved Navn Fleischer, forbeholdt at give dens første sande Theorie sidst i det 17de Aarhundrede.

Attraktionen er, som bekiendt, allerførst opfundet af Keppler, og siden demonstreret af Newton.

Professor Wiedeburg i Jena har allerførst i Aaret 1769 opdaget Nordlysets Elektricitet, og efter Pater Zells nylig udkomne Theorie er dette Lustsyn, som man saa meget har stredet om, en Virkning af frosne Dampe, som Solen og Maanen oplyse, hvorfor enhver seer dette Meteor paa en forskiellig Maade, ligesom enhver seer en forskiellig Regnbue.

En anden Professor i Wien, ved Navn Ger, laF, har opfundet en Vægt, hvorved man kan veje Styrken af den allerheftigste Storm, med den største Nøjagtighed.

Berliner.

Berlinerblaad blev opfundet i Aaret 1704 af
J. K. Dippel.

Botaniken blev fornyet i Europa i Aaret 1565
ved Suks.

Greven av Saraye er i Aaret 1746 Opfinder
til den alt for lidt bekendte hydrauliske Kymie, eller
en Maade at udtrække alle Safter av Vext, Steen,
og Dyrriget allene med reent Vand. (*)

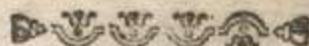
Den udødelige Harvey opfandt Blodets Cirkus-
lation, en Opdagelse av den allerstørste Vigtighed, i
Aaret 1628.

I en ny diplomatisk Afhandling tillegges en
Fransk Riibmand, ved Ravn Rousseau, Lakkets Op-
findelse, i Aaret 1640, men en drabeligere Lydsf

E t 2

Old.

(*) Om denne saare nyttige Opfindelse, som, hvis
den holder Prove, vil tilintetgjøre Skikkelsen av
den heele Apotekerkonst, og bibringe os Kina og
Khabarber, med deres heele sørgelige Følge, i en
mindre jordisk og væmmelig Dragt, end den
sædvanlige, beder jeg om Tilladelse, ved Ley-
lighed, at meddeele mine Læsere en Efterretning,
under Titel av: Et Blad for Patienter.



Oldforsker har allerede fundet et Diplom av 1574 forseglet med Lak, og (som vel er at merke) med rødt Lak. Hvilken Opdagelse til det menneskelige Kions Trost og Lyksalighed!

Otto Guerike gav, som bekendt, det første Begreb om Elektriciteten, og man driver denne Sag nu saa vidt, at man i Paris har elektriske Daaser, hvorav hver Priis bliver elektrisk saa snart man rører derved; Denne Virken vil maaskee engang tilintetgiøre alle Tobakkeplanteres nyttige Anlæg — at giøre Jorden for evig ubrugbar til Korn og anden Føde, ved at oversaae den med Ukrud.

Enkaystiken, eller den Kunst at male med farvet Vox, og at fæste Farverne ved at brænde dem, er blevet fornyet igien i dette Aarhundrede, ved den berømte Greve av Kaylus, til hvem Konsterne i saa mange Henseender skyldte en evig Erkiendtlighed.

Det ældste Træsnit i Boaer findes i en Bog, de vita Christi, trykt i Augsburg 1476, og indeholder Lidelsens Historie, men Hr. Murr har i sin Journal over Konsterne ladet kopiere et gammelt Træsnit, som forestiller den hellige Kristopher, med den Datum av 1423, og et det ældste man har seet.

Den

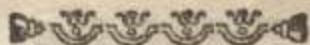
Den grønne Ild til Pysilder er opfundet for nogle Aar siden af den bekendte Kymist, Margraf.

Opfindelsen at bevare Blomster i deres heele Skionhed, allene ved at tørre dem i reen Sand, tillegges af nogle en Strasborger, ved Navn Bøcker, og af andre Jesuiten, Ferrarius, som levede begge i det 17de Aarhundrede.

Sidst i forrige Aarhundrede blev den første Støtte til Hest støbt i een Smeltning i Paris; Denne Støtte var Ludvigs den 14de, hvorefter alle øvrige siden ere støbte paa samme Maade.

Tabulatur i Musikken, hvorav man endnu i Bergen har betient sig for ikke meere end 40 Aar siden, er opfundet allersidst i Aaret 1025, og Moder i Aaret 1330 af en Pariser, ved Navn Jean de Meurs. Hans Afke hvile blødt!

De første Aviser ere indførte i Frankrig af en vis Doktor Renaudot i Aaret 1631, endskiont de allerede vare opfundne i Tydskland 1604. Lærde Aviser (disse tvetydige Produkter) begyndte i Paris 1623, og altsaa 42 Aar førend Journal de Savans i Aaret 1665, som man ellers regner for Fader til disse lærde, og ofte slet opdragne Sønner.



En Kousiner i Hanover har i Aaret 1772 opfundet en geographisk Voiture, som tiener til at opmaale alle Slags Overflader af Sletter, Klipper, og Skove.

Hr. Franklin er Opfinder til det berømte Instrument, under Navn af Harmonika, som er sammensat af Glasklokker, og nærmer sig meest af alle Instrumenter til Lyden af den menneskelige Stemme.

En Hollandsk Fisker (arrige aures Pamphile!) var den første, som fandt op at salte Sild i Aaret 1416.

Den Magiske Laternes Opfindelse tillegges af nogle Roger Bako, men af andre sættes først hen ved Aaret 1665, og tillegges Troldmanden, Water Kirker. Non nostrum est tantas componere lites.

Brillers Opfindelse sættes i det 13de Aarhundrede, og blant nogle Excerpter, jeg, til min Trost i modige Tider, har giort af den Italienske Historie, finder jeg, at deres første Opfinder var en Florentiner, og at man paa hans Grav læser følgende ensfoldige og ukonstlede Indskrift: Her hviler Salsvinus d' Armato d' Armati, en Florentiner, og

Opfin:

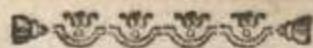
Opfinder av Brillen. Gud forlade ham hans Synder!

Gandske nylig har Engellænderen, Douglas Bouden opfundet en meget nyttig Machine at pumpe Vand av Skibe, hvorved man, efter en giort Prove paa Krigsskibet, la Surprise, har i halvanden Minut udpompet to Tønder Vand.

Vater Kirker (jeg beder mine Læsere forse sig, naar de læse dette magiske Navn) har allerførst havt den Idee at anbringe mange almindelige Spejle for at udgiøre et Brændspejl, og Greven av Buffons Forsøg i vore Tider med deres forstrækkelige Virkning er almindelig vittetlig, ligesom det er bekendt, at man allerede har tiltroet ArKimedees denne Opfindelse, fordi Omstændighederne med Flaadens Opbrændelse synes ikke at erklære sig for en Virkning av et almindeligt Brændspejl.

Kommenhrene ere en Nyrnbergeropfindelse, men gandske vist ikke av deres fletteste Arbejde. Man kaldte dem i Begyndelsen Nyrnbergske Eg, fordi de den Gang havde en oval Form, forend de siden, jeg veed ikke av hvem, bleve udlekkede i deres nærværende Skikkelse.

Efter

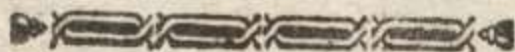


Efter at Summel i Amsterdam og flere længe har forhøjet Nodernes virkelige Værdie ved deres kostbare Linstik, har Hr. Breitkopf i Leipzig endelig for nogle Aar opfundet et Nodetrykkerie, ligesom han siden har opfundet et Landkarttrykkerie, begge til megen Nytte og Æconomie.

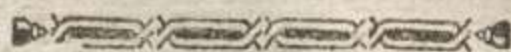
At tegne Kontourer efter Skyggen av en Figur tillegges allerførst en vis Saurius, som tegnede Skyggen av en Hest i Solen. Disse Tegninger, som man i Konstfortegnelser behager at kalde Silhouetter en bon-magie begynde meget at komme i Brug i Tydskland, og man leverer allerede heele Sæt av Silhouetter over berømte Lærde for taalelige Priser, som, i Mangel av Kobberstik, fortiene at anbefales mine Læsere til behageligst Brug og Nytte, og sikkerlig overgaae de malede Dukker, som Italienske Landsstrygere paaprænge denne kiære Bye og Stad at forderve dens Smag og dens Værelser med.

Det første Pastelmalerie blev opfundet i Erfurt Aaret 1685, og Oliemaleriet, denne vigtige Opfindelse, 1410, av Johan van Eyck.

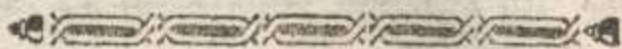
Meere tillader Rummet ikke, som Øyesynet viser, for denne Gang.



Provinzialblade.



III. B. No. 44.

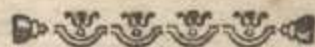


Over et Stød hos Grotius.

(Tilsendt.)

Genhver veed, at Grotius har skrevet en ypperlig Bog om den kristelige Religions Sandhed. Lydelighed, Orden, Lærdom, og Skarpsindighed ere paa det nyeste foreenede i denne Bog, og intet overgaaer Forfatterens Nidkærhed for den Sag, han forsvare.

Blant saa mange afgjørende Beviis var det imidlertid menneskeligt, at endog en Mand, som Grotius, kunne anbringe et eller flere svagere, og blant disse svagere regner jeg især, at denne Mand har antaget alle Fortællinger om Syne og Dromme for sande, og anseet disse tvetydige Begivenheder som meget stærke Beviis paa det guddommelige Korsh. Efter at Grotius har sagt, at Spaadømmene var ligejaa tilfrættelige Beviis



for et Forsyn, som Miraklerne, og efter at han synes at ligne Mexikanernes meget Klare Spaadomme (efter hans Udtryk) om Spaniernes Ankomst til Amerika, med Spaadommene i det gamle Testamente, siger han strax efter, i den første Bog, 17 Paragraph:

„Zertil Kan ogsaa mange Drømme regnes, hvor til Udfaldet, som gandske vist var den Drømmende aldeles ubekendt, svarer saa nøye, at de slet ikke Kan henføres til en Gendelse, eller naturlige Aarsager; Ligesaa regner jeg ogsaa Spøgelsers hertil, som man ikke allene har seet, men tillige hørt tale, endog efter Historiekrivers Vidnesbyrd, som vare allerlængst borte fra Overtro, og Lettroenhed.“

Det er ikke Stæd her at bekræfte eller nægte Spøgelsers Tilværelse, fordi denne Trætte opbygger, eller oplyser slet ingen, men det er at mærke, at den berømmelige Grotius blant disse Historiekrivere, der vare allerlængst fra Overtro og Lettroenhed, tillige anfører Plutarck, Tacitus, og Plinius, endskiont det av Plutarcks egen Tilstaaelse er bekiendt, at denne Mand, allene for en Drøms Skyld,
i lang

i lang Tid ingen Eg spiisfe, og endskjønt en av hans største Beundrere, den grundlærde og stridbare Daccier, siger udtrykkelig i hans Levnetsbeskrivelse: Av denne fordervede Kilde, (nemlig Overtroe) kom hans Fordomme for Tegn og Jerntegn, og hans latterlige Lettroenhed til Drømme og Orakler. Enhver veed tillige, at Tacitus troede paa et Jerntegn, som skulle være skeet i Artaxata, og Bayle siger ved denne Feylighed: Denne Mand var med al sin Forstand, ligesaa vel som andre, indtaget av det Underbare, som altid indtager saa meget.

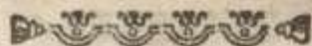
Plinius var gandske vist mindre overtroist; Imidlertid beviser det Brev, Grotius anfører fra ham, maaskee endnu meere imod Spøgelse, end til deres Fordeel. Plinius begiærer udtrykkelig i dette Brev sin Vens Meening om Spøgelse, og besværges ham tillige at oplose sig nogle Evnl i den Anledning. Plinius tvivler altsaa om deres Tilværelse, og paa et andet Sted, i Anledning av Drømme, siger han ligesaa udtrykkelig, at man skal forklare alle Drømme til det Beste, endog de allerkræfteligste. Hvad skal man slutte herav til Fordeel for Grotius og for Spøgelse? Skulle man ikke

svarede troe med Montaigne, og med mange, som ere av hans Meening, at det er meget rimeligt, at den største Troeværdighed, man sætter til Spøgelse, Troldom, og slige overordentlige Begivenheder, kan allene tilskrives Indbildningskraftens Herredomme, som er størst hos feige og svage Siæle, og som ere saa meget præstaaelige paa at troe, at de endog troe at see, hvad ingen, uden de, see.

Men Brutus, siger man, saae Spøgelse, og denne Mand var i det ringeste ingen feig eller svag Siæl. Kort før det andet pharsaliske Slag, hvori Brutus, og Cassius bleve slagte av Augustus, og Antonius, og hvorefter den første umbragte sig selv av Fortvivlelse, fortæller man, at et afskyeligt Spøgelse lod sig tilsynes for Brutus, og at dette Spøgelse, da han spurgte hvem det var, skulde have svaret: Jeg er din onde Engel. Du skal see mig paa de pharsaliske Marke. Dette, siger man, beviser alt, og dette, siger jeg, beviser intet. Det forekommer mig ikke underligt, at Brutus har seet Spøgelse, men det forekommer mig underligt, at han ikke har seet lutter Spøgelse efter det afskyeligste av
 alle

alle Mord paa den største blant Romere, paa en Fader og en Belgierer, paa den store Cæsar. Cicero siger paa et Stæd, som passer sig meget vel her, og som i sin Tid kunne have tiend til Balsprog for et bekiendt lidet Skrift fra Bergen i en bekiendt Anledning. Troer ikke, at Guderne virkelig uophørlig lade piine de Ugudelige ved Furier, som man forestiller os paa Teaterne; Deres egne Uretfærdigheder, deres Misgierninger, deres strafværdige Forvoventhed, bringe Urolighed i deres Hierte. Disse ere deres Furier; Disse ere de Skammer, som fortære dem,, Brutus kunne altsaa gierne see Spøgelsfer, uden at disse Spøgelsfer behøvede at existere for hans Skyld, og Udfaldet med det pharsaliske Slag haaber jeg med større Villighed bør tilskrives Fiendernes Overlegenhed, eller, om man saa vil, Forbryderens egen Straf, end at saa megen Allarm skulle behøves allene for at verificere et Spøgelses Spaadom.

Ogsaa Dio, siger man, saae et Spøgelse, som tommede hans Huus ud, og dette blev ublagt for et Tegn til hans forestaaende Undergang. Jeg skammer

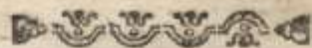


mig ved at besvare denne latterlige Indvending, og jeg
 begiver mig til de foregivne Propheter i Mexiko, paa
 hvem Grotius synes at troe ligesaa meget, som paa
 Spøgelse. Man kan ogsaa hertil legge, siger
 han, Mexikanernes og Peruvianernes mange og
 tydelige Orafler, (Originalen har endnu plurima
 et clarissima) som forudspaaede Spaniernes Til-
 komst til Amerika, og de derav flydende alt
 for sikre Elendigheder.

Det er gandske vist, at hvis disse Orafler
 kunne forudsee Spaniernes Ankomst, behøvede de ikke
 at være Orafler for, tillige at forudsee de derav
 flydende alt for sikre Elendigheder, fordi man i
 alle lykkelige og uforsvarte Stater, i Tilfælde av
 Erobreres og Voldsmænds Overfald, staaer Fare
 for at betale sin Lykke med sit Blod, endskiont de
 kristne Spaniers Grusomhed i denne Henseende gandske
 vist overgik al Forventning, og alle Exempler. Men disse
 Orafler (om jeg ey bedrager mig) skulde formodentlig

sin Tilværelse allene til Spaniernes egen Fortælling, som, for ogsaa under dette Paaskud at retfærdiggjøre deres Umenneskeligheder, selv har beskrevet denne Spaa- dom, efter at de forud havde gjort alt til at opfolde den. Denne Formodning synes saa meget rimeligere, som Spanierne ere de første Historieforfattere over disse Verdens Egne, og som man om ingen Mexikaner veed det ringeste, uden igiennem Spaniernes, det er at sige, giennem meget partiske, og upaalidelige Fortolkere's Beretning.

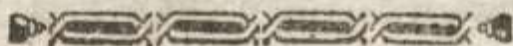
Det er i alle Tilfælde klogere at tvivle om en ubeviist Sags Muelighed, end at ville avgjøre Aarsagen til dens Virkelighed, og den Formodning, jeg har vovet at gjøre for at forklare disse Orakler efter den sunde Forstands System, og efter Exempler av saa mange geistlige og verdslige Bedragerer i Historierne, forekommer mig i det ringeste meget naturlige, end at Gud selv, efter nøgles Meeening, skulle have sendt Propheter blant Mexikanerne, for at oplyse dem om



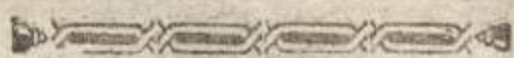
en Undergang, hvorfra han dog ikke ville redde dem, imedens deres Forsølgere renste lykkelige og seerrige tilbage, belønnede med Guld og Skatte. Denne Meening, eller den Meening i Almindelighed, at troe en almindelig Døplysning, og Spaadoms Gave, har imidlertid en og anden Gang været meget antaget, og det var naturligt, at den maatte være det. Den er for Historiefrivere særdeles beqvem at skabe Propheter, naar man behøver dem, og for enhver ørkesløs, toffet, og opblæst Sværmer, som under denne Masse saa tit har bedraget Pobelens Lettroenhed, en saare kort Gienvey til Uædelighed, — eller til Daarelisten.

Trykfejl.

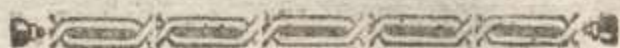
I No. 43, S. 339, L. 14, i Stæden for drabeligere, læses: drabelig.



Provinzialblade.



III. B. No. 45.



I.

Greven av Garayes hydrauliske Kymie, hvorom jeg har lovet at meddeele en Efterretning i disse Blade, skal udgiore Indholden av nærværende Blad efter et Skrift over denne Materie fra samme Forfatter, under Titel av: Chymie hydraulique pour extraire les fels essentiels des Vegetaux, Animaux, et Mineraux, avec l'eau pure, par M. L. C. D. L. G. (Monsieur le Comte de la Garaye.)

Greven av Garaye troede, at Lægemidterne, efter deres sædvanlige Tilberedelse ved Ild, tabte meget av deres Kraft og Natur, at kun den allermindste Deel av et Lægemiddel besad nogen nyttig Virkning, og at alle de øvrige tiende allene til at tilintetgiore denne Virkning. Efter at have opløst Kina for Exempel fandt Greven, at en Syg, som

K r

bruger

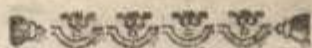


bruger dette Medikament raat, eller i Pulver, efter den almindelige Maade, i en eneste Unze nødes at nedsynke syv Quintin aldeles grove og jordiske Deele, hvorimod han i den heele Portion allene faaer nogle og halvtrefindstyve Gran gode, og væsentlige Deele. Greven av Garaye sluttede altsaa, at det i Lægekunsten vilde være en ypperlig Opfindelse, om man av alle Planter, Dyr, og Mineralier saaledes kunne udtrække alle væsentlige Deele, at de slet intet tabte, eller bleve forandrede derved; Efter fem og tyve Aars Noye og Undersøgelser lykkedes det ham ogsaa at udfinde dette Middel, som har erhholdet det Franste Videnskabers Akademie, heele Frankrigs, og den største Deel av Europas Bifald, saavidt det endnu er bekiendt. Efter Attestier fra de Parisiske Apotekere befandtes Grevens Salter saa fuldkommne, at allene nogle faae Gran derav, rensede fra alle jordiske, og unyttige Deele, besadde den heele Materis Egenkab, hvorav de vare uddragne, at de, opløste i Vand, gav Vandet Lugt og Smag efter Planterne, og at dette Vand var endog behageligt at drikke. Ved igientagne Forsøg blev disse Erføinger paa nye bestyrkede, og Resultatet av dem alle blev,

at Breven av Garayes Salter bleve foretrukne for alle Extrakter av Planterne, fordi de i mindre Portioner, i en bequemmere Skikkelse, og uden Tab av Planternes væsentlige Deele, eller Blandelse med den jordiske Materie, indeholdte den heele Plantes Styrke og Natur uforfalskede.

Breven av Garayes Opfindelse har tillige den betydelige Fordeel, at den hverken er møysom eller kostbar. Den bestaaer allene i, at man river alle Planter, Dyr, eller Mineralier, i reent Vand, at man holder dette Vand fra, og lader det afryge, hvorefter man finder Saltet færdigt paa Bunden. I det omtalte Skrift forekommer en Avtegning paa den Maschine, som bruges til Operationen, og som fortjener at eftersees, da heele Konsten beroer allene paa at opløse Planterne i deres allermindste Deele, som uden denne Maschine ville ellers være ugjorligt.

Et Exempel paa Forfatterens Methode fortjener at anfores, hvorav jeg vil vælge et av Planteriget, og et andet av Steenriget.



Spekulanroden stødes til Pulver, og i filtreret Vand rives en heel Dag paa Maschinen, hvorefter den staaer en Nat over til at sætte sig. Dagen efter helpes alsmunden av, filtreres giennem uldne Kluder, og sættes hen at avryge, hvorefter Saltet sætter sig i skionne Krystaller.

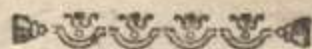
Nu Steenriget er Omgangsmaaden med Guldet efterfølgende: Man filer det meget fint, og støder, og river det i en Morter. Derefter helpes reent og filtreret Vand derover, og Karret bedækkes med et Laag, hvori er et Hul, omtrent saa stort, at en Træ eller Solvvind laud stikkes dergiennem. Dette Guldstov rives saa længe, indtil Vandet bliver gult, hvorefter det heldes i et reent Kar, filteres giennem dobbelt Trækpapiir, og avryges paa forskjellige Porcellainstallerkner. Naar det har avraet indtil den halve Deel, formindskes efter Haanden Antallet av Tallerknerne, indtil man bringer alt Saltet paa en en sie Tallerken. Ligeledes udtrækkes et rodt Salt av Nværsolv, ved at lade rive raat Nværsolv 14ten Dage i Vand, udea at Stov kan komme dertil, hvorefter det filteres giennem dobbelt

helt Trækpapiir, og avryaer, da et rodt Salt kommer frem, som har en meget smukt Farve.

Man seer altsaa, at til den heele Operation udfordres slet intet uden allene reent Vand, og en Maschine til at rive med; Imidlertid var denne Opdagelse efter saa mange Aarhundrede allersortii forbeholdt vore Tider, endskiønt den er den simpleste, og nyttigste af alle.

Greven av Garaye har opløst forskiellige Planter, og Mineralier, og hans Oplosning av Kina, hvorom jeg før har talt, fortiente at anføres, naar Methoden ey var saa vidløftig. Kina, siger han, bestaaer av et giennemsigtigt Vand uden Smag eller Lugt, og av en ligesaa smagløs og rodagtig Jord. Ingen av disse Deele fordriver Feberen. Men Kina bestaaer tillige av Olie og Salt; Allene disse fordriver Feberen, medens de øvrige forderve meere, end de nytte.

Ogsaa det bekiendte Jomfrue Steffens Steens middel har Greven bragt til Salt, som har uddrevet meget Sand, og heele Stykker Steen giennem Uringangen.



II.

Om Virkningen af Musik paa forskjellige Dyr.

Mr. Vigneul, Marville lod en Dag en Trompet blæse giennem et Vindue paa et Sted, hvor en Hov Dyr var forsamlet, for at see hvad Virkning Musikken gjorde paa enhver af dem.

Mr. Vigneul, Marville gjorde følgende Jagtagelse.

Katten gav slet ingen Agt paa Musikken.

Hunden løftede sine Dyne op mod Vinduet, og blev meere end en Time staaende i denne Stilling.

En Hest, som spuste lige uden for Vinduet, reyste Hovedet nu og da op, naar han havde Munden vel fuld af Groer, som han imidlertid uforstyrret tog til sig.

Åfænet fortæerte fit Føer i Roelighed, ubekymret om den heele Scene.

En Geed spidsede Ørene, og syntes meget opmærksom.

Kiørene, som gik forbi, studsede lidt, saae op til Vinduet, og med en Mine, som syntes at sige at de vidste hvad det var, vendte tilbage hvor de kom fra.

Fuglene sang av alle Kræfter.

Hønen syntes ikke at tænke paa sine Kyllinger, og disse igjen paa intet, uden paa deres Føde.—

Naar man i en Opera, eller paa en Koncert, anstiller samme Forsøg med Mennesker, (sic venia comparationi!) er Virkningen omtrent den selvsamme.

†

†

†

Biskopperne av Winchester og Durham opvartede engang Jakob den 1ste ved Taselet, da Kongen



gen spurgte, om han ikke, uden mange Omstændig-
heder, eller Parlamentsbeslutninger, kunne yordre Pen-
ge av sine Undersaattere, naar han behovede dem,
hvortil Biskopen av Durham svarede: Usejlbartlig,
Deres Majestæt; De er vor RæsesVande.

Hvad sigte De dertil? spurgte Kongen den anden
Biskop, og Winchester svarede: Endskiont jeg ikke
forstaaer mig paa Parlamentsfager, anseer jeg det
dog for retfærdigt, at Deres Majestæt modtager
Biskopens av Durham, min Broders Penge, siden
han selv tilbyder dem.

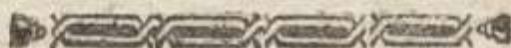
†

†

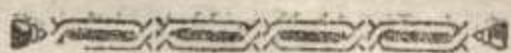
†

Et par nye Trykfejl.

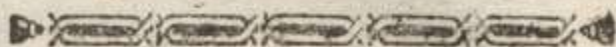
I No. 44. S. 347. Linie 2. i stæden for
Dacier, læses Dacier. Og paa samme Side, L.
5. i stæden for Jerntegn, læses Terregn.



Provinzialblade.

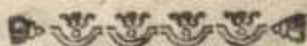


III. B. No. 46.



Sandske vist er det adskillige blant mine Læse-
re ikke uvitterligt, hvorlunde den i vor
Liber navnkundige Joseph Gassner saa længe, og med
saa meget Eftertryk, har uddrevet Diavle fra Ellwan-
gen, og omliggende Stæder, at den uakbærende Rø-
merske Kæyser ved et Edikt for nogen Tid siden, un-
der Straf av alvorlig Tiltale, og Ansvar, overalt
i de Tydske katolske Stater har fundet nødvendigt
at forbyde disse Narrestreger.

Det vilte paa dette Stæd blive alt for vidløftigt
at levere en Historie av alle de Ophævelser, som ere
skeede i denne Sag, hvorom man har skrevet og skre-
det i meent end 100 Skrifter; Allene det almin-
delige Tydske Bibliothek, (hvertil jeg henviser dem,
som ønske en fuldstændig Oplysning i denne Sag)
har i det 27 og 28 Bind av dette Værk anmeldt



56 under en egen Rubrik, kaldet: Teufeleyen, som, om man saa vil, hos os kan oversættes ved Dævlerier.

Blant disse Dævlerier er ogsaa et lille Skrift, hvorav den gunstige Læser i Korthed kan erfare den berømtelige Pater Gassners Methode, og som forestiller en aandelig Komædie i eet Optog, eller Historien av en Smeddedater fra München, som i sit 23de Aar, efter et 18 Ugers Fængsel i et Kloster, paa Mariæ Besøgelses Dag var saa lykkelig at blive forløst med ikke mindre end 10,000, skriver Ti Tusende Millioner Dævle. (*)

Personerne i dette Stykke ere Pater Gassner, og 10,000 Millioner Dævle, hvorav for Kortheds Skyld allene een taler.

Forud

(*) Titelen til dette Skrift er: Ausführliche Beschreibung jener merkwürdigen Begebenheit, die sich mit einer gewissen jungen Klosterfrau, Maria Anna Oberhuberin, aus München in Kraft des heiligsten Namens Jesu, durch Herrn Joseph Gassner, Pfarrer in Klosterle, den 8 December 1774, in Ellwangen zugetragen hat, aus dem Protokol und Akten Wort zu Wort herausgegeben. Gedruckt zu Lichtenthal, bey Christian Langwyd, 1775.

Forud maae man endnu vide, at Dævelen, Dagen førend Mariæ Besøgesdag, havde udstødt græffelige Forbandelser giennem den Syges Mund, og at hun var ikke i Stand at tvinge ham, førend han omfider blev nødt at adlyde Pater Gassner.

I denne Komædie er efterfølgende Optrin det mærkværdigste:

Gassner. Jeg besværer dig i det hellige Jesu Navn; Siig mig, Du Helvedes Hund, hvorfor Du i Gaar opførte Dig saa hovmodig? Erindrer Du ikke, at Du formædlest din Hovmod er blevet styrket fra Paradis?

Dævelen. Det veed jeg alt for vel.

Gassner. Hvorfor er Du endnu saa hovmodig mod mig?

Dævelen. For at hævne mig over, at jeg i Dag nødes til at flytte ud af min Boelig i denne Kvinde, altsammen for din Skyld, fordomte Pater!

Gassner. For min Skyld?

Dævelen. Ja, allene for din Skyld; thi blant alle dem, som har vovet sig i Strid med mig, har ingen havt saa stor Magt med mig, som Du.



Gassner. Er der ingen i München da, som forstaaer at uddrive Dæyle?

Dævelen. Al, man troer næppe meere paa mig i denne Stad.

Gassner. Jeg besværger Dig endnu engang i Jesu hellige Navn: Siig mig hvad Du heder?

Dævelen. Jeg heder Middagsdævelen.

Gassner. Er Du alene?

Dævelen. Jeg har endnu 7 Millioner i mit Følge, og alle Ufkyldhedsdæyle.

Gassner. Du lyver. Jeg besværger Dig at siige mig det rette Antal.

Dævelen. Saa viid da, at vi ere tilsammen 10,000 Millioner.

Gassner. Hvorfor har du fordreyet denne Visge av Klosteret?

Dævelen. Fordi hun altid har frygtet Gud.

Gassner. Kan man da ikke frygte Gud, uden i Klosteret?

Dævelen. Point de tout; Verden er alt for fordreyet.

Gass:



Gasner. Hvorledes forfører du Ungdommen paa letteste Maade?

Diævelen. Ved at læse Bøger i den nye Smag.

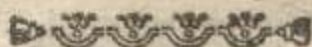
Gasner. Al; Men, sig mig, hvem ere dine Fiender i Himmelen.

Diævelen. (Krigende grueligen) Guds Fader, Jomfrue Maria, Engelen Mikael, og Fader Ignatius, hvis Børn ere foragtede i denne Verden, og hvis Andagt nesten har skilt mig ved 9000 Siæle. Jesuiterne vare tilforn mine største Fiender, men jeg begynder at haabe igien, siden man har styrtet denne Stytte for Kirken.

Gasner. Er ikke denne Forskyrrelse dit Værk allene?

Diævelen. (Efter lang Betænkning) Ja.

Man befalte Wateren Diævelen at kvæle den Besatte, at giøre hende døv, at bringe hendes Hoved og heele Krop at ryste, og at giøre hende søg indtil Døden. Efter alle disse Ophævelser lagde han sin Haand paa hendes Hoved, og spurgte hende, hvoreledes hun nu befandt sig. Ret vel, Hr. Pastor, sagde den Syge, og stod karst op i en stor Forsam-



ling av Fyrsten, og den heele tilstædeværende Adel, faldt ned for deres Fodder, og blev frisk fra den Dag av.

Naar man læser dette Polsefnak, skulle man troe at læse et Eventyr fra Heretiderne, og ingen virkelig Tildragelse i det 18de Aarhundrede, som imidlertid Protokoller, Akter, og Bidner bevise dette at være til en uudslettelig Skam for de katolske Staters Haardnakkenhed i at fremture i alle haande Overtroe og Affindighed. Skulle man endnu troe, at ikke ti eller tyve, men at nogle tusende Mennesker av forskiællig Stand, Alder, og Kion har ladet sig forblinde av disse Tassenspillerier, og at der i een Maaned laae 3000 Siæle i Regensburg for at vente paa deres Helbredelse av denne aandelige Markskriger. Ogsaa efter hans Undvigelse til Sulzbach fortsattes disse Dvælses paa nogle tusende Glendige, som forlode ham i meget slettere Tilstand, end de vare komne derhen, og hvorav de fleeste døde paa Hiemvejen.

Det forstaaer sig, at denne drabelige Troldmand tilskriver alle Sygdomme Diævelens Virkninger, og at han altsaa paatager sig at helbrede enhver Svaghed,

hed,

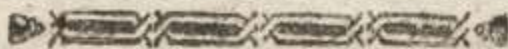
hed allene ved at uddrive den, eller de Dæmle, som ere Aarsag dertil. Man maae tilstaae Hr. Gasner, at han en og anden Gang virkelig har bragt disse Sygdomme for et Øyeblik at standse, hvorover man har gjort sig adskillige Betragtninger, blant hvilke Doktor Mesmers fra Wien fortæner især at anføres, som tilskriver den heele Operation en Virkning av en animalisk Magnetismus. Denne Magnetismus tilroer Hr. Mesmer Vater Gasner og flere at besidde, og paastaaer tillige at enhver Sygdom, som har sin Grund i en Disharmonie i fluido nerveo, kan kureres allene derved. Hr. Mesmer gaaer endnu videre; Han er allerede i Stand at frembringe samme Paroxysmer hos de Syge, som Hr. Gasner, og uden Maanen og Besværgelse har han allerede uddrevet mange Dæmle, som var intet uden hysteriske Tilfælde, og, vel at forstaae, uddrevet dem for evig, da de efter Gasners Methode altid kom tilbage igien. Dette bekræfte utallige Dyrenvidner, og Mænd av Indsigt fra Augsburg, Kofanz, Merseburg, Munchen, hvoriblant Hr. Mesmer har endog truffet Personaer, som har besiddet denne magnetiske Kraft langt meere end han og Gasner,

uden



uden at de vidste det selv; Alle disse Erfaringer synes derfor at giøre denne Sag til meere end en Hypothes, naar man tillige erindrer sig, hvor stor Lighed den magnetiske Materie synes at have med den elektriske, og naar man veed de i Naturlæren bekiendte Forsøg med den elektriske Fisk, eller et endnu besynderligere Forsøg i Tydskland for kort Tid siden med en Papagoyshæder, som er indført i det nye Hamborgske Magazin, om jeg erindrer ret, i det 16de eller 17de Bind af denne Samling.

Imidlertid nyttter Mesmer's Paasion, bestyrket ved Fakta, i det ringeste saameget, at man i Ellwangen, og andre uankundige Stæder, begynder at vægre sig for at troe flere Dæmle end vedborlig, eller at man ligefrem, og efter Bogstaven, troer dem bundne med evige Lænker, som tillade dem ingen av de Hokusfokus, man saa gierne tillegger dem her paa Jorden.



Provinzialblade.

III. B. No. 47.

Lesbanas Klage.

En Bardesang. (Eilsendt.)

Sang, adlyd min Kummer, og aand Klager!

Meer end eengang har Smerter saaret mit sonderrevne Hierte. Derfor ere mine faldende Kinder blege, og Lokkerne tynde omkring mine Skuldre. Men disse Lidelser ere nu glemte, og min forrige Elendighed forsvinder for det Slag, som nylig traf mig.

En dyb Jammer har truffet min Siel. Dine Taarer ville flyde, fremmede Ven, om Du saae mig. De Mægtige ere faldne ved Dødens Arm, og, lig et Sværd, har Bedrøvelsen gienemboret mit Hierte. Omsonst søger jeg min Jæger blant hans



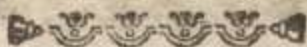
Klipper, og i hans Skove, omsonst lyder min Stemme blant Dalene. Stenlyden svarer, men han tier. Hans Hunde oplede hans Spor, men de komme tilbage uden ham. Tidlig om Morgenen komme de til hans Sovestue, og finde ham ikke. Jeg kan ikke lindre deres Kummer, men jeg vil plage med dem, at den Mægtigste fra Askars Høje ligger eensom i den mørke Dal. Jeg vil sige det til den forbigaaende Fremmede. Jeg vil lukke mine Vinduer til, og den Dør, som tilforn stod aaben at modtage den Reysende. Ingen Haand rejker ham nu Velkomstskaalen meere; Han maae vandre forbi, uden at smage Gæsterettens søde Glæde, og sige med mig: *Å!* at Askars Mægtigste er falden.

Men lad mig allene tale om denne Helt og hans Skiebne. Jeg kendte hans hemmeligste Højsker, og det tilkommer mig at græde Taarer av Angest og Længsel.

Lad Dig ikke see meere, o Fare, med dit truende Ansigt paa vore Bierge! Han er falden, han, som traadde Dig først i Møde. Den Tapres Sværd ligger her, men den Arm, som førte det, af, denne stærke

stærke Arm er borte! Ingen feig Siel vanhellige dete
 te Sward ved at røre det meere! Krigeren fra frem-
 mede Lande maatte ellers bære det i Triumph til sin
 Hytte, og prale for sin Kiereste med en Sejer, som
 allene tilkom Lesbanas Elskede. Troe ikke denne
 Logner, Vige i fremmede Lande!

Andernes Land, alle mine Venners Boelig,
 har Du intet Rum tilovers for mig i Nattens Siem-
 me? Alfars Mægtigste, din Hytte har ofte givet
 den Trætte Hvile, og din Grav er for trang for
 din Ungdoms Mage! Lesbana glædde sig, naar
 Solen paa sin Tilbagerense hilsende de vefslige Hove,
 fordi hendes Jæger da kom tilbage i hendes Arme,
 kom tilbage i al sin Manddom og Skionhed, for-
 kyndt av hans stonnende Jagthunde, og efterfulgt av
 hans troe Ledsgere, beladte med riigt Bytte. Les-
 bana brændte av Kiærlighed, naar hun saae Dig;
 Lesbana raaber nu til Dig, og Du horer hende
 ikke. Svar mig, i Gravens Spøgelse! Hyl til
 mig! Denne Lyd vil ikke forstrække mig; Min Ung-
 doms Elskede, mine Børns Fader skal beskytte mig.



Uk, ogsaa uden Børn er jeg forladt! Ogsaa de vandre omkring Raanen, uden Skygger. (*)

Kun mod mig er du uden Medlidenhed, o Grav!
Du har berøvet mig dem, som diede mit Bryst, og
du nægter dem at giengielde min Kierlighed.

Ukars Mægtigste; Jeg hviler ved din Aske,
og jeg viger ikke fra din Side om tusende Spogel-
ser vilde omringe mig. Den mørkeste Nat skrækker
mig ikke fra din Grav, og Himlens Hvirvelvinde
rykke mig forgiøves derfra.

Uk, den fulde Raane slaar i Østen. Den
glatte See glindses af dens Luer, men Naturen hvil-
ler uforstyrret, uden at betragte dens Straaler. En-
hoer drømmer roelig i sin Hytte, og Rattens Dron-
ning vandrer sin Gang ubemærket.

Kun den elendige Lesbans vandrer i dit Skin,
Hun klager dig sin Jammer. Hun græder for Rat-
tens

(*) De Gamle troede, at Aanderne vandrede om-
kring, og efterlode deres Kroppe tilbage i Gra-
vene. Derav sluttede de, at Aander gave ingen
Skygge, fordi de vare uden Legemer.

ten's Elsker, men de høre hende ikke. Hun for-
dret sin Jæger fra Klipperne, men Klipperne svare
hende alene det samme, som hun beder dem om.

Oste har du vandret din Rejse omkring Him-
melen, o Raane; Oste har Glendige klaget sin Jam-
mer for dig! Oste har dit Skin oplyst Klipperne
for at vejlede dem til deres Elsker. Du tillader
Gravens Beboere at komme frem, og at efterlade
deres Skygge tilbage. Du lukker Dagens Dyne til
Hvile, og lader Aander vandre uforskyrret omkring
paa Biergene. Hvorfor tove de da at lade sig see?
Kulle Taarene fra mine Dyne ikke store nok ned over
mit Ansigt, at de kan sees? Eller lyde mine Skielven-
de Klager ikke høyt nok for at høres? Hvorfor tie
de da til mine Klager?

Min Siæls Elskede, skulle jeg smage Søvnens
Gødhed, mens Ratten overskoger din Grav i de
Dødes Lande? Nej, trofaste Storm, du skal ikke
fortælle i fremmede Lande, at du reyste over den
Mægtiges Grav uden at forstyrre mine Lokker. Min
Helts Bolig skal ikke blive ubemærket, hvor liden
den stont er. Om Dagen skal Vandringsmandens

hed over en Elendig. Besøg den Lyksalige, som ingen elsket Gemal savner, og som, Haand i Haand, med ham forlader sin Hytte for at hilse dig, styret ved Nattens Hvile, og velgiørende Drømme. Saaledes har ogsaa jeg seet dig, skønne Morgenrøde, men din Glands skal herefter aldrig blusse paa Lesbiana Kinder. Du skal bestraalet mit Støv, naar en fremmed Haand sætter et Minde for den Elendisges Aske, som døde uden Gemal og Børn. Den forbiwandrende Pige vil hædre den med et Blomster, og Pillegrimen i disse Dale vil raabe: Fred være med den sorgende Bruds Klager!

†

†

†

Minon l' Enflos.

Minon l' Enflos var, som bekiendt, i Ludvig den 14des Tid i Paris, hvad Aspasia var i Athenen, i Perikles's.

hed over en Elendig. Besøg den Lykkelige, som ingen elsket Gemal savner, og som, Haand i Haand, med ham forlader sin Hytte for at hilse dig, styret ved Rattens Hvile, og velgiørende Drømme. Saaledes har ogsaa jeg seet dig, skønne Morgenrøde, men din Glands skal herefter aldrig blusse paa Lesbiana Kinder. Du skal bestraalet mit Støv, naar en fremmed Haand sætter et Minde for den Elendiges Aske, som døde uden Gemal og Børn. Den forbiwandrende Pige vil hædre den med et Blomster, og Pillegrimen i disse Dale vil raabe: Fred være med den sorgende Bruds Klager!

†

†

†

Minon l'Enflos.

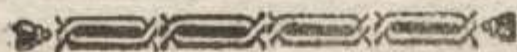
Minon l'Enflos var, som bekendt, i Ludvig den 14des Tid i Paris, hvad Aspasia var i Athenen, i Perikles's.



Blant alle Ninons Elskere, (og deres Navn er Legio) var tillige en vis Marquis de la Chatre, og denne Mand var længe lykkelig hos Ninon.

Eengang skulle la Chatre rejse i Regieringens Tjeneste fra Paris, og førend han rejste, udbad han sig en skriftlig Forsikring fra Ninon om hendes Trofskab.

Ninon gav la Chatre denne Forsikring, og to Dage efter valgte hun en ung Græve at besætte hans Plads. Ninon glemte snart la Chatre og Forsikringen, indtil et vist avgjørende Øyeblik i Grævens Arme erindrede hende derom. Ninon raabte da smilende: Ah, le bon billet, qu'a là la Chatre! Græven spurgte om Marsagen, og Ninon fortalte den, hvorefter man siden kaldte enhver Forsikring, som ikke gjaldte længe, le billet de la Chatre.



Provinzialblade.

III. B. No. 48.

Aflere Rabner, og flere, har spottet med den ubillige Fordring, man gjør til en Scuderende om at forstaae alskens Sprog og Videnskaber, naar man vil bruge hans Tieneste, og om at opofre sig med Sjæl og Krop til denne Tieneste for en Belønning, man ofte undseer sig for at byde sin Staldkarl. Ogsaa Udgiveren av disse Blade har i Rnejus Marullus (2det Bind. 25 — 26 No.) beskrevet et sorgeligt Billede av en Martyr av dette Slags, til Skræk og Advarsel i forekommende Tilfælde, som alt for ofte forekomme. Inidlertid vare disse Exempler for det meeste endnu private, og det var neppe irveligt,* at en offentlig Berient, ved en offentlig Bekjendtgjærelse, nogen Tid skulle fortjene denne Satire i sin fulde Styrke, sørend en av vore egne Brødre, (thi Cain og Abel vare ogsaa Brødre) (*) sørend en Kirkeforstander, siger jeg, fra By-

A a a

sum

(*) Denne Parenthesis angaaer allene Stjerningsmanden.



sum i Nordreditmarsken for nogen Tid siden ved en trykt Bekiendtgjorelse i den altonaiske Merkur, har behaget at sætte denne Sag udad al Tvivl.

En saa besynderlig Bekiendtgjorelse fortjener at anføres i en bogstavelig Oversættelse, og til Slutning at ledsages med nogle Anmerkninger.

„Da Rektortienesten (*) i Bysum i Nordreditmarsken er blevet vakant, og et Forsøg forivenen skal gøres for at vælge en Letteratum dertil, saa bliver saadant herved vedbørlig bekiendtgjort. Rektors Officium bestaaer engang for alle deri, at han i Kirken ved Gudstienesten, samt ved Liig, og Kopulationer forvalter Sangen, og fører Koralen, dernæst, at han maat undervise Ungdommen i A. B. C., i at bogstavere og læse, saavel som og i Kristendom, og paa Forlangende i Latiniteten, da der til Regningen er en apart Regnemæster. Man søger altsaa efter et saadant Subjektum, som behørig har studert Theologie, (Theologie

(*) Rektortienesten i Bysum er ingen Kongelig Tjeneste, men, ligesom Klokkertienesten og andre Tjenester hos os, bortgives af den geistlige eller verdslige Dyrighed, som sees af det efterfølgende :

logie til Koral, og til A. B. C., Hr. Forstander?)
og efter den allerhøieste Kongelige Forordning har
absolveret sit Biennium i Kiel, er tillige noget erfa-
ren i Musik, hvorved han ogsaa maae forebringe
troeværdige Vidnesbyrd om sit exemplariske Liv og
Bandel, og har at sistere sig for S. E. Hr. Provst
Volquartz i Lunden, for at forsyues med en Atte-
stat om sin Duelighed."

"Indkomsterne af Tienesten ere, foruden frie
Værelser, i aarlig Salariepenge 130 Mark (eller i
Danske Penge den Summa 43 Rdlr. 2 Mk., skri-
ver Tyrgetøve og Tre Rixdaler, To Mark) hvorfor
han imidlertid tillige maae levere Brød og Viin til
Kommunikanterne. Det øvrige maae Afhidenger ved
Tiig, Kopulationer, og Børnedaab indbringe ham,
hvertil endnu kommer Skolepenge, af hvert Barn
aarlig 14 ß ., men for Regnebørnene for hvert halve
Aar 6 ß . (skriver Sex Skilling), som han selv ha-
ver at indfordre. Hvilket altsammen da, med Sa-
lariet og Afhidenger tilsammen, efter den nylig fra
Dorigheden fordrede pligtmæssige Indgivelse fra den
avdøde Rektor, beløber sig til 240 Mark; Skulle
man imidlertid finde for got, som tilførn, at legge



en Klokkertienestes Forretninger dertil, som for Exempel at trække Uhret op, at ringe til Bøns, eller ved andre Lejligheder, at tænde Lys paa Alteret, v. s. v., ville han ogsaa have at nyde de deraf foldende saa Indtægter. Ligesom og, naar en og anden av Forældre ville lade deres Børn lære Latin, have de derom med ham aparte om en billig Betaling at affordere.¹²

„Den som nu i disse Tilfælde har Lust og Dygtighed, kan derom i de næste 6 Uger melde sig hos Sognepræsten Hr. Helmke, eller hos Hr. Meyer i Bysum, da man vil bestemme Tiden for ham at synge til Prøve.“

Kirkeforstanderen.

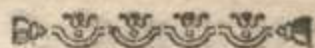
Bysum, d. 19de Decembr., 1778.

Denne Bekjendtgørelse er allerede sin egen Satire, og et Mønster for alle latterlige Bekjendtgørelser. Endnu latterligere ville det imidlertid blive, naar man in natura virkelig skulle see Minervas Søn, den Belærdede og Hønlærde Rektor i den reputeerlige Forretning at træde Klokken i Bysum, at ringe til Bøns for sin egen Lektie, eller tænde Lysene paa Alteret. God og vel, at man endnu ikke, til hans kummerlige

merkelige Livs Ophold, foreslog ham selv at stabe dem. Til alt dette skal han endnu skaffe Attester paa sit exemplariske Forhold, og ydermere sistere sig for S. L. Hr. Provst Volquartz i Lunden, for at begiære Attest om at han kan læse i Bog, og bogstavere. Ligesom Tomophylax hos Abderiterne stedse tillige var Forsanger, forstaaer det sig og, at en Rektor Loci i Bysum ogsaa maae forstaae sit Ure mi fa sol. Skal S. L. Hr. Provst Volquartz ogsaa attestere dette? Al!

Og for alle disse Vidervardigheder er den heele stipulerede Summa 43 Rdlr. 2 Mrl? Sandelig den liære Bye og Stad Bysum i Nordredismarsten maae enten være meget arm paa Venge, eller Kirkeforstanderen sær arm paa Forstand, at han tør byde dette offentlig. Men den armeste blant alle Syndere maae den være, som, efter at have tilbragt 2 Aar paa et Universitet, skammer sig endnu ikke ved at indgaae faa elendige Villkaar.

Jeg veed ikke om vogen Kandidat har meldt sig til dette besynderlige Rektorat, men jeg veed, at Bekjendtgjørelsen har giort Opsigt. En Mand der i Raboelavet har giort sig lystig over dette Optog i



et lille Brev under følgende Titel: Sendschreiben an die Kirchenvorsteher, und übrigen Einwohner zu Bysum in Norderdithmarschen fleißig durchzulesen, ehe sie zur Wahl eines Rectors schreiten, auch nützlich zu lesen für alle, die Schuldienste zu besetzen, und das Latein lieb haben. Nebst einem Entwurfe zu einem Heldengedichte, betitelt: Der Rector zu Bysum. *Difficile est Satyram non scribere.* 8.

Forfatteren taler først alvorlig om den haandgribelige Urimelighed at forlange en ordentlig studeret Mand til slike Elendigheder, og ovenikøbet at forlange ham for denne elendige Lønning. Derefter reyser Forfatteren i Selskab med et par andre, hvorav den eens er en forloren Jenenser, som, relegeret fra Universitet, reyses til Bysum for at melde sig til denne nydelige Tjeneste, og hvis uforgribelige Tanker ere, at en haandsaft Ræve, og en drabelig Bassere de fornemste Ingredienser for en Bysumsk Rector,

item

item at, naar Gadeskærnet, og andre dermed beslægtede Tjenesters Fordeele bleve lagte til de øvrige Næringsveje, kunne en Rektor i Bysum vel slaae sig igiennem dermed.

Efter disse Prolegomener leveres Planen til Heltedigtet. I den første Sang forekommer en Konfiskorialexamen. I den Anden Introduktionen. I den Tredie Rektoratets Forelse. I den Fierde Russernes Rejse giennem Bysum; I den Femte gjør Husholderstuen en anslændig Barsel, hvorefter Rektor endelig undviger i al Stilhed, og Heltedigtet sluttet.

Ogsaa i det almindelige tydske Bibliotek er dette lille Skrift blevet anmeldt, tilligemed Kirkeforstanderens berømmelige Bekjendtgjørelse, og Recensenten gjør efterfølgende meget billige Betragtning. „Naar nogen læser dette Skrift, siger han, maatte han tvivle om, at der nogen Tid i en offentlig Tidende



kunne see en Anmeldelse, der fortiente en saa bitter Spot, som nærværende. Man skulle i Sandhed neppe tiltroe nogen Mand av ringeste Levemaade eller Kundskab at kunne tage Deel i denae Maade at falholde Tienester. Alt for gjerne onskede vi tillige at troe, at i det ringeste ingen Præst havde intrufferet sig i denne Sag, og det ville være umueligt at tænke paa en saadan Mand uden den alleryderste Indignation.

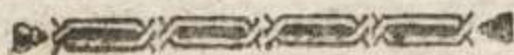
Amen!



Kardinal Belay spurgte engang en lærd Mand, som skulle spise hos ham samme Dag, om han forstod Rabelais's Pantagruel?

Nej, svarte den Lærde.

Saa skal De spise med mine Folk, sagde Kardinalen.



Provinzialblade.

III. B. No. 49.

I.

Petrark og Laura.

Petrark og Laura ere saa uforglemmelige Navne i den Italienske Historie, og i Historien af Kierlighed og Poesie i Almindelighed, at jeg haaber, man tilgiver mig, om jeg efter et for kort siden udkommet Skrift, under Titel av: *Nachrichten zu den Leben der Franz Petrarca, v. s. v.*, meddeeler en Oplysning om den berømte Lauras Herkomst, hvorum man hidindtil intet tilforladeligt har vidst.

Efter de til denne Tid bekiendte Efterretninger har nogle paastaet, at Laura var en Datter av en vis Henrik av Chiabau, Herre av Kabrieres, en Landsbye i Grevskabet Venaisin, i Nærvaerelsen av Bauluses berømte Kilde Andre Skribentere has

B b b

udledet



udledet hendes Herkomst fra det Sadske Huns. Alt dette modsiges Forfatteren av ovenmeldte Efterretninger om Petrarck. Laura var en Datter, siger han, av Ridderen Audibert av Noves (Noves er et stort Stykke Land i Provence, to Miile fra Avignon.) Hun blev gift med en Hugo av Sade i Aaret 1325, og Petrarck saae hende den 7de April 1327 i Nonnekirken til St. Klara, som han tydelig selv siger i en av hans Sonnetter.

Laura var ikke allene av en anseelig, men tilige av en riig Familie, fordi hendes Udstyr beløb sig til 20,000 Rdlr. Hendes Omgang med Petrarck var gandske vist ikke strafværdig, siger Forfatteren, endskiont hun gierne saae, at Petrarck elskede hende; Imidlertid forbød hun ham nogen Tid at tale om Kierlighed. Saa ofte han vovede at overtræde denne Lov, viiste hun sig strax haard, men saasnart hun saae ham fortviolet, eller i Begreb at blive lied av hendes Koldsindighed, vidste hun strax ved en lille Gunstbeviisning at bringe ham tilbage igien, hvortil et Dyekast, en Miine, eller et Ord, allene var tilstrækkelig.

Efterat Petrark længe havde quælet sig med sin Kiærlighed, og ikke kunne undslye den paa en lang Rejse, som han foretog allene for den Skuld, begav han sig endelig til den romantiske Dal Vouklusse, hvor han købte sig et lidet Huus med en Eng til, og førte et besynderligt eremitisk Liv, som han opofrede aldeles til Kiærlighed, og Poesie.

II.

En Rhapsodie over Boileau.

Pascal, La Bruyere, og Trublet har skrevet i Form av pensées detachées; Lader os ogsaa skrive i Form av pensées detachées, uden imidlertid at paastaae at ligne disse Mænd meer end i Formen!

Skaliger pleyede at sige om Erasmus: Homo ex alieno ingenio poeta, ex suo versificator; Denne Dom synes tillige at kunne passe sig paa Boileau. Boileau skrev gandske vist ypperlige Vers, og han har saa ofte sagt det selv, at man maae troe det, enten man vil eller ikke; Men det er tillige vist, at man finder nogle hundrede av disse ypperlige Vers hos Horaz, Persius, og Juvenal, som



Boileau, der overalt taler Sandhed, naar han ikke hykler, heller ikke nægter. Allerede længe i Frankrig har man tillagt Boileau meere Royagtighed end Genie, og næsten enhver begynder at underskrive Voltaires Dom i hans bekendte Brev fra Zoraz til Boileau, hvorav de to første Vers allerede male ham efter Naturen: (*)

Voltaire nævner deri Quinault, og Boileaus Injurier mod denne Mand staae paa hver anden Side i hans Skrifter. Men i Quinaults Skrifter staae til Bederlaag ligesaa mange uudslettelige Præg av Genie, som lykkeligviis tilintetgjøre alle Boileaus Injurier. Endnu sagde Boileau til en Officier, som skulle anvise ham en Plads i Armida: Sæt mig paa et Sted, hvor jeg ikke kan høre Ordene! Kan man i færre Ord sige en større Injurier?

Abbeden Rotin, og flere av de Stjimpere, som ere blevne tugtede i Boileaus Skrifter, har maaskee fortient det for deres Synders Skyld, men det er at merke, at Abbeden Rotin kom meget uskyldig dertil, fordi

Boileau

(*) — correctecrivain de quelques bons écrits: Zoile de Quinault, et flateur de Louis.

Boileau vidste ikke engang, at han eksisterede, førend en Ven av Boileau, men formodentlig ingen av Rostin, laante ham dette Navn til at fylde et Kiim, som han manglede, og som Boileau ofte manglede.

Boileau, som saa ofte har anført Racine med saa megen Berømmelse, har aldrig talt om la Fontaine, og da man spurgte ham engang, hvorfor? svarte han: Jeg anseer slet ikke la Fontaine for Original, og jeg nævner ingen uden Originaler. Hvem skulle kiende den eneste La Fontaine, denne Mand som ingen Kopier nogen Tid har lignet, igien i denne Beskrivelse, og hvem skulle nævne Boileau, naar han skammede sig for at nævne la Fontaine? Skulle man endnu troe, at Boileau kaldte denne Racine, som han saa ofte, og med saa megen Ret roste, skulle man endnu troe, siger jeg, at Boileau allene kaldte ham et got Hoved, som han havde lært at rime med Røye?

Voltaire siger paa et Sted om Boileau: Jamais un seul vers n' est sorti de son coeur, og



paa Oversættelsen av Sapho, og et par Ungdoms Arbejder nær, er dette en Sandhed uden Tvivelsigelse.

Efter Juvenals Exempel var det allerede bleet saa klassisk at bagtale Fruentimmerne, at Boileau, som efterlignede ham i saa meget, ogsaa maatte efterligne ham heri. Enhver som har læst den røde Satire, maa ogsaa tilstaae, at han har udtonnet denne Materie aldeles; Man har gjort mange Betragtninger over dette Boileaus Had til Fruentimmerne, og naar man ikke vil udele det fra den riige Kilde av Had til det menneskelige Kion i Almindelighed, synes Frerons Formodning i *Année Littéraire* en av de rimeligste, hvorom man kan læse i 1ste B. No. 27 av disse Blade, eller, paa et andet Sted, i den kritiske Tilskuer over indenlandsk og udenlandsk Literatur for 1776, i Anmeldelsen av det Norske Selskabs Skrifter. Endnu siger Boileau i en Fortale til denne Satire, at han er forsikret om alle Fruentimmers Bisald, hvortil Perrault svarer, at han længes efter at see

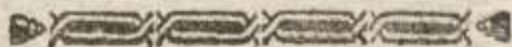
om det vil lykkes ham at vinde det med Grov-
heder, medens saa mange giøre sig forgiæves Umage
derfor ved Artigheder.

Ogsaa Boursault var, som man veed, blant
de Offere, som maatte lide, saasnart Salden steg i
Blodet paa Boileau. Boursault blev, som natur-
lig, fornærmet derved, og skrev et Skuespil over
Boileau, hvorimod den sidste fik udvirket et Forbud,
til Beviis paa, at han ikke med ligesaa stor Ligegyld-
dighed taalte Satirer, som han skrev dem. Kort
efter horte denne samme Boursault, at Boileau
manglede Penge, og i Øyeblikket sendte han ham en
Børs paa 200 Louiss'd'or, som Boileau modtog med
den største Erkiendtlighed, og tillige Skamfuldhed over
sin Fiendes Vedelmødighed, og sin egen Uret. Hvem
ønskte i dette Øyeblik heller ikke at være Boursault
end Boileau, saa meget meere, som Boursault tilli-
ge var en Mand av Forstand og Fortienester, og,
foruden adskillige andre Stykker, har skrevet et Skue-
spil, som man endnu spiller paa de fleeste Skuepladse
i Europa.

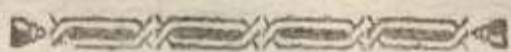


Man har spottet Boileau for hans bekendte P Astrolabe à la main, og Rochefaucault sagde om ham og Racine, fordi de talte altid om Vers: At man er meget arm, naar man allene har eet Slags Forstand. Rochefaucault har maaskee ikke saa megen Uret.

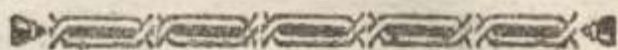
Allermest har Boileaus Satirer tiltraakt ham Spot og Forbitrelser. Karl den 12te læste engang det Sted, hvor han kalder Alexander den Store en Røver, og han rev Bogen i tu av Brede. Hertugen av Montausier sagde om Boileau, at man skulle sætte en Krone av Laurbær paa hans Hoved, og sende ham paa Galleyerne, og Slutningen av den bekendte Gravskrift over Boileau nægter ham udtrykkelig et Sted i Paradis, fordi man der synger ikke uden Lovsange.



Provinzialblade.



III, B. No. 50.



Efterfølgende Udtog av de parisiske Memoirer fra Missionærene i Peking, 4de Tome, for 1779, under Titel av: Memoires concernant l'histoire, les sciences, les arts, les mœurs, les usages des Chinois, par les Missionnaires de Peking, har en Medlem av et patriotisk Selskab leveret til Bekjendtgjørelse i disse Blade, som jeg haaber vil, ikke være ubehagelig for mine økonomiske Læsere, da den leverer en Efterretning om en og anden Kinesiske Skikke i Landhusholdningen, som fortjene maaske at anbefales til nyere Prøvelse og Brug blant os.

Den vilde Paktuk bruges hos Kineserne til at give Jorden en behagelig Farve, naar den stampes, og blandes med Potremagerjord; Den tiener endog til at gjøre Jorden bequem at arbejdes og forton-



des, som Porcelain. Man forfærdiger i Pekin smaae Leerkar af denne Jord, som uden Brænding, eller Glasur taale i Dyeblikket heedt Vand.

Til at opløse Talksteen, rive Kineserne den smaae, og kaste den i Soevand, hvor den taber sin heele Konsistenz; Derefter lade de den passere giennem Alundvand, for at give den sin Hviidhed igien.

De største Kinesiske Tæpper ere 15 til 20 Fod lange, omtrent 12 Fod brede, og sælges for overmaade got Kiøb. Man bruger dem allevegne at sidde paa om Dagen, og at sove paa om Natten; Man arbejder nogle af disse Tæpper overordentlig fine, og gjør tillige Klæder derav.

De Kinesiske Gartnere bløde Kierner af fremmede Planter, som ellers ikke kan bringes til at spire, en Dag over i Dugvand, hvorefter de saaes, og vandes med dette Vand, indtil de opkomme. Dette Forsøg bevidne Missionærerne at være tilforladeligt.

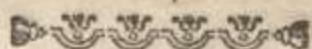
Man arbejder i Kina Kalk af Slibesteene, og denne Kalk er af en uforgiengelig Styrke. Muure,
som

som ere arbejdede af denne Kalk, har beholdt sin heele Konsistenz midt i brusende Strømme, og i utroelig lang Tid.

Til at stille Blodet i Saar, betiene Kineserne sig af sin stødt Kalk, som de gjøre saa tør, som mueligt, for ey at forarsage Byld, eller Antændelse.

Kineserne paastaae, at Kierner af Meloner ere det sande Digestiv for denne Frugt, og de paastaae det samme om alle andre slags Frugter.

I Frankrig, siger Forfatteren, hvor man bruger Kastanjer i stæden for Korn til Føde, tørres de i Røg for at glemmes til næste Foraar, endskjønt Kastanierne tabe meget derved, foruden den Møye og Bekostning, som denne Operation udfordrer. Kineserne bruge en anden Methode, som er bedre. Man vælger de Kastanier, som synke i Vand, til Tegns paa at de ere gode og kiernesfulde; Disse Kastanier legges i Solen, indtil de ere avtørrede, dyppes siden i Lauge, og henges i Ræt eller Kurve i Luften, allerhelst mod Nordenvinden, for at tørres. Derefter legges de allene paa et tørt Sted, og vedligeholdes sig meget



get gode. Til Lagen er det rette Forhold et Pund Salt til en Skieppe Kastanier, og Vand netop saa meget som behøves at væde dem alle, saa at intet er tilbage i Karret.

Kineserne paastaae, at et Par Unzer Den av gult Bøx og tørrede Brysibær, (Ziziphus) vel gienemkogte og sammenelkede, kan ernære et Menneske i mange Dage, hvortil Forfatteren av nærværende Brev gjør den Anmerkning: „Man kan let tilstaae, at det gule Bøx, som er udtrækket av Vegetabilier, og ingen skadelige Egenskaber har modtaget av Bien, kan i dette Land være meget søderigt. Men skulle det ogsaa være det paa alle Stæder?“ (Hvorfor, ikke Hr. Vater?) „Og hvad skulle man gjøre paa de Stæder, hvor ingen Brysibær er?“ Man skal gjøre hvad man endnu gjør, det er at sige: slet ingen bruge, eller hente dem fra hvor de vare at bekomme, hvis de fortiene at hentes, ligesom man henter andre langt mindre nyttige Produkter end denne; Overalt fortiener denne Opdagelse at prøves frem for nogen anden, uden at bekymre sig om, enten det europæiske Bøx er slettere end det Kinesiske, eller om Brysibær vore hos os eller ikk. Nyttens av denne

Føde,

Føde, i en eneste Beleyring, ville gandske vist for Eftertiden gjøre alting mueligt.

Naar Fiskene i en Park begynder at blive maysre, og bekomme mange smaae hvide Pletter, er det et Tegn til, siger den lærde Forfatter, at de (reverenter talt) har Lopper. For at befrie dem fra denne Plage, kaste Kineserne Barken av Asperæ i Vandet, og see, Lopperne forsvinde.

At bevare Pomeranzer Nar til andet, foreskriver en Kinesisk Kameralist følgende Methode: Grav et Hul, siger han, i Form av en Brønd, 8 Fod dybt i Jorden, hvor den er tør, og sikker for Regn. Kast 2 a 3 Tommer dyb Hakkelse paa Bunden, og leg Pomeranjerne derpaa, uden at de røre ved hinanden; Leg derover igien Bunden av en Kurv, eller noget saadant, og paa denne Bund leg Pomeranzer, ligesom tilforn, hvilket vedvarer indtil Brønden er fuld, hvorefter den med et Lag av Jord eller Leer bedækkes saa tæt, at ingen Luft kan trænge derigiennem. Efter 10 Maaneder ere Pomeranjerne, siger Forfatteren, saa friske, som de bleve nedlagde, og slutter deraf, at samme Forsøg formodentlig vil holde Pro-



ve med Citroner, Ebler, og mange andre slags Frugter, hvori ingen ventelig vil modsig ham, da disse Forsøg allerede for lang Tid siden ere giorte i Tydskland med megen Fremgang, og henhøre, med fleere, blant de Konster, eller Recepter, hvorunder man i gamle Bøger, ofte med megen Uret, pleye at sætte: *probatum est.*

Mod Skorpionssik bruger man i Kina Svovels damp, for at stille Smerten, og at uddrive Giften. En eneste Svovelpind er tilstrækkelig til den heele Operation. Alle Kinesiske Svovelpinde ere av tørre Hampestraae, for at spare Træ, og Nøye.

For at give den Kinesiske og Japanske Fernis sin fulde Glans, toer man den med Brændeviin og varm Thee, hvorefter den sættes en Nat ud i Duggen.

SpanKron bruges av Kineserne til at bevare alt hvad der ligger i Vandet, eller i fugtig Jord, fra Forraadnelse, hvorav Hr. Vateren atter tager Anledning at giøre det spectøse Spørgsmaal: om ikke dette
samme

samme Middell skulle tiene til at bevare Væler i Vandet, og Vandrender hos os fra Forraadnelse? For at svare efter Hr. Waterens Raade, skulle man tillige spørge, om ogsaa Spanskgrøn gjorde samme Virkning i Europa, som i Asien, og om Forraadnelse i Almindelighed er af een Natur i alle Verdens Deele?

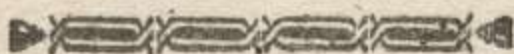
Efterfølgende Methode betiene Kineserne sig af til at bronzere Kobbertar, og adskillige andre Huusmøbler. Man river et saadant Stykke med Wiinæddike og Aiske, hvorav Kobberet faaer en smuk Glands. Derefter astørres det i Solen, og overstryges med følgende Komposition, der efter den Kinesiske Receipt lyder, som følger: Tag 2 Deele Spanskgrøn, 5 Deele Salmiak, 5 Deele Aluum: Riv det vel, bland det sammen, og befugt det, at det bliver en blod Dey, som er tienlig at overstryge med. Naar Stykket er overstroget med denne Komposition, legges det i Jlden, og naar det er blevet koldt igien, avtoes det. Derefter overstryges det anden Gang, kastes i Jlden, og avtoes, ligesom tilforn, og denne Operation vedvarer indtil 10 Gange.



Gange. Et paa denne Maade bronzeret Kar er overordentligt smukt, og taber intet af sin Skonhed, om det er nok saa meget udsat for Luft eller Regn.

De Kinesiske Missionærer levere ogsaa Kunststykker, og efterfølgende kan tiene til et Tillæg i en eller anden tydsk Wunderbares Kunst und Zauberbuch:

Læg Fiskeravn, saaledes som man finder den svømmende om Foraaret paa adskillige ferske Søer: Fyld et tomt og udblæst Eg med denne Ravn, og slut det til igien juxta leges artis! Læg bemeldte Eg, tilligemed andre Eg, under en Hone, og lad det ligge, indtil Kyllinger begynde at vise sig. Tryk derefter det kunstige Eg i tu i Vand, som er opvarmet af Solen, og see, det vil være fuldt av Fiske. probatum est.



Provinzialblade.

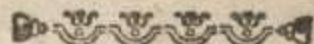
III. B. No. 51.

I.

En Spøgelsehistorie.

Paa Landet, i Nærheden af en vis Katolsk Stad, tildrog sig for kort siden med et ungt Fruentimmer efterfølgende Hændelse:

I hendes Faders Hus opholdte sig to Damer, tilhørende deres Kammerpiger, to andre Reysende, og en Dominikanermunk. Engang om Natten blev dette Fruentimmer opvakt ved at føle, at man drog Lagenet fra hendes Seng. Hun saae sig om, men saae intet Menneſke, uagtet Lagenet, som før, blev steds ved at viige til Side. Hun kastede endelig en Stol hen i Værelset, og i det samme Øyeblik saae hun en Klarhed, som blyste heele Værelset, og forstrækkede hende meget, men forsvandt igien, da hun begyubte at raabe om Hielp.



Dagen efter fortalte hun denne Tildragelse, og enhver holdt den for en Drøm, som hun tilsidst selv begyndte at troe, fordi hun paa ingen Maade kunne forklare den.

Følgende Nat blev hun igien opvakt av noget, som rørte ved hende; Hun syntes endog at føle en Haand i Sengen, og da hun ville støde den fra sig, lod det samme Lys sig tilsyne, som tilforn, hvorpaa hun kofsede sig av Angest, og med tillukte Dyne læste sit Ave. Endelig saae hun op igjen, og Lyset var forsvunden, men Haanden syntes at være der igjen ligesom før; Hun ville endog jage den bort, men i det samme saae hun et skinnende Kors, hvorpaa stod skrevet: Vær stille! Dette Kors forekom hende tillige ombunden med en Glorie, og baaret av en Gestalt med adskillige Hænder, hvorav een paa nye søgte at nærme sig til hendes Seng.

I Forstrækkelse antog Pigen dette for et himmelsk Væsen, sprang av Sengen, og kastede sig paa Knæ derfor. Gestalten begyndte imidlertid at gjøre en og anden Bevægelse, som røbede ingen himmelsk Herkomst.

Herkomst. Hun rev sig endelig løs fra dens Arme med et Skrig, som vækkede Damerne op i næste Værelse, der lode en Kammerpige undersøge hvad hende manglede. Kammerpigen aabnede Døren, og den skinnende, med Kors og Glorie udrustede Gestalt sagde til hende i en truende og hul Stemme: Pak dig fort Qvinde!

Kammerpigen gik bort, og forskrækkede Damerne med sin Beretning, hvorover de alle forlode deres Værelse, og efterlode det arme Fruentimmer i Selskab med sin Gestalt gandske allene.

Imidlertid vederfoer hende intet Ont. Efter nogen Tid forsvandt alting, og om Dagen fortalte hun den heele Tildragelse til sin Fader, bekræftet av Damerne's Vidnesbyrd, og tillige av Dominikanermunkens, som paastod, at han ogsaa havde hørt Skriget, endskjønt hans Værelse var i et andet Stokværk. Munken trostede hende endog med at fortælle flere Tildragelser av samme Natur, og lagde især til, at hun maatte være Gestalten lydlig i alt, fordi dens Fordringer var Himlens umiddelbare Villie; Jomfruen blev derover lidt roelig igien, men tog imidlertid



tid Natten efter sin Vige med for en Sikkerhed, da hun skulle sove i samme Værelse.

Medt om Natten lod det flammende Kors sig paa nye see, uden at nogen blev angrebet derav, og denne Nat gik forbi uden videre Spektakel, som Munkens, Dagen efter, tilskrev sine Forbønner, og hans Troes Kraft. Han lod endog formelig besørge Messer for den Anfægtedes Salighed, og med megen Andagt sprengte Vievand paa hendes Seng, og i hendes Værelse.

Marfagen til Gestaltens Pffegma den sidste Nat var, som man kan tænke, at slige Mirakler lade sig ikke saa lykkelig operere i Viduers Overværelse, og at Vigenes Nærværelse tilintetgjorde alle videre Ophævelser. Men, forskrækket allene over Korset og Lysningen, frabad hun sig imidlertid flere Nætter af denne Natur, og overlod Jomfruen næste Nat ganske allene til sin Skæbne, som Dominikaneren, ved Messer og Vievand, lovede at forvilde saa meget der flod i hans Magt.

Jomfruen sov endelig denne Nat allene, og midt om Natten blev det heele Værelse, ligesom tilforn, oplyst med en Mængde skinnende Kors, hvorpaa med læselige Bogstaver stod skrevet det forrige auldne Tænkesprog: Vær stille! Nu saae hun endog tillige en gandske menneskelig Gestalt i det blotte Linæet, som syntes at udbrede en Glands omkring sig, og med sagte og langsomme Skrit nærmede sig til hendes Seng. Gestalten med Kors og Glorie gif endnu videre; Den trak Forhængen tilside, løstede Lagenet op, og var færdig at stige op i Sengen. Nu streg Jomfruen paa det stærkeste, og al Verden styrte ind til Hielp, men saae intet, uden allene Korsene. Gaderen løb strax til Munkens Værelse, og bad om Redning; Munken læste tre Gange sit Ave, hvortil den ensfoldige gamle Mand av sit gandske Hierte sagde Amen.

Man talte, som naturlig, meget om denne Begivenhed, og da Munken var gaaet i et andet Værelse, tilbød en av de Tilstedeværende sig at vilke oplyse den heele Hemmelighed, paa Wilkaar, at man, uden at nogen vidste det, tilbød ham at bytte Seng for den følgende Nat med Jomfruen.



Alting skeede efter Aftale, og indtil Midnat var alting roligt i den Fremmedes Bærelse. Strax efter aabnedes Døren, og en Gestalt kom hen imod Sengen for at løfte Lagenet op. Efter en kort Modstand blev endog Bærelset oplyst, ligesom tilforn. Kors, Glorie, Tænkesprog, alting var i bedste Orden. Ogsaa Figuren selv blev oplyst, og den Fremmede begyndte selv at forskrækkes; Efter et lykkeligt Overlæg kastede han endelig et Reeb, som var ved Haanden, omkring Halsen paa Gestalten, trak den til sig, og ved nøyere Eftersyn, i Overværelse av det heele tilløbende Huusfolk, befandt dette himmelske Væsen at være ingen uden Dominikanermunken, som i en saare jordisk Hensigt havde spillet alle disse Nærvesireger allene for at giøre Jomfruens Bekiendtskab.

Vateren var 6 Fod høy, og havde sat en Tiarre av Papiir paa sit Hoved, for at synes endnu høyere. Siennem Kioleermene havde han stukket en Stok, som forestillede et Kors, uden at det hindrede ham fra at bruge Hænderne, og med Whosphorus havde han tilveiebragt Lysningen og hans Glorie, som de Tilstædeværende formodentlig ikke glemte igjen



at vederlegge med en for saadan Dyfindelse passelig Belønning. (*)

II.

Fragment av en Samtale mellem en Brasilianer, og en Europæer.

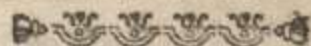
Brasilianeren. Hvorledes skal jeg forstaae, at i komme saa langt her for at hente Brænde at varme eder ved? Har i slet intet Træ i eders egne Lande?

Europæeren. Vi har Træ i Overflodighed, men vi har intet av dette Slags. Vi bruge det ikke til Brænde, men allene til at farve med, ligesom i farve eders Baand og Fjær.

Brasilianeren. Hvortil saa meget da? Eller er du maastee paa heele Europas Vegne her for at kobe det?

Euro,

(*) Ideen til ovenstaaende er av det Engelske Town and Country Magazin for 1779, forkortet til en tredie Deel, og omstøbt i nærværende Skikkelse, med vedbørlig Forandring, hvor den var fornøden.



Europæeren. Af nej; Kun en eneste Mand har bestilt denne, og endnu mange flere Skibsladninger.

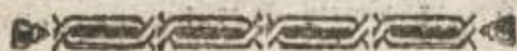
Brasilianseren. Jeg forslaaer dig ikke; Er denne Mand da udsødelig?

Europæeren. Udvees ikke; Han er maaskee død førend jeg kommer tilbage. Han var nær Doden da jeg reyste, og hans sidste Ord var allene: Slut for alting gode Priser!

Brasilianseren. Og hvem tilhører hans Formue altsaa, naar han er ikke mere?

Europæeren. Hans Børn, om han har nogle, eller hans Sødsfende, eller Stægtainge.

Brasilianseren. Hils denne Mand, om han lever, naar du kommer tilbage, at han er den største Nar af Verden! Jeg har Børn, og Beslægtede, ligesaavel som han, uden at bekymre mig om at efterlade dem det ringeste, uden den Omkostning at begrave mig. Jorden, som har ernæret mig, vil guldste vist ogsaa ernære dem, hvis de gjøre sig Umage derfor, og hvis ikke, saa lad dem frepere!



Provinzialblade.

III. B. No. 52.

(Eilsendt.)

Min Herre!

Enhver veed de Beregninger, den bekiendte Eiusmilch og flere har gjort over det menneskelige Kions Tiltagelse, Forhold, o. s. v., men enhver veed maaskee ikke alle de Forbedringer, man i vore senere Tider har foretaget med disse Beregninger, eller enhver har ikke Levlighed at oversee dem under een Synspunkt. Tillad mig derfor at meddeele Dem efterfølgende til Bekiendtgjørelse i Deres Blade, i den faste Fortrosthing, at det vil være adskillige av Deres Læsere ikke ubehageligt.

Naar man antager, at Jorden er beboet av omtrent 1000 Millioner Siæle, og naar man regner 33 Aar paa en Generation, saa vser derav i 33 Aar 1000 Millioner.

E e e

Altsaa



Altsaa er de Dødes Antal paa Jorden: 30 Millioner for hvert Aar, 82,000 for hver Dag, 3,400 for hver Time, 60 for hver Minut, og 1 for hver Sekund.

Forholdet av de Døde til de Levende er som 10 til 12, og hvert Aar fødes 36 Millioner, hver Dag 98,400, hver Time 4,080, hver Minut 72, og hver Sekund $1\frac{1}{10}$.

Dersom Menneskene ikke døde, skulle der for nærværende Tid være omtrent 173,000 Millioner Mennesker paa Jorden, og naar man beregner det faste Land i det ringeste til 1587 Billioner Quadrat Fodder, skulle der endnu for hvert Menneske være et Rum av 9100 Quadrat Fodder.

Forudsat, at Verden kun har staaet i 5700 Aar, og hvert Aarhundrede beregnet til tre Generationer, tæller man 171 Generationer fra Skabelsen til vore Tider, 124 fra Syndfloden, og 53 fra Kristi Fødsel.

Av alle Indbyggere i et Land boer en Fierdendeel omtrent i Byerne, og de tre øvrige paa Landet.

Paa



Påa Landet døer i Almindelighed 1 av 40, i
smaa Byer 1 av 32, i maadelige Byer 1 av 28, i
de største Byer 1 av 24, og i et heelt Land 1 av 36.
Blant 1000 Levende kan man aarlig regne 28 Døde.

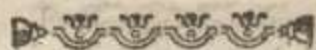
Antallet av Indvaanerne i en Stad, eller i et
Land, er omtrent fornyet hver 30 Aar, og i et Aars
hundrede fornyer det menneskelige Køn sig $3\frac{1}{3}$ Gange.

Av 200 Børn døer næppe et eneste under Føds-
selen, og av 100 døer næppe eet i de første 3 Uger.
Av 1000 Børn, som die deres Moders Bryst, dør
i det høyeste ikke meere end 300, men av samme
Antal, som opfødes ved Ammers Melk, dør 500.

Blant 115 Døde regner man et Fruentimmer
død i Barselseng, og blant 400 kun et eneste død
under Fødselsmerterne. (*)

Efter de beste Lægers Jagttagelser findes i alle
Store Byer, for hvert Aar, blant 100 Mennesker, kun

(*) Dette Forhold gielder gandske vist ikke for Ber-
gen, hvor Antallet av døde Barselsouer paa
nogle Aar har været overordentligt, ubegribe-
ligt av hvad Aarsag.



12, hvis Sygdom har været en Maaned, og 24, hvis Sygdom varer 14 Dage.

Uden Uorden i Diæten, eller andre Tilfælde, kan et Menneske leve til sit 90de Aar.

Kaar Fruentimmer har levet til en vis Tid af deres Liv, leve de siden længere end Mandspersoner. Døde Fruentimmers Antal til Mandspersoners er som 27 til 25.

Siste Fruentimmer leve længer end ugifte, Børns selsengene fraregnede.

Det største Antal af Sygdomme er om Foraaret og Høsten. Det mindste om Vinteren.

Den Halvdeel af det menneskelige Kion døer førend sit 17de Aar. Antallet paa gamle Folk, som døe om Vinteren, mod dem, som døe om Sommeren, er som 7 til 4.

Av 6084 Børn, som ere fødte om Vinteren, ere 1055 døde, og av 5151, fødte om Sommeren, ere kun 468 døde.

Ny Børn, som døe i deres spæde Alder, er den halve Deel død paa den første Dag, og de 2 trediedeele i den første Maaned.

Antallet av de Døde til de Fødde er overalt som 10 til 13.

Siste Fruentimmer ere i Forhold til ugifte som 1 til 3, og gifte Mandspersoner til ugifte som 3 til 5.

Pigebørn over 13 Aar ere i Forhold til et Lands øvrige Indbyggere som 3 til 25. Dreungebørn over 13 Aar som 4 til 33. Pigebørn under 13 Aar som 1 til 8, og Dreungebørn i samme Forhold.

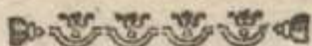
Antallet av Dreungebørn mod Pigebørn er i de første Aar som 21 til 20, men da 2 Fem og tyvende Deele flere Dreungebørn døe end Pigebørn, bliver Forholdet i de ældre Aar omtrent lige.

Tvillinger til andre Børn forholder sig som 1 til 70.

Døbte Børns Antal er mod Familiers Antal i et Land som 10 til 66. Man kan altsaa for 66 Familier allene regne 10 døbte Børn for hvert Aar.

De Levendes Antal i Almindelighed er i Forhold til Børn, fødte i samme Aar, som 26, 27, eller 28 til 1.

Antal.



Antallet av alle gifte, i Forhold til de øvrige Indvaanere, er som 175 til 1000.

I Folkelige Stæder kan man kun regne 1 gift mod 50 eller 54 ugifte.

Pil hvert Egtteskab kan overhovedet regnes 4 Børn, undtagen i store Byer, hvor man allene kan regne 3 og en fjerdedeel.

Enkers Antal er i Almindelighed til Enkemænds, som 3 til 1. Antallet av Enker, som gifte sig igien, er i Forhold til Enkemænd som gifte sig, som 100 til 126, eller som 4 til 5.

Antallet av Enkemænd i et Land er mod de øvrige Indbyggere, som 1 til 51. Antallet av Enker mod de samme Indbyggere, som 1 til 15.

Enkemænd og Enker ere i Forhold til gifte som 3 til 7.

I et heelt Land gjør hvert 18de Fruentimmer allene Barsel.

Av 1000 nysødde Børn er tilbage:

Efter 1 Aar	.	740
" 2 "	"	660
" 3 "	"	620
" 4 "	"	596
" 5 "	"	584
" 6 "	"	574
" 7 "	"	564

Efter



Efter 8 Aar	•	554
• 9 "	•	546
• 10 "	-	540
• 15 "	•	518
• 20 "	-	496
• 25 -	•	471
• 30 "	•	446
• 35 "	•	420
• 40 "	•	385
• 45 "	•	350
• 50 -	•	313
• 55 "	•	271
• 60 "	•	226
• 65 -	•	180
• 70 "	•	130
• 75 "	-	85
• 80 -	•	49
• 85 "	•	24
• 90 "	•	11
- 95 "	•	3
• 97 "	•	1

Blant 100de Børn, døde i eet Aar, kan man regne 3 Dødsfødde; Dette varierer imidlertid efter Stædernes og Indbyggernes Bestaaffenhed.

Efter en paalidelig Beregning er blant 100,000 Døde befundne

7	af	100	Aar
5	"	101	"
5	"	102	-
4	"	103	"
2	"	104	"
4	"	105	"
2	"	106	"
1	"	107	"

Blant



Blant en Million Døde:

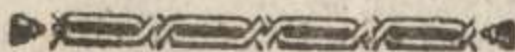
7	av	108	År
3	"	109	"
4	"	110	"
3	"	111	-
3	"	112	"
3	"	116	-
2	"	118	-

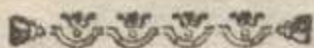
Man har gjort en Liste over det rimelige Antal av Åar, ethvert Menneske kan haabe at opleve, i Forhold til den Alder, han allerede har opnaaet, og Beregningen er efterfølgende:

Et nyfødt Barn kan vente at leve 34 Åar.

Efter	1	Åar	41
"	3	"	45
"	5	"	46
"	10	-	44
"	15	-	41
"	20	-	38
"	25	-	35
"	30	-	32
"	35	-	29
"	40	-	26
"	45	-	23
"	50	-	20
"	55	-	17
"	60	-	14
"	65	-	11
"	70	-	8
"	75	-	6
"	80	-	4
"	85	-	3
"	90	-	2

Ende paa Ildie Bind av Provinzialbladene.



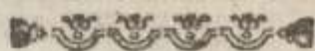


lesløs. Jeg kom til Teflis med min Fader, hvor han overlod min Opdragelse til en av vor Familie der paa Stædet, og forlod mig.

Nogen Tid efter hørte jeg, at han, giennem en av sine Venner, havde skaffet min Søster ind i Kongens Beiram, hvor hun var i Tieneste hos en Sultaninde. Om man havde fortalt mig hendes Dod, havde den ikke meere besyrtset mig, thi, foruden at jeg tabte Haabet om nogen Tid at see hende meere, havde hendes nye Stand gjort hende til Mahomedanerinde, og efter denne Religions Fordom turde hun ikke meere see mig, uden med Forskrækkelse. Jeg kunne imidlertid ikke leve i Teflis længer, jeg blev kied av mig selv, og av Livet, og vendte tilbage til Ispahan. Min første Samtale med min Fader var fuld av bitre Udtryk. Jeg bebrydede ham at have sat sin Datter paa et Stæd, hvor man ikke kan komme uden at forandre sin Religion. De har, sagde jeg, tiltrakt Deres Familie Himlens, og Solens Bredde, som bestraaler Dem. De har gjort meere, end om De havde besmittet Elementerne. De har besmittet Deres Datters Siæl, som er ikke mindre



	D.	No.
Delia (en Fortælling)	• •	39
Diæblerier (Water Gasners, og deres ri- melige Narfag)	• •	46
	E.	No.
Emilia, (Eil, en Kantate.)	• •	30
	F.	
Forflag, av Breven av Chesterfield	• •	25
Forælling (en Ofterlandsk)	• •	28
Franskmand i London, (Brev fra ham om et kostbart Fæstn)	• •	41
	G.	No.
Gibraltar (om)	- -	9
Grotius (over et Sted hos denne For- fatter i hans Afhandling om den friske Religion)	• •	44
	I.	No.
Independen; (Amerikas, dens Røtte eller Skade)	• •	40
	K.	No.
Kolonie (en nye Spanisk)	• •	2
Kroning (Kongens) et Skuespil	• •	3, 4



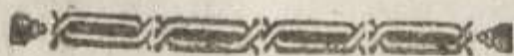
Indholden av Provinzialbladene.

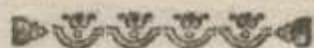
- 1) Afhandlinger over enkelte Stykker av Moralen, Historien, Landhusholdningen, og de skionne Videnskaber.
- 2) Levnetsbeskrivelser over berømte Lærde.
- 3) Poesier, hvoriblant Ode, Fabler, Breve, Epigrammer, o. s. v.
- 4) Merkværdigheder i Naturens og Konstens Rige.
- 5) Anmeldelser av nyttige Skrifter.
- 6) Udtoge av de beste Rejsebeskrivelser.
- 7) Opfindelser i Konsterne.
- 8) Anekdoter, o. s. v.

Disse Blade udgives i Bergen ugentligen, og afsendes til Provinzjerne i heele Bind, hvert Bind beregnet til 52 No., foruden Titelblad og Register; Prisen for et Bind er 1 Rdlr. 32 Sk., hvorav i Bergen Høstparten betales ved det 1ste, og Resten ved det 27de No. Modtagelse. I Provinzjerne, og uden for Norge, betales hvert Bind, ved Modtagelsen, med 1 Rdlr. 32 Skilling. Intet Bind overlades uden til Subskribentere.

Bergen den 4de Oktober 1780.

Udgiveren.





Opfiabelse (en merkvaerdig, hvis den hold- der Prøve)	.	.	26
———— (om nogle nyttige)	.	.	43
	P.		No.
Menge (om deres Circulation)	.	.	10
Præken (en besynderlig)	.	.	19
Pope (noget om)	.	.	31
Planter (deres Vandring's Historie)	.	.	34
Pascha (Gassan, hans Historie og et Poem over ham)	.	.	36
Petrark og Laura	.	.	49
	R.		No.
Realskoler (deres Nytte i Bergen, og et Exempel av det Hamborgske Handels- akademie)	.	.	48 4
	S.		No.
Selskabsfang	.	.	5
Samtale i de Dødes Rige, av Lucian	.	.	6
Spørsmaal (et)	.	.	8
			Spejl

Disse Blade faaes i Kiøbenhavn hos Hr. Atke,
 i Kristiania hos Hr. Boghandler Diurendal, i
 Trondhiem hos Hr. Borgemeester Angel, i Kristian-
 sand hos Hr. Raadmand Uideros, i Scheen hos
 Hr. Pastor von der Lippe, i Laurvig hos Hr.
 Pastor Lafier, og i Bergen hos Udgiveren.

Indholden, Prisen, og Størrelsen bekiendtgis-
 res ved Slutningen af hvert Register.

Register

Over IIIde Bind av Provinzialbladene.

	A.	No.
Allegorier (om)		I
Anekdoter		I, 2, 9, 12, 17, 21, 30, 45, 47
Apheridon og Aftarte		13, 14, 15
Uet og Berømmelse (av Kanzler Bakos Philosophie)		32
	B.	No.
Brev fra en plaget Mand		7
— fra Ad. Smith om D. Zume		7
— fra en Junker paa hans Udenlandske Rejse		21
Beck, (Komerzraad) hans Forfølgelse		23
Begraveller (om)		21, 29, 30
Beregning over de Geistliges tilbørlige Antal i en Stat		28
— over Menneskenes Eitagelse, Forhold o. s. v.		52
Børnekopper (deres Forekommelse)		39
Barometrograph (en nyttig Opfindelse)		41
Boileau (en Rhapsodie over ham)		49



Kiærlighed (om)	• •	10
————— og Venſkab af Kanjler Bakos		
Philosophie	- •	32
Keppel (om)	• •	37, 38
Kymie, (hydraulisk af Greven af Garaye)		45
	L.	No.
Lykken (om, af Trublet)	• •	16
Lesbanas Klage (en Bardesang)	•	47
Landhuusholdning (noget om den Kinesiske af		
Miſſionærerne i Pekin)	- •	50
	M.	No.
Mentor (Fortsættelse af)	• •	18
Musik (dens Virkning paa forſkiellige Dyr)	•	45
	N.	No.
Nyaarsſang	• •	14
Nyaarsønſker (et beſynderligt Brev derom)	•	15
	O.	
Oekenden, (en romantisk Fortælling fra ham)	II, 12	
Oranmolla (en Bardesang)	• •	22
Olivades, (Don, hans Forfølgelse)	-	23



Provinzialblade.

Udgivne

3

Bergen.


Tredie Bind.



BERGEN, 1780.

Trykt i S. Kongl. Majest. privilegerede Bogtrykkerie,

hos S. Dedechens Efterleverste



Speyl (et merkværdigt)	12
Sokrates (efter Xenophon)	19, 20
Sulvina (en Bardefang)	22
Sang (en patriotisk)	26
Sophies Rejse fra N. til Sachsen, (en Anpreisning af denne Bog)	33
Shakespear og Garrick	35
Spagelshistorie (en besynderlig)	51

B.

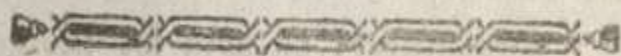
No.

Voltaire, (hans Lovtale af Ducis, og et Træk af Sabbatier)	27
---	----

B.

No.

Williams og hans Kone	8
-----------------------	---



Indhol.